

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTÅRET 2007

Utgiftskapitler: 900–953, 2421, 2426 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5613, 5625 og 5656

Innhold

Del I		5	Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger	32
Innledende del	7	6	Bruk av stikkordet «kan overføres»	36
1	Regjeringens næringspolitikk ...	9		
1.1	Skape for å dele	9		
1.2	Utfordringer	9		
1.3	En aktiv og helhetlig næringspolitikk – omstilling, innovasjon og den nordiske modellen	10		
1.4	Næringspolitiske hovedprioriteringer for 2007	11		
2	Nærings- og handelsdepartementets politikkområder	15		
2.1	Rammevilkår for verdiskaping	15		
2.1.1	Generelle rammebetingelser	15		
2.2	Handel og internasjonalt samarbeid	17		
2.2.1	EFTAs handelsavtaler, WTO og investeringsbeskyttelsesavtaler	17		
2.2.2	EØS-avtalen og det indre marked	18		
2.2.3	Internasjonalisering	19		
2.2.4	Reiseliv	19		
2.3	Næringsrelevant forskning	20		
2.4	Innovasjon og entreprenørskap	21		
2.4.1	Innovasjonspolitik	21		
2.4.2	Virkemidler for innovasjon, nyskaping og design	21		
2.4.3	Entreprenørskap	23		
2.5	Maritime næringer og skipsfart	23		
2.6	Statlig eierskap	25		
2.7	Samfunnssikkerhet og beredskap	25		
2.8	NOU 2005: 4 Industrien mot 2020 – kunnskap i fokus	25		
2.8.1	Generelle næringspolitiske prinsipper	25		
2.8.2	Forskning og utvikling	26		
2.8.3	Arbeidskraft og kompetanse	26		
2.8.4	Energi og miljø	26		
2.8.5	Infrastruktur	27		
2.8.6	Skjerming og næringsstøtte	27		
3	Oversiktstabeller for budsjettet	28		
3.1	Utgifter	28		
3.2	Inntekter	29		
4	Oversikt over tilsagnsfullmakter	31		
			Del II	
			Budsjettforslag	37
			Programområde 17 Nærings- og handelsformål	39
			<i>Programkategori 17.00 Administrasjon</i>	39
			Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet	40
			Kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet	50
			<i>Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser</i>	52
			Kap. 901 Styret for det industrielle rettsvern ..	53
			Kap. 3901 Styret for det industrielle rettsvern	56
			Kap. 902 Justervesenet	57
			Kap. 3902 Justervesenet	59
			Kap. 903 Norsk Akkreditering	60
			Kap. 3903 Norsk Akkreditering	61
			Kap. 904 Brønnøysundregistrene	61
			Kap. 3904 Brønnøysundregistrene	67
			Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse ..	68
			Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse ..	71
			Kap. 906 Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard	71
			Kap. 3906 Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard	75
			Kap. 907 Sjøfartsdirektoratet	76
			Kap. 3907 Sjøfartsdirektoratet	81
			Kap. 908 Skipsregistrene	82
			Kap. 3908 Skipsregistrene	84
			Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	84
			Kap. 910 Støtte til utkantbutikker	86
			Kap. 912 Bedriftsrettet informasjonsformidling	86
			Kap. 913 Standardisering	89
			<i>Programkategori 17.20 Forskning, nyskaping og internasjonalisering</i>	91
			Kap. 920 Norges forskningsråd	94
			Kap. 922 Romvirksomhet	111

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	118	Kap. 3961 Selskaper under NHDs forvaltning	170
Kap. 928 FoU-prosjekter i næringslivets regi	121	Kap. 5609 Renter fra selskaper under NHDs forvaltning	171
Kap. 929 Norsk Designråd	121	Kap. 5656 Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	171
Kap. 931 Miljøtiltak	123		
Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak	123	Del III	
Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS	126	Spesielle temaer	173
Kap. 938 Omstillingstiltak	126		
Kap. 939 Støtte til skipsbygging	127	8 Satsing på likestilling gir verdiskaping gjennom økt mangfold i næringslivet	175
Kap. 3939 Støtte til skipsbygging	128		
Kap. 2421 Innovasjon Norge	128	9 Sektorovergripende miljøvernpolitikk	181
Kap. 5325 Innovasjon Norge	147		
Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	148	10 Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet	185
Kap. 2426 SIVA SF	149		
Kap. 5326 SIVA SF	153		
Kap. 5613 Renter fra SIVA SF	153		
Kap. 2460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	154		
Kap. 5460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	161		
<i>Programkategori 17.30 Statlig eierskap .....</i>	<i>163</i>		
Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap	167	Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2007, kapitlene 900–953, 2421, 2426 og 2460, 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5613, 5625 og 5656	189
Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap	167		
Kap. 953 Kings Bay AS	167		

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTÅRET 2007

Utgiftskapitler: 900–953, 2421, 2426 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5613, 5625 og 5656

*Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet av 15. september 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledning del

1 Regjeringens næringspolitikk

1.1 Skape for å dele

Verdiskaping er grunnlaget for velferd. Derfor er målet for regjeringens næringspolitikk at vi skal ha størst mulig verdiskaping i norsk økonomi.

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk med utgangspunkt i Soria Moria-erklæringen, fordi det styrker både næringslivet og fellesskapets interesser.

Regjeringen vil bidra til å utvikle framtidens arbeids- og næringsliv for å sikre arbeid til alle og framtidens velferd. Sammenhengen mellom samfunnets evne til å skape og dele er kjernen i regjeringens politikk.

Vårt mål er at Norge skal bli en av de ledende, innovative, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomier i verden innenfor de områder vi har fortrinn. Vi vil utvikle nasjonale strategier for de næringsområder hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn, som maritim sektor og reiseliv. På disse områdene skal Norge være verdensledende.

Regjeringen har allerede nådd et viktig mål i næringspolitikken: Aldri har det vært flere mennesker i arbeid. Vi oppfyller løftet om å føre en ansvarlig økonomisk politikk for lav arbeidsledighet og høy sysselsetting. Vi stiller opp når lokalsamfunn trenger storsamfunnets solidaritet.

Vi sikrer Norge gode avtaler og vilkår på utenlandske markeder. Vi satser på nyskaping, forskning og utvikling for å skape framtidens arbeidsplasser. Vi sikrer statlig eierskap for å ta vare på fellesskapets interesser og råderetten over sentrale naturressurser. Vi vil også sikre hovedkontor, forskningsaktiviteter, langsiktig verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Gjennom partnerskap med næringslivet og de ansattes organisasjoner, legger vi til rette for mer lønnsomme bedrifter og sterkere lokalsamfunn.

Vi har et godt utgangspunkt. Norge er blant verdens rikeste land, og er ifølge FN verdens beste land å bo i. Norge har i likhet med de andre nordiske landene klart å kombinere vekst og velferd. Dette har vi fått til samtidig som vi har relativt høye skatter, en stor offentlig sektor og omfattende velferdsordninger.

Petroleumsformuen har utvilsomt bidratt til denne positive situasjonen. Men arbeidskraften er

vår viktigste ressurs. Arbeidskraften, eller den neddiskonterte verdien av den framtidige arbeidsinnsatsen, står for nesten 90 pst. av Norges nasjonalformue. Petroleumsformuen står for kun 4 pst. Regjeringens satsing på Kunnskapsløftet er derfor viktig i et verdiskapingsperspektiv.

Godt utbygde, universelle velferdsordninger og et godt utdannelsesstilbud til hele befolkningen bidrar til høy sysselsetting og en kompetent arbeidsstokk med høy produktivitet. Det at vi klarer å ta i bruk arbeidskraften i større grad enn andre europeiske land er en av grunnene til at EU i stadig større grad ønsker å la seg inspirere av Norden og den nordiske modellen i sitt eget arbeid med økonomiske reformer.

Høy sysselsetting og verdiskaping i dag betyr imidlertid ikke at vi er sikret høy sysselsetting og verdiskaping i framtiden. Vi står overfor en rekke utfordringer som krever at vi må øke verdiskapingen dersom vi skal bevare og videreutvikle vårt velferdssamfunn.

1.2 utfordringer

Norge er en liten åpen økonomi som er avhengig av utstrakt handel med utlandet, både for å kunne dekke etterspørsel etter varer vi selv ikke kan produsere og for å utnytte våre ressurser på en mer effektiv måte. Norsk næringslivs konkurransevne i internasjonale markeder, og særlig i EU-/EØS-markedet, vil være avgjørende for landets verdiskaping og velferd.

I dag er om lag en av fem personer i yrkesaktiv alder utenfor arbeidsstyrken, bl.a. på grunn av uførhet og sykdom. Og antallet uføretrygdede og sykemeldte vokser ytterligere. Samtidig har Norge knapphet på arbeidskraft i mange bransjer. Regjeringen vil derfor satse på et inkluderende arbeidsliv, slik at folk kan gå fra trygd til arbeid.

Petroleumsinntektene representerer betydelige muligheter for verdiskaping og velferd, så lenge de forvaltes på en ansvarlig måte. Handlingsregelen for bruken av petroleumsinntektene sier at inntektene skal fases gradvis inn i økonomien, om lag i takt med utviklingen i forventet realavkastning av statens petroleumsformue.

Å følge denne regelen bidrar til at vi unngår særnorsk pris- og lønnsvekst og at kronkursen er stabil. Videre trenger vi et stort pensjonsfond for å møte de betydelige, framtidige pensjons- og trygdeforpliktelsene som følger av en aldrende befolkning. Det er forventet at antallet pensjonister vil fordobles fram mot 2050, samtidig som antallet arbeidstakere vil falle. Ved å legge oss på et nivå for offentlige utgifter som vi kan opprettholde på lang sikt, vil oljeformuen også komme framtidige generasjoner til gode.

Inntektene fra petroleumsvirksomheten vil etter hvert avta. For å møte utfordringene knyttet til utflating av petroleumsinntektene og en aldrende befolkning, er evne til innovasjon og omstilling nødvendig. Det kreves derfor en politikk som legger til rette for dette, slik at ny virksomhet kan generere eksportinntekter og finansielle framtidige velferd.

1.3 En aktiv og helhetlig næringspolitikk – omstilling, innovasjon og den nordiske modellen

Norsk næringsliv er preget av omstilling. Omstilling og innovasjon skjer hver dag internt i bedriftene. Hver dag er det også virksomheter som legger ned driften. Dermed frigjøres arbeidskraft og kapital som kan anvendes i nye og mer lønnsomme bedrifter. Omstilling betyr at vi bruker ressursene på en mer produktiv måte. Resultatet av omstilling er økt verdiskaping og tryggere, mer framtidsrettede arbeidsplasser.

Omstilling har også en kostnadsside. Regjeringen er svært opptatt av å få folk over i nytt arbeid og bidra til at små samfunn takler omstillingene på en god måte. Det er mennesket som er viktig. Det er tøft for arbeidstakerne om en bedrift blir borte, men dette bedres dersom de vet at de både har økonomisk sikkerhet i perioden som arbeidsøkende og at de raskt vil få tilbud om arbeid i en annen bedrift. Investeringer i den enkeltes kompetanse kan avhjelpe kostnadene ved omstilling og gi gevinst både for den enkelte, og for samfunnet.

Norges evne til innovasjon og omstilling påvirkes av en rekke forhold og berører mange ulike politikkområder, deriblant:

Arbeidsmarkedspolitikken skal legge til rette for størst mulig sysselsetting og yrkesmessig og geografisk mobilitet av vår viktigste ressurs – arbeidskraften. Norge har i dag knapphet på arbeidskraft i mange bransjer, samtidig som antall uføretrygdete og sykemeldte vokser, og antall personer som mottar trygd generelt er høyt.

Regjeringen vil derfor føre en arbeidsmarkeds- og familierpolitikk som gjør at folk satser på et livslangt yrkesliv. Regjeringen mener at inkluderende arbeidsliv, fleksible løsninger og skikkelige arbeidstakerrettigheter går hånd-i-hånd med næringslivets behov for kompetanse og arbeidskraft. Det er et aktivt partnerskap mellom stat og næringsliv for å skape nye arbeidsplasser.

Utdannings- og forskningspolitikken skal sørge for at kompetansen til arbeidskraften er best mulig. Regjeringen mener at høyteknologi og kunnskap er et av våre fortrinn. Derfor skal vi bli enda bedre på disse områdene. Kunnskap skal stå i sentrum i skolen. Vi vil bidra til at Norge utvikler ny og anvendbar kunnskap som kan skape økt verdiskaping.

Bevilgningene til forskning og utvikling økte med 1,3 mrd. kroner i statsbudsjettet for 2006. Forskningsfondet ble økt med 14 mrd. kroner i 2006, og i forslaget til statsbudsjett for 2007 foreslås det en ytterligere økning av fondet på 10 mrd. kroner. Bevilgningene til næringsrettet forskning og innovasjon i Norges forskningsråd (NFR), Innovasjon Norge og SIVA er økt betydelig, med over 500 mill. kroner i statsbudsjettet for 2006. Dette videreføres i forslag til statsbudsjett for 2007.

Vi har lansert Norwegian Centres of Expertise for å styrke de viktigste næringsklyngene. Regjeringen satser på realfagene i skolen for å sikre oss framtidens ingeniører. Vi utvikler også en mer offensiv IT-politikk. Regjeringen har dessuten startet forberedelsene til norsk tiltredelse til Den europeiske patentkonvensjonen (EPC), slik at vi kan sikre patentrettigheter på høyde med våre konkurrentland.

Konkurranspolitikken skal sikre at bedriftene virker i markeder med sterk konkurranse og dermed blir vant til å leve med omstilling. Dette er en forutsetning for at samfunnets ressurser skal kunne anvendes der de kaster mest av seg.

Skattepolitikken bør utformes slik at vi bringer inn det nødvendige omfanget av skatteinntekter på en måte som gir utjevning av inntekter og minst mulig verdiskapingstap for samfunnet.

Handelspolitikken skal bidra til at vi drar nytte av internasjonal konkurranse ved å spesialisere oss der vi er gode, slik at vi får en best mulig utnyttelse av samfunnets ressurser. Åpenhet til omverdenen bidrar også til at kunnskap og forskningsresultater kanaliseres inn i den norske økonomien.

Entreprenørskapspolitikken skal legge til rette for nyetableringer som bidrar til omstilling og innovasjon i næringslivet. Regjeringen arbeider for at det skal være enkelt og raskt å starte en bedrift i Norge, bl.a. gjennom forenklingsarbeidet. Regjeringen satser på den digitale løsningen Altinn, og

foretar en full gjennomgang for å finne de administrative byrdene for næringslivet, slik at vi kan få til forenklinger. Regjeringen satser på kvinnelige etablerere med et nytt program, og støtter et program for ungt entreprenørskap.

Infrastrukturpolitikken skal sørge for tilgang til ny kunnskap gjennom bruk av informasjonsteknologi, og muligheter til å bringe produktene ut på et bredere marked til lavere kostnader gjennom en god fysisk infrastruktur. Regjeringen satser på vei og bane, fordi vi vet at det er avgjørende for industri og produksjon. Vi ønsker å få på plass bredbåndstilgang for alle bedrifter, skoler og husholdninger i hele landet.

Regionalpolitikken skal bidra til en best mulig utnyttelse av ressursene i hele landet. Den distriktspolitiske næringsstøtten bør være mest mulig målrettet i forhold til bosetning og sysselsetting i distriktene. Regjeringen har gjeninnført den differensierte arbeidsgiveravgiften, etter dialog med EFTAs overvåkingsorgan ESA. Ordningen gir en avgiftsfordel på 5,4 mrd. kroner for norske bedrifter i 2007. I de områder som får gjennomført generell, redusert arbeidsgiveravgift, erstatter den nye ordningen de alternative næringsrettede ordningene som ble innført som en kompensasjon for omleggingen av arbeidsgiveravgiften i 2004, bl.a. en ordning med avgiftslettelse innenfor en fri-beløpsordning. Se St.prp. nr. 1 (2006–2007) Skatte-, avgifts- og tollvedtak, for en nærmere redegjørelse for gjeninnføringen av regionalt differensiert arbeidsgiveravgift.

Den statlige eierskapspolitikken skal sikre et aktivt og profesjonelt statlig eierskap i de selskapene hvor staten er eier. Det statlige eierskapet skal ivareta felleskapets interesser og råderetten over sentrale naturressurser. Det skal sikre hovedkontor, forskningsaktiviteter, langsiktig verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Statens eierskap skal baseres på prinsippene for god eierskapsutøvelse.

Regjeringen har foreslått endring i Allmennaksjeselskapsloven, som innebærer økt aksjonærinnflytelse over lederlønnfastsettelsen. Aksjebaserte ordninger krever etter dette godkjenning fra selskapets generalforsamling. Regjeringen har også innført en ny bestemmelse om kjønnsrepresentasjon i ASA-styrene iverksatt fra 1. januar 2006.

Sektorpolitikken på områder som miljø, olje og energi, sjøfart, fisk og sjømat og landbruk, skal også bidra til at vi videreutvikler et næringsliv som tar utgangspunkt i våre fortrinn.

Bla. reiselivet har et potensial for vekst i Norge. Derfor bruker regjeringen i 2006 mer penger – til sammen 72,5 mill. kroner mer – på å markedsføre Norge. Satsingen utvides ytterligere med

27,5 mill. kroner til 200 mill. kroner i forslaget til statsbudsjett for 2007. Vi samarbeider med reiselivet om en nasjonal reiselivsstrategi, og vi bevilger midler til grønt reiseliv.

Regjeringen har videre sikret bedre ordninger for sjøfolk og dermed lagt til rette for arbeidsplasser innen skipsfarten. I statsbudsjettet for 2006 er ordningen for sysselsetting av sjøfolk sikret og ytterligere utvidet i tråd med Soria Moria-erklæringen. Regjeringen foreslår å videreføre nåværende innretning av ordningen i statsbudsjettet for 2007. I tillegg foreslås det å utvide ordningen til å omfatte sikkerhetsbemanningen om bord på Hurtigruteskipene fra 1. juli 2007. Vi bidrar dessuten med mer midler innenfor maritim forskning og utvikling.

Utvikling av disse næringene vil være et bidrag til omstilling og innovasjon og gi verdifulle arbeidsplasser. *Kulturpolitikken* skal på sin side ses i sammenheng med behovet for næringsutvikling og utvikling av norsk reiseliv.

Dette viser i sum at en helhetlig næringspolitikk er avhengig av samarbeid mellom flere departementer og på tvers av en rekke ulike politikkområder.

Det vil alltid være mulig å finne svakheter ved enkeltelementer i de generelle rammebetingelsene for verdiskaping. Men det er helheten som teller. Skattnivået er f.eks. ikke avgjørende alene. Når investorer vurderer hvilke land de skal investere i, er det landenes rammebetingelser samlet sett de legger vekt på.

Norge går godt fordi vi er et attraktivt sted å drive verdiskapende virksomhet. I dag er det flere sysselsatte enn noensinne, nesten 60 000 flere enn for ett år siden. Dersom vi videreutvikler kjernen i den nordiske modellen, som er gode velferdsordninger og utdanning for hele befolkningen, åpenhet for handel og konkurranse, muligheter for begge kjønn til å kombinere arbeid og familie, og trygghet for den enkelte i forbindelse med omstilling, vil Norge også bli i stand til å møte de framtidige utfordringene knyttet til utflatningen av petroleumsinntektene og en aldrende befolkning.

Dermed kan Norge også i framtiden forbli et av verdens rikeste land, og en av verdens beste velferdsstater.

1.4 Næringspolitiske hovedprioriteringer for 2007

Regjeringen følger opp målene i Soria Moria-erklæringen om en aktiv næringspolitikk. I budsjettet for 2007 satser regjeringen offensivt på forskning, innovasjon, internasjonalisering, reiseliv, den maritime næringen, nordområdene og forenkling for

næringslivet. Dermed forbedrer vi den nordiske modellen til beste for norsk næringsliv og velferd.

Forskning: Den betydelige satsingen på næringsrettet forskning som regjeringen gjennomførte i statsbudsjettet for 2006, videreføres og styrkes. Til næringsrettet forskning over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, foreslås det i overkant av 1,76 mrd. kroner i statsbudsjettet for 2007. Det tilsvarer en økning på om lag 170 mill. kroner, eller 10,6 pst., i forhold til saldert statsbudsjett for 2006. Dessuten settes det av betydelige midler av den økte avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping til næringsrettet forskning. Blant de sentrale initiativene er:

- *Romvirksomhet:* Satsingen på romvirksomhet gjennom deltakelse i European Space Agency (ESA) sine romfartsprogrammer og gjennom Norsk Romsenter, er en viktig del i regjeringens satsing på næringsrettet FoU. De statlige midlene utløser en rekke kontrakter og oppdrag for norske høyteknologiske bedrifter, både i ESA og på det kommersielle markedet. Midlene gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, teknologiutvikling, forskning, miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, navigasjon, redningstjeneste og sjøsikkerhet. Romvirksomheten er spesielt viktig for nordområdene. En relativt stor del av midlene går til aktiviteter i de tre nordligste fylkene. Bevilgningen til romvirksomhet foreslås i statsbudsjettet 2007 økt med 158,6 mill. kroner i forhold til saldert statsbudsjett for 2006.
- Det foreslås en bevilgning på 245 mill. kroner til *forsknings- og utviklingskontrakter* i Innovasjon Norge. Satsingen bidrar til å stimulere innovasjonsprosjekter med høyt teknologiinnhold innenfor prioriterte områder i norsk næringsliv og i offentlig sektor. Særlig prioriterte områder under ordningen omfatter maritim næringsutvikling, næringsutvikling i helsesektoren og utvikling av forsvarsindustrien i forbindelse med anskaffelser til forsvaret.
- Økt internasjonalisering av norsk forskning, er en sentral prioritering i forskningspolitikken. Regjeringen ønsker at Norge skal delta i EUs syvende rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling. Deltakelsen er viktig og vil bidra til å fremme kunnskapsintensiteten i norsk næringsliv.
- Det foreslås avsatt 26 mill. kroner til oppstart av Gassmaks-programmet for forskning på industriell bruk av naturgass. Naturgass har et stort potensial for næringsutvikling av nye arbeidsplasser. Næringsrettet brukerstyrt forskning gjennom Brukerstyrt innovasjonsarena foreslås styrket med 20 mill. kroner av avkastningen fra

Fondet for forskning og nyskaping. Dette vil gjøre det mulig å realisere flere prosjekter som vurderes som lønnsomme av Norges forskningsråd og som i dag ikke har finansiering.

- Regjeringen har som mål å være verdensledende nasjon innen maritim forskning, kompetanseutvikling og nyskaping. Det foreslås å avsette i alt 30 mill. kroner til utvikling av NO_x-relatert teknologi under ordningen for Maritim Utvikling i Innovasjon Norge og forskningsprogrammet Maroff i Norges forskningsråd.
- Den rettighetsbaserte Skattefunnordningen, som er særlig rettet mot små og mellomstore bedrifter, videreføres. Økonomistyringen i Skattefunnordningen vil bli gjennomgått med sikte på å gjøre ordningen mer treffsikker og i tråd med forutsetningene.

Innovasjon Norge er regjeringens fremste virkemiddel for å fremme innovasjon, internasjonalisering og profilering av Norge og dermed nå målet om at Norge skal bli en ledende, innovativ, kunnskapsbasert økonomi. I statsbudsjettet for 2006 ble de samlede tilskuddsbevilgningene til Innovasjon Norge økt med over 300 mill. kroner. Regjeringen foreslår å videreføre denne kraftige satsingen i statsbudsjettet for 2007. En fortsatt sterk satsing på innovasjon og næringsutvikling er viktig for å kunne realisere flere gode ideer, skape framtidrettede arbeidsplasser og styrke verdiskapingen i norsk næringsliv. Satsing på etablerere, kvinner, oppfinnere og små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial vil stå sentralt og Innovasjon Norge skal ha fokus på områder hvor Norge har kompetanse og fortrinn.

Reiseliv er et hovedsatsingsområde for regjeringen. Reiselivsnæringene er blant de næringene som vokser raskest globalt. Regjeringen vil legge til rette for at Norge tar sin del av denne veksten og utnytter våre spesielle fortrinn innenfor disse næringene. Dette skal skje ved en utvidet offentlig satsing på profilering og markedsføring av Norge som reisemål, både i Norge og utlandet. Som en oppfølging av målene i Soria Moria-erklæringen arbeider regjeringen med en nasjonal strategi for reiselivsnæringene hvor profilering av Norge, innovasjon og nyskaping, samarbeid, kvalitetssikring og et kunnskapsløft for reiselivsnæringene vil være sentrale elementer. Som et ledd i dette etableres det et program i regi av Norges forskningsråd for å bedre kunnskapsgrunnlaget for reiselivsnæringene. Øremerkede midler til reiselivsarbeidet i Innovasjon Norge foreslås økt fra 172,5 mill. kroner i statsbudsjettet for 2006 til 200 mill. kroner i statsbudsjettet for 2007. I forhold til statsbudsjett

tet for 2005 innebærer dette en dobling av bevilgningsnivået.

SIVA er et prioritert virkemiddel i regjeringens satsing på en bred utvikling av norsk innovasjonsevne og verdiskaping over hele landet. Gjennom sitt nettverksarbeid bidrar *SIVA* til tettere samhandling mellom næringsliv, FoU-miljøer, kapitalmiljøer og offentlige aktører. *SIVAs* inkubatorvirksomhet i sentrale strøk stimulerer til kommersialisering av forskningsresultater og vellykkede bedriftsetableringer. Satsingen på innovasjonsaktiviteter i *SIVA* foreslås videreført med en bevilgning på 31 mill. kroner i 2007. Det legges opp til at *SIVA* i 2007 skal videreføre engasjementet i Nordvest-Russland for å fremme norsk-russisk næringslivsamarbeid.

GIEKs garantiordninger er med på å sikre kontrakter for norske eksportører av varer og tjenester, og fremmer norske investeringer i utlandet. Garantiene er bl.a. viktige for eksport av kompetansekrevene kapitalvarer innenfor maritim sektor og olje- og gassnæringen. Små bedrifter og bedrifter med liten eksporterfaring nyter også godt av ordningen. *GIEKs* garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen) medvirker til at norske eksportører kan delta i utviklingsfremmende prosjekter i de fattigste landene, og er dermed et nyttig supplement til Alminnelig ordning i *GIEK* i saker med spesielt høy risiko. Regjeringen foreslår å bedre rammevilkårene for norsk eksportindustri ved å utvide rammen for U-landsordningen fra 1,5 til 2,1 mrd. kroner og for Alminnelige garantiordning fra 40 til 50 mrd. kroner.

Regjeringen vil bidra til å sikre arbeidsplasser og vekst i de *maritime næringer*. Etter forslag fra regjeringen ble nettolønnsordningen for sjøfolk utvidet fra 1. juli 2006 og regjeringen foreslår i forslaget til statsbudsjett for 2007 å videreføre gjeldende innretning av ordningen. Regjeringen har videre vurdert konkurransesituasjonen for Hurtigruten, og foreslår at sikkerhetsbemanningen på skipene som betjener strekningen Bergen–Kirkenes tas inn under nettolønnsordningen fra 1. juli 2007. Forslaget inngår i regjeringens innsats for å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer. Regjeringen mener skipsfarten og den maritime næringen bidrar til viktige kompetansearbeidsplasser langs hele kysten. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen med 120 mill. kroner i statsbudsjettet for 2007, fra 1 210 til 1 330 mill. kroner.

Skipsfarten og fiskeflåtens utslipp av NO_x (nitrogenoksider) utgjør om lag 40 pst. av de norske utlippene. Norge er gjennom Gøteborgprotokollen forpliktet til å redusere sitt årlige utslipp av

NO_x betydelig fram mot 2010. Regjeringen foreslår derfor å innføre en avgift på utslipp av NO_x . Sammen med andre tiltak skal dette bidra til forbedring av miljøet. Tiltaksanalyser for reduksjon av utslipp utarbeidet av Statens forurensningstilsyn viser at skipsfart og fiskeflåtens tiltakskostnader er relativt rimelig og kostnadseffektive, sammenlignet med andre utslippsobjekter. Regjeringen vil derfor videreføre *NO_xRED-programmet* for å bidra til at skipsfarten kan gjennomføre nødvendige utslippsreducerende tiltak. Det foreslås derfor å bevilge 15 mill. kroner til programmet i 2007 og at det gis en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner. Ordningen må notifiseres og godkjennes av EFTAs overvåkningsorgan ESA.

Forenklingsarbeidet er et viktig middel for å øke næringslivets konkurransevne. Regjeringen prioriterer arbeidet med Et enklere Norge – forenkling og tilrettelegging for næringslivet høyt. Gjennom prosjekt Kartlegging og forenkling 2006–2009, skal alt regelverk som gjelder næringslivet kartlegges for å få fram de samlede kostnader næringslivet har med å oppfylle myndighetenes informasjonskrav. Både næringslivsorganisasjonene og enkeltbedrifter deltar i kartleggingsarbeidet. Gjennom dette arbeidet vil vi få et bedre grunnlag for å sette inn treffsikre forenklingstiltak. Regjeringens ambisjon er at arbeidet skal gi norsk næringsliv en betydelig kostnadsreduksjon. Utvikling av gode og brukervennlige offentlige elektroniske tjenester til næringslivet vil være viktige bidrag til kostnadsreduksjoner hos bedriftene. Regjeringen foreslår derfor en økning på 33 mill. kroner til Altinn. Dette er et viktig skritt mot målet om å gjøre Altinn til næringslivets felles portal for elektroniske tjenester fra det offentlige.

Nordområdene er regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i årene framover. Regjeringen legger vekt på helhet i politikkkutforming og innenfor Nærings- og handelsdepartementets budsjettområde satses det spesielt innenfor områdene forskning, romvirksomhet og innovasjon. Dette gjelder nordområde relevant forskning gjennom Norges forskningsråd, der regjeringen i 2007 bl.a. vil starte et nytt forskningsprogram for industriell utnyttelse av gass (Gassmaks) med en ramme på 26 mill. kroner. Videre økes satsingen på romvirksomhet betydelig. Satellittkommunikasjon, -navigasjon og -bilder til værvarsling, grenseovervåkning, skipsovervåkning, fiskeriovervåkning, miljøovervåkning og suverenitetshevelse er viktige tiltak innenfor nordområdepolitikken. Regjeringen foreslår innenfor rammene til Norsk Romsenter bl.a. at det avsettes til sammen 52 mill. kroner til forskningsvirksomhet under Andøya Raketttskytefelt, utvikling av radarsatellittbilder i nordområdene og

til ESA-relaterte jordobservasjonsaktiviteter i nord. I tillegg settes det av midler til norsk bidrag til utvikling av satellittnavigasjonssystemet Galileo. Innovasjon Norge er en viktige bidragsyter til innovasjon og næringsutvikling i de tre nordligste fylkene gjennom tilskudd, nettverk, finansiering, rådgivning, internasjonalisering og profilering. SIVA har en tilsvarende rolle gjennom sin eiendomsvirksomhet og innovasjonsaktiviteter. To nye distrikts-

rettede såkornfond plasseres i Nord-Norge, ett i Bodø og ett i Tromsø. Fondene vil tilføre kunnskapsbedrifter med stort vekstpotensial i de tre nordligste fylkene en blanding av tålmodig egenkapital og relevant kompetanse. Videre fortsetter den systematiske kartleggingen og styrkingen av kunnskapen om havbunnen gjennom Mareano-programmet (Marin arealdatabase for norske kyst- og havområder).

2 Nærings- og handelsdepartementets politikkområder

Nærings- og handelsdepartementet har et sektorovergripende ansvar for næringspolitikken. En rekke andre områder er også av betydning for næringspolitikken, som f.eks. makroøkonomisk stabiliseringspolitikk, skattepolitikk, arbeidsmarkedspolitik, energipolitikk og konkurransepolitikk. I tillegg har samferdsel, forskning og utdanning, fiskeri, landbruk og energi, miljø- og klimapolitikk, distrikts- og regionalpolitikk, helse- og sosialpolitikk samt kultur- og mediepolitikk større eller mindre betydning for næringspolitikken.

Når det gjelder sektorer som ligger utenfor departementets eget ansvarsområde, arbeider departementet for å påvirke utformingen av rammebetingelsene, slik at de er i tråd med den overordnede målsettingen om å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi.

Internasjonalt regelverk er også av betydning for verdiskapingen i Norge, og en viktig del av Nærings- og handelsdepartementets arbeid er derfor påvirkning av dette regelverket. Det skjer bl.a. ved arbeid gjennom ulike internasjonale organisasjoner.

I tillegg har departementet ansvar for utformingen av bedrifts- og næringsrettede virkemidler. Virkemiddelapparatet bidrar til forskning, innovasjon og omstilling, samt internasjonalisering gjennom forvaltning av et bredt sett av virkemidler som skal stimulere og styrke norsk næringsliv.

Nærings- og handelsdepartementet forvalter også statens direkte eierandeler i selskaper innenfor en rekke sektorer i norsk næringsliv.

2.1 Rammevilkår for verdiskaping

2.1.1 Generelle rammebetingelser

En god innretning av generelle rammebetingelser er viktig for innovasjons- og omstillingsevnen og dermed for verdiskapingen. Dette omfatter bl.a. finanspolitikk, skatte- og avgiftspolitik, arbeidsmarkedspolitik, utdanning og forskning, konkurransepolitikk og samferdsel.

Ved utgangen av 2006 opplever Norge sterk vekst og økende sysselsetting. Vi har lav arbeidsledighet, høy arbeidsdeltakelse, høy produksjon pr. arbeider og relativt små sosiale forskjeller, hvis vi sammenligner oss med resten av verden. Dessu-

ten er Norge et av de landene i Europa som står best rustet til å møte de statsfinansielle utfordringene fra demografisk endring. Statusen for Norge må derfor kunne karakteriseres som god. Men det betyr ikke at vi ikke står overfor store utfordringer i årene som kommer.

Vi har store overskudd på statsbudsjettet på grunn av betydelige petroleumsinntekter. Handlingsregelen sier at bruken av det strukturelle oljekorrigerende underskuddet på statsbudsjettet skal begrenses til 4 pst. av innestående på Statens pensjonsfond – Utland ved utgangen av foregående år.

Statens pensjonsfond – Utland anslås til en verdi på 1 706 mrd. kroner ved utgangen av 2006. Dette vil tilsvare 87,6 pst. av nivået på bruttonasjonalproduktet (BNP) for hele Norge eller 117,3 pst. av nivået på BNP for Fastlands-Norge. Kapitalen i Pensjonsfondet er imidlertid langt mindre enn statens forpliktelser knyttet til alderspensjon. Det anslås at Folketrygdens samlede forpliktelser knyttet til alderspensjon utgjør totalt 3 950 mrd. kroner ved utgangen av 2006. Det er alene 2,3 ganger så mye som innskuddet i Statens pensjonsfond – Utland.

På kort sikt er det viktig å følge handlingsregelen for å bidra til at rentene holder seg lave og at kronekursen er stabil. Vi husker fortsatt kronestyrkingen i 2002–2003. Fra 2000 til 2004 forsvant 30 000 arbeidsplasser i industrien. Beregninger fra Statistisk sentralbyrå har vist at en 10 pst. styrking av kronekursen, vil kunne redusere norsk industriproduksjon med 3,5 pst. over tre år, og øke ledigheten med rundt 10 000 personer. Moderasjon i budsjettpolitikken er spesielt viktig i dagens situasjon preget av sterk vekst og tegn til press i norsk økonomi, særlig i arbeidsmarkedet. Det er ikke lenger enkelt å finne arbeidskraft til alle oppgaver vi ønsker å fylle. Knapphet på arbeidskraft kan skape lønns- og prispress.

På lengre sikt er det tre viktige grunner til ikke å bruke mer oljepenger enn handlingsregelen tillater. For det første skal handlingsregelen begrense pengebruken til et nivå som sikrer verdien på lang sikt, og dermed bidrar til at oljeformuen også vil komme framtidige generasjoner til gode. For det andre er det forventet at antallet pensjonister vil fordobles fram mot 2050. Samtidig vil antallet arbeidstakere begynne å falle. Uten et stort pen-

sjonsfond må vi øke skattetrykket betraktelig dersom vi ønsker å opprettholde et godt velferdssystem. Og for det tredje innebærer handlingsregelen en gradvis innfasing av økt bruk av oljepenger, noe som gjør overgangskostnadene mindre. Gjennom handlingsregelen begrenser vi bruken av oljepenger til de pengene vi vet vi har – avkastningen av pensjonsfondet – istedenfor å legge oss på et nivå på offentlige utgifter som kan være umulig å opprettholde på lang sikt.

Skattesystemet på sin side bør utformes slik at man bringer inn det nødvendige omfanget av skatteinntekter med minst mulig samlet verdiskapingstap for samfunnet. Skattekonkurransen og økt mobilitet av skattegrunnlaget er viktige utfordringer. En annen trend er innføring av grønne skatter.

Velfungerende markeder er avgjørende for at ressursene skal kunne anvendes der de kaster mest av seg. En aktiv konkurransepolitikk er viktig i denne sammenheng. Dessuten er kunnskap og kompetanse sentrale faktorer for omstillingsevne, innovasjon og verdiskaping. Det er også avgjørende å stimulere flere til å gå fra trygd til arbeid.

Lisboa-strategien

Lisboa-strategien er EUs strategi for økt sysselsetting og vekst. Siden EU-landene er våre viktigste handelspartnere vil det være positivt for Norge om EU lykkes. Høyere økonomisk vekst i EU vil bidra til høyere vekst også i Norge.

Siden 2005 har EU-landene utformet reformprogrammer som drøfter nasjonale utfordringer knyttet til å øke sysselsetting og vekst, med vekt på tiltak som skal gjennomføres i perioden 2005–08. Departementet presenterte i januar 2006 rapporten «EUs Lisboa-strategi i et norsk perspektiv», som er den fjerde i rekken. Denne rapporten presenterer de integrerte retningslinjene i Lisboa-strategien og sammenligner Norge med EU-landene for indikatorsettet EU bruker når de skal vurdere framgangen i forhold til målene i strategien.

Norge kommer godt ut av sammenligningen. Sett i forhold til de fleste landene i EU, har Norge høyt BNP og høy produktivitet, samtidig som vi har lav arbeidsledighet og høy sysselsetting. Norge bruker imidlertid en noe mindre andel av BNP på forskning enn gjennomsnittet for EU-landene.

Departementet arbeider nå med en mer omfattende rapportering av norsk politikk på de områdene Lisboa-strategien omfatter. Rapporten vil ta utgangspunkt i den nordiske modellen og videreutvikling av denne.

Arbeidet med Lisboa-strategien er også en del av departementets arbeid med referansetesting.

Referansetesting er en metode for å sammenligne seg med andre ved hjelp av indikatorer. Tanken er at man kan lære av andres prestasjoner på ulike områder. Vi arbeider derfor for å framskaffe indikatorer som er av betydning for bl.a. verdiskaping, innovasjon og omstilling.

Kapitalmarkedstiltak

Effektivitet i kapitalmarkedet er nødvendig for at kapital skal kanaliseres til de investeringene hvor den kaster mest av seg. Lover og regler for kapitalmarkedet bør derfor utformes slik at bedriftene sikres effektiv kapitaltilførsel, både av ny egenkapital og av lånekapital.

I enkelte tilfeller er det ønskelig å stimulere det private kapitaltilbudet gjennom offentlige tiltak, for på den måten å realisere samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som ellers ikke ville ha blitt finansiert. Regjeringen legger til grunn at det offentlige finansieringstilbudet skal utfylle det private på områder hvor kapitalmarkedene ikke fungerer slik det er ønskelig.

Den offentlige næringsrettede finansieringen er omfattende, både når det gjelder omfang og antall ordninger. De finansielle virkemidlene omfatter lavrisikolån, ansvarlige lån, risikolån, garantier, tilskudd, stipend og egenkapital, og er rettet både mot enkeltbedrifter og private såkorn- og venturefond.

Hoveddelen av de offentlige låne- og tilskuddsmidlene, herunder lån til private såkornfond, kanaliseres gjennom Innovasjon Norge. Egenkapitalinvesteringer i private venturefond foretas av Argentum Fondsinvesteringer AS.

Forenkling og bedre regelverk

Både nasjonalt og internasjonalt er det økt fokus på forenkling og tilrettelegging av regelverk og offentlige tjenester som et middel til å øke næringslivets konkurransevne. For å oppnå varige og langsiktige virkninger er det behov for systematisk og kontinuerlig satsing på forenklingsarbeidet. Regjeringens ambisjon er at arbeidet skal gi norsk næringsliv en betydelig kostnadsreduksjon.

Regjeringen arbeider langs tre hovedlinjer for å forenkle og legge til rette for størst mulig verdiskaping i næringslivet:

1. videreutvikle Altinn til å bli næringslivets viktigste verktøy for enkel og effektiv dialog med offentlig forvaltning
2. satse på kompetansesenteret Orakel slik at det kan bidra til at beslutningsgrunnlag skal inne-

- holde gode utredninger av konsekvensene for næringslivet
- gjennomføre treffsikre forenklingstiltak på grunnlag av en kartlegging av de administrative kostnadene næringslivet har ved å etterleve regelverk

I tillegg blir det lagt stor vekt på systematisk brukermedvirkning. Det er videre også viktig å se forenklingsarbeidet i et internasjonalt perspektiv.

Altinn – næringslivets dør til offentlige tjenester

Det er en målsetting at næringslivet i løpet av 2008 skal få én inngangsportale til alle offentlige tjenester, ett sted å finne og sende inn alle pålagte skjema og andre tjenester, og med postboks og arkiv for all kommunikasjon med det offentlige. Alle typer tjenester skal være tilgjengelige via portalen, også relevant informasjon om regelverk og andre offentlige ordninger.

Kompetansesenteret Orakel

Det er behov for å bedre kvaliteten på beslutningsgrunnlag i saker som har konsekvenser for næringslivet. Dette vil være med på å forebygge at nye regler er uforholdsmessig tungvinte og kostnadskrevende å etterleve. Kompetansesenteret Orakel er sentralt i departementets satsing på dette området. Hovedoppgaven til Orakel er å bidra til økt kvalitet på beslutningsgrunnlag i forhold til hvilke økonomiske konsekvenser regelverk og offentlige tiltak har for næringslivet.

Kartleggings- og forenklingsprosjektet

Regjeringen har satt i gang et stort prosjekt for å redusere bedriftenes tidsbruk og kostnader ved regelverk. Kartleggingen av alt regelverk som berører næringslivet gir oversikt over hvilke prosesser regelverket medfører i bedriftene, og kostnadene knyttet til disse. Slik vil regjeringen få et bedre grunnlag for å sette inn treffsikre forenklingstiltak. Etter at kartleggingen er ferdigstilt i slutten av 2007 vil regjeringen utarbeide en forenklingsplan. Resultatene av de konkrete tiltakene, som i stor grad skal være gjennomført første halvår 2009, skal kunne måles i form av kostnadsreduksjoner for bedriftene.

2.2 Handel og internasjonalt samarbeid

Norge er en liten, åpen økonomi, og vår velferd er avhengig av lave tollmessige, legale og administra-

tive handelsbarrierer, slik at vi kan utnytte våre konkurransemessige fortrinn og dermed øke verdiskapingen.

2.2.1 EFTAs handelsavtaler, WTO og investeringsbeskyttelsesavtaler

Handelsavtaler, eksempelvis innenfor WTO, EFTA og bilaterale investeringsbeskyttelsesavtaler, fremmer norsk eksport og internasjonalisering av norsk næringsliv. Overordnet målsetting for handelsavtalene er å øke norsk verdiskaping og bidra til en mer dynamisk og effektiv ressursbruk.

Utenriksdepartementet leder regjeringens arbeid med WTO. Nærings- og handelsdepartementet bistår Utenriksdepartementet i arbeidet, sammen med andre departementer. I WTO utformes de globale spillereglene for internasjonal handel. Et velfungerende globalt handelssystem er avgjørende for en liten åpen økonomi som Norge.

Nærings- og handelsdepartementet leder regjeringens arbeid med EFTA-handelsavtalene med land utenfor EU. Regjeringen prioriterer EFTA-handelsavtaler med land der en avtale kan gi det største bidraget til økt samlet handel og norsk verdiskaping. Der fiskeeksporten utgjør en betydelig del av samhandelen, tillegges dette betydelig vekt. Potensielle vanskelige motkrav, f.eks. innenfor landbruk, er også vesentlige for valget av land.

Regjeringen prioriterer EFTA-handelsavtaler med India, Japan og Kina, samt med Russland når landet er blitt WTO-medlem. Det arbeides for å engasjere disse prioriterte landene til å innlede handelsforhandlinger med EFTA. Regjeringen er også forberedt på å akseptere en del forhandlinger basert på de øvrige EFTA-statenes landprioriteringer.

EFTA er i forhandlinger med Gulf Cooperation Council (Saudi Arabia, De forente arabiske emirater, Kuwait, Bahrain, Qatar og Oman) og Thailand. En frihandelsavtale mellom EU og Gulf Cooperation Council kan være nært forestående, og en EFTA-handelsavtale er derfor viktig for å sikre at norske eksportører i framtiden ikke blir diskriminert i forhold til EU-konkurrenter i dette markedet. Regjeringen prioriterer å slutføre forhandlingene med Gulf Cooperation Council og Thailand i 2007.

EFTA-forhandlingene med Canada og Egypt har ligget på is, men det tas flere initiativer for å bidra til at forhandlingene blir gjenopptatt. Canada er Norges tredje største handelspartner etter EU og USA, og en EFTA-handelsavtale med Canada har derfor høy prioritet.

2.2.2 EØS-avtalen og det indre marked

EØS-avtalen innebærer at Norge er med i EUs indre marked med fri bevegelse av varer, tjenester, personer og kapital. Avtalen sikrer norske arbeidstakere og studenter likebehandling og norske virksomheter bedre rammevilkår i hele EØS-området. Et samordnet regelverk for konkurranse, statsstøtte og offentlige anskaffelser sikrer norske virksomheter like konkurransevilkår med virksomheter i EU. Ett felles marked åpner for mer effektiv utnyttelse av ressursene i EØS og bidrar dermed til å oppfylle Lisboa-strategiens mål om økt verdiskaping.

Nærings- og handelsdepartementet har et særlig ansvar for oppfølgingen av EØS-avtalen og klarering av EØS-relevante rettsakter. I denne forbindelse er det viktig at EUs politikk for det indre marked samsvarer med norske interesser. Departementet deltar derfor i ekspertgrupper og komiteer både under EFTA og Europakommisjonen. På nasjonalt nivå samarbeider vi tett med arbeidslivets parter og andre departementer. Departementet har i 2006 gitt innspill til flere initiativer fra Europakommisjonen om det indre marked. Dette gjelder bl.a. tjenstedirektivet, en ny strategi for det indre marked, revidering av den nye metode for harmonisering av regelverk og revidering av prinsippet om EØS-lands gjensidige godkjenning av hverandres varer.

Handelsforenkling på vareområdet

Det indre marked skal sikre at varer kan sirkulere fritt i hele EØS. Reglene om det frie varebyttet forbyr handelsrestriktive tiltak knyttet til import og eksport, f.eks. avgiftshindre og kvantumsbegrensninger. Et stort hinder for fri bevegelse av varer er imidlertid at ulike stater vedtar nasjonale regler som strider mot EØS-avtalen. For å unngå dette deltar Norge i en ordning der forslag til nye og endrete regler sendes på høring innen EØS.

Harmonisering av regelverk er et viktig virkemiddel for at det indre markedet skal fungere effektivt. Den nye metode innebærer at kun krav til helse, miljø- og/eller sikkerhetsaspekter ved en vare nedfelles i direktiver. Direktivene henviser så til europeiske standarder, som utarbeides av standardiseringsorganisasjoner på oppdrag fra EU og EFTA. I Norge har Standard Norge dette ansvaret. I standardene spesifiseres de tekniske kravene. Det er produsentens eller importørens ansvar å sørge for at varene oppfyller disse. For enkelte varer kreves at en tredjepart, et såkalt teknisk kontrollorgan, foretar testing og vurdering av om

varen er i samsvar med regelverket. Nasjonale myndigheter utpeker de tekniske kontrollorganene.

Et ytterligere hjelpemiddel for å styrke tilliten til varer er akkreditering av testlaboratorier og sertifiseringsorganer. Norsk Akkreditering har dette ansvaret i Norge. Varer som oppfyller kravene i de europeiske standardene, påføres til slutt CE-merket. Et sentralt element i harmonisering av regelverk er å kontrollere at varene som selges i det indre marked er i samsvar med gjeldende regelverk. Det er de enkelte fagmyndighetene som har ansvaret for å gjennomføre markedskontroll.

Problemløsningsnettverket SOLVIT kan hjelpe bedrifter eller privatpersoner som møter barrierer i det indre marked. Problemer som meldes i nettverket løses som oftest raskt og uformelt. Nærings- og handelsdepartementet er SOLVIT-senteret i Norge. Euro Info Centre Øst fungerer som et første kontaktpunkt.

Sammen med myndighetene i de øvrige EØS/EFTA-statene framforhandler Nærings- og handelsdepartementet avtaler om gjensidig godkjenning med land utenfor EØS, parallelt med EU. Formålet med avtalene er handelsforenkling og utvidelse av det indre marked.

Handelsforenkling på tjenesteområdet

Tjenestesektoren utgjør om lag 70 pst. av samlet BNP i Europa. Handelen med tjenester er imidlertid liten og utgjør bare 20 pst. av den samlede handelen i EU. Om lag 70 pst. av sysselsettingen er også innenfor tjenestesektoren, og det er i stor grad her de nye arbeidsplassene skapes. Tjenestesektoren er derfor svært viktig for å sikre økt økonomisk vekst og nye jobber i EU.

Europakommisjonen la i 2004 fram forslag om et direktiv om tjenester for å legge til rette for økt handel med tjenester og gjøre det enklere å etablere seg i EØS-området. Tjenstedirektivet har blitt debattert og revidert, og forventes vedtatt i løpet av 2006. Regjeringen har arbeidet aktivt for å påvirke tjenstedirektivet, og sendte f.eks. norske kommentarer til forslaget både i februar og i mai 2006. Et hovedmål er å sikre en god, sosial modell samtidig som en reduserer handelsbarrierer. De norske innspillene ser ut til å ha blitt ivarettatt underveis i prosessen. Nærings- og handelsdepartementet har samordnet det norske arbeidet, i jevnlig konsultasjon med arbeidslivets parter, interesseorganisasjoner og departementer. Departementet er ansvarlig for en eventuell implementering av direktivet i norsk rett.

2.2.3 Internasjonalisering

Globaliseringen gir norsk næringsliv nye internasjonale muligheter. Nærings- og handelsdepartementet har et særlig ansvar for å bidra til å utvikle et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksport og internasjonalisering.

Rådgivnings-, finansierings- og garantiordningene til Innovasjon Norge, Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) og Eksportfinans ASA er eksempler på konkrete virkemidler i internasjonaliseringsarbeidet.

Innovasjon Norges kontorer i utlandet yter bistand og rådgivning til norske eksportører, ofte i tett samarbeid med utenriksstasjonene. Selskapet har kontorer i mer enn 30 land over hele verden. Lokal markedskunnskap og kunnskap om bedriftenes behov i ulike stadier i internasjonaliseringsprosessen er en viktig del av tilbudet fra utenlandskontorene. Flere av kontorene har også som oppdrag å markedsføre Norge som reisemål.

GIEK er det sentrale statlige organ for garantistillelser og kredittforsikring av eksportkreditter. Eksportfinans tilbyr eksportfinansiering. I de fleste land hvor man har kapitalvareeksport av noe omfang, tilbyr det offentlige garantier som avdekker eksportører og finansinstitusjoner risiko ved langsiktige eksportkreditter. Regjeringen legger vekt på at Norge skal ha konkurransedyktige finansieringsordninger for norsk kapitalvareeksport. Derfor foreslår regjeringen å utvide garantirammene for GIEKs ordninger for investeringer i, og eksport til, utviklingsland (U-landsordningen) fra 1,5 til 2,1 mrd. kroner og den alminnelige ordningen fra 40 til 50 mrd. kroner i forslaget til statsbudsjett for 2007.

Nærings- og handelsdepartementet håndterer bilateral myndighetskontakt om rammevilkår og enkeltsaker for norske bedrifter. I viktige vekstmarkeder som Kina, Russland og India er næringslivet avhengig av myndighetskontakt og politisk drahjelp. Norske myndigheter spiller derfor en viktig rolle som døråpner og problemløser overfor myndighetene i disse landene. Faste konsultasjonsfora og kommisjoner med land som Kina, Canada og Russland og bilaterale avtaler er andre sentrale innsatsområder som bidrar til eksportfremme og internasjonalisering av norsk næringsliv. Nordområdene er et særskilt satsingsområde for regjeringen. Departementet deltar aktivt i arbeidet med regjeringens helhetlige nordområdestrategi, og i Barentsrådets økonomiske arbeidsgruppe bidrar departementet til et tettere nærings-samarbeid i Barentsregionen.

Norgesprofilering er en naturlig del av internasjonaliseringsarbeidet. Utover det kontinuerlige

arbeidet som virkemiddelapparatet gjennom Innovasjon Norge utfører, arbeider departementet bl.a. med norsk deltakelse på verdensutstillinger og næringslivsfremme i forbindelse med offisielle besøk og statsbesøk til og fra utlandet.

Nærings- og handelsdepartementet arbeider også med å fremme norske interesser i de internasjonale foraene European Space Agency (ESA) og Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD).

2.2.4 Reiseliv

Reiseliv er blant de av næringene i verden som vokser raskest. I følge United Nations World Tourism Organisation vokser næringene med mellom 3 og 4 pst. hvert år målt i antall ankomster. Regjeringen ser på reiseliv som et satsingsområde, og har som mål at norske reiselivsnæringer skal ta sin del av denne veksten. I 2007 vil regjeringen derfor legge fram en nasjonal strategi for reiselivsnæringene. Strategien vil være resultatet av et interdepartementalt arbeid ledet av Nærings- og handelsdepartementet. I denne strategien vil det fokuseres på næringenes utfordringer og muligheter, og hvordan man i samarbeid mellom alle berørte aktører kan bidra til utvikling og bærekraftig vekst i næringene.

Reiselivsnæringene står for ca. 4 pst. av bruttonasjonalproduktet og sysselsetter rundt 7 pst. av total arbeidskraft i Norge. Næringene utgjør et område hvor Norge har særlige naturgitte forutsetninger for å lykkes. Næringene er også viktig i distriktene hvor de ofte utgjør basisnæringen i mange lokalsamfunn og også gir positive ringvirkninger til annet lokalt næringsliv. Redusert aktivitet i tradisjonelle næringer som landbruk og fiske har ført til en økende interesse for reiselivsnæringene og mulighetene de representerer både som supplement til og grunnlag for opprettholdelse av aktivitet i de tradisjonelle næringene.

I 2005 var det samlede antallet ankomster fra utlandet til Norge ca. 6,4 mill., en økning på over 9 pst. fra 2004. Mer enn 3,8 mill. av disse var overnattingsgjester. Resten var dagsbesøk og cruisepassasjerer. Antallet gjestedøgn økte fra 24 mill. i 2004 til 26 mill. i 2005, en økning på over 8 pst.

Nye trender i etterspørselen harmonerer godt med det reiselivet i Norge kan tilby. Kombinert med økningen i antallet reisende, gir dette gode muligheter for vekst i reiselivsnæringene. Da flere land nå satser på turisme er konkurransen i markedet skjerpet til tross for et økende antall reisende.

For å tiltrekke en større andel av turistene til Norge, ble det i statsbudsjettet for 2006 øremerket 172,5 mill. kroner til profilering og reiselivstiltak

gjennom Innovasjon Norge. I 2007 foreslås en ytterligere økning i den offentlige innsatsen, og det er øremerket 200 mill. kroner til dette formålet. Økningen innebærer at den offentlige innsatsen er doblet siden statsbudsjettet for 2005. Satsingen på profilering og markedsføring av Norge som reise-mål ble i mars 2006 forsterket gjennom lanseringen av den reviderte merkevarestrategien for Norge som turistreisemål. Formålet med strategien er å skape et fornyet og forbedret grunnlag for bygging av en sterkere merkevareposisjon for Norge som turistreisemål. Forbrukerundersøkelser viser at Norge ikke har en tydelig spissposisjon som destinasjon. Merkevarestrategien har som mål å reversere trenden med fallende markedsandeler, øke merkevarestyrken og gi Norge en ledende posisjon som tilbyder av opplevelser i vakker og ren natur. Den nye reviderte merkevarestrategien vil være et viktig grunnlag for satsingen på profilering av Norge i framtiden.

Naturbasert opplevelsesturisme har de siste ti årene stått for den aller største veksten globalt. Denne veksten tilfører norsk reiselivsnæring mange nye muligheter, men også mange miljømessige utfordringer. Norge er også et av svært få land i verden som har underskrevet National Geographic sitt charter for geoturisme hvor man forplikter seg til å utvikle turisme som ivaretar, forsterker og framhever et steds lokale egenart – miljø, kultur, estetikk, kulturarv – og som kommer lokalsamfunnet til gode.

I tillegg til profilering skal innsatsen også fortsette på tre andre viktige områder, innovasjon, kompetanse og samarbeid:

- lønnsomheten i reiselivsnæringene er basert på evnen til å utvikle produkter som møter etterspørselen fra de reisende. Innovasjon er nødvendig for å møte denne etterspørselen. Sammenlignet med andre næringer er reiselivsnæringene preget av en lav grad av innovasjon
- de reisende stiller stadig større krav til viten og kunnskap fra tilbyderne. Kompetansebygging er nødvendig for å imøtekomme dette kravet. Næringene må derfor i større grad enn i dag investere i oppbyggingen av kompetanse
- samarbeid mellom aktører i norske reiselivsnæringer blir stadig viktigere ettersom turister i stadig større grad etterspør produkter som består av flere aktiviteter. For å gi turistene det de krever og en god helhetlig opplevelse av norsk natur og kultur er samarbeidet internt i næringene viktig

2.3 Næringsrelevant forskning

Utnyttelse av kunnskap har dannet grunnlag for verdiskaping og velferd i alle samfunn til alle tider. Dersom norsk næringsliv skal komme styrket ut av den globale økonomiske integrasjonen og det tiltakende konkurransepresset i de internasjonale markedene, må våre fortrinn knyttet til å ta i bruk ny kunnskap styrkes. I den sammenheng er en satsing på næringsrelevant forskning avgjørende.

Forskning og utvikling (FoU) er en av de viktigste kildene til innovasjon, omstilling og verdiskaping. Innovasjon kan forekomme i form av radikale innovasjoner, hvor nye produkter og tjenester introduseres, eller gradvise innovasjoner som forbedrer eksisterende produkter og tjenester. For begge former for innovasjon spiller forskning, utvikling og kommersialisering en viktig rolle. Av næringslivets innovasjonsinvesteringer utgjør egenutført FoU omtrent halvparten av midlene.

Forskning og utvikling i bedriftene bidrar til å forbedre eksisterende produkter og prosesser og gir opphav til nye produkter, forretningsområder og bedrifter (såkalte «spin-offs»). Egen FoU-virk-somhet styrker dessuten bedriftenes kompetanse og evne til å absorbere og ta i bruk forskning og utvikling som skjer utenfor bedriften. Det er imidlertid store forskjeller mellom de ulike næringene når det gjelder den betydning forskning og utvikling har.

Regjeringen vil føre en aktiv næringspolitikk med satsing på forskning og utvikling som styrker det næringslivet vi har og stimulerer til at nye virksomheter vokser fram. Regjeringen slo derfor fast i Soria Moria-erklæringen at vi vil øke den samlede forskningsinnsatsen til 3 pst. av BNP innen 2010. En sentral utfordring knyttet til dette ambisjons-målet er å stimulere og utløse næringslivets egen FoU-innsats. Ambisjonsnivået i Forskningsmeldingen [St.meld. nr. 20 (2004–2005)] innebærer et vekstbehov fra næringslivet, internasjonale og andre private kilder på ca. 23 mrd. kroner i årene fram til 2010. Dette stiller krav til innretningen av de offentlige virkemidlene.

Regjeringen vil særlig satse på tiltak som stimulerer næringslivets forskningsinnsats og tiltak for nyttiggjøring av forskningsresultater.

Generelle virkemidler gir like muligheter for bedriftene når det gjelder tilgang til offentlige forsknings- og innovasjonsmidler. For å stimulere til økt FoU-innsats i små og mellomstore bedrifter er ordningen med skattefredag for FoU-prosjekter – Skattefunnordningen – et viktig virkemiddel. I tillegg til de generelle virkemidlene må det også sattes spesielt på forskning og utvikling rettet mot næringer der Norge har spesielle fortrinn og hvor

det er betydelig verdiskapingspotensial. Nærings- og handelsdepartementet prioriterer i den sammenheng særlig tiltak som bidrar til:

- økt forskning og utvikling i etablert næringsliv
- særlig satsing på forskning innenfor reiseliv, romfart, innenlands bruk av gass og maritim sektor
- bedre samspill mellom kunnskapsinstitusjoner og næringsliv

God tilgang på internasjonale forskningsresultater har alltid vært en forutsetning for utvikling av nasjonal kunnskap og teknologi. Norske forskere må delta i internasjonale samarbeidsprosjekter og forskningsprosjekter på tvers av landegrenser. Økende internasjonalisering og raske endringer i kunnskap og teknologi representerer utfordringer og muligheter for norsk næringsliv. *Internasjonalisering* er derfor en sentral og integrert del av FoU-politikken og innovasjonspolitikken.

Norge deltar aktivt i utformingen av EUs 7. rammeprogram for forskning, Eureka, den europeiske romorganisasjonen ESA og gjennom bilateralt forskningssamarbeid med andre land. Europakommisjonens forslag til «Competitiveness and Innovation Framework Programme» (CIP) er under vurdering med tanke på eventuell norsk deltakelse. Regjeringen mener videre det er viktig for næringsliv og forskningsmiljøer at vi i større grad enn i dag evner å tiltrekke oss internasjonale FoU-investeringer.

2.4 Innovasjon og entreprenørskap

2.4.1 Innovasjonspolitik

Innovasjon er en viktig forutsetning for økonomisk vekst og velferd. Et livskraftig næringsliv avhenger av stadig fornyelse, og for å opprettholde dagens velferdssamfunn er det viktig å utvikle ny og lønnsom næringsvirksomhet. Stadig sterkere internasjonal konkurranse og raske endringer i markeder gjør det nødvendig at norske bedrifter innoverer og fornyer seg, og dermed sikrer fortsatt god konkurransevne og høy verdiskaping i Norge.

Innovasjon handler om å bruke ideer og kunnskap til å skape noe nytt. Innovasjon skjer når nye produkter, produksjons- og organisasjonsformer settes ut i livet. Både for samfunnet, bedrifter og enkeltpersoner er det bedre å legge til rette for ny vekst og etablering av mer lønnsomme bedrifter i forkant, enn i etterkant å håndtere arbeidsledighet og uvirksomme ressurser. Innovasjonspolitikken skal legge til rette for økt evne til fornyelse og omstilling i norsk næringsliv.

Norges innovasjonsevne påvirkes av en rekke forhold og omfatter mange sektorer. Regjeringen ønsker å videreutvikle «den nordiske modellen» som bygger på at gode velferdsordninger støtter opp under høy verdiskaping og evne til omstilling. Innovasjonspolitikken berører en rekke politikk-områder, deriblant arbeidsmarkedspolitikken, utdannings- og forskningspolitikken, infrastruktur-, regional- og skattepolitikken. Innovasjonspolitikken avhenger derfor av samarbeid på tvers av mange departementer og politikkområder slik at de ulike områdene ses i sammenheng.

Regjeringen vil legge til rette for framtidig verdiskaping og velferd gjennom en aktiv innovasjonspolitik. I Soria Moria-erklæringen slår regjeringen fast at «Norge skal bli en av de ledende, innovative, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomier i verden, innenfor de områder hvor vi har fortrinn.» Regjeringen vil arbeide for å sikre gode rammebetingelser og virkemidler for innovasjon i norsk næringsliv, med sikte på å bidra til størst mulig verdiskaping i norsk økonomi.

Nærings- og handelsdepartementet vil arbeide videre med innretting av innovasjonspolitikken i samarbeid med andre departementer, partene i arbeidslivet og virkemiddelapparatet. Det er en rekke faglige utfordringer forbundet med den videre utformingen av innovasjonspolitikken, og departementet vil legge vekt på videre styrking av kunnskapsgrunnlaget. Departementet vil arbeide for å innfri regjeringens mål om å forbedre norsk patentpolitikk. Sentralt i dette arbeidet er forberedelsen til norsk tiltredelse til Den europeiske patentkonvensjonen (EPC), med sikte på tiltredelse senest 1. januar 2008. Det er også satt i gang et arbeid for å heve næringslivets kompetanse om rettighetsbeskyttelse. Nærings- og handelsdepartementet vil følge opp regjeringens fokus på tjenestenæringene, og bygge videre på resultatene fra prosjektet «Innovasjon i tjenester».

2.4.2 Virkemidler for innovasjon, nyskaping og design

Regjeringens mål er at de næringsrettede virkemidlene skal være blant de beste og mest framtidrettede i verden. Dette skal være med på å sikre at Norge ligger i tet på viktige områder innenfor kunnskap, teknologi og verdiskaping. De direkte virkemidlene skal bidra til å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som ellers ikke ville ha blitt realisert. Regjeringen vil legge til rette for mennesker med pågangsmot og skaperevne, slik at Norge blir et attraktivt land for utvikling av nye ideer og virksomheter.

I Soria Moria-erklæringen signaliserer regjeringen at den vil gjennomføre strategiske nasjonale satsinger og vil utvikle nasjonale strategier på næringsområder hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn. De direkte virkemidlene skal rettes inn mot utvalgte områder hvor Norge har særlige forutsetninger for å lykkes. Regjeringen har igangsatt arbeidet med nasjonale strategier for maritime næringer og for reiselivsnæringene. Utarbeidningen og oppfølgingen av disse strategiene vil stå sentralt i 2007.

Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er sentrale aktører og bidragsytere i regjeringens satsing på innovasjon i næringslivet. Virkemiddelaktørene skal sammen danne et kompetent, helhetlig, tilgjengelig og effektivt virkemiddelapparat. Innovasjon Norge bidrar med finansiering, kompetanse og nettverk til innovasjonsaktiviteter i bedriftene. SIVA bidrar som aktiv pådriver og tilrettelegger for innovasjons- og næringsmiljøer. Norges forskningsråd støtter forskningsprosjekter i næringslivet, strategisk forskning, kommersialiseringstiltak og internasjonalt forskningssamarbeid.

Den store satsingen på innovasjon, internasjonalisering og profilering gjennom Innovasjon Norge videreføres i 2007. I 2006 økte tilskudsbevilgningene til selskapet over Nærings- og handelsdepartementets budsjettområde med hele 38 pst., eller 307 mill. kroner, sammenlignet med foregående år. En videreføring av dette nivået i 2007 er viktig for å sikre forutsigbarhet for den delen av næringslivet som benytter seg av Innovasjon Norges tjenester og for å fremme videre utvikling av norsk næringsliv.

Innovasjon Norge skal ha et gjennomgående fokus på næringsområder hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn, som maritim sektor, marin sektor, energi, miljø og reiseliv. Satsing på etablerere, kvinner, oppfinnere og små- og mellomstore bedrifter med vekstpotensial vil også være sentralt i 2007. Innovasjon Norges ressurser bidrar til innovasjon og styrker dermed omstillingsevnen over hele landet, ved at nye ideer og produkter hjelpes fram. For at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt, er Innovasjon Norges ressurser til å synliggjøre norske bedrifters muligheter i utenlandske markeder og selskapets tilstedeværelse over hele verden viktig.

For SIVAs innovasjons- og nettverksarbeid er det lagt opp til en videreføring av satsingen på 30 mill. kroner fra 2006. Satsingen skal bidra til utvikling av norsk innovasjonsevne og verdiskaping i hele landet. Gjennom nettverksarbeidet bidrar SIVA til tettere samhandling mellom næringsliv, FoU-miljøer, kapitalmiljøer og offent-

lige aktører. SIVAs inkubatorvirksomhet i sentrale strøk skal stimulere til økt kommersialisering av gründerideer og forskningsresultater og gi flere vellykkede bedriftsetableringer. Videreutvikling av SIVAs engasjement i Nordvest-Russland skal fremme norsk-russisk næringslivssamarbeid og bidra til økt innovasjon.

Norges forskningsråds generelle virkemidler for næringsrettet forskning støtter de beste forskningsbaserte innovasjonsprosjektene, uansett bransjetilhørighet. I tillegg til de generelle virkemidlene satses det på forskning og utvikling innenfor næringer der Norge har spesielle fortrinn og hvor det er betydelig verdiskapingspotensial. Dette gjelder f.eks. innenfor maritim og marin sektor og innenfor teknologiområder som IKT, nanoteknologi og bioteknologi.

Romvirksomhet

Romvirksomhet og industriutvikling i tilknytning til internasjonale romfartsprogrammer er et av innsatsområdene for regjeringen. Norge bidrar med betydelige midler til ESAs romfartsprogrammer (European Space Agency). Deltakelse i disse programmene har positive ringvirkninger for norsk industri og for innovasjon og næringsutvikling. De norske interessene i ESA forvaltes av Norsk Romsender som også forvalter de nasjonale følgeprogrammene for å nyttiggjøre seg investeringene i ESA-programmene. I 2007 deltar Norge med til sammen 377,3 mill. kroner i frivillige og obligatoriske ESA-programmer, noe som er en klar økning i forhold til foregående år. Norge forhandler med EU om en samarbeidsavtale om satellittnavigasjonssystemet Galileo. Systemet vil bli viktig for navigasjon på norsk territorium, og norsk industri har god kompetanse innen satellittnavigasjon.

Design

Aktiv utnyttelse av design i norsk næringsliv er et annet prioritert område for regjeringen. Satsing på design er et vesentlig bidrag til å skape et mer innovativt næringsliv. God design setter kunden i fokus for nye produkter og tjenester og bidrar dermed til økt salgbarhet gjennom brukervennlighet og attraktiv utforming. I 2006 ble bevilgningen til Norsk Designråd økt til 25 mill. kroner og dette nivået videreføres i 2007. Regjeringens plan for satsing på næringsrettet design ble lansert i juni 2006. Gjennomføring av satsingen vil være et prioritert område i 2007. Visjonen er at design skal bli en naturlig del av innovasjonsprosessen i norsk næringsliv og en drivkraft for å utvikle norsk næringslivs konkurransekraft. De viktigste til-

takene i planen er økt tilgang på designrådgivings-tjenester i hele landet og økte muligheter for støtte til designprosjekter.

2.4.3 Entreprenørskap

Etablering av ny virksomhet – i ny eller eksisterende bedrift – er viktig for å sikre fornyelse og vekst i økonomien. For at en økonomi skal vokse er vi avhengig av at nye bedrifter etableres, eksisterende bedrifter vokser og ulønnsomme bedrifter avvikles. Entreprenørskap kan betraktes som den sentrale drivkraften i å opprettholde denne dynamikken. Nyetablerte virksomheter medvirker til at nye produkter og mer innovative løsninger og virksomheter vokser fram og erstatter de som nedlegges. Internasjonale studier viser at høye etablerings- og avviklingsrater fører til høy produktivitetsvekst. Samfunnets holdninger til nyetablere er med på å understøtte eller motvirke privat engasjement. Det er derfor viktig å arbeide for å skape en positiv holdning til entreprenørskap. Å starte egen bedrift kan være risikofyllt i forhold til å være ansatt. Lav ledighet og gode velferdsordninger er en styrke ved norsk økonomi, men kan samtidig føre til at færre velger å ta den risiko det innebærer å starte for seg selv.

Et av de viktigste virkemidlene for å skape en kultur for entreprenørskap er å satse på entreprenørskap i skole og utdanning. Ved at de unge utrustes med etablererkompetanse øker deres tro på egen skaperkraft, og terskelen senkes for å starte opp på egenhånd senere. Det er laget en strategiplan for entreprenørskap i skolen for perioden 2004–08. Denne planen er nå under revidering og er planlagt lagt fram i løpet av høsten 2006. Et viktig tiltak i planen for entreprenørskap i skolen er å støtte organisasjoner og andre som samarbeider med skoler, høyskoler og universiteter om entreprenørskapsundervisning, som f.eks. Ungt Entreprenørskap. Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner i tilskudd til organisasjonen Ungt Entreprenørskap.

Formålet til Ungt Entreprenørskap er å samarbeide med skoler, høyskoler og universiteter om entreprenørskapsopplæring for å fremme kreativitet, samarbeidsevne og ansvarsbevissthet og lyst til å etablere bedrift, og å bidra til forståelse av betydningen av verdiskaping og nyskaping i næringslivet. Organisasjonen gjør et viktig og godt arbeid med å etablere kontakt mellom lokalt næringsliv og utdanningsinstitusjonene. Konseptene elev-, ungdoms- og studentbedrifter øker troen på egen skaperkraft og senker terskelen for å starte egen virksomhet senere. Tall fra en rapport som Nord-Trøndelagsforskning la fram sommeren 2005 viser

at vel 16 pst. av dem som har deltatt i ungdomsbedrifter, har startet egen bedrift. Tall for etablererhyppigheten i Norge generelt er til sammenligning vel 7 pst. Blant dem som har deltatt i ungdomsbedrifter i videregående skole, er med andre ord etablererhyppigheten minst dobbelt så stor som i befolkningen generelt.

Etablering av ny virksomhet er krevende. Et av Innovasjon Norges viktigste satsingsområder er å gi støtte og veiledning til entreprenører. Foruten entreprenørens egen kompetanse og holdninger vil tilgang til gode råd, nettverk og kapital være avgjørende for hvorvidt den enkelte entreprenør lykkes. Stabile og gode rammebetingelser er imidlertid en grunnleggende forutsetning for å kunne starte ny virksomhet.

Regjeringen prioriterer arbeidet med å inkludere kvinner i næringslivet. Forskning viser at entreprenørskap er et område der kvinner er særlig skjevt representert. For å utnytte verdiskapingspotensialet i økonomien er det derfor viktig å stimulere kvinner til å etablere virksomheter.

2.5 Maritime næringer og skipsfart

Norge er en av verdens ledende nasjoner på det maritime området. I dag er anslagsvis 90 000 mennesker direkte sysselsatt i maritime bedrifter, en stor andel av disse i distriktene. De maritime næringene representerer i størrelsesorden 6 til 9 pst. av den totale verdiskapingen i norsk næringsliv, avhengig av hvordan man trekker grensene rundt sektoren. Mens andre nasjoner i hovedsak har sin styrke innenfor ett eller to maritime områder, er det norske miljøet blant de mest komplette hva gjelder bredden av tjenester, produkter og ekspertise innen de ulike maritime næringene.

Et gjennomgående trekk ved de maritime næringene er at de opererer i sterkt internasjonalserte og konkurranseutsatte markeder. Det er nødvendig å arbeide med full tyngde dersom Norge skal beholde og utvikle sin posisjon som en av de fremste maritime nasjoner i verden.

Regjeringen signaliserte allerede i Soria Moria-erklæringen at det skal utvikles nasjonale strategier innen de næringsområder hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn, som maritim sektor. Arbeidet med å utarbeide en nasjonal maritim strategi er nå i gang. Strategien vil ta for seg Norges muligheter og ambisjoner som maritim nasjon i tiden framover. Også framtidige satsingsområder vil bli omtalt.

Maritim forskning, utvikling og innovasjon vil være et sentralt satsingsområde for regjeringen. Soria Moria-erklæringen slår fast at Norge må ha

som ambisjon å være verdensledende innen maritim forskning, kompetanseutvikling og nyskaping. Marut-initiativet (Maritim utvikling) er en større satsing på forskning og innovasjon i de maritime næringene.

Det strategiske rådet for Marut ledes av nærings- og handelsministeren. Rådet består av sentrale næringslivsledere og representanter for forskningsmiljøene og arbeidstagersiden og skal gi innspill til regjeringen arbeid med den nasjonale maritime strategien. I satsingen på maritim forskning og innovasjon står samspillet mellom Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og næringene sentralt. Norges forskningsråd og Innovasjon Norge har derfor inngått en maritim samarbeidsavtale.

Regjeringen har etablert en ordning for Maritim utvikling under Innovasjon Norge. Ordningen skal bidra til å styrke konkurransevnen og øke verdiskapingen i de maritime næringene i Norge. Ordningen retter seg mot prosjekter som tar sikte på å utvikle nye, konkurransedyktige produkter, tjenester, produksjonsmetoder og markeder for de maritime næringene, samt prosjekter som tar sikte på å styrke innovasjonsgradene i næringene gjennom økt samarbeid.

Norges forskningsråd bidrar til å styrke maritim forskning og utvikling bl.a. gjennom Maroff-programmet (Maritim virksomhet og offshore operasjoner). Totalt er satsingen på maritim forskning og innovasjon på 115 mill. kroner i 2007, fordelt med 90 mill. kroner på Norges forskningsråd og 25 mill. kroner på Innovasjon Norge. Det er en økning på 25 mill. kroner fra 2006.

Norge kontrollerer en av verdens største handelsflåter. Skipsfarten og de maritime næringer bidrar til viktige kompetansearbeidsplasser langs hele kysten. Regjeringen vil gjennom gode og stabile rammebetingelser bidra til å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer.

Regjeringen har utvidet nettolønnsordningen for sjøfolk fra 1. juli 2006. I forbindelse med endringene stiller vi krav om positiv næringsutvikling og opplæringsstillinger til sjøs. Slik vil vi også sikre rekrutteringen til næringen. For fergerederiene vil nettolønnsordningen omfatte sikkerhetsbemanningen i forhold til skipets alarminstruks. Regjeringen har også vurdert konkurransesituasjonen for Hurtigruten og foreslår at sikkerhetsbemanningen på skipene som betjener strekningen Bergen–Kirkenes tas inn under nettolønnsordningen fra 1. juli 2007. Forslaget er del av regjeringens innsats for å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer. Regjeringen mener skipsfarten og den maritime næringen bidrar til viktige kompetansearbeidsplasser langs hele kysten.

Skipsfarten og fiskeflåtens utslipp av NO_x (nitrogenoksider) utgjør om lag 40 pst. av de norske utslippene. Norge er gjennom Gøteborgprotokollen forpliktet til å redusere sitt årlige utslipp av NO_x betydelig fram mot 2010. Regjeringen foreslår derfor å innføre en avgift på utslipp av NO_x. Det vises til St.prp. nr. 1 (2006–2007) Skatte-, avgifts- og tollvedtak. Sammen med andre tiltak skal dette bidra til forbedring av miljøet. Tiltaksanalyser for reduksjon av utslipp utarbeidet av Statens forurensningstilsyn viser at skipsfart og fiskeflåtens tiltakskostnader er relativt rimelig og kostnadseffektive sammenlignet med andre utslippsobjekter. Regjeringen vil derfor videreføre *NO_xRED-programmet* for å bidra til at skipsfarten kan gjennomføre nødvendige utslippsreducerende tiltak. Det foreslås derfor å bevilge 15 mill. kroner til programmet i 2007 og at det gis en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner. Ordningen må notifiseres og godkjennes av EFTAs overvåkningsorgan ESA.

Rederiskatteutvalgets innstilling ble levert 7. mars 2006 og har vært på høring med frist 14. juni. Den norske rederibeskatningen er nå til vurdering. Europakommisjonen har lagt fram en grønbok om en framtidig maritim politikk for EU. Grønboken er et prosjekt for å få en mer sammenhengende og helhetlig politikk for maritim og marin politikk. Den knytter seg opp mot EUs Lisboastrategi, med sikte på økt verdiskaping, konkurransevne og sysselsetting. Grønboken legger stor vekt på miljø og sikkerhet i tilknytning til EUs hav- og sjøområder. Norge vil delta aktivt i høringsprosessen.

EUs tredje sjøsikkerhetspakke ble lagt fram i november 2005 og inneholder sju forslag til rettsakter for å styrke sikkerheten for skipsfart i Europa. Tiltakene gjelder skjerpede krav til flaggstat og classeselskap, overvåkning av skipsfarten i EU, strengere havnestatskontroll, krav om erstatning for passasjerer og reders ansvar og bedre etterforskning av ulykker til sjøs. Norge gir innspill til EU i utformingen av sikkerhetspakken.

Regjeringen la i juni 2006 fram for Stortinget forslag til en ny skipssikkerhetslov som vil styrke sikkerheten til sjøs, og endringer i sjømannsloven som vil styrke sjøfolks rettigheter. Den nye skipssikkerhetsloven er en fornying av et 100 år gammelt lovverk. Krav til kvalitetssystemer for alle rederier og skip er nytt i loven. Samtidig flyttes hovedansvaret for sikkerheten fra skipsføreren til rederiet. Endringene i sjømannsloven innebærer forbud mot direkte og indirekte diskriminering av arbeidstakere på skip, og vil gi sjøfolk det samme vern som arbeidstakere på land.

2.6 Statlig eierskap

Staten er en stor eier i norsk næringsliv. Statlig eierskap sikrer råderetten over felles naturressurser og sikrer inntekter til fellesskapet. Statlig eierskap er viktig for å sikre et nasjonalt eierskap og nasjonal forankring av nøkkelvirkosheter i Norge i årene framover. Offentlig eierskap bidrar til å sikre viktige politiske mål innen distriktpolitikk, transportpolitikk, kulturpolitikk og helsepolitikk.

Regjeringen vil føre en aktiv eierskapspolitikk. Så vel selskapslovgivningen som allment aksepterte eierstyringsprinsipper gir rom for dette. En hovedgrunn til at staten vil forbli en stor eier er den store betydningen mange selskaper med statlige eierandel har i Norge. Staten vil derfor ha et langsiktig perspektiv på sitt eierskap, og som aksjonær bidra til selskapenes langsiktige vekst og industrielle utvikling. Regjeringen vil høsten 2006 legge fram en stortingsmelding om eierskapspolitikken.

2.7 Samfunnssikkerhet og beredskap

Nærings- og handelsdepartementet har et ansvar for logistikk og forsyningsberedskap. Gjennom bruk av risiko- og sårbarhetsanalyser og scenarier identifiseres og analyseres områder hvor det er behov for spesielle virkemidler. Som en konsekvens av dette arbeidet har departementet etablert spesielle beredskapsopplegg innenfor dagligvaresektoren, skipsfartsberedskap, bygg- og anleggsberedskap og varekrigsforsikring. Det løpende beredskapsarbeidet ivaretas bl.a. gjennom utstrakt samarbeid med de berørte næringer.

Gjennom kontakt med rederinæringen bisto departementet f.eks. Utenriksdepartementet med å skaffe tilveie skip for evakuering av norske og andre lands statsborgere fra Libanon sommeren 2006.

Trusselbildet er komplekst, uforutsigbart og i stadig forandring. Globaliseringen setter store krav til velfungerende teknologi og logistikksystemer og kan innebære økt sårbarhet ved ulike typer kriser, men gir også muligheter til å finne alternative forsyningskilder forutsatt at logistikksystemene fungerer. Bedriftene må derfor få rammebetingelser som setter dem i stand til å fortsette sin virksomhet under ulike kriseforhold og på den måten så langt mulig sikre verdiskapingen.

På beredskapsområdet gjelder følgende hovedprioriteringer:

- fortsatt bruk av risiko- og sårbarhetsanalyser og scenarier for å identifisere sårbarhet innen-

for ansvarsområdet og tiltak for å øke robustheten

- vedlikehold og løpende forbedring av departementets og etatenes interne kriseorganisasjon, styrking av kompetansen innenfor både strategisk og operativ krisehåndtering og gjennomføring av realistiske beredskapsøvelser
- videreutvikling og øving av det formelle samarbeidet med berørte næringer gjennom samarbeids-/beredskapsorganer, avtaler m.m.

2.8 NOU 2005: 4 Industrien mot 2020 – kunnskap i fokus

Ved kgl.res. av 2. juli 2004 ble det nedsatt et utvalg som skulle drøfte sentrale utviklingstrekk for industrisektoren og viktige veivalg i den framtidige næringspolitikken med særlig vekt på betydningen for industrien. Utvalget skulle spesielt se på kompetansen i arbeidsstyrken, nyskaping og innovasjon, energi, infrastruktur og næringsstøtte. Utvalget kommenterte også sentrale utfordringer for særskilte næringer.

Utvalget ble ledet av advokat Karl Glad. De øvrige medlemmene representerte de syv største politiske partiene, LO, NHO og industrien. I tillegg var det utnevnt to samfunnsøkonomer som uavhengige eksperter. Ekspertene trakk seg fra utvalget i løpet av arbeidet. Sekretariatet ble ledet av Nærings- og handelsdepartementet. Innstillingen ble avgitt 1. februar 2005. Utredningen ble sendt på åpen offentlig høring 20. april 2005 med høringsfrist 20. oktober 2005.

Utvalget tok i sin utredning opp en rekke problemstillinger av stor betydning for industrien spesielt og næringslivet generelt. Nærings- og handelsdepartementet har gjennomgått problemstillingene, utvalgets anbefalinger og høringsuttalelsene. Gjennomgangen viser at problemstillingene i all hovedsak håndteres gjennom pågående prosesser i de ansvarlige fagdepartementene. Nærings- og handelsdepartementet har fulgt disse prosessene og avgitt departementets synspunkter på aktuelle tidspunkter under arbeidet i henhold til løpende saksbehandling mellom departementene.

2.8.1 Generelle næringspolitiske prinsipper

Utvalget la til grunn at det overordnede målet for næringspolitikken må være å legge til rette for størst mulig verdiskaping i norsk økonomi. Utvalget mente videre at det er viktig å legge til grunn nasjonale strategier for næringsutvikling med bevisst prioritering av offentlig innsats. Utvalget sa at ved valg av virkemidler bør man prioritere områder hvor satsingen (kompetanse og inno-

vasjon) gir høy samfunnsøkonomisk avkastning og bidrar til fornyelse av konkurranseutsatt næringsliv, uten at dette skal føre til at det ikke satses på nye områder.

Målet for regjeringens næringspolitikk er størst mulig verdiskaping i norsk økonomi (jf. kap. 1). I Soria Moria-erklæringen er det lagt til grunn at regjeringen vil utvikle nasjonale strategier innenfor de næringsområdene hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn, som marin sektor, maritim sektor, energi, miljø og reiseliv.

2.8.2 Forskning og utvikling

Utvalget mente det bør være en ambisjon å øke den offentlige forskningsinnsatsen og at det bør satses mer på næringsrettet forskning. Utvalget understreket at kvaliteten på forskningen må øke og at det må etableres et langt bedre samarbeid mellom universiteter, høyskoler og institutter og kvalifiserte norske bedriftsmiljøer.

Forskning og utvikling (FoU) er en viktig kilde til innovasjon, omstilling og verdiskaping. Regjeringen slo derfor allerede i Soria Moria-erklæringen fast at den samlede forskningsinnsatsen skal økes til 3 pst. av BNP innen 2010. Særlig er regjeringen opptatt av tiltak som stimulerer næringslivets forskningsinnsats og tiltak for nyttiggjøring av nye forskningsresultater. Regjeringen vil med andre ord satse på forskning og utvikling som styrker det næringslivet vi har og stimulerer til at ny virksomhet vokser fram.

Regjeringen viderefører viktige tiltak i Kvalitetsreformen som har som målsetting å styrke kvaliteten av norsk forskning og bedre samhandlingen mellom næringsliv og universiteter og høyskoler. Av nye virkemidler kan sentra for forskningsdrevet innovasjon nevnes der de første 14 sentrene nå er utpekt og vil ventelig bli etablert kommende år. Videre er ordningen Norwegian Centers of Expertise gjort operativ. I tillegg kan det nevnes at basisbevilgningene til de teknisk-industrielle instituttene er økt og at støtten til brukerstyrt forskning i næringslivet økes ytterligere, bl.a. gjennom økt avkastning fra Fondet for forskning og nyskaping. Den rettighetsbaserte Skattefunnordningen, som er særlig rettet mot små og mellomstore bedrifter, videreføres.

2.8.3 Arbeidskraft og kompetanse

Utvalget pekte på at det fortsatt bør legges til rette for fleksibilitet i arbeidsmarkedene slik at omstilling kan finne sted. Utvalget sa også at norsk regelverk ikke må forhindre at bedrifter og institusjoner

kan hente nødvendig utenlandsk ekspertise til Norge. Videre understreket utvalget behovet for høy kvalitet på alle nivåer i utdanningssystemet og at realfagsutdanningen må styrkes.

For å øke verdiskapingen er regjeringen opptatt av at det legges til rette for omstilling og innovasjon. Det er stor omstillingsdyktighet i det norske arbeidsmarkedet, hovedsakelig fordi markedet er både fleksibelt og relativt «trygt». Grunnlaget for dette ligger bl.a. i universelle velferdsordninger og i arbeidslivsreguleringer, inkludert arbeidsmiljøloven som også åpner for mer fleksible lønninger gjennom avtaler mellom arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner.

Fra og med høsten 2006 innføres Kunnskapsløftet for grunn- og videregående opplæring. Reformen har i første rekke som målsetting å heve kvaliteten og relevansen i norsk utdanning. Regjeringen la i juni 2006 i tillegg fram en egen realfagsstrategi «Et felles løft for realfagene 2006–2009» som presenterer en samlet oversikt over politikk og tiltak for styrking av realfagene fra grunnskole til etter- og videreutdanning. Samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv er trukket fram som et sentralt element.

2.8.4 Energi og miljø

Utvalget og høringsinstansene hadde en rekke synspunkter på rammebetingelsene for energi og miljø. Utvalget viste til at en langsiktig og konkurransedyktig energiforsyning er en forutsetning for en konkurransedyktig industri. Videre understreket utvalget betydningen av å utnytte norske naturgassressurser i Norge, både til energi- og industriformål. Betydningen av CO₂-håndtering ved gasskraftverk ble trukket fram av flere.

Regjeringen har en bred innsats på de energi- og miljøpolitiske områdene som utvalget har pekt på. Regjeringen vil at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon som er verdensledende innenfor utvikling av miljøvennlig energi. Tilgangen på kraft skal økes og energien skal brukes mer effektivt. Regjeringen har ambisiøse mål for å gjennomføre CO₂-håndtering på gasskraftverk. Regjeringen arbeider for at gassen i større grad enn i dag skal tas i bruk i næringsvirksomhet i Norge. Det foreslås avsatt totalt 26 mill. kroner til Gassmaks-programmet for forskning på industriell bruk av naturgass. Regjeringen satser sterkt på ny, fornybar energi. Dette vil bidra til bedre kraftforsyning og innovasjon i energibedrifter. Regjeringen ser på mulige løsninger for den kraftintensive industrien.

2.8.5 Infrastruktur

Utvalget mente at vegsektoren bør prioriteres høyere innenfor samferdselssektoren og at stamvegnettet bør prioriteres innenfor vegsektoren. Videre ønsket utvalget en økt satsing på skipstransport og bane.

Regjeringens økte satsing på samferdsel er et viktig tiltak for å bedre rammevilkårene for næringslivet. Det er særlig vei og bane som har fått betydelige økninger. For store deler av eksportrettet næringsliv utgjør store avstander til viktige markeder en naturgitt konkurranseulempe. En bedre infrastruktur betyr kostnadsbesparelser for norsk næringsliv. For tiden vurderes det om det skal etableres et nytt forskningsprogram om næringslivets transport. Norge deltar i EUs Marco Polo-program, som har som formål å bidra til at mer gods kan overføres fra vei til sjø og bane. Videre er regjeringens arbeid med Nasjonal trans-

portplan viktig for å styrke næringslivets transporter, herunder godstransport. Hoveddelen av arbeidet med Nasjonal transportplan pågår nå i transportetatene både på regionalt og sentralt nivå.

2.8.6 Skjerming og næringsstøtte

Utvalgets medlemmer var delt i synet på skjerming og næringsstøtte. Enkelte ønsket å begrense eventuelle tiltak til områder hvor de kan korrigere for markedssvikt og bidra til samfunnsøkonomisk lønnsom ressursbruk. Andre åpnet for at eventuelle tiltak også skal nå andre målsettinger, slik som tiltak for distriktene og bransjerettede tiltak.

Regjeringens tiltak skal bidra til å stimulere verdiskapings-, innovasjons- og omstillingsevnen i økonomien. Hoveddelen av de offentlige låne- og tilskuddsmidlene kanaliseres gjennom Innovasjon Norge og Norges forskningsråd.

3 Oversiktstabeller for budsjettet

3.1 Utgifter

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
Administrasjon					
900	Nærings- og handelsdepartementet	199 294	213 900	214 900	0,5
	<i>Sum kategori 17.00</i>	<i>199 294</i>	<i>213 900</i>	<i>214 900</i>	<i>0,5</i>
Infrastruktur og rammebetingelser					
901	Styret for det industrielle rettsvern	191 717	182 700	184 000	0,7
902	Justervesenet	72 418	70 960	76 100	7,2
903	Norsk Akkreditering	18 648	19 450	20 100	3,3
904	Brønnøysundregistrene	279 313	235 750	260 250	10,4
905	Norges geologiske undersøkelse	157 596	150 570	153 650	2,0
906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard	14 391	16 300	19 200	17,8
907	Sjøfartsdirektoratet	269 105	281 750	289 900	2,9
908	Skipsregistrene	9 033	9 600	12 000	25,0
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 096 785	1 225 000	1 330 000	8,6
910	Støtte til utkantbutikker	2 500			
912	Bedriftsrettet informasjonsformidling	13 150	19 700	19 400	-1,5
913	Standardisering	25 000	24 800	25 000	0,8
	<i>Sum kategori 17.10</i>	<i>2 149 654</i>	<i>2 236 580</i>	<i>2 389 600</i>	<i>6,8</i>
Forskning, nyskaping og internasjonalisering					
920	Norges forskningsråd	896 000	1 066 000	1 081 000	1,4
922	Romvirksomhet	301 900	310 800	469 400	51,0
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	26 157	26 500	27 500	3,8
927	Språkteknologisenter	25 000			
929	Norsk Designråd	16 900	25 000	25 000	0,0
934	Internasjonaliseringstiltak	81 898	37 000	39 800	7,6
937	Svalbard Reiseliv AS	2 000	2 000	2 000	0,0
938	Omstillingstiltak	7 000	10 500	1 000	-90,5
2421	Innovasjon Norge	36 703 296	31 275 500	34 317 700	9,7

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
2426	SIVA SF	65 000	130 000	381 000	193,1
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt				0,0
	<i>Sum kategori 17.20</i>	<i>38 125 151</i>	<i>32 883 300</i>	<i>36 344 400</i>	<i>10,5</i>
Statlig eierskap					
950	Forvaltning av statlig eierskap	490 368	11 500	11 500	0,0
951	BaneTele AS	120 000			
953	Kings Bay AS	13 000	13 000	15 000	15,4
	<i>Sum kategori 17.30</i>	<i>623 368</i>	<i>24 500</i>	<i>26 500</i>	<i>8,2</i>
	<i>Sum programområde 17</i>	<i>41 097 468</i>	<i>35 358 280</i>	<i>38 975 400</i>	<i>10,2</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>41 097 468</i>	<i>35 358 280</i>	<i>38 975 400</i>	<i>10,2</i>

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-29	Driftsutgifter	1 222 682	1 157 280	1 198 450	3,6
30-49	Investeringer	3 467	5 600	8 000	42,9
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 269 714	1 235 100	1 227 000	-0,7
70-89	Overføringer til andre	2 274 435	2 710 300	2 991 950	10,4
90-99	Lånetransaksjoner	36 327 169	30 250 000	33 550 000	10,9
	Sum under departementet	41 097 468	35 358 280	38 975 400	10,2

3.2 Inntekter

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
Ordinære inntekter					
3900	Nærings- og handelsdepartementet	12 896	20	71 505	357 425,0
3901	Styret for det industrielle rettsvern	190 542	178 600	181 100	1,4
3902	Justervesenet	51 476	51 230	52 100	1,7
3903	Norsk Akkreditering	15 389	16 200	16 300	0,6
3904	Brønnøysundregistrene	503 736	411 600	426 800	3,7
3905	Norges geologiske undersøkelse	51 877	37 200	38 650	3,9
3906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard	1 218	1 000	1 000	0,0
3907	Sjøfartsdirektoratet	160 412	155 200	158 400	2,1
3908	Skipsregistrene	14 330	13 450	15 350	14,1

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
3927	Språkteknologisenter	25 000			
3939	Støtte til skipsbygging	61 143	90 000		-100,0
3950	Forvaltning av statlig eierskap	3 653 509	10 000	10 000	0,0
3961	Selskaper under NHDs forvaltning	726 667	543 600	75 795	-86,1
5325	Innovasjon Norge	36 173 089	30 353 400	33 449 500	10,2
5326	SIVA SF		57 100	307 000	437,7
5343	Statens varekrigsforsikring	1 585			
5460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	383 756	399 900	688 800	72,2
	<i>Sum Ordinære inntekter</i>	<i>42 026 625</i>	<i>32 318 500</i>	<i>35 492 300</i>	<i>9,8</i>
	Renter og utbytte m.v.				
5609	Renter fra selskaper under NHDs forvaltning	98 683	27 800		-100,0
5613	Renter fra SIVA SF		43 300	39 700	-8,3
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	428 840	357 000	419 000	17,4
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	8 810 071	9 176 500	12 472 900	35,9
	<i>Sum Renter og utbytte m.v.</i>	<i>9 337 594</i>	<i>9 604 600</i>	<i>12 931 600</i>	<i>34,6</i>
	<i>Sum programområde 17</i>	<i>51 364 219</i>	<i>41 923 100</i>	<i>48 423 900</i>	<i>15,5</i>
	<i>Sum inntekter</i>	<i>51 364 219</i>	<i>41 923 100</i>	<i>48 423 900</i>	<i>15,5</i>

4 Oversikt over tilsagnsfullmakter

(i 1 000 kr)				
Kap./post	Betegnelse	Fullmakt 2006	Forslag 2007	Anslått termin for utbetaling/ dekning
907/72	Sjøfartsdirektoratet, tilskudd til NO _x -tiltak	–	35 000	2008–09
920/50	Norges forskningsråd, tilskudd	172 500	140 000	2008–09
2421/72	Innovasjon Norge, forsknings- og utviklingskontrakter	100 000	100 000	2008–09

Som et kompensasjonstiltak i forbindelse med at det foreslås innført NO_x-avgift, foreslås gjennomført et nytt program for NO_x-reduksjon for skipsfarten i regi av Sjøfartsdirektoratet. NO_x-RED-programmet foreslås gjennomført i treårsperioden 2007–09 med en ramme på 50 mill. kroner. 15 mill. kroner foreslås gitt som bevilgning for 2007, mens resterende 35 mill. kroner foreslås som en tilsagnsfullmakt med inndekning gjennom tilskuddsbevilgninger for 2008 og 2009, jf. omtale under kap. 907, post 72 og Forslag til vedtak VI, 1.

Fullmakten til Norges forskningsråd foreslås redusert med 32,5 mill. kroner, fra 172,5 til 140,0 mill. kroner. Av fullmakten for 2006 var 65 mill. kroner knyttet til støtte til videreføring av Haldenprosjektet i 2007 og 2008, med 32,5 mill. kroner for hvert av årene. For 2007 omfatter fullmakten bare sistnevnte år, og den kan dermed reduseres. Den ordinære delen av fullmakten foreslås videreført med uendret beløp, dvs. med 107,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

Tilsagnsfullmakten knyttet til Forsknings- og utviklingskontrakter foreslås videreført med samme beløp som for 2006, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

I tillegg foreslås fullmakten til Eksportfinans ASA til å gi tilsagn om dekning av fremtidig underskudd under 108-ordningen videreført. Ordningen omfatter finansiering av kontrakter om eksport av kapitalvarer og skip. På grunnlag av Stortingets årlige vedtak gis Eksportfinans ASA tilsagn om statlig tilskudd til å dekke framtidige underskudd på en avregningskonto som er knyttet til nye lånetilsagn i vedkommende år. Underskuddet blir dekket to år i ettertid med bevilgning over kap. 934, post 73, jf. Forslag til vedtak VI, 2.

Det har gjennom flere år blitt gitt en fullmakt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter. En tilsagnsfullmakt kan formelt bare knyttes til tilskuddsbevilgninger, dvs. i tilknytning til bevilgninger i postgruppene 50-89. For å videreføre ordningen foreslås det en særskilt fullmakt til å inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner ut over gitt bevilgning, jf. Forslag til vedtak VII.

5 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger

Garantiordninger

Betegnelse	(i 1 000 kr/1 000 USD/1 000 euro)				
	Utbetalt (tap) i 2005	Samlet garanti-ansvar pr. 31.12.2005	Fullmakt for nye garanti-tilsagn for 2006	Forslag til nye garantitilsagn for 2007	Totalramme for nytt og gammelt garantiansvar i 2007
<i>Innovasjon Norge:</i>					
– Realinvesteringer og driftskreditt	3 141	160 382	40 000	40 000	ca. 240 000
– Statsgaranti for tidligere innlån til Den norske Industribank A/S	0	7 287	0	0	ca. 800
<i>Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK):</i>					
– Den alminnelige ordning inkl. Gammel alminnelig ordning	156 372	26 165 400	– ¹	– ²	50 000 000 ²
– Garantier ved eksport til og investeringer i utviklingsland	8 423	1 425 800	– ³	– ⁴	2 100 000 ⁴
– SUS/Baltikum-ordningen	216	228 200	0	0	228 200
– Byggelånsgaranti-ordning for skipsbyggingsindustrien	0	239 500	– ⁵	– ⁵	2 500 000 ⁵
<i>Øvrige garantier:</i>					
– Garanti for lån til Estland, Latvia, Litauen, Albania, Bulgaria og Romania	0	USD 2 500	0	0	0
– Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), garanti-kapital	0	euro 184 370	0	0	euro 184 370
– Baltiske investeringslån	0	euro 794	0	0	euro 794
– Garanti for lån til NOAH Holding AS	0	75 214	0	0	0

¹ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 40 mrd. kroner.

² Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 50 mrd. kroner.

³ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 1,5 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger fem ganger det til enhver tid inntilstående beløp på ordningens grunnfond.

⁴ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 2,1 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid inntilstående beløp på ordningens grunnfond.

⁵ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 2,5 mrd. kroner.

Nærmere om de enkelte garantiene

Innovasjon Norge

Landsdekkende garantiordning for realinvesteringer og driftskreditt

Det foreslås å videreføre den ordinære rammen for nye garantier til realinvesteringer og driftskapital på 40 mill. kroner for 2007. Som følge av at noe av ansvaret pr. utgangen av 2005 vil falle bort i løpet av 2006, anslås det at en totalramme på 240 mill. kroner vil være tilstrekkelig til å dekke gammelt ansvar og nye tilsagn for inntil 40 mill. kroner under ordningen for 2007, jf. nærmere omtale under kap. 2421, post 50 og Forslag til vedtak VIII, 1.

Statsgaranti for tidligere innlån i Den norske Industribank A/S

I henhold til tidligere lov om Den norske Industribank A/S skulle staten svare for riktig betaling ved forfall av de lån som banken tok opp. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) overtok oppfølgingen av låneporteføljen etter at Industribanken ble integrert i SND i 1993, og Innovasjon Norge overtok oppfølgingen fra og med 2004. Innovasjon Norges netto utestående obligasjonsgjeld (fratrasket egenbeholdningen av obligasjoner) som staten har garantert for, var i overkant av 7 mill. kroner ved utgangen av 2005. Statens garantiansvar for Industribankens innlån vil bli ytterligere redusert i løpet av 2006. Ved utgangen av 2006 anslås det at gjenstående garantiansvar er redusert til om lag kr 800 000.

Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK)

For GIEKs ordninger Alminnelig ordning, Garantier ved investeringer i og eksport til utviklingsland, SUS/Baltikum-ordningen, Gammel særordning for utviklingsland og Byggelånsgarantiordning for skipsindustrien vises det til nærmere omtale under kap. 2460. Jf. også Forslag til vedtak VIII, 2, 3 og 4 vedrørende de to førstnevnte og sistnevnte ordning.

Norsk Garantiinstitutt for skip og borefartøyer A/S (GI)

GI ble opprettet i 1975 for å stille garantier for norske rederes lån. Bak opprettelsen lå ønsket om å beholde norsk skipstonnasje på norske hender og derigjennom norske arbeidsplasser m.m. Stortinget besluttet i 1983 at GI ikke skulle utstede nye garantier, og arbeidet med å avvikle selskapet startet. Administrasjonen av GI ble overført til GIEK i 1984. Det har ikke vært forretningsdrift i selskapet

siden 1986. GI har likevel vært opprettholdt fordi selskapet har vært part i en rekke rettstvister knyttet til Hilmar A. Reksten-komplekset. Hilmar A. Rekstens konkursbo, der GI var kreditor, ble endelig avsluttet i 2005. Departementet igangsatte deretter arbeidet med å avvikle selskapet. Avviklingen ventes å være gjennomført i 2007. I forbindelse med revidert budsjett 2005 ble det vedtatt å overføre 150 mill. kroner av selskapets midler til statskassen. Det var ca. 39 mill. kroner igjen i selskapet ved utgangen av 2005. Noe av dette benyttes til avvikling m.m. av selskapet, bl.a. til å avhende selskapets arkiver til Riksarkivet. Resterende midler i selskapet når det er endelig avviklet, forutsettes overført til statskassen. Det er foreslått en inntektsbevilgning på 30 mill. kroner under kap. 3900, ny post 73.

Andre garantier

Garantier for betalingsbalanselån fra norsk eller internasjonal kredittinstitusjon til Estland, Latvia, Litauen, Albania, Bulgaria og Romania

Norges andel av støtten utgjorde opprinnelig til sammen 27,5 mill. USD, jf. St.prp. nr. 65 og Innst. S. nr. 165 (1992–93). Det ble utbetalt til sammen ca. 20,5 mill. USD. I retningslinjene var det presisert at det ble stilt statlig garanti for betalingsbalanselån med løpetid inntil sju år. Albania fikk etter søknad i 1996 innvilget ti års løpetid på bakgrunn av landets vanskelige økonomiske situasjon. Dette siste gjenværende lånet på 2,5 mill. USD forfalt og ble innbetalt i april 2006. Garantiansvaret for denne ordningen er dermed avviklet uten tap.

Garanti til Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Norge sluttførte i 2005 innbetalingen av sin eierandel av EBRDs grunnkapital. Norges øvrige ansvar er i form av garantikapital. Av Norges andel av EBRDs opprinnelige grunnkapital ble 30 pst. innbetalt, mens 70 pst. var garantikapital. Garantiansvaret utgjorde 87,5 mill. euro. I 1996 ble det vedtatt 100 pst. kapitalutvidelse i EBRD som Norge sluttet seg til. Av utvidelsen skulle 22,5 pst. innbetales, mens 77,5 pst. var garantikapital tilsvarende 96,87 mill. euro. Til sammen utgjør det norske garantiansvaret dermed 184,37 mill. euro.

Baltiske investeringslån

Ved utvidelsen av Nordisk investeringsprogram i Baltikum i 1996 ble det statlige garantiansvaret for lån via Den nordiske investeringsbanken økt fra 30

til 60 mill. ECU, jf. St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 10 (1995–96). Garantiansvaret er fordelt mellom de nordiske land. Norges samlede garantiansvar utgjorde 11 340 000 euro. Ansvarer er gradvis trappet ned. Det gjenstår nå noen få prosjekter som vil bli videreført ytterligere noen år. Ansvarer i 2007 vil utgjøre 794 000 euro, det samme som i 2006.

Garanti for lån til NOAH Holding AS

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 103 (1990–91) vedtok Stortinget en særskilt garantiramme på 250 mill. kroner for lån som skulle stilles til disposisjon for Norsk avfallshandtering AS, nå NOAH Holding AS, for oppbygging av tilstrekkelig behandlingsskapasitet for spesialavfall. De anleggene som garantien opprinnelig ble gitt for å etablere, ble ferdigstilt for flere år siden. Det har derfor ikke vært nødvendig å fornye garantien. I forbindelse med salg av statens aksjer i NOAH Holding AS i 2003 ble garantien opprettholdt, men det ble forutsatt at størrelsen på avdragene på lånene skulle trappes opp. Lånene som staten stilte garanti for, ble refinansiert våren 2006. Bankene frafalt i den forbindelse garantien. Stortinget vedtok gjennom flere år en utbetalingsfullmakt for å dekke eventuelt påløpt garantiansvar under ordningen. Som følge av bortfallet av garantiansvaret er det ikke aktuelt å videreføre fullmakten.

Tapsfond for garantiordninger

Ved etableringen av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) i 1993 ble det opprettet et

særskilt tapsfond for SNDs garantiordning med bevilgninger over statsbudsjettet. Denne ordningen ble videreført utover på 1990-tallet. Senere er det gitt samlebevilgninger der SND innenfor rammen av bevilgningen selv kunne prioritere hvor mye som skulle benyttes til innovasjonstilskudd, og hvor mye som skulle avsettes til tapsfond for garantier og risikolån. Denne praksisen er videreført i regi av Innovasjon Norge under kap. 2421, post 50 Innovasjon – prosjekter, fond.

Tap på GIEKs garantiordning for eksport til og investeringer i utviklingsland ut over løpende inntekter forutsettes dekket av tapsavsetnings-/ grunnfond som ble bevilget over Utenriksdepartementets budsjett i perioden 1989–94 med til sammen ca. 300 mill. kroner. Pr. 1. september 2006 var størrelsen på grunnfondet ca. 276 mill. kroner.

Det ble foretatt en engangsavsetning på 47,4 mill. kroner til å dekke eventuelle utbetalinger på betalingsbalanselån til Estland, Latvia, Litauen, Albania, Bulgaria og Romania, og det er avsatt ca. 26,3 mill. kroner til dekning av eventuelle tap under garantiansvaret knyttet til Baltisk investeringslån. 25 mill. kroner av førstnevnte avsetning ble tilbakeført til statskassen i 2004. Resten av denne avsetningen (22,4 mill. kroner) foreslås nå bli tilbakeført ettersom resterende garantiansvar er falt bort, mens 19 mill. kroner av avsetningen til Baltisk investeringslån foreslås tilbakeført pga. redusert ansvar. Det vises til omtale under kap. 3900, post 71.

Andre garantiliknende ordninger

Betegnelse	Utbetalt i 2005	(i 1 000 kr/euro/USD)		
		Samlet ansvar pr. 31.12.2005	Forslag til ramme for 2007	Totalramme i 2007
<i>Institutt for energiteknikk og Statsbygg, skade atomanlegg</i>	0	0	euro 700 000	euro 700 000
<i>Beredskapsordning for varekrigsforsikring</i>	0		1 000 000	1 000 000
<i>Statlig miljøansvar på Raufoss</i>	6 683	43 317		ca. 20 000
<i>Norsk Romsenter, forpliktelser knyttet til legging av fiberkabel til Svalbard</i>		USD 21 100		USD 21 100

Særskilte fullmakter for å dekke forsikringstilfeller

Institutt for energiteknikk og Statsbygg

Lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet begrenser innehavers ansvar for skader som

skyldes virksomhet ved atomanlegg. Lovbestemmelsen har fram til nå satt ansvarsbeløpet til 60 mill. Special Drawing Rights (spesielle trekkrettigheter). Norge undertegnet 12. februar 2004 endringsprotokoller til Paris- og Brussel-konven-

sjonene om erstatningsansvar på atomenergiens område. Ratifikasjonene gjør det nødvendig med lovendringer. Endringsprotokollene hever operatørens ansvar til 700 mill. euro. Justisdepartementet vil legge fram en Ot.prp. om endringer i atomenergiloven. Siktemålet er at lovendringene skal tre i kraft 1. januar 2007 samtidig som i EUs medlemsland. Statens selvassuranse omfatter Institutt for energiteknikk (IFEs) atomanlegg på Kjeller og i Halden, Statsbyggs kombinerte lager/deponi for lavt og middels radioaktivt avfall i Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg. Dekning av ansvar overfor tredjeperson ved atomenergiuhell ved disse anleggene foreslås som følge av endringene omtalt over satt til 700 mill. euro for 2007, som tilsvarende om lag 5 675 mill. kroner etter kurs pr. 1. september 2006, jf. Forslag til vedtak IX, 1 og omtale under kap. 920, underpost 50.4.

Beredskapsordning for varekrigsforsikring

Lov om statlig varekrigsforsikring som en beredskapsordning trådte i kraft 1. januar 2004. Loven medfører risiko for at staten kan pådra seg erstatningsutbetalinger ut over det som blir dekket gjennom premieinnbetalinger. Ordningen med at Stortinget gir samtykke til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar på 1 000 mill. kroner foreslås videreført for 2007, jf. Forslag til vedtak IX, 2.

Statlig miljøansvar på Raufoss

Bakgrunn for og omtale av aktivitet knyttet til ansvaret er nærmere omtalt i programkategori 17.30 under Raufoss ASA. Utbetalinger under fullmakten skjer på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for utgifter ved tiltak som omfattes av pålegg fra Statens forurensningstilsyn. For 2006 er det gitt samtykke til løpende utbetaling av refusjonskrav uten bevilgning i henhold til særskilt fullmakt. Tilsvarende fullmakt foreslås for 2007, jf. Forslag til vedtak V. Utbetalingene i de enkelte år føres som innfrielse av refusjonsansvar og reduserer samtidig fullmaktsrammen for ordningen. Pr. 1. september 2006 var det utbetalt til sammen ca. 20,6 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

Norsk Romsenter

Ved behandlingen av St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 250 (2003–2004) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2004, ble Norsk Romsenter gitt fullmakt til å garantere for til sammen inntil 38,1 mill. USD knyttet til betalingsforpliktelser i forbindelse med legging av fiberkabel til Svalbard. Ved inngangen til 2006 utgjorde det gjenstående ansvaret ca. 21,1 mill. USD. Formelt ventes beløpet å være det samme ved utgangen av året. Avdrag på lånet som ligger til grunn for betalingsforpliktelsene og ansvaret, forfaller 1. januar hvert år, men vil normalt bli innbetalt før utgangen av året.

6 Bruk av stikkordet «kan overføres»

På grunnlag av forslag i Gul bok for 1995 sluttet Stortinget seg til en endring av bevilgningsreglementet slik at stikkordet «kan overføres» i visse tilfeller også kan knyttes til andre poster enn bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger når dette anses påkrevd for å oppnå best mulig resultat av vedkommende bevilgning.

Under Nærings- og handelsdepartementet foreslås stikkordet knyttet til enkelte poster

utenom postgruppen 30-49. Disse er oppført i tabellen nedenfor. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

- Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
- Utbetaling av tilsagn om tilskudd gitt i 2007 må helt eller delvis kunne foretas i 2008 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnet er oppfylt før midlene utbetales.

Under Nærings- og handelsdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

					(i 1 000 kr)
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2006	Forslag 2007	Begrunnelse for stikkordet
900	21	Spesielle driftsutgifter	18 076	21 150	b
900	23	Forenklingstiltak	-	10 000	b
900	73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap	-	10 000	b
904	22	Forvaltning av Altinn-løsningen	4 590	65 650	b
907	22	Flytteutgifter	47 251	25 000	b
907	72	Tilskudd til NO _x -tiltak	5 226	15 000	a+b
912	21 (ny)	Spesielle driftsutgifter	-	5 000	b
922	72	Nasjonale følgemidler	6 000	37 000	b
924	70	Tilskudd	4 867	27 500	b
934	21	Spesielle driftsutgifter	11 058	11 000	b
938	71	Omstillingstilskudd til Sør-Varanger	13 000	1 000	a+b
950	21	Spesielle driftsutgifter	6 540	11 500	b
2421	71	Nettverk, profilering og reiseliv – programmer	43 585	334 300	b
2421	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	160 005	245 000	b
2421	79	Maritim utvikling	-	25 000	b
2426	70	Tilskudd	-	31 000	b

Del II
Budsjettforslag

Programområde 17 Nærings- og handelsformål

Programkategori 17.00 Administrasjon

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	199 294	213 900	214 900	0,5
	Sum kategori 17.00	199 294	213 900	214 900	0,5

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-29	Driftsutgifter	181 085	182 300	178 750	-1,9
70-89	Overføringer til andre	18 209	31 600	36 150	14,4
	Sum kategori 17.00	199 294	213 900	214 900	0,5

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Det overordnede målet for næringspolitikken er å bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi. Regjeringen gjennomfører en helhetlig norsk næringspolitikk basert på samarbeid med andre politikk-områder. Arbeidsområdene til Nærings- og handelsdepartementet omfatter utforming, forvaltning og tilrettelegging av politikk for norsk næringsvirksomhet, inkludert handels- og næringspolitiske virkemidler og skipsfartspolitikken.

Norge står overfor store utfordringer i nærings- og handelspolitikken. Globaliseringen og økende internasjonal økonomisk integrasjon er positivt, men fører samtidig til at norsk næringsliv møter stadig hardere konkurranse. Videre krever raske endringer i markeder, kunnskap og teknologi aktiv omstilling og økt evne til innovasjon og nyskaping i norsk næringsliv.

Norsk verdiskaping er avhengig av utstrakt handel som bidrar til at Norge kan utnytte sine ressurser på en mer effektiv måte og dermed øke ver-

diskapingen. Arbeidet med å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet er sentralt i denne sammenhengen. EU er Norges viktigste handelspartner, og det økonomiske samarbeidet med EU-området har derfor stor betydning. EØS-avtalen sikrer norsk næringsliv adgang for sine varer og tjenester (utenom fisk og landbruksvarer) til det indre marked, på lik linje med næringslivet i EUs medlemsland.

Overordnede mål og strategier

Næringspolitikken skal legge til rette for størst mulig verdiskaping i norsk økonomi. Dette oppnås ved at tilgjengelige ressurser anvendes der det er samfunnsøkonomisk mest lønnsomt. En rekke departementer påvirker rammevilkårene for verdiskaping i norsk økonomi. Av særlig betydning er utøvingen av den makroøkonomiske politikken, utforming av skatte- og avgiftssystemet, forsknings- og utdanningspolitikken, konkurransepolitikken, distrikts- og regionalpolitikken, miljøpolitikken og energi-, landbruks-, fiskeri- og handelspolitikken.

Det kreves en samordning av ulike departementers arbeid for å sikre en helhetlig og god næringspolitikk.

Under programkategori 17.00 gis det bevilgninger til departementets egen virksomhet, medlemskontingenter i internasjonale organisasjoner,

beredskapsarbeid og enkelte tilskudd. Rammevilkår for virksomheten på departementets politikkområder er utdypet i innledningskapitlene i proposisjonen og konkretisert nærmere under de øvrige programkategoriene under programområde 17 Nærings- og handelsformål.

Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	143 519	139 075	147 600
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	37 566	23 225	21 150
23	Forenklingstiltak, <i>kan overføres</i>		20 000	10 000
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	15 109	17 900	23 050
72	Tilskudd til beredskapsordninger	3 100	3 700	3 100
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap, <i>kan overføres</i>		10 000	10 000
	Sum kap. 900	199 294	213 900	214 900

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble bevilgningen under post 01 økt med kr 1 756 000, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Departementet disponerte 188 årsverk pr. 1. mars 2006. I tillegg til ordinær bemanning har departementet en fast stasjonert næringsråd i Brussel knyttet til ambassaden, og en nasjonal ekspert knyttet til Europaparlamentet fra september 2006, jf. St.prp. nr. 66 (2005–2006). Nærings- og handelsdepartementet har også ansvar for enkelte råd og utvalg innenfor sitt ansvarsområde.

Nærings- og handelsdepartementet forvalter et bredt spekter av virkemidler for gjennomføring av nærings- og handelspolitikken, dvs. ni underliggende forvaltningsorganer, enkelte selskaper og en rekke tilskudds-, låne- og garantiordninger. I forvaltningen legger departementet vekt på fastsatte styringsprinsipper og oppfølging av Stortingets vedtak og forutsetninger.

Resultatrapport 2005

Det er nærmere redegjort for hva som er gjennomført på viktige hovedområder i de særskilte innledningsomtalen foran og under de berørte budsjettkapitler. Departementet har i 2005 prioritert arbeid

knyttet til oppfølging og gjennomføring av tiltak og prosjekter som er gitt fokus i sentrale politiske dokumenter når det gjelder forskning, innovasjon, næringsutvikling og -finansiering, statlig eierskap, entreprenørskap, handelspolitikk, skipsfartspolitikk og forenkling for næringslivet. Nedenfor er departementets virksomhet rapportert i forhold til sentrale politikkområder.

Næringsrettet forskning, innovasjon og entreprenørskap

Regjeringen vil føre en aktiv næringspolitikk med satsing på forskning og utvikling som styrker det næringslivet vi har og stimulerer til at nye virksomheter vokser fram. Regjeringen slo derfor fast i Soria Moria-erklæringen at den samlede forskningsinnsatsen skal økes til 3 pst. av bruttonasjonalproduktet (BNP) innen 2010. En sentral utfordring knyttet til dette ambisjonsmålet er å stimulere og utløse næringslivets egen FoU-innsats.

St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, har klare målsettinger om styrket *FoU-innsats*. Meldingen trekker videre fram tre gjennomgående prioriteringer: grunnforskning med vekt på kvalitet og realfag, forskningsbasert nyskaping og innovasjon. Nærings- og handelsdepartementet samarbeider tett med Kunnskapsdepartementet om oppfølging av forskningsmeldingen og har i 2005 prioritert oppfølging på følgende områder:

- Opptrappingsplan for å utløse økte forskningsinvesteringer i norsk næringsliv.
- Styrking av basisbevilgningene til og initiativ til de teknisk industrielle instituttene. I samarbeid med Kunnskapsdepartementet er det tatt initiativ til utarbeiding av nye finansieringsmodeller for de ulike forskningsinstituttene.
- Innføring av nye virkemidler i Forskningsrådet, bl.a. Senter for forskningsdrevet innovasjon og Brukerstyrt Innovasjonsarena.
- Etablering av ordninger med nasjonale forskerskoler.

Innovasjon er viktig for verdiskaping og økonomisk vekst. Innovasjonspolitikken skal legge til rette for økt evne til fornying og omstilling i norsk næringsliv. I 2005 rettet Nærings- og handelsdepartementet innsatsen mot følgende aktiviteter:

- utarbeiding og presentasjon av en tilstandsrapport for innovasjonspolitikken
- videre utvikling av innovasjonspolitikken, herunder styrking av kunnskapsgrunnlaget
- koordinering av regjeringens innovasjonsarbeid
- oppfølging av de ni innovasjonsprosjektene som dekker ulike næringer og regioner
- ferdigstillelse av prosjektet «Innovasjon i tjenester»
- tilrettelegging utnyttelse av IT som verktøy for økt innovasjon og verdiskaping i næringslivet
- tilrettelegging for mer strategisk bruk av intellektuelle rettigheter i næringslivet, herunder vurdering av norsk tiltredelse til Den europeiske patentkonvensjonen EPC

Innovasjon Norge ble etablert 1. januar 2004, jf. St.prp. nr. 51 (2002–2003) og Ot.prp. nr. 14 (2003–2004). Innovasjon Norge har fire hovedtjenester: finansiering, kompetanse, nettverk og profilering. Nytt mål- og resultatstyringssystem for Innovasjon Norge trådte i kraft 1. januar 2005. Nærings- og handelsdepartementet har i 2005 lagt vekt på aktiviteter som har bidratt til å heve kunnskapen om og gi økt kjennskap til norsk næringsliv. Departementet har bl.a. vært engasjert i utviklingen av det nye nettverksprogrammet Norwegian Centres of Expertise.

Blant de sentrale selektive innovasjonstiltakene er landsdekkende og distriktsrettede såkornkapitalfond. Fondene er basert på et samarbeid mellom statlig og privat kapital og kompetanse. Det ble bevilget midler til opprettelse av fire nye landsdekkende såkornfond lagt til universitetsbyene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger i statsbudsjettet for 2005, jf. Budsjett-innst. S. nr. 8 (2004–2005). Videre ble det i 2005 vedtatt at ett av de distrikts-

rettede såkornfondene i Nord-Norge skal lokaliseres til Bodø og ett i Tromsø. Såkornfondordningene ble godkjent av EFTAs overvåkingsorgan ESA i mars 2006. I 2006 er det vedtatt å dele de fire distriktsrettede fondene opp i seks fond for å øke nærheten mellom fondene og prosjektene. Ett av fondene lokaliseres til Førde.

SIVA SF har en sentral rolle som tilbyder av tilretteleggende eierskap og nettverk for innovasjon i hele landet. I St.meld. nr. 46 (2003–2004) ble premissene for SIVA SFs framtidige virksomhet lagt. SIVA SFs rolle som bidragsyter til utvikling av norsk innovasjonsevne og økt verdiskaping over hele landet, skal styrkes og videreutvikles. I etterkant av meldingen har SIVA mottatt egne bevilgninger til innovasjonsaktiviteter både fra Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. For å legge til rette for at SIVA SF i fremtiden vil gå i resultatmessig balanse er det, i tråd med St.meld. nr. 46 (2003–2004), foretatt en gjennomgang av økonomien i 2005. Arbeidet med å utvikle et mål- og resultatstyringssystem for SIVA SF startet i 2005. SIVA SFs eiendomsvirksomhet i Baltikum er under avvikling.

Kompetanse, utdanning og samspill mellom næringsliv og utdanning er en viktig forutsetning for økt verdiskaping. Nærings- og handelsdepartementet har gitt innspill i sentrale høringer fra Kunnskapsdepartementet knyttet til oppfølging av kvalitetsreformen og arbeid med kunnskapsløftet.

Nærings- og handelsdepartementet har i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet videreført og styrket arbeidet for *entreprenørskap i utdanningen*. De berørte departementer finansierer prosjektene, men ansvaret for gjennomføringen av de fleste tiltakene under planen er lagt til Utdanningsdirektoratet. Organisasjonen Ungt Entreprenørskap sitt arbeid ble støttet med midler over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

2005 ble utpekt som *Designår*. Hensikten var å øke fokuset på design som konkurransefaktor for næringslivet og som kulturelt uttrykk i et bredt og innovativt perspektiv. Norsk Designråd, Innovasjon Norge og Norsk Form sto for den praktiske gjennomføringen av Designåret.

Handel, internasjonalisering og reiseliv

Utviklingen i *EU* påvirker både direkte og indirekte en rekke av Nærings- og handelsdepartementets arbeidsområder. Nærings- og handelsdepartementet har et særlig ansvar for oppfølging av EØS-avtalens målsetting om et velfungerende indre marked, inkludert fjerning av ikke-tollmessige handelshindre. Videre deltar departementet i

ulike forsknings- og utviklingsprogrammer. Departementet følger også den overordnede næringspolitiske utviklingen i EU og utviklingen knyttet til det indre marked. Europakommisjonen startet i 2005 arbeidet med en ny politikk for det indre marked, som resulterte i en åpen høring våren 2006. Nærings- og handelsdepartementet mottok uttalelser fra berørte parter, og formidlet et norsk innspill til Europakommisjonen. Høringen vil bli fulgt opp av Europakommisjonen med initiativ som kan bidra til bedre gjennomføring og håndheving av regelverk i medlemslandene, og økt tillit til og kunnskap om det indre marked. Europakommisjonen la i januar 2004 fram et forslag til tjenstedirektiv for å fremme grenseoverskridende tjenestehandel og etablering i det indre marked. Diskusjonene rundt innholdet i direktivet har vært omfattende, og et revidert direktiv ble presentert for vedtak i 2006. Nærings- og handelsdepartementet har koordinert arbeidet med tjenstedirektivet i Norge og arbeidet med norske posisjoner, som er formidlet til EU-systemet.

Nærings- og handelsdepartementet arbeidet videre med en rapport som presenterer de integrerte retningslinjene i EUs Lisboa-strategi og sammenlikner Norge med EU-landene for indikatorsettet EU bruker når de skal vurdere framgangen i forhold til målene i strategien. Nærings- og handelsdepartementet har ansvaret for EFTAs handelsavtaler. Avtalen med Sør-Korea ble undertegnet 15. desember 2005 og ratifisert av Stortinget 16. juni 2006. Avtalen trådte i kraft 1. september 2006. Forhandlingene med SACU (Botswana, Lesotho, Namibia, Swaziland og Sør-Afrika) ble avsluttet i august 2005 og ble undertegnet fra norsk side under EFTAs ministermøte på Island 26. juni 2006. Avtalen vil bli lagt fram for Stortinget i løpet av høsten 2006 og skal etter planen tre i kraft 1. januar 2007.

Nærings- og handelsdepartementet har myndighetsansvaret overfor *reiselivsnæringene*. Arbeidet med regjeringens handlingsplan for reiselivsnæringene ble slutført og handlingsplanen ble lansert i juli 2005. I planen legges det vekt på konkrete tiltak som skal styrke konkurranseevnen og øke lønnsomheten i reiselivsnæringene. Som et ledd i satsingen på reiselivsnæringene og for å følge opp tiltakene i handlingsplanen ble de øremerkede midlene til profileringsaktiviteter i Innovasjon Norge økt i 2005. I tillegg ble det bevilget 15 mill. kroner ekstra til profileringsaktiviteter i revidert statsbudsjett 2005.

Departementet har det overordnede ansvaret for Norges deltakelse på verdensutstillinger. Norge deltok på EXPO 2005 i Japan med en felles nordisk paviljong. I 2005 arbeidet departementet

primært med å initiere norske aktiviteter på verdensutstillingen, herunder planlegging og gjennomføring av Norges dag 11. april 2005. Det ble gjennomført et tre dagers besøk med deltakelse av Kronprinsen og Nærings- og handelsministeren med næringslivsdelegasjon.

Statlig eierskap

Nærings- og handelsdepartementet forvalter *statens eierinteresser* i kommersielle selskaper innenfor en rekke sektorer, som spenner fra energiproduksjon og telekommunikasjon til havbruk og finansieringsvirksomhet. Nærings- og handelsdepartementet rapporterer om sin eierskapsutøvelse på flere måter. En viktig del av rapporteringen skjer gjennom statens årlige eierberetning. Eierberetningen for 2005 viser den økonomiske utviklingen i selskapene, viktige hendelser, oversikt over styrer m.v. Beretningen oversendes Stortinget til orientering. Eierberetningen for 2005 omfatter statlige eierengasjementer i 51 selskaper, derav 21 selskaper hvor Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser. Departementet publiserer også en halvårsberetning på Internett. I de selskaper som Nærings- og handelsdepartementet forvalter ble det utbetalt utbytte i 2005 til staten på 11,4 mrd. kroner. Det vises for øvrig til omtale under programkategori 17.30 i proposisjonen.

Maritim utvikling og skipsfart

På *skipsfartsområdet* gjennomføres et betydelig arbeid med å utforme internasjonale regler for sjø-sikkerhet og beskyttelse av miljøet. I tillegg står arbeidet mot terrorisme sentralt både på den nasjonale og internasjonale dagsorden. Arbeidet er i hovedsak knyttet opp mot IMO (FNs sjøfartsorganisasjon), EUs maritime sjø-sikkerhetsorgan (EMSA) og ILO (International Labour Organization). Departementet har arbeidet videre med oppfølgingen av St.meld. nr. 31 (2003–2004) Vilje til vekst – for norsk skipsfart og de maritime næringer, i 2005. Departementet har tilrettelagt for gjennomføring av vedtaket om å flytte Sjøfartsdirektorat til Haugesund. Videre har departementet deltatt i arbeidet til utvalget som har vurdert en fullstendig revisjon av sjødyktighetsloven. Utvalget leverte sin innstilling, NOU 2005: 14 På rett kjøll – Ny sikkerhetslovgivning, i 2005. Departementet har arbeidet med oppfølging av innstillingen i 2005. Regjeringen la i juni 2006 fram for Stortinget forslag til ny skipssikkerhetslov. Loven vil styrke sikkerheten til sjøs, og endringer i sjømannloven vil styrke sjøfolks rettigheter.

Forenkling og bedre regelverk

En viktig oppgave for departementet er tilrettelegging og forenkling av regelverk for næringslivet. Regjeringen Bondevik la fram handlingsplanen Et enklere Norge 2005–2009 Forenkling og tilrettelegging for næringslivet, i juni 2005. Arbeidet gjennom året har vært konsentrert om:

- Altinn – næringslivets dør til offentlige tjenester
- gode beslutningsgrunnlag: økt kunnskap om næringslivets behov og økt brukermedvirkning gir bedre beslutningsgrunnlag
- treffsikre forenklingsforslag: kartlegging av alle regelverksområder som særlig berører bedriftene som grunnlag for forenklingstiltak

Kompetansesenteret Orakel har bl.a. drevet opplæring og behandlet enkeltsaker for å sikre bedre vurderinger av konsekvenser for næringslivet. Ved en endring i Utredningsinstruksen er det nå slått fast at alle saker som kan berøre næringslivet sterkt, skal forhåndsforelegges for Nærings- og handelsdepartementet. En kartlegging av bedriftenes administrative byrder ved HMS- og merverdiavgiftsregelverket er gjennomført.

Endringer i lov om elektronisk signatur, jf. Ot.prp. nr. 74 (2004–2005), som gjør det mulig å etablere bl.a. frivillige selvdeklarasjonsordninger for utstedere av elektroniske signaturer, trådte i kraft 1. juli 2005. Forskrift som etablerer frivillige selvdeklarasjonsordninger hvor utstedere av elektroniske signaturer ved en selvdeklarasjon kan melde fra om at kravene er oppfylt, trådte i kraft 1. desember 2005. Elektroniske signaturer selvdeklarerert etter disse ordningene kan bl.a. brukes ved elektronisk kommunikasjon med og i offentlig forvaltning.

Innenfor *regelverksforvaltning* har Nærings- og handelsdepartementet bl.a. arbeidet med revisjon av mineralloverket og evaluering av serveringsloven. I arbeidet med serveringsloven har Nærings- og handelsdepartementet samarbeidet med Helse- og omsorgsdepartementet om mulig harmonisering med alkoholloven. Videre har departementet arbeidet med endringer i foretaksregisterloven, enhetsregisterloven og regnskapsloven, for å legge til rette for elektronisk kommunikasjon med registrene og å gjennomføre endringsdirektivet til første selskapsrettsdirektiv. Endringene ble sendt på høring i november 2005, og Ot.prp. nr. 67 (2005–2006) ble fremmet våren 2006. Videre arbeides det med å følge opp Soria Moria-erklæringen om tiltak med sikte på å forebygge og forhindre nedlegging av bedrifter.

Justervesenets virksomhet er på viktige områder regulert av lov om mål og vekt fra 1946. I 2005 har det vært arbeidet videre med et lovforslag som skal føre til en betydelig forenkling og bedre strukturering av dagens regelverk, og som vil åpne for et mer effektivt og fleksibelt tilsyn.

Beredskap

Næringsrettet beredskap under Nærings- og handelsdepartementet er en integrert del av beredskaps- og sikkerhetsopplegget beskrevet i St.meld. nr. 39 (2003–2004) Samfunnssikkerhet og sivilt militært samarbeid. I meldingen påpekes det at en god næringsberedskap er avhengig av at næringslivet fortsatt sikres muligheter til å fortsette sin virksomhet under kriser og konflikter. Dette er bl.a. fulgt opp ved at tidligere statiske forsynings-systemer og beredskapslagre er erstattet med mer operative næringsorienterte beredskapsløsninger og ved at fokus er flyttet til risiko- og sårbarhetsanalyser, samarbeidsavtaler med relevante bransjer og utvikling og øving av krisehåndteringssystemene.

Departementet har i tråd med disse prioriteringer i 2005 fulgt opp analysen av forsynings-sikkerheten for dagligvarer til Nord-Norge gjennom avtaler med de store grossistsammenslutningene om felles investeringer i nødstrømsaggregater ved distribusjonslagrene i landsdelen. Videre har departementet samarbeidet med dagligvarebransjen om planer for lageroppbygging av viktige produkter ved behov og å skaffe til veie lagerkapasitet. Departementet har gjennomgått lov- og hjemmelsgrunnlag og vil vurdere endring i beredskapslovet i samråd med andre berørte departementer. Det er tatt initiativ til nærmere oppfølging og dialog knyttet til arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i underlagte etater. Samarbeidet med rederinæringen om skipsfartsberedskap ble i 2005 videreført gjennom NORTRASHIP-ledelsen som er det viktigste samarbeidsorganet mellom myndighetene og næringen for å sikre transportkapasitet i krisesituasjoner. Organet ivaretar også sivilt militært samarbeid. Det er arbeidet videre med oppfølging av den nye loven om statlig varekrigsforsikring for å få på plass nødvendige forberedte tiltak. Det ble i 2005 gjennomført en intern øvelse for departementets kriseledelse og tre faglige øvelser innen matforsyning, bygg- og anlegg og skipsfart. Videre deltok Nærings- og handelsdepartementet i en NATO-øvelse (Crisis Management Exercise), samt en redningsøvelse (Barents Rescue).

Prioriteringer 2007

Hovedmålet for Nærings- og handelsdepartementets arbeid er å legge til rette for størst mulig verdiskaping i norsk økonomi. Det vises til overordnede omtaler av prioriterte områder i kap. 1 innledningsvis i proposisjonen.

Næringsrettet forskning, innovasjon og entreprenørskap

Oppfølging av St.meld. nr. 20 (2004–2005) *Vilje til forskning*. Nærings- og handelsdepartementet vil prioritere tiltak som bidrar til oppnåelse av 2 pst.-målet som er satt for næringslivets forskningsinnsats. Dette innebærer bl.a. en styrking av den offentlige innsatsen til brukerstyrt forskning og formidling av forskningsresultater. For stimulering av FoU i små og mellomstore bedrifter er ordningen med skattefradrag for FoU-prosjekter – Skattefunnordningen – et viktig virkemiddel, som er rettet mot bredden av norsk næringsliv og supplerer de mer spissede programmene i Norges forskningsråd. Ordningen med støtte til forsknings- og utviklingskontrakter i Innovasjon Norge er et sentralt virkemiddel for å stimulere til økt FoU-samarbeid både i næringslivet og mellom næringslivet og offentlig sektor.

Innenfor *internasjonalt forskningssamarbeid* vil Nærings- og handelsdepartementet følge opp strategier og tiltak i St.meld. nr. 20 (2004–2005). Departementet vil særlig fokusere på næringsrettet forskningssamarbeid i forberedelsene til norsk deltakelse i EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (2007–13), internasjonal romvirksomhet, deltakelse i det europeiske Eureka-samarbeidet og bilateralt FoU-samarbeid med prioriterte land.

Innen *romvirksomhet* vil det bli arbeidet med å følge opp Norges økte internasjonale forpliktelser, bl.a. knyttet til nye utviklingsprogrammer vedtatt på ministerrådsmøte i den europeiske romfartsorganisasjonen (ESA) i desember 2005, jf. St.prp. nr. 46 (2005–2006) og omtale og forslag under kap. 922 Romvirksomhet. Det foretas spesielt en satsing på ESAs teknologiprogrammer som særlig er rettet mot å utvikle teknologi som gjør bedriftene konkurransedyktige i det kommersielle rommarkedet. Programmene vil bidra til norsk industris framtidige omsetning og eksport. De nasjonale følgeprogrammene for romvirksomhet videreutvikler norsk kompetansebasert romindustri på det internasjonale markedet. Programmene anvendes også til å utvikle satellittbaserte overvåkings- og navigasjonstjenester, samt utdanningsaktiviteter.

Regjeringen vil føre en aktiv innovasjonspolitikk og slår i Soria Moria-erklæringen fast at «Norge skal bli en av de ledende, innovative, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomier i verden, innenfor de områder hvor vi har fortrinn.» Nærings- og handelsdepartementet skal arbeide for å sikre gode rammebetingelser og virkemidler for innovasjon i norsk næringsliv, med sikte på å bidra til størst mulig verdiskaping i norsk økonomi. Departementet vil arbeide videre med utvikling og innretning av innovasjonspolitikken i samarbeid med andre departementer, partene i arbeidslivet og virkemiddelapparatet. Nærings- og handelsdepartementet vil bl.a. arbeide for å fylle regjeringens mål om å forbedre norsk patentpolitikk, herunder forberede norsk medlemskap i Den europeiske patentorganisasjonen EPO fra 2008. Departementet har videre satt i gang et arbeid for å heve næringslivets kompetanse om rettighetsbeskyttelse. I tillegg vil departementet følge opp regjeringens fokus på tjenestenæringene og bygge videre på resultatene fra prosjektet «Innovasjon i tjenester».

Departementet vil videre vektlegge arbeidet med å styrke *entreprenørskap* og entreprenørkulturen, bl.a. gjennom oppfølging av regjeringens strategiplan for entreprenørskap i utdanning.

SIVA SF og *Innovasjon Norge* er viktige aktører i Nærings- og handelsdepartementets arbeid med næringsutvikling. SIVA er med sin kompetanse og sine erfaringer en sentral medspiller i innovasjonsmiljøer over hele landet. Satsingen på selskapets landsomfattende innovasjons- og nettverksarbeid vil bli videreført i 2007. Arbeidet har som mål å øke verdiskapingen i nye og eksisterende bedrifter og bidra til vekst i antall arbeidsplasser. SIVA gir mer verdi gjennom sin kunnskap og sitt nettverk som aktiv eier i forskningsparker, kunnskapsparker, næringshager og inkubatorer. Innovasjon Norge har som formål å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet. Selskapet formidler virkemidler innen finansiering, rådgivning, nettverk og profilering. I 2007 vil bl.a. den betydelige satsingen på profilering av Norge og styrkingen av innovasjonsprogrammer og forsknings- og utviklingskontrakter fra 2006 bli videreført. Tilbudet til Innovasjon Norge vil i 2007 bl.a. videreutvikles gjennom nye innovasjonsprogrammer.

Regjeringen har utpekt *Nordområdene* som et av våre viktigste strategiske satsingsområder. Regionen er av stor betydning for bl.a. ressursforvaltningen i de nordlige havområdene, Norges økonomiske utvikling og vårt forhold til andre land. Nærings- og handelsdepartementet vil delta aktivt i arbeidet med regjeringens helhetlige nord-

områdestrategi og det øvrige nordområdearbeidet. Departementet vil delta i Barentsrådets økonomiske arbeidsgruppe, som arbeider for et tettere nærings samarbeid i Barentsregionen.

Regjeringen vil høsten 2006 legge fram en handlingsplan om *kultur og næring*. Hensikten er å etablere gode rammebetingelser for kulturnæringene slik at potensialet i skjæringsfeltet mellom kultur og næring kan utvikles og bidra til innovasjon og nyskaping i alle deler av landet.

Handel, internasjonalisering og reiseliv

Nærings- og handelsdepartementet arbeider for å sikre *markedsadgang* for norske varer og tjenester i utlandet. Norske varer og tjenester er sikret adgang til EUs indre marked gjennom EØS-avtalen. Nærings- og handelsdepartementet er representert i fora hvor nytt EU-regelverk utarbeides og leder bl.a. spesialutvalget for handelsforenkling. Dette bidrar til å sikre at nytt EU-regelverk, som er relevant for norsk næringsliv, følges opp, og at Norge gis muligheten til å komme med innspill overfor EU i en tidlig fase av regelutviklingen. Departementet har også et overordnet ansvar for problemløsningsmekanismen SOLVIT. SOLVIT er et effektivt virkemiddel for å få løst problemer som privatpersoner og bedrifter kan møte med andre medlemslands myndigheter.

Norges arbeid i *WTO* og *EFTA* for å bygge ned handelshindre, som er viktig for å gi bedre tilgang for norske varer og tjenester til verdensmarkedet, vil bli videreført i 2007. Det er pågående forhandlinger med Canada, Egypt, Gulf Cooperation Council (bestående av Bahrain, De forente arabiske emirater, Kuwait, Oman, Qatar og Saudi-Arabia) og Thailand. Forhandlinger med Algerie om en handelsavtale er nært forestående. EFTA er også i gang med å utarbeide en forstudie med Indonesia om muligheten for å innlede forhandlinger om en handelsavtale.

Departementet har, i arbeidet med å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet og i samråd med næringslivet, fokusert på nye og spesielt utfordrende markeder. Bilaterale politiske samtaler og konsultasjoner har vært gjennomført med en rekke land og det har vært gjennomført flere næringsfremmende arrangementer i forbindelse med Kongehuset og regjeringens besøksvirksomhet. Disse arbeidsoppgavene vil bli videreført i 2007.

Reiselivsnæringene er et prioritert område for regjeringen. Næringene er utpekt av regjeringen som et av de områdene hvor Norge har særlige forutsetninger for å lykkes og er et av de næringsom-

rådene som vokser raskest i verden. I 2006 ble satsingen på profilering og markedsføring av norske reisemål forsterket gjennom lanseringen av en revidert merkevarestrategi for Norge som turistreisemål. I 2007 vil regjeringen legge fram en nasjonal strategi for reiselivsnæringene. Strategien vil basere seg på et interdepartementalt arbeid ledet av Nærings- og handelsdepartementet.

Statlig eierskap

Forvaltningen av statens direkte eierinteresser i norsk næringsliv skjer innen rammen av gjeldende selskapslovgivning, og aktuelle stortingsvedtak og -forutsetninger. Videre utøves eierskapet i samsvar med selskapenes vedtekter, aksjonærvtaler og allment aksepterte prinsipper for eierstyring. Innenfor disse rammene har Nærings- og handelsdepartementet som mål å maksimere avkastningen over tid og å bidra til en god industriell utvikling for selskapene. Samtidig legger departementet vekt på at bedriftene ivaretar sitt ansvar i samfunnet på en god måte. Regjeringen vil høsten 2006 legge fram en stortingsmelding hvor det vil bli gitt en helhetlig redegjørelse for statens eierskapspolitikk.

Maritim utvikling og skipsfart

Soria Moria-erklæringen slår fast at Norge må ha som ambisjon å være verdensledende innen maritim forskning, kompetanseutvikling og nyskaping. Arbeidet med å utarbeide en nasjonal maritim strategi som signalisert i Soria Moria-erklæringen er satt i gang. Gjennom gode og stabile rammevilkår vil regjeringen bidra til å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer. Satsingen på maritim utvikling og innovasjon fortsetter i 2007. Det foreslås bevilget til sammen 115 mill. kroner til spesifikke maritime forsknings-, utviklings- og innovasjonsprosjekter gjennom Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. Regjeringen støtter opp under Marut-initiativet (MARitim UTvikling) som er en større satsing på forskning og innovasjon i de maritime næringene.

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk er justert i samsvar med Soria Moria-erklæringen og utvides i forslaget til statsbudsjett for 2007, jf. nærmere omtale under kap. 909. Arbeidet med harmonisering av regelverket for sikkerhet og miljøarbeid vil bli videreført, nasjonalt gjennom Sjøfartsdirektoratet og internasjonalt i hovedsak gjennom IMO (FNs sjøfartsorganisasjon), EUs maritime sjøsikkerhetsorgan (EMSA) og ILO (FNs arbeidsorganisasjon). Det er et mål at ny skipssikkerhetslov skal tre i kraft i løpet av 2007.

Forenkling og bedre regelverk

Forenkling og tilrettelegging for næringslivet er et prioritert arbeidsområde. Det arbeides langs tre hovedlinjer for å forenkle og legge til rette for størst mulig verdiskaping i næringslivet:

- videreutvikle Altinn til å bli næringslivets viktigste verktøy for enkel og effektiv dialog med offentlig forvaltning
- videreutvikle kompetansesenteret «Orakel» slik at det i enda større grad kan bidra til at beslutningsgrunnlag skal inneholde gode utredninger av konsekvensene for næringslivet
- gjennomføre treffsikre forenklingstiltak på grunnlag av en kartlegging av de administrative kostnadene næringslivet har ved å etterleve regelverk

Det vises til omtale og forslag til særskilt bevilgning til forenklingstiltak under post 23 nedenfor.

Det skal legges stor vekt på systematisk brukermedvirkning og forenkling i et internasjonalt perspektiv. Arbeidet med ny minerallov er satt i gang. Regjeringen tar sikte på å legge fram forslag for Stortinget i 2007. Regjeringen vil følge opp Soria Moria-erklæringen ved å foreslå tiltak med sikte på å forebygge og forhindre nedlegging av bedrifter.

Beredskap

Prioriterte fokusområder for beredskapsarbeidet vil også i 2007 være risiko- og sårbarhetsanalyser, videreutvikling av samarbeidet med relevante bransjer og øvelse av krisehåndteringssystemene. Dette innebærer nært samarbeid med dagligvarebransjen, bygg- og anleggsnæringen, rederinæringen og deler av forsikringsbransjen. Krise- og beredskapsplaner vil bli videreutviklet og departementet vil vurdere nødvendige hjelpemidler under krisehåndtering og øvelser. Arbeidet med oppfølging av beredskap, sikkerhet og krisehåndtering i underlagte etater vil bli videreført i 2007. Departementet vil arbeide videre med andre virkemidler ved forsyningsproblemer, bl.a. hjemmelsgrunnlag, informasjonsstrategier, sammensetning av lagerportefølje og lageroppbyggingsplaner.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter inklusiv arbeidsgiveravgift, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og mindre investeringer. Av bevilgningen dekkes også nødvendige utgifter knyttet til forsyningsberedskap. Beredskapsmid-

lene dekker utgifter ved tiltak for å opprettholde og styrke forsyningsberedskapen, bl.a. nødvendig rulering av lagrene av nødproviant. Utgifter til departementets råd og utvalg dekkes som hovedregel også av denne bevilgningen.

Samlet foreslås en bevilgning på 147,6 mill. kroner under posten for 2007. I tillegg foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Midlene nyttes til å dekke utgifter knyttet til tjenester, oppdrag, støtte og prosjekter som er nødvendige i Nærings- og handelsdepartementets arbeid med nærings- og handelspolitikken. Bevilgningen kan også brukes til å finansiere større utredningsutvalg.

Det foreslås en bevilgning på 21,15 mill. kroner til spesielle driftsutgifter for 2007.

I tillegg foreslås en fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning under posten på 7,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 23 Forenklingstiltak, kan overføres

Både nasjonalt og internasjonalt er det økt fokus på forenkling og tilrettelegging av regelverk og offentlige tjenester som et middel til å øke næringslivets konkurransevne. Et godt utformet regelverk og gode offentlige tjenester gjør rammebetingelsene for næringsvirksomhet mer forutsigbare og gir bedriftene anledning til å bruke mer ressurser på entreprenørskap, innovasjon og nyskaping. For å få varig og langsiktig virkning er det behov for systematisk og kontinuerlig satsing på forenklingsarbeidet på dette området.

Regjeringen har satt i gang et stort prosjekt for å redusere bedriftenes tidsbruk og kostnader ved regelverket. I perioden juli 2006 til september 2007 vil to konsulentmiljøer kartlegge hvor mye tid og penger bedriftene bruker på å oppfylle myndighetenes ulike informasjonskrav. Det er inngått kontrakter for gjennomføring av kartleggingsfasen. Kartleggingen skal gi innsikt i hvilke prosesser regelverket setter i gang ute i bedriftene, og dermed gi regjeringen et godt grunnlag for å sette inn treffsikre forenklingstiltak. Etter at kartleggingen er ferdigstilt skal det utarbeides en forenklingsplan, og videre gjennomføres forenklingstiltak. Etter opplegget skal de tiltak som er gjennomført i løpet av første halvår 2009 gi grunnlag for å

måle kostnadsreduksjonen for de berørte bedriftene.

Regjeringens ambisjon er at arbeidet skal gi norsk næringsliv en betydelig kostnadsreduksjon. Utvikling av gode og brukervennlige offentlige elektroniske tjenester til næringslivet vil være viktige bidrag til kostnadsreduksjonen. Videre vil det være ønskelig å forhindre eller forebygge mot nye regler som koster bedriftene uforholdsmessig mye. Gode beslutningsgrunnlag som også viser konsekvenser for næringslivet ved regelverksendringer og nye offentlige tjenester, er derfor også viktig.

Regjeringen vil følge opp programmet for forenklingarbeidet som ble lagt i 2006, for å sørge for at vi oppnår best mulige resultater av de ressursene som allerede er satt inn. Regjeringen foreslår derfor en ny bevilgning på 10 mill. kroner til forenklingarbeidet for 2007. Bevilgningen skal bl.a. dekke utgifter til kjøp av tjenester og utviklingsoppgaver knyttet til regelverkskartlegging, utredning og gjennomføring av forenklingstiltak.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Det foreslås en bevilgning på til sammen 23,05 mill. kroner til å dekke norske medlemsbidrag i følgende internasjonale organisasjoner:

- Sekretariat for International Union of Geological Sciences, inntil 1,9 mill. kroner (betales i kroner)
- Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO), ca. 8 mill. kroner (betales i GBP)
- Den internasjonale ispatruljetjenesten i det nordlige Atlanterhav, ca. 5 mill. kroner (betales i USD)
- Det europeiske sjøsikkerhetsorgan (EMSA), inntil 6 mill. kroner (betales i euro)
- EUs internettdatabase om maritim sikkerhet (EQUASIS)
- Port State Control (Europeisk havnestatskontroll av skip, betales i euro)
- Det internasjonale handelskammer (betales i kroner)
- Det norske Handelskammerforbund (betales i kroner)
- Det internasjonale utstillingsbyrå (betales i kroner)
- Internasjonale studiegrupper (råvaregrupper) for bly/sink og for nikkel (FN-forankrede)
- Deltakelse i OECD-komiteer og -arbeidsgrupper
- Deltakelse i arbeidsgrupper i Nordisk ministerråd

- Norsk senter for nærskipfart (Short Sea Promotion Centre Norway)

Budsjettanslaget er basert på betalte medlemsbidrag i 2006 og tilgjengelig informasjon om bidragene for 2007. Størrelsen på flere av bidragene vil også avhenge av kursutviklingen for de aktuelle betalingsvalutaene.

Generelt er formålet med det statlige tilskuddet til organisasjonene å:

- bidra til at de berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan dra nytte av gjeldende internasjonale ramme- og konkurransevilkår på de respektive områdene
- medvirke til at norske myndigheter, organisasjoner og næringer/virksomheter får anledning til å påvirke utformingen av internasjonale lover og regelverk, konvensjoner og retningslinjer for virksomheter på deres områder for å sikre at norske interesser blir ivaretatt

International Union of Geological Sciences (IUGS) er en vitenskapelig organisasjon med vel 100 medlemsland. Organisasjonen arbeider internasjonalt med bl.a. UNESCO og ICSU (rådgivende organ for FN i vitenskapelige spørsmål). Organisasjonen ledes av nasjonalkomiteer fra de enkelte medlemsland og administreres av en generalsekretær. Sekretariatet for organisasjonen er lagt til Norges geologiske undersøkelse (NGU) i Trondheim. Sekretariatsfunksjonen har tidligere vært utført av et eget IUGS-sekretariat, men fra 2006 er opplegget endret ved at IUGS kjøper sekretariatstjenester fra NGU. Fra norsk side vektlegges betydningen av det internasjonale kontaktnettet IUGS-sekretariatet fører med seg og fordelene ved å ha informasjon om internasjonale prosjekter i Norge. Ordningen ble evaluert i 2005 og det ble konkludert med at det vil være klart positivt for Norge fortsatt å ha sekretariatet for organisasjonen. Det gis årlige tilskudd til dekning av sekretariatsutgiftene over statsbudsjettet. Tilskuddet utgjør 1,3 mill. kroner for 2006. For å dekke merverdiavgift for kjøp av tjenester og ekstra utgifter til forberedelse av den neste geologiske verdenskonferansen som er vedtatt lagt til Norge i 2008, er det aktuelt å øke tilskuddet til inntil 1,9 mill. kroner i 2007.

Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) i London er FNs maritime organisasjon. Norge har vært medlem siden opprettelsen i 1958. IMOs hovedformål er å forbedre sjøsikkerheten og forhindre forurensning til sjøs. Norge vil gjennom medlemskapet påvirke utforming av internasjonale regelverk for skipsfarten. Det enkelte medlemslands bidrag (andel av totalbudsjettet) fastsettes

hovedsakelig på grunnlag av medlemslandenes flåte (andel av verdens bruttotonnasje). Norges bidrag for 2007 anslås til 8 mill. kroner.

Norge har vært tilsluttet avtalen om *Ispatroljetjenesten* i det nordlige Atlanterhav siden opprettelsen i 1956. Formålet med tjenesten, som utføres av den amerikanske kystvakten, er å observere, overvåke og rapportere om isforhold i dette havområdet. Tjenesten har stor betydning for sikkerheten til skip i disse områdene og ble anbefalt opprettholdt ved gjennomgang av ordningen i 2005. Medlemslandenes bidrag (andel av kostnadene i regnskapsåret) fastsettes på grunnlag av bruttotonnasjen for passerende skip. USA har ikke sendt refusjonskrav for utførte overvåkingstjenester de siste årene, men det budsjetteres med en norsk kontingent på inntil 5 mill. kroner i 2007. Kontingenten kan bli høyere dersom det kommer refusjonskrav på flere års tjenester.

En regional overenskomst om *havnestatskontroll* (Memorandum of Understanding on Port State Control, basert på viktige IMO- og ILO-konvensjoner) ble inngått i 1982. 20 europeiske stater, Canada og Russland er nå tilsluttet overenskomsten. Formålet er å fjerne skip med uakseptabel standard fra fart på europeiske havner. Kontrollen i norske havner utføres av Sjøfartsdirektoratet.

Som et ledd i EUs store satsing på skipsfartsområdet ble det i 2003 opprettet *et europeisk maritimt sikkerhetsorgan: EMSA* (European Maritime Safety Agency). Formålet med EMSA er å sikre at Europakommisjonen og medlemslandene har tilgjengelig nødvendig ekspertise og teknisk og vitenskapelig støtte for å gjennomføre et høyt maritimt sikkerhets- og miljønivå gjennom et harmonisert regelverk i EU. EMSA skal også bidra med å utvikle kystbaserte overvåkings- og informasjonssystemer. Norge deltar i dette arbeidet på grunnlag av EØS-avtalen. EU har fått utvidet mandat og et mer effektivt apparat for å sikre at reglene gjennomføres likt og overholdes i medlemslandene. Deltakerkontingenten i EMSA økte og ble vesentlig høyere enn anslått i 2005 og 2006 (henholdsvis ca. 5,1 og ca. 7 mill. kroner). I det forløpige EMSA-budsjettet for 2007 er det ført opp om lag 6 mill. kroner i norsk kontingent.

EUs internettportal for sikkerhetsrelatert informasjon om skip i handelsvirksomhet (EQUASIS) ble opprettet i 2000/2001 på grunnlag av en samarbeidsavtale mellom sentrale maritime administrasjoner. Initiativet til portalen ble tatt av EU og IMO. EQUASIS er et viktig verktøy for EUs skipsfartspolitik og drives administrativt av EMSA. Formålet med arbeidet i EQUASIS er å medvirke til bedret sikkerhet og kvalitet på verdensflåten og bidra til redusert lavstandard skipsfart. Den nor-

ske deltakelsen vil koste ca. kr 650 000 pr. år (80 000 euro) fra 2007.

Medlemskapet i *Det internasjonale handelskammer (ICC)* og *Det internasjonale utstillingsbyrå (BIE)* sikrer norsk deltakelse i og påvirkning av henholdsvis det internasjonale arbeidet for frihandel og det internasjonale samarbeidet i forbindelse med verdensutstillinger. Det norske tilskuddet til disse organisasjonene foreslås opprettholdt på om lag samme nivå som i de senere år, dvs. ca. kr 130 000 for ICC og ca. kr 50 000 for BIE. I tillegg foreslås tilskuddet til *Det norske Handelskammerforbund (DnH)* opprettholdt (ca. kr 60 000).

Norge ble medlem av FN-forankrede *studiegrupper* (råvaregrupper) for *bly og sink* og for *nikkel* ved opprettelsen. Sekretariatene for studiegruppene er samlet i Lisboa fra 1. januar 2006 og dette har bidratt til samordnet administrasjon og betydelig redusert kontingent. Studiegruppene utarbeider rapporter om produksjon, priser, omsetning m.m. som har betydning for produsenter og industriselskaper innen de aktuelle bransjene. Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard er fagansvarlig for norsk deltakelse i oppfølging av studiegruppene. Det ble gjennomført en ny vurdering av medlemskapet i de to studiegruppene i 2005 og konkludert med at deltakelsen bør opprettholdes.

Fra 2004 har Nærings- og handelsdepartementet dekket kostnadene ved deltakelse i enkelte komiteer og arbeidsgrupper under *OECD*. Det legges til grunn at deltakerutgiftene til slike OECD-komiteer, arbeidsgrupper og prosjekter, til sammen inntil 1 mill. kroner, skal dekkes over Nærings- og handelsdepartementets budsjett også for 2007.

Fra 2006 vil norsk bidrag og andre utgifter ved deltakelse i arbeidsgrupper under *Nordisk Ministerråd* knyttet til prosjektarbeid om innovasjon i Norden, Østersjøområdet og Polen/Baltikum bli dekket av denne bevilgningen. Prosjektarbeidet vil bli videreført i 2007. Utgiftene anslås til ca. kr 200 000 på årsbasis.

På bakgrunn av anmodning fra Europakommisjonen etablerte Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Samferdselsdepartementet et norsk senter for nærskipsfart (Short Sea Promotion Centre Norway) på prosjektbasis i 2003. Hovedformålet for senteret er å arbeide for og stimulere til overføring av transport fra veg til sjø. Prosjektkostnadene for 2003–05 har vært dekket med bidrag fra de tre departementene. På grunnlag av en evaluering gjennomført av Transportøkonomisk institutt i 2005 er det lagt opp til å videreføre prosjektet i tre nye år (2006–08), med et justert og mer målrettet opplegg med trinn-

vis økt privat finansieringsbidrag. Det statlige tilskuddet utgjør 1 mill. kroner for 2006.

Post 72 Tilskudd til beredskapsordninger

Skipsfartsberedskap

Beredskapsarbeidet på skipsfartsområdet bygger i stor grad på samarbeid mellom myndighetene og rederinæringen. Skipstransport er mest effektiv når skipene opereres av rederiene etter normale prosedyrer basert på kontrakter, med statlige lov-hjemlede inngrep avgrenset til de mest alvorlige situasjoner. Beredskapsarbeidet er derfor først og fremst basert på at næringen frivillig stiller sin normale transportkapasitet til rådighet til beredskapsoppdrag i krisesituasjoner. I tillegg er det etablert samarbeid om tiltak ved eventuelle trusler mot skip og piratvirksomhet. Tilskuddet skal bidra til å sikre:

- drift, videreutvikling og øving av beredskaps-systemer for skipsfarten for å sikre mest mulig trygg skipstransport i krise- eller krigssituasjon
- kontakt og samarbeid mellom myndighetene og rederinæringen for å sikre informasjon og forståelse for beredskapsarbeid i næringen
- at kompetanse og kapasitet hos næringen er tilgjengelig for myndighetene i krisesituasjoner

Arbeid med vedlikehold, videreutvikling og øving av beredskapssystemer for skipsfarten og deltakelse i planlegging og utførende virksomhet innen skipsfartsberedskap nasjonalt og internasjonalt, skal legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse.

Nærings- og handelsdepartementet har et løpende samarbeid med Norges Rederiforbund om planlegging og gjennomføring av tiltak for skipsfartsberedskap innenfor rammen av tilskuddet. Det ble inngått en revidert samarbeidsavtale mellom departementet og Norges Rederiforbund med virkning fra 1. januar 2006 og gjennomført betydelige omlegginger innenfor beredskapssystemene for skipsfarten. Det foreslås inntil 2,5 mill. kroner som tilskudd til skipsfartsberedskap i 2007.

Beredskapssystem for varekrigsforsikring

Det er viktig for samfunnet at forsyning og transport av varer opprettholdes i en krisesituasjon. I de tilfeller der forsyningssikkerheten trues av at det private marked for transportforsikring ikke vil være tilstrekkelig eller faller helt bort, har staten gjennom lov etablert varekrigsforsikring som et beredskapssystem som kan iverksettes raskt.

Beredskapssystemet forvaltes av Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) med grunnlag i

fastsatte retningslinjer. Formålet med tilskuddet er å sikre at myndighetene har et sekretariat for å vedlikeholde og eventuelt aktivisere en beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring for å stimulere til skipstransport av varer i en krise- eller krigssituasjon. Sekretariatet skal også kunne bistå departementet med faglige utredninger, råd og utførende arbeid.

Det foreslås inntil kr 600 000 som tilskudd til ordningen med statlig varekrigsforsikring i 2007. For øvrig foreslås fullmakten til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen på 1 mrd. kroner videreført, jf. Forslag til vedtak IX, 2.

Budsjettforslag 2007

På dette grunnlag foreslås en samlet bevilgning på 3,1 mill. kroner under posten for 2007.

Post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap, kan overføres

Ungt Entreprenørskap er en selvstendig medlemsorganisasjon med en sentral administrasjon og lokalavdelinger med egne styrer og prosjektledere i alle landets fylkeskommuner. Ungt Entreprenørskap har utarbeidet et program for perioden 2006–09. Organisasjonen har som mål å videreutvikle og øke aktiviteten slik at flere skoler og utdanningsinstitusjoner engasjerer seg i entreprenørskapsopplæring. Ungt Entreprenørskap vil derfor styrke staben i fylkene i programperioden for å øke aktiviteten og kvalitetssikre entreprenørskapsopplæringen i hele utdanningsforløpet. Regjeringen la i 2004 fram en strategiplan for entreprenørskap i utdanningen, «Se mulighetene og gjør noe med dem!». I planen blir det lagt opp til at Nærings- og handelsdepartementet har et ansvar for å gi støtte til organisasjoner som fremmer entreprenørskap i utdanningen. I de nye læreplanene for grunnskolen og videregående skoler inngår entreprenørskap som en integrert del av planene. Det er også satt i gang et arbeid med revidering av strategiplanen for entreprenørskap i utdanning.

Nærings- og handelsdepartementet har samarbeidet med Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet om utvikling av et program for entreprenørskap i skolen. Ungt Entreprenørskap arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter på samtlige utdanningstrinn får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Ungt Entreprenørskap har utarbeidet og utviklet opplæringsmaterieil for alle skoletrinn, holder kurs for lærere, lager veiledningsmaterieil for lærere, tilrettelegger møteplasser og nettverk og arrangerer nasjonale

messer for elev-, ungdoms- og studentbedrifter. Lokalt har organisasjonen et samarbeid med skoler, lokalt næringsliv og myndigheter om entreprenørskapsopplæring.

For skoleåret 2005–2006 ble det registrert 990 elevbedrifter, 1 846 ungdomsbedrifter og 117 studentbedrifter. Videre har ca. 3 200 lærere i grunnskolen og ca. 3 700 i videregående skole hatt kurs og aktiviteter hos Ungt Entreprenørskap. Dette

viser en sterk økning i Ungt Entreprenørskaps aktiviteter i forhold til året før da det ble registrert 780 elevbedrifter, 1 550 ungdomsbedrifter og 120 studentbedrifter.

Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner for 2007. Formålet med det statlige tilskuddet er å bidra til at flere skoler og unge benytter utdanningstilbudene innen entreprenørskap, og at dette fører til at et økt antall unge starter bedrifter.

Kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Salgsinntekter fra beredskapslagre	4 504		
02	Ymse inntekter	2 090	20	105
03	Salgsinntekter	3 247		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 600		
18	Refusjon av sykepenger	1 341		
71	Tilbakeføring fra tapsfond			41 400
72	Tilbakeføring av grunnkapital fra Svensk-Norsk Industrifond	114		
73	Avvikling av Norsk Garantiinstitutt for skip og borerigger			30 000
	Sum kap. 3900	12 896	20	71 505

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble det bevilget kr 216 000 under post 70 Tilbakeføring av stiftelseskapital fra Norsk Romsenter, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Post 01 Salgsinntekter fra beredskapslagre og Post 02 Ymse inntekter

Nærings- og handelsdepartementet gjennomførte salg av gamle beredskapslagre perioden 2000–05. Det budsjetteres ikke med salg fra beredskapslagre i 2007. Det budsjetteres med kr 105 000 i inntekter fra eksterne refusjoner og prosjektbidrag under post 02 for 2007. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til post 02, jf. Forslag til vedtak II og omtale under kap. 900, postene 01 og 21.

Post 71 (ny) Tilbakeføring fra tapsfond

Det vises til pkt. 5 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger, i innledningsdelen av

proposisjonen for nærmere omtale av nedenstående garantiordninger.

Garantiansvar knyttet til betalingsbalanselån til flere østeuropeiske land som ble gitt i første halvdel av 1990-tallet, er nå avviklet uten tap. Som følge av dette kan gjenværende tapsfondsavsetning under ordningen på 22,4 mill. kroner tilbakeføres til statskassen.

Det norske garantiansvaret knyttet til Nordisk investeringsprogram i Baltikum er nå redusert til ca. 800 000 euro. Det er avsatt ca. 26,3 mill. kroner til å dekke eventuelle tap på det statlige garantiansvaret. Som følge av at ansvaret er redusert, kan 19 mill. kroner av tapsavsetningen tilbakeføres til statskassen.

På dette grunnlag foreslås til sammen 41,4 mill. kroner av avsatte tapsfondmidler tilbakeført i 2007.

Post 73 (ny) Avvikling av Norsk Garantiinstitutt for skip og borefartøyer

Det vises til pkt. 5 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger, i innledningsdelen av proposi-

sjonen for nærmere omtale av Norsk Garanti-institutt for skip og borefartøyer A/S. Avviklingen av selskapet ventes ferdigstilt i 2007. Gjenværende kapital i selskapet ved utgangen av 2005 var på ca. 39 mill. kroner. Noe av dette benyttes til utgifter ved avviklingen, bl.a. til å avhende selskapets arkiver til Riksarkivet. På dette grunnlag foreslås en

inntektsbevilgning på 30 mill. kroner i forbindelse med avviklingen. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med revidert budsjett våren 2007 eller ved endring av budsjettet høsten 2007.

Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
901	Styret for det industrielle rettsvern	191 717	182 700	184 000	0,7
902	Justervesenet	72 418	70 960	76 100	7,2
903	Norsk Akkreditering	18 648	19 450	20 100	3,3
904	Brønnøysundregistrene	279 313	235 750	260 250	10,4
905	Norges geologiske undersøkelse	157 596	150 570	153 650	2,0
906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard	14 391	16 300	19 200	17,8
907	Sjøfartsdirektoratet	269 105	281 750	289 900	2,9
908	Skipsregistrene	9 033	9 600	12 000	25,0
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 096 785	1 225 000	1 330 000	8,6
910	Støtte til utkantbutikker	2 500			
912	Bedriftsrettet informasjonsformidling	13 150	19 700	19 400	-1,5
913	Standardisering	25 000	24 800	25 000	0,8
	Sum kategori 17.10	2 149 654	2 236 580	2 389 600	6,8

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på postgrupper

					(i 1 000 kr)
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-29	Driftsutgifter	1 004 588	961 480	997 200	3,7
30-49	Investeringer	3 467	5 600	8 000	42,9
70-89	Overføringer til andre	1 141 599	1 269 500	1 384 400	9,1
	Sum kategori 17.10	2 149 654	2 236 580	2 389 600	6,8

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Nærings- og handelsdepartementet har det overordnede statlige ansvar for at den offentlige tjenesteproduksjon som virksomhetene under programkategori 17.10 tilbyr næringslivet og det offentlige, er av høy kvalitet og at norske interesser ivaretas gjennom internasjonal deltakelse på aktuelle områder. En stadig mer åpen verdensøko-

nomi og skjerpet konkurranse både på hjemme- og utemarkedene setter krav, gjennom bl.a. EU og EØS-avtalen, om en effektiv og funksjonell nasjonal infrastruktur og god innretning av rammebetingelsene.

Under kategorien ligger en rekke forvaltningsoppgaver som er omtales nærmere i budsjettkapitlene.

Regjeringen legger i Soria Moria-erklæringen vekt på å sikre stabile, forutsigbare og konkurranse-

dyktige rammebetingelser, en effektiv infrastruktur og informasjonsformidling for næringslivet. Virksomhetene og virkemidlene under programkategorien representerer nødvendig infrastruktur for norsk næringsliv og er viktige kompetansesentra innenfor diverse fagområder hvor regjeringen legger vekt på å sikre fortsatt kompetanse i Norge.

Mål og strategier

Overordnet mål for programkategorien er å bidra til et godt tilrettelagt og tilgjengelig lov- og regelverk m.m. for næringslivet, som sikrer en effektiv infrastruktur og god innretning av rammebetingelser for de berørte sektorer og områder. For en nærmere konkretisering vises det til omtalene under de enkelte budsjettkapitler.

Kap. 901 Styret for det industrielle rettsvern

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	191 717	182 700	184 000
	Sum kap. 901	191 717	182 700	184 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Styret for det industrielle rettsvern, heretter kalt Patentstyret, er direktoratet som håndhever lovgivningen om industrielle rettigheter i Norge og er Norges nasjonale kompetansesenter for industrielt rettsvern. Patentstyrets primære oppgave er å behandle og avgjøre søknader om patent, varemerke- og designbeskyttelse i Norge. I tillegg tilbyr Patentstyret forundersøkelser, som bl.a. avdekker hva som allerede er kjent og beskyttet teknologi innenfor ulike områder. Patentstyret driver også informasjonsvirksomhet overfor næringslivet og andre brukere. Dette arbeidet skjer i samarbeid med næringslivsorganisasjoner, Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og universitetene.

Patentstyret er lokalisert i Oslo og disponerte 260 årsverk pr. 1. mars 2006.

Industrielle rettigheter

Verdiskapingen er avgjørende for hvilket velferdsnivå vi kan oppnå i Norge. Derfor er regjeringens næringspolitikk å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi. For å oppnå dette er det viktig å bygge mer kunnskap, teknologi, utvikling og design inn i produktene våre.

En slik utvikling avhenger bl.a. av at bedriftene sikres avkastning av egne investeringer i forskning og utvikling. Industrielle rettigheter er en måte å sikre at bedriften selv tjener på egen nyskaping, strategisk markedsføring og design. De industrielle rettighetene som oppnås gjennom patent-, design- eller varemerkebeskyttelse er derfor ofte viktige elementer i bedriftens forretningsstrategi.

Patent er et viktig insentiv for å investere i forskning og nyskaping i næringslivet. På denne måten er Patentstyrets virksomhet sentral ved gjennomføring av regjeringens innovasjonspolitik.

En rettighet gjelder i utgangspunktet i hvert land for seg og må søkes i det enkelte land. Gjennom den internasjonale patentsamarbeidsavtalen (PCT) er det imidlertid mulig å søke patent i flere land samtidig gjennom en internasjonal patentsøknad. Tilsvarende muligheter finnes for varemerker og design. Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) av 1973 er en internasjonal avtale mellom mer enn 30 europeiske land. EPC opprettet Det europeiske patentverket (EPO) som gir rett til å innvilge patenter med virkning i alle land som er tilsluttet avtalen. EPC gjør at en patentsøker med én søknad kan få patent i alle land som er tilsluttet konvensjonen.

Regjeringen ønsker å forbedre norsk patentpolitikk, slik at patentrettigheter kan sikres på høyde med våre konkurrentland. Regjeringen har derfor igangsatt en prosess med sikte på norsk tilslutning til EPC, som medfører medlemskap i EPO, innen 1. januar 2008. For norske bedrifter vil det bli enklere og noe billigere å søke patent i landene som er tilsluttet EPC, bl.a. fordi søker kan nøye seg med å bruke én patentfullmektig. Norsk næringsliv får dermed de samme vilkårene som deres europeiske konkurrenter. Norge vil som følge av dette også bli et mer attraktivt land å investere i for utenlandske innovative virksomheter.

Videre har regjeringen, ved en kongelig resolusjon, gitt sin tilslutning til å inngå en avtale mellom Danmark, Island og Norge om å opprette et Nordisk patentinstitutt. Instituttet skal omfatte et utvidet

nordisk samarbeid på patentområdet mellom de tre landenes patentverk. Gjennom avtalen vil Patentstyret kunne få tilførsel av nye oppgaver, som kan bidra til å opprettholde og videreutvikle rollen som nasjonalt kompetansesenter for industrielle rettigheter.

Spørsmålet knyttet til norsk tilslutning til EPC og deltakelse i det nordiske samarbeidet vil bli forelagt Stortinget i slutten av 2006 eller i begynnelsen av 2007.

Hovedmål for virksomheten

Patentstyrets hovedmål er å:

- tilby en kostnadseffektiv behandling av søknader om industrielle rettigheter i Norge som til-

Patentsøknader

Resultater for patentsøknader 2003–05

	Resultat 2003	Resultat 2004	Resultat 2005
Innkomne patentsøknader	5 861	5 490	5 985
Ferdigbehandlede søknader	6 842	6 250 ¹	6 185
Restanser ved utløpet av året	27 580	26 070	25 870

¹ I tillegg til 6 250 ferdigbehandlede søknader kommer 750 saker som er avgjort tidligere, men som har vært feilregistrert. Dette forklarer at restansenedgangen er større enn avvirkningen i 2004 tilsier.

Behandlingen av patentsøknader førte i 2005 til 2 750 nye patentrettigheter, hvorav 549 norske. Målsettingen om å ferdigbehandle minst like mange søknader som det kommer inn, ble oppnådd.

Det langsiktige målet for Patentstyret er at den totale saksbehandlingstiden for alle patentsøknader ikke skal overstige tre år. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for patentsøknader var 4,2 år i 2005. Dette er en økning i forhold til 2004. Økningen i gjennomsnittlig saksbehandlingstid skyldes i hovedsak redusert bemanning. Departementet forventer at ansettelse av nye patentingeniører vil bidra til en positiv utvikling på området.

Målet om at Patentstyret skal tilstrebe å gi første realitetsuttalelse om søknader som først er innlagt i Norge innen 7 måneder, ble nådd for 58 pst. av søknadene. Målet om at samtlige realitetsuttalelser innen 10 måneder, bli nådd for 96 pst. av

fredsstiller brukernes behov med hensyn til behandlingstid og kvalitet

- tilby moderne og kostnadseffektive informasjonstjenester av høy kvalitet
- være en pådriver for å øke kjennskapen til og interessen for industrielle rettigheter hos brukerne – dvs. bedrifter, forskningsinstitusjoner, universiteter og høyskoler, departementer og andre deler av det offentlige virkemiddelapparatet

Resultatrapport 2005

Kostnadseffektiv søknadsbehandling

søknadene. Det har til nå vært vanskelig å påvise de forventede effektiviseringsgevinster på patentområdet etter innføringen av et nytt elektronisk saksbehandlingssystem SANT i 2004. Departementet forventer imidlertid at verktøyet vil bidra til en positiv utvikling også på patentområdet på lengre sikt.

Det er et mål at saksbehandlingen av patentsøknader skal være mest mulig harmonisert med saksbehandlingen i EPO. Spørreundersøkelsen som gjennomføres årlig avdekket en liten reduksjon i opplevd EPO-harmonisering i forhold til tidligere år. Patentstyret har i 2006 innført EPOs granskingsverktøy EPOQUE og vil gjennomføre opplæring i metodebruken som benyttes i EPO. Departementet forventer at grepene vil gi positive bidrag til forbedret harmonisering med EPOs saksbehandling.

Varemerker

Resultater for varemerker 2003–05

	Resultat 2003	Resultat 2004	Resultat 2005
Innkomne varemerkesøknader	12 253	12 700	14 456
Ferdigbehandlede søknader	13 603	9 290	13 566
Restanser ved utløpet av året	12 087	15 497	16 387

Patentstyret ferdigbehandlet 46 pst. flere varemerkesøknader i 2005 enn i 2004. Målet om å avvirke minst like mange søknader som det kom inn, ble ikke nådd. Dette skyldes ekstraordinær stor søknadsinngang fra Verdensorganisasjonen

for immaterialrett (WIPO). Målsettingen om en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 9 måneder ble oppnådd ved årets slutt. Antall varemerkesøknader fra norske søkere har økt og utgjorde 21 pst. Det ble registrert 11 853 nye rettigheter.

Designsaker

Resultater for design 2003–05

	Resultat 2003	Resultat 2004	Resultat 2005
Innkomne designsøknader	714	655 ¹	730
Ferdigbehandlede søknader	447	915	825
Restanser ved utløpet av året	988	728	633

¹ Feil tall (690) oppgitt i St.prp. nr. 1 (2005–2006).

Målet om å avvirke minst like mange søknader som kom inn, ble nådd. Målsettingen om gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 9 måneder ble nådd ved utgangen av året. Antallet søknader fra norske søkere økte med hele 25 pst. fra 2004, og utgjorde 45 pst. av den totale inngangen. Det ble registrert 717 nye rettigheter, hvorav 253 er norske.

Moderne og kostnadseffektive informasjons-tjenester

Samtlige forundersøkelser ble ferdigbehandlet innen avtalte tidsrammer. Inngangen på tekniske forundersøkelser på designområdet er litt lavere enn i 2004, mens det på varemerkeområdet har vært en økning på 10 pst.

Patentstyrets egne undersøkelser viste en høy kundetilfredshet på forundersøkelsene. Det er et mål at Patentstyrets informasjonstjenester skal være like gode og like lett tilgjengelige som de som tilbys av andre nordiske patentverk og private tjenesteytere i Norge. En benchmarking av kurs i Norden viser at Patentstyret i 2005 gjennomsnittlig tilbyr kurs i et omfang og til en pris som er sammenliknbar med det som tilbys av patentverkene i de øvrige nordiske landene.

Øke kjennskapen til og interessen for industrielle rettigheter

Et viktig mål for Patentstyret er å bidra til å øke bevisstheten om industrielle rettigheter som et strategisk virkemiddel, bl.a. ved å gjennomføre effektive informasjons- og kompetanseøkingstiltak rettet mot små- og mellomstore bedrifter og forskningsmiljøer. Patentstyret arbeidet systematisk med å knytte seg til strategiske samarbeidspartnere som henvendte seg til de samme målgrup-

pene. Det ble gjennomført 13 møter, med til sammen 369 deltakere. Patentstyret har samarbeidet med Innovasjon Norge i gjennomføringen av møtene utenfor Oslo.

Evaluering av Patentstyrets virksomhet

Departementet fikk høsten 2005 ferdigstilt en ekstern evalueringsrapport om Patentstyrets virksomhet. Formålet med evalueringen var å vurdere effektivitet og måloppnåelse i Patentstyret, med spesiell fokus på etatens kjerneoppgaver knyttet til søknadsbehandling på patent-, varemerke-, og designområdet. I rapporten ble det bl.a. på varemerke- og designområdet påpekt stor ressursbruk pr. sak og for mange restanser. Saksbehandlingen på patentområdet ble oppfattet som konkurransedyktig, både på både pris og kvalitet. Evalueringen viste at informasjonsaktiviteten var blitt vesentlig forbedret de siste årene og at Patentstyret er blitt klart mer kundeorientert og utadrettet.

På bakgrunn av tildelingsbrevet for 2006 har Patentstyret presentert en plan med tiltak som adresserer de problemstillinger som ble avdekket i evalueringen.

Det ble også foretatt en evaluering av innføring av det elektroniske saksbehandlingssystemet SANT. Det ble avdekket omfattende problemstillinger av teknisk art og til prosjektgjennomføringen. Patentstyret har hvert kvartal i 2005 rapportert om utviklingen av SANT. Av siste rapport framgår det at systemet oppleves som klart forbedret etter oppgraderingen sommeren 2005.

Endring i mål knyttet til 2006

Et av de prioriterte målene for saksbehandlingen i 2005 var at det skulle behandles minst like mange

patent-, varemerke- og designsøknader som antall innkomne søknader. Dette målet er også gjengitt i St.prp. nr. 1 (2005–2006). Etaten har liten kontroll over svingninger i søknadsinngangen, slik at departementet i tildelingsbrevet for 2006 har valgt å erstatte det med et mål om at Patentstyret skal behandle flere søknader enn i foregående år. Det nye målet vil gi insentiver til effektiv saksbehandling og Patentstyret bedre kontroll over egen måloppnåelse.

Prioriteringer 2007

Kostnadseffektiv søknadsbehandling

Patentstyret skal i 2007 avvirke flere patent-, varemerke og designsøknader enn i 2006, samtidig som søknadsbehandlingen skal tilfredsstille brukernes behov med hensyn til kvalitet. Spesielt på patent- og varemerkeområdet er det en prioritert målsetting at restansmengden skal reduseres betraktelig. På patentområdet er det langsiktige målet å avgjøre patentsøknader innen ca. tre år i gjennomsnitt. Dette er i tråd med målsettingen i andre land og i Det europeiske patentverket (EPO). Pr. i dag er saksbehandlingstiden i EPO ca. 4,4 år. Patentstyrets saksbehandling skal være mest mulig harmonisert med EPO, så langt gjeldende norsk regelverk tillater det. Det forventes at Patentstyret iverksetter de tiltak som er nødvendige for å forberede en eventuell norsk tilslutning til EPC, uten at dette går på bekostning av kravet om å nedbygge restanser.

Moderne og kostnadseffektive informasjonstjenester

Patentstyret skal tilby informasjonstjenester og kurs av høy kvalitet, tilpasset kundenes behov.

Øke kjennskapen til og interessen for industrielle rettigheter

Patentstyret skal fortsette arbeidet med å øke bevisstheten om industrielle rettigheter som strategisk virkemiddel ved å gjennomføre oppsøkende informasjonstiltak, særlig rettet mot småbedrifter. Etaten skal fortsette arbeidet med å bygge nettverk sammen med strategiske samarbeidspartnere, bl.a. bransjeorganisasjoner, private aktører og det offentlige virkemiddelapparatet.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en driftsbevilgning på 184 mill. kroner til å dekke lønns- og driftsutgifter og mindre investeringer.

Det er vanskelig å forutsi hvor mange søknader etaten vil motta og dermed hvor stort ressursbehovet vil bli. Det foreslås derfor å gi Patentstyret fullmakt til å kunne overskride driftsbevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3901, postene 01, 02 og 06, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3901 Styret for det industrielle rettsvern

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Patentavgifter	119 653	120 000	120 000
02	Varemerkeavgifter	47 340	45 000	45 600
03	Mønsteravgifter	3 424	3 200	3 600
04	Forskjellige avgifter	3 298	3 000	3 500
05	Inntekt av informasjonstjenester	7 111	7 300	8 300
06	Diverse inntekter	1 882	100	100
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	116		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	4 468		
18	Refusjon av sykepenger	3 251		
	Sum kap. 3901	190 542	178 600	181 100

Finansdepartementet har fastsatt nye retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlig myndighetshandlinger. I den forbindelse er det bestemt at sektoravgiftsordninger skal presenteres sammen med fiskalavgiftene i skatte- og avgiftsopplegget i budsjettframlegget for 2007. Dette innebærer bl.a. at inntekter som har betegnelsen «avgift» skal behandles som sektoravgift og flyttes til kapittelserie 5501–5599. For Patentstyrets inntekter betyr det at postene 01-04 behandles som sektoravgift. Fordi avgiftene i Patentstyret blir belastet bedriften/personen som har behov for beskyttelse på immaterielle rettigheter, blir ikke avgiftene belastet én konkret næring og anses der-

for ikke som sektoravgift, men som et ordinært gebyr. Avgiftssatsene reguleres i *Forskrift om avgifter mv. til Patentstyret*, slik at det er ikke hensiktsmessig å endre postbetegnelsene fra avgift til gebyr i budsjettframlegget for 2007. Dette vil bli vurdert i forbindelse med budsjettet for 2008 og i forbindelse med endring i forskriften.

Det er et mål at Patentstyrets utgifter og inntekter skal gå i balanse over tid. Budsjettforslaget for 2007 er basert på at satsene videreføres på samme nivå som i 2006.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til postene 01, 02 og 06, jf. omtale under kap. 901, post 01.

Kap. 902 Justervesenet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	70 439	69 160	74 300
21	Spesielle driftsutgifter	1 979	1 800	1 800
	Sum kap. 902	72 418	70 960	76 100

Vedrørende 2007:

Som følge av gjeninnføring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i 2007 er bevilgningsforslaget under post 01 redusert med 0,1 mill. kroner.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Justervesenet har det nasjonale ansvaret for metrologi. Virksomheten skal dekke næringslivets, forbrukernes og myndighetenes behov for pålitelige måleresultater og påse at måleresultatene har tillit både i Norge og i utlandet. Internasjonal tillit på området har betydning bl.a. for norsk eksportindustri. Nøyaktige måleresultater har også betydning for rettssikkerhet, ressursforvaltning, helse, miljø og sikkerhet.

Justervesenet disponerte 83 årsverk pr. 1. mars 2006. Hovedkontoret ligger på Kjeller i Akershus og videre er det fem justerkamre: i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger, og Oslo (Kjeller).

Virksomheten er delt opp i *tre hovedarbeidsområder*, med hvert sitt hovedmål:

- sikre at forbrukere, offentlige myndigheter og næringsliv kan være trygge på at måleinstrumenter som brukes i kjøp og salg er tilstrekkelig nøyaktige (Tilsynsvirksomhet)

- bidra til at næringsliv, forskningsinstitusjoner og forvaltning kan få utført målinger i samsvar med internasjonale målestandarder (Laboratorievirksomhet)
- sørge for forsvarlig forvaltning og målrettet utvikling av regelverk på måleteknikkområdet (Regleverksforvaltning)

Tilsynsvirksomhet

Justervesenet utfører den lovpålagte kontrollen (typegodkjenning og verifikasjon) med måleinstrumenter. Kontrollen skal gi forbrukere, næringsliv og offentlige myndigheter trygghet og tillit til måleresultater som brukes i kjøp og salg. Justervesenet kontrollerer bl.a. butikkvekter, bensinpumper og automatiske vekter gjennom oppsøkende kontroller, og det føres tilsyn med elektrisitetsmålere gjennom statistisk basert tilsyn (stikkprøver). Tilsynsvirksomheten er selvfinansiert.

Laboratorievirksomhet

Justervesenet forvalter gjennom *Nasjonalt Laboratorium* de nasjonale målestandardene, eller normene, for de viktigste målenhetene (f.eks. meter, kilo, tid). Virksomheten ved laboratoriet sikrer

kvalitet og internasjonal tillit til det norske måletekniske systemet. Næringslivet, offentlige myndigheter og forskningsinstitusjoner kan få sine måleinstrumenter kalibrert mot disse standardene. Kalibreringen sikrer at måleinstrumentene gir nøyaktige resultater. De nasjonale målestandardene blir kalibrert mot internasjonale standarder som Norge og våre handelspartnere er knyttet opp mot gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner.

Virksomheten ved laboratoriet blir i all hovedsak finansiert over statsbudsjettet. Laboratoriet har visse inntekter fra bl.a. kalibrerings-, forsknings- og utviklingsvirksomhet.

Regelverksforvaltning

Justervesenet har ansvaret for forvaltning og utvikling av regelverk innenfor måleteknikkområdet. Justervesenets virksomhet er på viktige områder regulert av Lov om mål og vekt fra 1946. Våren 2006 fremmet regjeringen gjennom Ot.prp. nr. 81 (2005–2006) forslag til ny lov om målenheter, måling og normaltids. Lovforslaget vil innebære en betydelig forenkling og bedre strukturering av dagens regelverk og vil åpne for et mer effektivt og fleksibelt tilsyn. Justervesenet har også ansvaret for å følge opp internasjonal regelverksutvikling på måleteknikkområdet.

Resultatrapport 2005

Justervesenet har nådd sine overordnede faglige og økonomiske målsettinger i 2005.

Tilsynsvirksomhet

Justervesenet har i 2005 foretatt mer enn 40 000 kontroller av måleinstrumenter. For å sikre hovedmålet om at måleinstrumentene er tilstrekkelig nøyaktige, har Justervesenet satt i verk tiltak for å bedre feilprosenten på de måleinstrumentkategoriene som ikke oppfyller målet. Målet er at det ikke skal være feil ved mer enn 5 pst. av de kontrollerte instrumentene. Blant tiltakene er utviklingen av bedre plomberinger for automatiske vekter.

Som nevnt åpner regjeringens forslag til ny lov om målenheter, måling og normaltids for å fornye og effektivisere tilsynet med måleinstrumenter. Justervesenet har i 2005 sett på forskjellige nye metoder for tilsyn, bl.a. systemrevisjon, statistiske metoder og bruk av egenkontroll. Sammen med nettselskapene har Justervesenet utviklet en kontrollordning for elektrisitetsmålere.

Laboratorievirksomhet

Justervesenet deltar i internasjonalt samarbeid for å sikre at nasjonale målinger holder internasjonal standard. Internasjonal standard på nøyaktigheten på målinger er viktig som grunnlag for bl.a. kalibrering av måleinstrumenter og andre måletekniske tjenester som Justervesenet tilbyr norske kunder. Det ble gjennomført flest kalibreringer av vekter, lengde, optikk, temperatur og fuktighet. Kundene fordeler seg på 71 pst. næringsliv, 28 pst. offentlig virksomhet og 1 pst. representerer forskning.

Det totale økonomiske omfanget av eksternt finansierte prosjekter økte noe i 2005. Laboratoriets selvfinansieringsgrad lå på 17,6 pst. Dette samsvarer med finansieringen i andre lands nasjonale laboratorier.

Regelverksforvaltning

I forbindelse med implementeringen av EUs måleinstrumentdirektiv, utarbeidet Justervesenet de nødvendige forskrifter som implementerer direktivet i norsk rett. Arbeidet omfatter 13 kategorier måleinstrumenter.

Justervesenet har også drevet informasjonsvirksomhet og noe kursvirksomhet, for å utvikle og bedre næringslivets kompetanse på måleteknikkområdet.

Prioriteringer 2007

Justervesenet skal gjennom de *tre hovedarbeidsområdene*:

- håndheve lov om mål og vekt ved å utøve legal myndighet knyttet til kontroll av måleinstrumenters nøyaktighet
- bistå næringsliv, offentlige myndigheter og forbrukere med faglig ekspertise, kompetanseoppbygging og kompetanseoverføring innenfor måleteknikk
- forvalte og videreutvikle et forsvarlig og effektivt regelverk for måleteknikk

For at Justervesenet skal kunne fornye og utvikle etaten i tråd med forslaget til ny lov om målenheter, måling og normaltids, økes bevilgningen noe i forhold til 2006. Fornyingsarbeidet skal bl.a. lede til en mer effektiv tilsynsvirksomhet

Tilsynsvirksomhet

Målsettingene for lovregulert måling er å:

- sørge for at måleinstrumenter som er underlagt lovpålagt kontroll, er tilstrekkelig nøyaktige

- informere og arrangere kurs i bruk og egenkontroll av måleinstrumenter

Alle utgifter knyttet til tilsynsvirksomheten belastes kundene direkte gjennom gebyrer.

Laboratorievirksomhet

Justervesenet og departementet har i de siste årene arbeidet med å vurdere på hvilke områder det skal etableres og forvaltes et kalibreringstilbud. Arbeidet vil fortsette i 2007.

Målsettingene til Nasjonalt Laboratorium er å:

- sikre riktig kvalitet og omfang på norsk kalibreringstjenester og den norske måletekniske infrastrukturen
- utvikle en koordinerende funksjon i forhold til normaler som forvaltes av nasjonale referanselaboratorier eller utenlandske aktører
- legge til rette for at målinger gjort i industri, handel, forskning og forvaltning er i samsvar med internasjonale målestandarder og har nødvendig nasjonal og internasjonal aksept
- bidra til kompetanseoverføring til næringsliv og offentlige myndigheter
- gjennomføre FoU-prosjekter rettet mot næringsliv, offentlige myndigheter og forsknings- og utdanningsmiljøer
- øke laboratoriets selvfinansieringsgrad

Drift og vedlikehold av nasjonalt laboratorium innebærer utgifter knyttet til husleie, strøm, utstyr og kompetanse. Laboratoriet har noe inntekter fra kalibrerings-, informasjons- og forskningsvirksomhet. Det er et mål å øke laboratoriets selvfinan-

sieringsgrad gjennom økt FoU-aktivitet, men det forventes ikke at laboratoriet skal bli fullt ut selvfinansiert.

Regelverksforvaltning

Justervesenet skal utarbeide de nødvendige forskrifter knyttet til den nye loven om måling og videreføre sitt engasjement i samarbeidsorganer på nordisk og europeisk nivå.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 74,3 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter, løpende driftsutgifter, mindre investeringer og vedlikehold.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, postene 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 1,8 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført som inntekt under kap. 3902, post 04. Bevilgningen er i hovedsak knyttet til leieinntekter fra Norsk Akkreditering og Norsk Akkrediterings kjøp av administrative tjenester.

Det foreslås en fullmakt til å utgiftsføre midler for bl.a. å dekke lønn og driftsutgifter til eksterne oppdrag mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 04 Oppdragsinntekter, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3902 Justervesenet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Justergebyrer	41 332	41 400	42 500
03	Kontroll- og godkjenningssgebyr	7 758	8 030	7 800
04	Oppdragsinntekter	1 979	1 800	1 800
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	262		
18	Refusjon av sykepenger	145		
	Sum kap. 3902	51 476	51 230	52 100

Post 01 Justergebyrer, og Post 03 Kontroll og godkjenningssgebyr

Virksomheten knyttet til godkjenning og kontroll

av måleinstrumenter dekkes gjennom gebyrer under post 01. Det foreslås bevilget 42,5 mill. kroner under post 01. Under post 03 foreslås bevilget 7,8 mill. kroner.

Det foreslås en fullmakt til å øke utgifter under kap. 902, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 04 Oppdragsinntekter

Det foreslås en bevilgning på 1,8 mill. kroner, jf. omtale under kap. 902, post 21. Det foreslås en fullmakt til å øke utgifter under kap. 902, post 21 mot tilsvarende merinntekter under post 04, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 903 Norsk Akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	18 648	19 450	20 100
	Sum kap. 903	18 648	19 450	20 100

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norsk Akkreditering forvalter den norske akkrediteringsordningen. Akkreditering er en offentlig godkjenning av virksomheters kvalitetssystemer og kompetanse i henhold til internasjonale standarder. Akkrediterte virksomheter er som regel laboratorier og sertifiseringsorganer. Norsk Akkreditering fungerer som det øverste leddet i en kvalitetskjede, og bidrar på denne måten til å øke kvaliteten i privat og offentlig virksomhet. Akkreditering spiller en viktig rolle for utviklingen av frihandel i det indre marked.

Etaten disponerte 15 årsverk pr. 1. mars 2006 og er lokalisert på Kjeller i Akershus.

Hovedmål for Norsk Akkreditering:

- dekke offentlige og private virksomheters behov for å dokumentere kvalitet og dermed sikre tillit til deres varer og tjenester
- sikre nasjonal og internasjonal tillit til den norske akkrediteringsordningen

Norsk Akkrediterings arbeid består i hovedsak av å behandle søknader om akkreditering, følge opp allerede utstedte akkrediteringer og fremme akkreditering som et virkemiddel på nye områder. I tillegg har Norsk Akkreditering myndighet til å utføre inspeksjoner i samsvar med OECDs retningslinjer for God Laboratoriepraksis (GLP), som er forankret i et eget EU-direktiv.

Norsk Akkreditering deltar i relevante internasjonale organer og inngår bl.a. avtaler med andre land om gjensidig godkjenning av akkrediteringsordninger. Dette styrker tilliten til Norsk Akkreditering.

Resultatrapport 2005

Nasjonal aktivitet

Norsk Akkreditering har i løpet av 2005 akkreditert fem nye laboratorier og innvilget 58 søknader om utvidelse av eksisterende akkrediteringer. Ved årsskiftet var det registrert en nedgang i antallet akkrediterte laboratorier, som skyldes en rasjonalisering i bransjen med sammenslåinger og nedleggelse. Det er imidlertid økende interesse for akkreditering bl.a. innenfor helse- og sosialsektoren og oppdrettsnæringen.

Norsk Akkreditering samarbeidet i 2005 med Vegdirektoratet for å etablere en ordning for inspeksjon av ferdskrivere for tyngre kjøretøy. Etaten har drevet utstrakt informasjonsvirksomhet om akkreditering generelt og på spesielle områder gjennom bl.a. kurs, seminarer, foredrag og møter.

Internasjonal aktivitet

Norsk Akkreditering deltar aktivt i de internasjonale samarbeidsorganene på akkrediteringsområdet, for å sikre norske interesser og for å ivareta internasjonale krav. I 2005 overtok Norsk Akkreditering ledervervet i MAC-komiteen (Multilateral Agreement Committee) i den europeiske samarbeidsorganisasjonen for akkreditering, EA (European Cooperation for Accreditation). Etaten deltok i flere bistandsprosjekter knyttet til etablering og utvikling av akkrediteringsorganer. Norsk Akkreditering har ansvaret for forvaltning av OECDs GLP-ordning (Good Laboratory Practice) og EUs EMAS-forordning (Environmental Management and Audit Schemes) i Norge.

Prioriteringer 2007

Norsk Akkreditering skal:

- dekke behovet i markedet for nye akkrediteringer, oppfølginger og utvidelser
- informere om akkrediteringsordninger gjennom kurs, informasjons- og rådgivningsarbeid
- sikre internasjonal anerkjennelse av akkrediterte tjenester og produkter fra Norge og arbeide for at akkreditering blir benyttet på flere områder innenfor næringsliv og offentlig virksomhet
- følge opp Norges internasjonale forpliktelser på akkrediteringsområdet
- arbeide for at akkrediteringer i større grad tas i bruk som et effektivt virkemiddel for nærings-

livet og for å forenkle og effektivisere offentlige virksomheter

Budsjettforslag 2007**Post 01 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 20,1 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter til lønn, løpende drift og kjøp av tjenester. I tillegg skal bevilgningen dekke informasjons- og utviklingsarbeid og internasjonale forpliktelser. Oppdragsgiver faktureres for alle utgifter knyttet til et oppdrag.

Det foreslås at bevilgningen under kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3903, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3903 Norsk Akkreditering

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrinntekter og andre inntekter	15 099	16 200	16 300
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	228		
18	Refusjon av sykepenger	62		
	Sum kap. 3903	15 389	16 200	16 300

Post 01 Gebyrinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 16,3 mill. kroner. Virksomhet knyttet til utføring av akkrediteringer, andre godkjenningsordninger og relaterte aktiviteter,

dekkes gjennom gebyrer. Det foreslås en merinntektsfullmakt under posten mot tilsvarende økte utgifter under kap. 903, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	214 746	202 650	194 600
22	Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>	64 567	33 100	65 650
	Sum kap. 904	279 313	235 750	260 250

Vedrørende 2006:

Stortinget vedtok 16. juni 2006 å øke bevilgningen under postene 01 og 22 med 7,1 og 4,5 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Vedrørende 2007:

Som følge av gjeninnføring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i 2007 er bevilgningsforslaget under post 01 redusert med 11,4 mill. kroner og post 22 redusert med 0,6 mill. kroner.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Brønnøysundregistrene er tillagt en rekke nasjonale forvaltningsoppgaver knyttet til etableringskontroll, registrering og å jourhold av data om bl.a. foretak og juridiske enheter. Samordning og forenkling av datautveksling innen offentlig forvaltning og mellom forvaltning og næringsliv er viktige oppgaver, i tillegg til tinglysning av heftelser knyttet til personer, foretak og motorvogner.

Registrene yter service både overfor næringslivet, privatpersoner og en rekke offentlige myndigheter. Etaten har spisskompetanse på utvikling og bruk av IKT, som verktøy for brukervennlige og effektive løsninger for elektronisk kommunikasjon, innen offentlig forvaltning og mellom forvaltning og næringsliv. Brønnøysundregistrene har derfor en sentral rolle i regjeringens satsing på å forenkle og modernisere offentlig sektor.

Brønnøysundregistrene disponerte 415 årsverk pr. 1. mars 2006.

Generell presentasjon av hovedarbeidsområdene

- *Løserregisteret* (Justisdepartementet) er i hovedsak et rettsvernsregister for tinglysning av heftelser m.m.
- *Regnskapsregisteret* (Kredittilsynet/Finansdepartementet) mottar årsregnskapene fra de innsendingspliktige. Informasjonen fra registeret benyttes av kredittopplysningsinstitusjoner, banker og næringsdrivende.
- Norsk næringsliv er registrert i *Foretaksregisteret* (Nærings- og handelsdepartementet), som har ansvar for registrering av de aller fleste norske og utenlandske foretak som driver næringsvirksomhet i Norge. Det skal sikre rettsvern og økonomisk oversikt og er en viktig informasjonskilde om aktørene i norsk næringsliv.
- *Konkursregisteret* (Justisdepartementet) inneholder sentrale opplysninger om konkursbo og tvangsavviklingsbo, i tillegg til konkursskarantenerregisteret.
- *Enhetsregisteret* (Nærings- og handelsdepartementet) inneholder grunndata om alle enheter/juridiske personer som har registreringsplikt i arbeidsgiverregisteret, merverdiavgiftsmantallet, Foretaksregisteret, skattemanntallet for etterskuddspliktige skatteyttere, Stiftelsesregisteret eller i Statistisk Sentralbyrås bedrifts- og foretaksregister, i tillegg til de som registrerer seg frivillig for å få organisasjonsnummer.
- *Oppgaveregistret* (Nærings- og handelsdepartementet) hovedoppgave er å holde løpende oversikt over næringslivets oppgaveplikter til det

offentlige og finne muligheter til samordning og forenkling.

- *Altinn forvaltningsorganisasjon* (Nærings- og handelsdepartementet) skal legge til rette for en samordnet elektronisk tjenesteportal for næringslivet og en enkel og effektiv dialog mellom offentlig forvaltning og brukerne.
- *Forvaltningsorganisasjonen for sikkerhetsportalen* (Fornyings- og administrasjonsdepartementet) skal stå for etablering og forvaltning av en ny felles offentlig sikkerhetsløsning for offentlig sektor. Formålet er å gjøre det enkelt både for offentlige virksomheter, landets innbyggere og næringslivet å ta i bruk elektronisk signatur og identifikasjon.
- *Gebyrsentralen* (Justisdepartementet) har til oppgave å registrere og fakturere bilag som grunnlag for regnskapsføring og innkreving av gebyrer hos namnsmyndighetene.
- *European Business Register* er et europeisk nettverk for utveksling av foretaksopplysninger.
- *Aquakulturregisteret* (Fiskeri- og kystdepartementet) åpnet 1. januar 2006 og inneholder en oversikt over akvakulturtillatelser, vesentlige forvaltningsvedtak knyttet til disse, overføringer, pantsettelse og andre rettigheter som er tinglyst på tillatelsene. Brønnøysundregistrene er ansvarlig for tinglysingsdelen.
- Brønnøysundregistrene har også ansvaret for en rekke mindre registre knyttet til konkrete forvaltningsområder.

Etatens hovedmål

Brønnøysundregistrenes visjon er å være verdensledende innenfor sine forvaltningsområder for å gi norsk næringsliv konkurransefortrinn, og ved å forenkle for norsk næringsliv og forvaltning ved utvikling og bruk av teknisk infrastruktur. Virksomhetsideen er: *Registersenteret for økt økonomisk trygghet og effektivitet for alle.*

Ut fra dette er det definert følgende tre hovedmål:

Brønnøysundregistrene skal være en tillitsskapende myndighetsutøver og datakilde med høy kvalitet, tilgjengelighet, brukervennlighet og service

Brønnøysundregistrene har en svært viktig rolle som myndighetsutøver og registerforvalter, spesielt ved etablering av foretak og autorisasjon av rollehavere i næringslivet. For å skape tillit blant brukerne er kvaliteten på innholdet i registrene særlig viktig, i tillegg til at brukerne skal ha lett tilgang til registerdata tilpasset sine behov.

Brønnøysundregistrene skal yte god service overfor publikum og offentlige myndigheter, ha kort saksbehandlingstid og høy kvalitet på arbeid-

det. Elektronisk kommunikasjon med brukerne stiller nye krav til høy hastighet og god brukerservice. Registrene skal ha et kvalitetssikringssystem som sikrer informasjonskvaliteten i alle registre.

Brønnøysundregistrene skal forenkle næringslivets og borgernes dialog med offentlig forvaltning

Samarbeid innen forvaltningen om sentrale registre i Brønnøysundregistrene sparer næringslivet for unødige rapportering til det offentlige. Registrene har en sentral rolle som forvalter av infrastruktur og tekniske løsninger for elektronisk kommunikasjon. Enhetsregisteret og Oppgaveregisteret legger grunnlaget for samordning og gjenbruk av data slik at næringslivets oppgavebyrder blir mindre. Altinn er det viktigste verktøyet for enkel elektronisk dialog mellom det offentlige og næringslivet. Altinn-portalen skal gi et samlet tilbud til næringslivet fra offentlig forvaltning for slik å gi bedre tjenester til næringslivet, samtidig som det legges til rette for en mer effektiv informasjonshåndtering i etatene.

Brønnøysundregistrene skal gjøre norsk forvaltning enklere gjennom samordning og gjenbruk av data

Samarbeid innen forvaltningen sparer også etatene for egen kostbar datainnsamling. Offentlige organer plikter å gjenbruke informasjon fra Enhetsregisteret. Dagens teknologi har gjort det lettere for andre etater å hente informasjon fra Enhetsregisteret og andre registre inn i egne saksbehandlingssystemer. Felles informasjonsmodellering er nødvendig for enkel elektronisk kommunikasjon mellom ulike IT-systemer og programmer.

Resultatrapport 2005

Brønnøysundregistrene har et omfattende arbeidsfelt. Etaten har utviklet et nytt virksomhetsstyringssystem som ble tatt i bruk i 2006. Systemet bidrar til bedre kvalitetssikring av Brønnøysundregistrenes totale virksomhet i forhold til igangsettning, oppfølging og gjennomføring av planarbeid og prosesser m.m. Etaten har utarbeidet en strategisk plan for perioden 2006–09 med bl.a. konkrete mål for gjennomføring av elektronisk forvaltning for alle rapporteringsløsninger og tjenester inn til registrene, for alle leveranser ut og for alle interne arbeidsprosesser innen 2010.

Departementet har vurdert etatens gjennomføring av de fastsatte mål og strategier for 2005 som tilfredstillende.

Tillitskapende myndighetsutøver og datakilde med høy kvalitet, tilgjengelighet, brukervennlighet og service

Alle registrene har som ventet hatt en nedgang i antall registreringer i 2005, primært fordi det var ekstraordinært mange saker i 2004. Registrene nådde alle mål til saksbehandlingstid for klager. For registreringer var registrene i all hovedsak i henhold til mål eller like over, med unntak av Foretaksregisteret og Enhetsregisteret, som hadde 2,5 til 3 dager for lang gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Den vesentligste årsaken til dette er endringer i skatte- og avgiftslovgivningen, som førte til en sterk økning i antall saker på slutten av året. Ved årsskiftet lå saksbehandlingstiden på 22 arbeidsdager.

Utvikling i saksomfang:

	2002	2003	2004	2005	Endringer 2004/05
Løsøreregisteret	386 309	364 270	371 164	369 163	-0,5 pst.
Foretaksregisteret	204 900	232 403	266 855	247 771	-7,2 pst.
Regnskapsregisteret	217 120	222 851	226 611	222 085	-2,0 pst.
Regnskapsdatabasen				149 051	
Enhetsregisteret	527 635	573 381	859 666	687 295	-20,1 pst.
Konkursregisteret	32 757	36 993	36 110	31 133	-13,8 pst.
Gebysentralen	243 387	263 818	257 053	224 264	-12,8 pst.
Jegerregisteret	11 147	12 048	13 257	12 663	-4,5 pst.
Sum registreringer	1 623 255	1 705 904	2 030 716	1 943 425	
Reservasjonsregisteret	118 623	246 085	437 725	239 552	-45,3 pst.
Manuell avgivelse	759 466	776 431	782 483	728 854	-6,9 pst.
Automatisk avgivelse	13 608 388	20 324 484	27 360 498	41 072 341	50,1 pst.

Nedgangen i Konkursregisteret skyldes nedgang i antall konkurser og tvangsavviklinger. Regnskapsdatabasen viser antall saker der regnskapstall er blitt manuelt lagt inn og kontrollert i basen. Basen gir en komplett oversikt over alle innsendte årsregnskap f.o.m. regnskapsåret 2002. Saksmengden vil i årene framover reduseres i takt med økningen i elektronisk innsending via Altinn.

Den store økningen i automatisk avgivelse, særlig via Internett, fortsetter. Utvikling av elektroniske tjenester generelt og Altinn spesielt har ført til stor økning i pågangen på telefon til brukerstøtte.

Brønnøysundregistrene skal forenkle næringslivets og borgernes dialog med offentlig forvaltning

Altinn sentralforvaltning (ASF)

Altinn-løsningen var i sitt andre driftsår i 2005. I tilknytning til fristutløpet ved de største skjemainnleveringene var det noen kapasitetsproblemer. Det ble iverksatt en rekke forbedringstiltak, og de største innleveringene i 2006 gikk uten problemer. Tallet på unike brukere av Altinn ble tidoblet i 2005. 65 pst. av selvangivelsene for næringsdrivende, 60 pst. av aksjonærregisteroppgavene, 58 pst. av mva.-oppgavene og 55 pst. av selvangivelsene for privatpersoner ble levert via Altinn. Om lag 85 pst. av de innsendte selvangivelsene, aksjonærregisteroppgavene og mva.-oppgavene ble sendt inn via fagsystemer. Ved utgangen av 2005 kunne om lag 115 skjemaer sendes inn via Altinn, og 14 etater hadde samarbeidsavtale med Altinn. Tallene er stadig økende.

En rekke endringer og tilpasninger av Altinn ble gjennomført i 2005. Altinns driftorganisasjon var fortsatt i en oppbyggings- og utviklingsfase.

Brukertilfredsheten var økende, men samtidig økte brukernes krav til kvaliteten på tjenestene. Det gjenstår fortsatt en del på tilrettelegging for de brukerne som fyller ut skjemaer på web (dvs. ikke bruker fagsystemer). Det ble gjennomført brukerundersøkelse, og om lag 75 pst. av bedriftslederne svarte ja på spørsmålet om det er enkelt å bruke Altinn. I desember 2004 svarte 58 pst. svarte ja på det samme spørsmålet.

Det ble arbeidet med tilrettelegging for bruk av elektronisk signatur (PKI) i Altinn. Videre ble det gjennomført en risikovurdering og beredskaps gjennomgang av Altinn, tilsvarende den som ble gjort av de andre delene av Brønnøysundregistrene, og det er utarbeidet en tiltaksplan.

Brønnøysundregistrene skal gjøre norsk forvaltning enklere

Næringslivets belastning ved skjemaarbeid

Oppgaveregisteret skal være pådriver i arbeidet med å samordne og forenkle oppgaveplikter (innrapporteringsplikter) som statlige organer pålegger næringslivet. På grunnlag av etatenes estimat over tidsforbruket ved forarbeid og utfylling av skjemaene og opplysninger om totalt antall innsendinger pr. år, kan Oppgaveregisteret vurderer belastningsnivået for næringslivet totalt. Tallene er estimater og kan derfor bare brukes som en indikasjon på hvordan det totale belastningsnivået endres over tid.

Det er særlig to forhold som direkte påvirker belastningsnivået. Det gjelder hvilke nye oppgaveplikter som innføres og hvilke samordnings- og forenklingstiltak som iverksettes (enklere skjemaer, redusert innsamlingshyppighet og mer samarbeid etatene i mellom). Utviklingen over tid kan sammenfattes slik:

Næringslivets belastning (årsverk)

	1998–2001	2002	2003	2004	2005
Nye registrerte oppgaveplikter pr. år	89,8	2,7	8,8	30,6	4,1
Samordning og forenklinger pr. år	-125,7	-90,4	-52,0	-78,3	-585
Netto årsverkreduksjon pr. år.	-35,9	-87,7	-43,2	-47,7	-580,9

Det ble registrert en netto samordnings- og forenklingseffekt på ca. 581 årsverk. Dette er en stor økning fra tidligere år, da de foregående fire årene hadde en gjennomsnittlig reduksjon på ca. 60 årsverk. Overgangen til elektronisk innrapportering til skatteetaten utgjør 477 årsverk. Effekten kom i hovedsak som følge av integrasjon med Altinn og

bedriftenes fagsystemer og har påløpt over tid, men ikke blitt registrert før i 2005.

Den totale reduksjon i antall årsverk som det samlede næringsliv har brukt på skjemainnrapportering i perioden 1998 til og med 2005, er på 11 pst. Ved utgangen av 2005 var det registrert 699 for-

skjellige skjemavarianter med en estimert total arbeidsbelastning på om lag 4 930 årsverk.

Gjenbruk av grunddata har vært et satsingsområde, og ved årsskiftet var det registrert 25 aktive brukere av webtjenester fra Enhetsregisteret, med til sammen over 2,1 mill. oppslag i året. I tillegg hadde sju etater tegnet avtale, men ikke tatt løsningen i bruk. Antall brukeretater har fortsatt å øke i 1. halvår 2006.

På oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet har Oppgaveregisteret utviklet og satt i drift en database over rapporteringsplikter fra kommune til stat. Ved utgangen av året var registerløsningen ferdig, og i overkant av 220 skjemaer var registeret.

Semantikkregisteret for elektronisk samhandling

Oppgaveregisteret har en sentral rolle som leverandør av metadata («datadefinisjoner») til Altinn-løsningen. Som et ledd i videreutviklingen av metadatabasen har Brønnøysundregistrene opprettet Semantikkregisteret for elektronisk samhandling (SERES). Utviklingen har skjedd i tett samarbeid med flere fagmiljøer både nasjonalt og internasjonalt. SERES-løsningen vil ha en viktig funksjon i arbeidet med å oppnå en bedre samordning av innrapporteringer. En forutsetning for å få det til er at informasjonsbehovet i alle rapporteringer blir beskrevet ved hjelp av en felles metode (modellering) samtidig som det må skilles mellom semantiske data (meningsinnholdet) og data som beskriver tekniske eller visuelle behov i rapporteringene. Verktøyene i SERES er tilpasset dette behovet og er tilgjengelige for alle etater. Registerne vil i samarbeid med andre aktører etablere en informasjonsmodell for data som er av særlig interesse for gjenbruk (bl.a. identifikasjon av enheter og personer). Denne vil være et naturlig knyttingspunkt for alle de andre rapporteringene og vil også være grunnlaget for elektronisk tilgjengeliggjøring av informasjon fra sentrale registre, bl.a. Enhetsregisteret. SERES-løsningen kan på lengre sikt også dekke andre rapporteringsområder.

Andre oppgaver

Sikkerhets- og beredskapsområdet

Brønnøysundregistrene har fulgt opp tiltaksplanen som ble utarbeidet gjennom informasjonssikkerhets- og kriseberedskapsprosjektet som ble gjennomført i 2004.

Ut fra en totalvurdering av hvor samfunnskritisk en del av funksjonene i Brønnøysundregistrene er, ble det vurdert som svært viktig å få på plass et høyere beredskapsnivå hva gjelder *tilgjen-*

gelighet. Arbeidet med å etablere delt driftssted ble startet opp i 2005 og skal være ferdigstilt høsten 2006. Prosjektet innebærer at det settes opp en reserveløsning, som også vil bli brukt i daglig drift. Målsettingen er å sikre at Brønnøysundregistrene, gitt en situasjon der hovedlokalene blir ødelagt, kan være operativ med 20 pst. drift innen én dag.

Alle kritiske tiltak fra planen er gjennomført. Noen av de ikke-kritiske tiltakene ble utsatt, og vil bli gjennomført i forbindelse med avslutningen av arbeidet med delt driftssted. Brønnøysundregistrene har etablert en beredskapsorganisasjon og et planverk for krisehåndtering. Videre er det utarbeidet handlingsplan og en egen håndbok for informasjonssikkerhet, detaljbeskrivelser, etablert prosedyrer, rutiner, kontrollmekanismer og interne revisjonsplaner m.m. Planverket er innarbeidet i den øvrige virksomhetsstyringen for å sikre mål og resultatoppfølging. Det er videre lagt vekt på opplæring av ansatte og på beredkapsøvelser.

Registrering av utleggstrekk m.m. i Løsøreregisteret

Som følge av lovendringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring og andre lover, skal utleggstrekk, utleggspant og intet til utlegg, registreres i Løsøreregisteret fra 1. januar 2007. Utviklingen av systemet og register er under gjennomføring i 2006, i samsvar med plan.

Prioriteringer 2007

Brønnøysundregistrene er tillagt viktige oppgaver i forbindelse med regjeringens forenklingsarbeid. Registerne må kontinuerlig videreutvikles og oppgraderes, slik at etaten er i stand til å gjennomføre tillagte oppgaver med god kvalitet, tilgjengelighet, brukervennlighet og service, i tråd med brukernes (private og offentlige) forventninger. De enkelte registrene har, i tillegg til sine hovedformål, også viktige roller i samordnings- og forenklingsarbeidet. Det er avgjørende å se de ulike oppgavene i sammenheng.

Tillitskapende myndighetsutøver og datakilde med høy kvalitet, tilgjengelighet, brukervennlighet og service

Den overordnede målsettingen for den løpende driften er å være à jour med innregistrering av dokumenter og sørge for kontinuerlig kontroll og oppfølging av angitte resultatindikatorer for hvert enkelt register. Det er en målsetting at saksbehandlingstiden for det enkelte register skal ligge innenfor 1–7 virkedager for registrering og

21 virkedager for behandling av klager. Standard skriftlig registerinformasjon skal avgis i løpet av én virkedag, og spesifikk registerinformasjon innen sju virkedager. Ventetiden fram til publikums telefonanrop blir besvart, skal gjennomsnittlig ikke overstige 30 sekunder.

Brønnøysundregistrene skal forenkle næringslivets og borgernes dialog med offentlig forvaltning

Altinn skal bli næringslivets felles portal for elektroniske tjenester fra det offentlige i løpet av 2008. Altinn skal videreutvikles som et verktøy for å nå målsettingene om elektronisk kommunikasjon mellom det offentlige og brukerne. Det vil gi effektiviserings- og samordningsgevinster for både offentlig og privat sektor. Hovedutfordringen i 2007, i tillegg til drift og videreutvikling av tjenestetilbudet, vil være å gjennomføre hoveddelen av arbeidet med ny kontrakt for drift og utvikling av Altinn-løsningen (Altinn II). Dette arbeidsområdet prioriteres gjennom en økning i bevilgningen på 30 mill. kroner.

Brønnøysundregistrene skal gjøre norsk forvaltning enklere

Arbeidet med felles offentlig sikkerhetsportal for PKI-basert pålogging/autentisering og signering, ble igangsatt ved Brønnøysundregistrene i 2005. I desember 2005 ble det etablert en permanent forvaltningsorganisasjon for felles sikkerhetsløsninger ved Brønnøysundregistrene. Den eksisterende rammeavtalen om sikkerhetsportaltjenester ble avviklet juni 2006. Det skal utvikles strategi for eID og eSignatur som forventes å resultere i utlysning og etablering av ny felles sikkerhetsløsning for offentlig sektor.

Oppgaveregisterets arbeid de siste årene har vist at de store samordnings- og forenklingspotensialene ligger i områdene grunndata, regnskapsdata og lønns- og personaldata. Innenfor grunndata videreføres arbeidet med å tilby gjenbruk av grunndata fra Enhetsregisteret via webtjeneste. På lønns- og personaldataområdet, skal Oppgaveregisteret koordinere arbeid mellom ulike etater for å realisere samordnings- og forenklingstiltak. Innenfor økonomiske data, vil det bli startet et prosjekt sammen med involverte parter med målsetting om enklere innrapportering av regnskapsdata til det offentlige. Oppgaveregisteret har en viktig funksjon med å tilrettelegge nye skjemaer som skal inn i Altinn. Oppgaveregisteret skal øke innsatsen på dette området i 2007.

Andre oppgaver

Sikkerhets- og beredskapsområdet

Det viktigste tiltaket for å sikre sikkerhet og beredskap, er etableringen av delt driftssted, jf. omtale foran. Driftstedet skal settes i full drift fra 1. januar 2007. Årlige driftsutgifter som følge av tiltaket er beregnet til 5,5 mill. kroner.

Rasjonalisering av konkursbobehandlingen

I Ot.prp. nr. 108 (2004–2005) om endring av lov om gjeldsforhandlinger og konkurs m.m. ble det foreslått en del tiltak for å rasjonalisere konkursbehandlingen, bl.a. å gjøre Konkursregisteret til et tilknyttet register til Enhetsregisteret. Arbeidet ble igangsatt i 2006 og skal slutføres i 2007.

Gebyrcentralen

Gebyrcentralens hovedoppgave er innkreving av gebyrer på vegne av namsmennene (lensmenn og byfogder). Innføring av ny saksbehandlerløsning i Statens innkrevingsentral for de ordinære namsmennene skal etter revidert plan gjennomføres i løpet av 2006. I takt med dette overføres innkrevningen gradvis fra Brønnøysundregistrene til Statens innkrevingsentral.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 194,6 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter, driftsutgifter, investeringer og utgifter forbundet med oppdrag og løpende utviklingstiltak.

Videre foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Øvrige utgifter

Utgifter til kunngjøringer belastes Justis- og politidepartementets budsjett (kap. 410 og 440). Bevilgningene på disse kapitlene gis som overslagsbevilgninger, hvor kunngjøringsutgiftene knyttet til Brønnøysundregistrene ikke er skilt ut.

Post 22 Forvaltning av Altinn-løsningen, kan overføres

Forvaltningsorganisasjonen ved Brønnøysundregistrene har ansvaret for videreutvikling og utvidelse av tjenestetilbudet i Altinn. En særlig prioritert oppgave i 2007 er å gjennomføre anskaffelse av ny drifts- og utviklingskontakt for Altinn-

løsningen. Prosjekt Altinn II ledes av Brønnøysundregistrene, i nært samarbeid med involverte etater.

Det foreslås en bevilgning på 65,65 mill. kroner til forvaltning av Altinn-løsningen i 2007. Inkludert

i dette er bevilgning på 30 mill. kroner til arbeidet med ny Altinn-kontrakt.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 03, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrinntekter	451 887	396 700	410 200
02	Oppdragsinntekter og andre inntekter	38 216	14 800	16 500
03	Inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen	8 535	100	100
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 450		
18	Refusjon av sykepenger	3 648		
Sum kap. 3904		503 736	411 600	426 800

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble post 01 økt med 85 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Post 01 Gebyrinntekter

Gebyrinntektene i Brønnøysundregistrene kommer fra en rekke ulike registertjenester og informasjonsavgivelse, hjemlet i en rekke lover og forskrifter, jf. omtale i Ot.prp. nr. 61 (2002–2003). De største inntektene kommer fra tinglysing i salgspant i bil, som er en konjunkturfølsom tjeneste. Deretter følger gebyrer for foretaksregistreringer og foretaksendringer. Gebyrene for disse tjenestene står for over 80 pst. av de samlede gebyrinntekter. Endringene i gebyrinntektene kommer av endringer i antall gebyrbelagte meldinger. Gebyrsatsene foreslås ikke endret.

Det foreslås en bevilgning på 410,2 mill. kroner under kap. 3904, post 01.

Post 02 Oppdragsinntekter og andre inntekter

Bevilgningen benyttes til inntektsføring av refunderte midler hvor Brønnøysundregistrene påtar seg oppdrag for andre, og inntektsføring av bl.a. royalty fra forlegger for Brønnøysundkatalogen.

Inntektene fra bl.a. Reservasjonsregisteret, Jegerregisteret og Lotteriregisteret og salg av kurs- og konsulent tjenester blir også ført under denne posten.

Det foreslås en bevilgning på 16,5 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Post 03 Inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen

Det foreslås en inntektsbevilgning på 0,1 mill. kroner for refusjoner i forbindelse med samarbeidsprosjekter eller spesielle oppdrag knyttet til forvaltningen av Altinn-løsningen. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 22, jf. Forslag til vedtak II.

Øvrige inntekter

Brønnøysundregistrene posterer i tillegg inntekter fra Gebyrsentralen under kap. 3410 Rettsgebyr, på Justis- og politidepartementets budsjettområde. På grunn av overføringen av denne oppgaven fra Brønnøysundregistrene til Statens innkrevingsentral vil Brønnøysundregistrene bare postere inntekter fra saker som ble påbegynt i 2006.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	107 335	113 370	115 000
21	Spesielle driftsutgifter	50 261	37 200	38 650
	Sum kap. 905	157 596	150 570	153 650

Vedrørende 2007:

Som følge av gjeninnføring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i 2007 er bevilgningsforslaget under post 01 redusert med kr 50 000.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norges geologiske undersøkelse (NGU) er et forvaltningsorgan som produserer kunnskap om Norges berggrunn, løsmasser, grunnvann og mineralressurser. NGU skal bidra til å dekke samfunnets behov for geologisk basiskunnskap gjennom å etablere og drifte nasjonale databaser. NGU bygger ut og vedlikeholder nasjonale databaser som gir informasjon om bl.a. Norges mineralressurser. NGUs oversikt over landets mineralforekomster er til hjelp for å ivareta en langsiktig forvaltning av mineralressursene på nasjonalt, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Økt verdiskaping innen mineralindustrien vil på lengre sikt være avhengig av at det utvikles nye forekomster. Det ble i 2005 tatt ut til sammen ca. 70 mill. tonn mineralressurser i Norge til en verdi av 8,3 mrd. kroner. Eksportverdien av mineraler tatt ut i Norge i 2005 var på ca. 4,7 mrd. kroner. Antall ansatte i norske mineralbedrifter er om lag 5 400 personer.

NGU disponerte 200 årsverk pr. 1. mars 2006 og har hovedsete i Trondheim. NGU har et internasjonalt fagmiljø hvor 21 nasjoner er representert. Ca. 75 pst. av virksomheten finansieres over statsbudsjettet, mens resten kommer fra samfinansieringsprosjekter og oppdrag. NGUs virksomhetsidé er sammenfattet i begrepet «*Geologi for samfunnet*», og virksomheten er rettet inn mot hovedmålene:

- bedre kunnskap om natur og miljø
- økt verdiskaping basert på mineralske ressurser
- bedre planlegging og arealforvaltning

Kjernevirksomheten til NGU kan deles inn i datainnsamling, bearbeiding i databaser og distribu-

sjon av nasjonale geodata fra land og de øvre lag på den norske kontinentalsokkelen (avklart arbeidsdeling med Oljedirektoratet). Innsamling av data skjer både ved egen kartlegging, kartlegging samfinansiert med kommuner, bedrifter og andre etater og ved at data blir overført til NGU fra universiteter, industri og konsulentfirmaer. Gjennom nettportaler distribueres data til næringsliv, offentlig forvaltning, grunneiere og allmennhet. Informasjonen bidrar til å gi et bedre beslutningsgrunnlag for arealplanlegging og ressursforvaltning. Den samme informasjonen har flere brukere slik at det blir en samfunnsmessig gevinst ved å samle dataene ett sted. Kombinasjonen av kunnskapsforvaltning og forskningskompetanse er viktig for å kunne omforme data til hensiktsmessig informasjon for brukerne og for å kunne nytte riktige innsamlingsmetoder. Det er utarbeidet styringsparametere for departementets oppfølging av NGUs virksomhet. Dette er indikatorer som viser bruken av NGUs nettsteder, medieomtaler, bruken av geologiske data i kommuneplanleggingen og måltall som viser NGUs årlige produksjon. Indikatorene for produksjon er knyttet til rapporter, publikasjoner, foredrag og NGUs nasjonale databaser. Dette skjer innen rammen av balansert målstyring som ble implementert av NGU i 2006. Innhenting og vurdering av samfunnsmessige effekter av NGUs virksomhet forutsettes i stor grad ivaretatt gjennom evalueringer.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 30 (2002–2003) Norge digitalt – et felles fundament for verdiskaping, har NGU prioritert arbeidet med å digitalisere analoge data om geologien i Norge. NGU har nå døgnåpne databaser og nettportalløsninger på de fleste av sine ansvarsområder. I årene framover blir det en hovedutfordring å holde à jour og videreutvikle informasjonen i takt med den teknologiske utvikling og brukernes behov.

NGU satser på tverrfaglig samarbeid med andre institusjoner. Dobbeltarbeid reduseres når NGUs data interaktivt kombineres med annen forvaltningsinformasjon.

Resultatrapport 2005 og prioriteringer 2007

Bedre kunnskap om natur og miljø

Målsetting: NGU skal bidra til bedre kunnskap om jordas oppbygging og kjemiske sammensetning for å vurdere miljøtilstanden og utvikle nye georesurser. Kartlegging av norske kyst- og havområder er viktig for å sikre en god forvaltning av ressursene.

Resultatrapport 2005: Oppgraderingen av den geofaglige databasen for berggrunnsgeologi i målestokk 1:250 000 for den nordlige delen av landet er blitt mer omfattende enn først antatt på grunn av nye analyser og aldersdateringer som medfører behov for nytolkninger. Den landsdekkende kartleggingen av berggrunnskjemi er videreført, og innsamlede prøver av landarealet økte fra 35 til 40 pst. i 2005. Innenfor tilrettelegging av regionale datasett i tilknytning til olje og gass gjennomførte NGU aeromagnetisk kartlegging av Jan Mayen-bruddsonen i Norskehavet med finansiering fra industrien og videreførte arbeidet med å kartlegge varmestrømmen fra underliggende grunnfjellsbergarter på kontinentalsokkelen. Variasjonene utgjør en viktig rammebetingelse for dannelsen av olje og gass. I 2005 ble det gitt en oppstartbevilgning på 5 mill. kroner til MAREANO (Marin arealdatabase for norske kyst- og havområder). Av dette ble 1,67 mill. kroner fordelt til NGU. Midlene er benyttet til å starte kartleggingsarbeid på Tromsøflaket og til videreutvikling av nettstedet www.mareano.no.

Prioriteringer 2007: NGU skal fortsette å samle inn og analysere bergartsprøver fra hele landet slik at 60 pst. av de i alt 4 000 prøvene som skal tas, er samlet inn ved utgangen av 2007. Kartleggingen og sammenstillingen av berggrunnsdata i målestokk 1:50 000 i Oslo-regionen videreføres. Som oppfølging av St.meld. nr. 8 (2005–2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, vil NGU gjennomføre sin del av MAREANO-programmet i samarbeid med Havforskningsinstituttet og Statens kartverk Sjø, og framstille havbunnskart og marine grunnkart som gjøres tilgjengelige på www.mareano.no. NGU skal utvikle kunnskap om platebevegelser og jordens utvikling. Modellering av platebevegelser utføres med finansiering fra oljeindustrien og bidrar til kunnskap som brukes i industriens leting etter ressurser. Et prosjekt om istidenes innvirkning på petroleumspotensialet i Barentshavsområdet skal videreføres med finansiering fra Norges forskningsråd og industrien.

Økt verdiskaping basert på mineralske ressurser

Målsetting: NGU skal bidra til økt kunnskap om mineralressurser som grunnlag for fortsatt utvikling i industrien, og for å sikre at mineralressursene ivaretas bedre i arealplanleggingen.

Resultatrapport 2005: Den felles nettportalen til Bergvesenet og NGU om mineralressurser www.prospecting.no ble åpnet i mars 2005. Portalen gir oversikt over geologien, registrerte malmforekomster, vernede områder, bergrettigheter og regelverket knyttet til mineralleting. Mineralkarakterisering utføres nå regelmessig i relevante prosjekter for å kunne dokumentere råstoffet. Støv fra steinmaterialer i veger er mineralkarakterisert og har bl.a. resultert i at Trondheim kommune nå bruker mer slitesterke bergarter i asfalt på de mest trafikkerte veiene. På slutten av året ble varmestrømsstudier i Barentshavet med finansiering fra Norges forskningsråd og geofysisk kartlegging i Barentshavet i samarbeid med Russlands geologiske undersøkelse startet opp.

Prioriteringer 2007: Alle viktige grus- og pukkeforekomster i Agderfylkene og Møre og Romsdal skal være oppdatert med miljøparametere. NGU vil fortsette kystsonkartleggingen av nye pukkeforekomster i Sør-Norge med vekt på Rogaland og utvikle testmetoder for byggeråstoffer i samarbeid med Vegdirektoratet. NGU skal bidra til å synliggjøre ressursmuligheter som i framtiden kan gi grunnlag for økt verdiskaping innen industrimineraler, naturstein og metaller. Basisinformasjon om ca. 2 000 malm- og industrimineralforekomster skal være tilgjengelige under www.prospecting.no. NGU skal slutføre kartleggingen av historiske steinbrudd som grunnlag for forvaltningsplaner og reiselivsprodukter. Viktige arbeidsoppgaver som bidrar til kunnskap om norsk kontinentalsokkel, vil bl.a. være å videreføre den regionale land-sokkel studien i Barentshavet i samarbeid med den russiske geologiske undersøkelsen og oljeindustrien.

Bedre planlegging og arealforvaltning

Målsetting: NGU skal bidra til bedre oversikt over grunnvarme- og grunnvannsressursene, skredfare og forurenset jord og bidra med geologisk kunnskap som kan redusere risiko for overskridelser i utbyggingsprosjekter.

Resultatrapport 2005: Det har vært tilfredsstillende framdrift i oversiktskartleggingen av snø- og leirskredfarlige områder. Slutføringen av www.skrednett.no er noe forsinket, men nettportalen vil være ferdig innen utgangen av 2006. Implementeringen av teknologien har tatt noe lengre tid enn forutsatt. Dette skyldes manglende kapasitet

hos NGU. Interessen for bruk av grunnvarme har økt, og et stort antall anlegg som til sammen produserer ca. 1 TWh grunnvarme, er nå satt i drift. Det landsomfattende grunnvannsnettet er videreført i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), og nettportalen www.grunnvann ble åpnet i februar 2006. Med delfinansiering fra Vegdirektoratet er det utarbeidet en oversikt over soner med dypforvitring i Oslo-regionen. NGU har utviklet aktsomhetskart for radonfare i Oslo-regionen i samarbeid med Statens Strålevern. En undersøkelse NGU gjennomførte med delfinansiering fra Oslo kommune, viser at 36 av 56 barnehager innenfor Ring 2 må gjennomføre tiltak for å redusere nivået av tjærestoffer og bly i jordsmonnet. Kartleggingen er i 2006 utvidet til å gjelde hele Oslo.

Prioriteringer 2007: NGU skal lage oversikter over hvor det er gunstig å etablere anlegg for uttak og lagring av varme i løsmasser og fjell i Oslo-regionen. NGU skal bidra til at databasen «Aktsomhetskart for jordforurensning» blir tatt i bruk i de store bykommunene, og til at Miljøverndepartementets planlagte kartlegging av overflatejord i barnehagene i de største byene blir gjennomført på en systematisk måte. Den nasjonale grunnvannsdatabasen skal videreutvikles, og i samarbeid med NVE skal NGU vedlikeholde det landsomfattende nettet for overvåking av grunnvannet. NGU skal vedlikeholde og videreutvikle skreddadatabasen www.skrednett.no og fortsette arbeidet med oversiktskartlegging knyttet til skredfare. NGUs ansvar er begrenset til oversiktskartlegging. Når et mulig rasfarlig område er identifisert, er det den enkelte kommune sitt ansvar å følge opp arbeidet med kjøp av tjenester fra fagmiljøer med spesialistkompetanse. Dersom det er fagområder hvor kun NGU innehar spesialistkompetanse, kan etaten påta seg oppdrag. NGU som forvaltningsorgan skal imidlertid ikke engasjere seg i oppdragsvirksomhet i konkurranse med private aktører.

Bistandsvirksomhet

Målsetting: NGU skal bidra med geofaglig kompetanse for å sikre en tilfredsstillende vannforsyning og god mineralressursforvaltning i mottakerlandene. De prosjektene NGU engasjerer seg i, skal være 100 pst. oppdragsfinansierte.

Resultatrapport 2005: NGU har i løpet av første halvår 2006 sluttført berggrunnskartlegging av 210 000 km² i det nordlige Mosambik og tolket de geofysiske målingene for 60 pst. av dette arealet. Prosjektene vil gi Mosambik oversiktskart som vil være et godt grunnlag for den videre utviklingen av landets mineralindustri. Prosjektene har også

bidratt til kunnskapsoverføring til ansatte ved landets geologiske undersøkelse. Kun 61 pst. av NGUs bistandsvirksomhet ble oppdragsfinansiert i 2005. Dette skyldes at NGU undervurderte arbeidsomfanget, og at antall timer derfor ble budsjettert for lavt.

Før NGU inngår avtaler om eventuelle nye bistandsprosjekter, skal saken tas opp med departementet.

Prioriteringer 2007: Det vil ikke bli gjennomført noen bistandsprosjekter i NGUs regi i 2007, men det kan bli aktuelt å være underleverandør på timebasis i andre geologiske undersøkelsers bistandsprosjekter.

Informasjonsforvaltning (ngu@digital 2001–2005)

Målsetting: NGU skal etablere og drifte brukertilpassede databaser og nettportaler slik at NGU er en av de ledende naturfaglige kunnskapsforvalterne.

Resultatrapport 2005: I 2005 ble ngu@digital ferdigstilt, og mesteparten av de relevante geofaglige data innen NGUs ansvarsområder ble gjort tilgjengelige via databaser og nettportaler. I stedet for økt bemanning i en kortere periode for å ferdigstille alle databasene innen utgangen av 2005, har NGU valgt å utsette slutføringen av enkelte databaser til 2006 og 2007. Dette gjelder deldatabaser som supplerer en sentral database. NGU har utviklet en nettbasert plattform for formidling av geofaglig informasjon til et bredt spekter av brukergrupper. På NGUs eget nettsted www.ngu.no er det etablert innsyn i geodata for NGUs viktigste fagområder. I 2005 var det 186 000 engangsbrukere av nettstedet og 39 000 flergangsbrukere. I tillegg har NGU deltatt i utviklingen av institusjonsnøytrale nettsteder som www.statkart.no/ [arealis](http://www.arealis), www.skrednett.no, www.mareano.no og www.prospecting.no. Løsningene er basert på nasjonale og internasjonale standarder. Den kompetansen som er bygget opp ved gjennomføringen av ngu@digital, har gjort NGU til en sentral aktør i oppbyggingen av den digitale geografiske infrastrukturen i Norge.

Samordnet bruk av geodata er en forutsetning for en bærekraftig forvaltning av arealer og naturressurser. I årene framover skal det foretas nødvendig vedlikehold, kvalitetsheving og komplettering av innholdet i disse databasene som også er en del av den nasjonale geografiske infrastrukturen Norge Digitalt. Etter at ngu@digital ble ferdigstilt i 2005, blir ansvaret for oppfølging av de enkelte databasene ivaretatt under de enkelte hovedmålene. Det er likevel et samlet mål å oppnå

220 000 engangsbrukere og 45 000 flergangsbrukere av nettstedet ngu.no i 2007.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 115 mill. kroner til driftsutgifter for 2007. Av dette er ca. 7,9 mill. kroner avsatt til satsing på MAREANO-programmet. Bevilgningen skal ellers dekke lønnsutgifter, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og investeringer.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Under denne posten føres utlegg til eksternt-finansierte prosjekter. Det skilles mellom oppdrag og samfinansieringsprosjekter. Ved oppdrag dekkes utgiftene i sin helhet av oppdragsgiver, mens samfinansieringsprosjekter delfinansieres av samarbeidspartnere. NGU skal ikke konkurrere med private firmaer på det innenlandske anbudsmarkedet. Det foreslås bevilget 38,65 mill. kroner for 2007. Tilsvarende beløp er ført opp som inntekter fra oppdrag og tilskudd til samfinansieringsprosjekter under kap. 3905, postene 01 og 02. Fullmakten til å overskride postene mot tilsvarende merinntekter foreslås videreført, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Oppdragsinntekter	23 414	12 300	10 000
02	Tilskudd til samfinansieringsprosjekter	26 735	24 900	28 650
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	249		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	598		
18	Refusjon av sykepenger	880		
	Sum kap. 3905	51 877	37 200	38 650

Post 01 Oppdragsinntekter

Her føres inntekter fra oppdrag, og det budsjetteres med 10 mill. kroner for 2007. De største inntektene ventes å komme fra oljeselskapene. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til kap. 3905, postene 01 og 02, jf. omtale under kap. 905, post 21.

Post 02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter

Her føres eksterne inntekter som skal delfinansiere samfinansieringsprosjekter. Det budsjetteres med 28,65 mill. kroner for 2007. De viktigste finansieringskildene er Norges forskningsråd, oljeselskaper, kommuner, fylkeskommuner og andre departementer og statsetater.

Kap. 906 Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	10 924	10 700	11 200
30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	3 467	5 600	8 000
	Sum kap. 906	14 391	16 300	19 200

Virksomhetsbeskrivelse

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard er statens sentrale fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressursene i Norge og på Svalbard. Etaten spiller en sentral rolle for å oppfylle Nærings- og handelsdepartementets overordnede mål innen geologi og mineralressursforvaltning om å opprettholde og sikre grunnlaget for verdiskaping basert på samfunnsmessig forsvarlig utvinning og foredling av mineraler.

Det sentrale lovgrunnlaget for virksomheten ligger i bergverksloven, lov om erverv av kalksteinsforekomster, lov om erverv av kvartsforkomster, lov om avståing av grunn til ikke-mutbare mineralske forekomster og industrikonsesjonsloven. Etaten tildeler rettigheter til muting (undersøkelser) og utmål (utvinning) av mineralske ressurser som staten eier etter bergverksloven. Etaten er fast høringsinstans i saker om mineralske ressurser etter konsesjonsloven og plan- og bygningsloven. Dette sikrer at det blir satt vilkår om driftsplaner ved mineraluttak. Etter konsekvensutredningsregler i plan- og bygningsloven skal ansvarlig myndighet (kommunen) forelegge planprogrammer om massetak for Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard. Etaten har også innsigelseskompetanse i plansaker som gjelder uttak av mineralske ressurser. Videre administrerer etaten en rekke miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver der staten har ansvar.

På Svalbard er det sentrale regelverket for mineralaktivitet Bergverksordningen for Svalbard og utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. Etaten utsteder mineraltillatelse og utgir oversikter over geologiske funn på Svalbard. I tillegg er Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard tildelt en viktig rolle i saker om konsekvensutredninger knyttet til bergverksdrift i medhold av forskrift til lov om miljøvern på Svalbard.

Bevilgning til virksomheten på Svalbard gis over eget budsjettkapittel i Svalbardbudsjettet. Det vises til bevilgningsforslag og nærmere omtale i Svalbardbudsjettets kap. 11 Bergmesteren.

Etaten disponerte 17 årsverk pr. 1. mars 2006 og er samlokalisert med Norges geologiske undersøkelse (NGU) i Trondheim. I tillegg har etaten kontor på Svalbard.

Det er fastsatt følgende virksomhetsidé for etaten: *Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard skal arbeide for at Norges mineralske ressurser forvaltes og utnyttes til beste for samfunnet.*

Ut fra virksomhetsidéen er det fastsatt følgende hovedmål for etatens utadrettede virksomhet:

- effektivt forvalte gitte fullmakter, og være sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen
- arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak, og bidra til en balansert miljøforvaltning
- arbeide for økt verdiskaping innen mineralnæringen
- arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven), medfører endringer i bergverksloven for Finnmark fylke fra 1. juli 2006. Endringene skal sikre samisk innflytelse i saker etter bergverksloven som regulerer aktivitet på mutbare mineraler. Det er innført nye saksbehandlingsregler for etatens utstedelse av mutinger og utmål i Finnmark med bl.a. krav om vektlegging av samiske interesser ved mineralaktivitet. Videre er det vedtatt en forskriftshjemmel for å kunne fastsette en høyere avgift for uttak av mineraler fra gruver på Finnmarkseiendommens grunn. Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbards oppgave med å utstede gullvasketillatelse i Finnmark er overført til Finnmarkseiendommen.

Nærings- og handelsdepartementet har gjenopptatt arbeidet med en ny minerallov med sikte på å fremme en proposisjon for Stortinget i 2007. Arbeidet med en ny minerallov har pågått i mer enn 10 år under skiftende regjeringer. Stortinget har de siste årene etterlyst en ny minerallov. Departementet ser arbeidet med en ny minerallov i sammenheng med de politiske målsettingene om satsing på utvikling av distriktenes egne ressurser, lokal verdiskaping og arbeidsplasser i nærområdene. Ved å tilrettelegge for en samfunnsmessig forsvarlig forvaltning av landets mineralressurser og å sikre alle berørte interesser knyttet til mineralvirksomhet, ønsker departementet å skape en positiv næringsutvikling.

Resultatrapport 2005

Det gis en samlet omtale av resultatrapportering, mål og strategier for virksomheten på fastlandet og på Svalbard.

Effektivt forvalte gitte fullmakter og være et sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen

Under dette hovedmålet er oppgavene knyttet til å forvalte lovverk, være fagorgan og høringsinstans i plansaker m.m.

Antall mutingsøknader varierer fra år til år og har gått ned det siste året. I 2005 behandlet etaten 535 søknader mot 898 i 2004. Det ble ikke tildelt utmål i 2005. Etaten har utstedt 39 gullvasketilatelser og gitt to konsesjoner, en knyttet til kalkstein og en til kvarts. Det er behandlet to konsekvensutredninger og 10 saker etter vedlegg I og II i forskrift til plan- og bygningsloven om konsekvensutredninger. I tillegg har etaten behandlet en rekke høringssaker.

Heller ikke på Svalbard ble det tildelt utmål i 2005. Det er behandlet fire arealplaner på Svalbard.

Med mindre avvik har Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard overholdt fastsatte frister for saksbehandlingen.

Arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning

Oppgavene under dette hovedmålet består i å kartlegge avrenning av tungmetaller og utføre tiltak for å redusere avrenningen fra nedlagte gruver i samsvar med krav fra forurensningsmyndighetene og sikre farlige gruveåpninger der staten står som eier eller har forvalteransvaret. Videre skal Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard arbeide for at miljøhensyn ivaretas under planlegging og drift av mineraluttak.

Statens forurensningstilsyn (SFT) har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i de gruveområdene med antatt størst forurensningspotensial. Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard har gjennomført tiltak i ni gruveområder. Kontrollmålinger viser at den betydelige reduksjonen av tungmetallavrenning av kobber og sink fra disse områdene i hovedsak er opprettholdt. Etaten vurderer i samarbeid med SFT ytterligere tiltak i disse områdene og i andre områder hvor det har vært mineralutvinning, og arbeider kontinuerlig med oppfølging av allerede gjennomførte tiltak.

I Sulitjelma foretas det månedlige målinger for å kontrollere utslippssituasjonen etter gjennomføring av nye tiltak. Målingene har tidvis vist for høye utslipp av tungmetaller i forhold til kravene fra SFT. Erfaringsmessig kan det ta flere år før situasjonen stabiliserer seg, men utslippene beveger seg mot et lavere nivå.

Utslipp av tungmetaller på Løkken har ført til for høye tungmetallverdier i Orkla. For å bøte på dette er det gjennomført tiltak med omlegging av vannstrømmer og kalking av vann. Med bakgrunn i den ustabile utslippssituasjonen på Løkken ble Nærings- og handelsdepartementet pålagt av SFT å utarbeide en konsekvensutredning med forslag

til tiltaksplaner på Løkken. Bergvesenet følger opp arbeidet med tiltaksforslag som skal være ferdig i løpet av 2006.

I arbeidet med å redusere avrenningen av tungmetaller på Røros har etaten i 2005 forberedt oppstart av et våtmarksanlegg for å starte fullskaladrift i løpet av 2006. Dette er basert på et vellykket forsøksprosjekt der rensing i våtmark har gitt svært god utfelling av tungmetaller.

Etaten har fortsatt kartleggingen av forurensningen fra gruveområdet i Folldal og igangsatte arbeider for å kontrollere og redusere vannmengden i området.

Ved Søve har etaten etablert et samarbeid med Statens strålevern for å kartlegge radioaktivt materiale i området. Det ble gjennomført sikringsarbeider av gruver i Fauske, Lunner, Folldal og Arendal kommuner.

Arbeide for økt verdiskaping innen mineralnæringen

Etatens oppgaver under dette hovedmålet er knyttet til å gi næringen hensiktsmessige rammevilkår. I den forbindelse er det en viktig målsetting å sikre at uttak skjer på en bergmessig forsvarlig måte gjennom godkjenning av driftsplaner og ved å føre tilsyn med driften.

I 2005 ble 406 tilsynsobjekter, dvs. områder hvor det foregår undersøkelser, uttak, sikrings- eller forurensningstiltak, befart mot 316 året før. Hensikten med befaringsene er å påse at virksomheten skjer innenfor rammen av fastlagte reguleringsplaner og i henhold til godkjente driftsplaner. På Svalbard ble 10 tilsynsobjekter befart.

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard og NGU har utviklet en ny nettportal, www.prospecting.no, som ble åpnet i 2005. Ved at data om bergrettigheter integreres med geologiske data, kartgrunnlag og arealdisponeringer i et område, blir sentral informasjon enkelt tilgjengelig. Portalen vil både bli viktig for kommunene i deres arealplanarbeid og for næringens prospekteringsarbeid. De to etatene arbeider med videreutvikling av nettportalen.

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard har i 2005 utgitt statistikkheftet Norges Bergverksdrift for 2003 med viktige nøkkeltall om næringen. Etaten har for øvrig hatt kontakt og samarbeid med næringen på en rekke områder. NGU lager også statistikk over mineralnæringen. Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, NGU og Bergindustriens fellesekretariat har satt i gang et arbeid med å forenkle statistikken og redusere antall skjemaer. Et nytt og forenklet skjema for informasjonsinnhenting skal tas i bruk fra 2007.

Dette vil redusere tidsbruken i bedriftene og frigjøre ressurser til verdiskapende virksomhet.

Arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Oppgavene under dette hovedmålet er bl.a. knyttet til å utvikle kontaktnett mellom næringen og offentlige etater, arbeide for at mineralressurser blir ivaretatt i plansammenheng og delta i utvalg, komiteer, undervisning osv.

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard er et kompetansesenter innenfor mineralområdet. Etaten har utstrakt kontakt med offentlige etater, særlig kommunale, i forbindelse med uttak av mineraler og spørsmål knyttet til arealforvaltning. Ansatte i etaten deltar som foredragsholdere i ulike sammenhenger og som forelesere og sensorer ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim. Etaten har et bredt kontaktnett i mineralnæringen og har holdt diverse foredrag om bergverksvirksomhet og geologi på Svalbard.

Etaten deltar på vegne av Nærings- og handelsdepartementet i de internasjonale studiegruppene for nikkell og bly/sink. Gruppene arbeider med alle aspekter ved utvinning, foredling og bruk av metaller og gjenvinningsproblematikk med særlig vekt på resirkulering. Dette er områder som norsk industri vil kunne dra nytte av. Etaten har fremdeles ledervervet i nikkellgruppa og nestledervervet i bly/sinkgruppa. Studiegruppene ble samlokalisert i Lisboa pr. 1. januar 2006. Det norske medlemskapet i studiegruppene ble evaluert i 2005, og det anbefales at medlemskapet opprettholdes i begge gruppene, jf. omtale under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner.

Prioriteringer 2007

Effektivt forvalte gitte fullmakter og være et sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen

Etaten skal gi god service og rask saksbehandling, og interne saksbehandlingsfrister slik de framkommer i etatens serviceerklæring skal overholdes. Fristene varierer fra to uker til seks måneder avhengig av sakstype. Indikator for måloppnåelse knyttes til prosentvis oppfyllelse av saksbehandlingsfristene.

For å utføre sine oppgaver etter de nye reglene i bergverksloven for Finnmark fylke skal etaten arbeide med å videreutvikle dialogen og samarbeidet med berørte samiske organer/organisasjoner

og utvikle sin kompetanse på samiske forhold knyttet til mineralaktivitet.

Nærings- og handelsdepartementet har gitt Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard fullmakt til å utføre oppgaver på vegne av departementet knyttet til forvaltning av de gruveeiendommer som er hjemfaldt til staten i henhold til bestemmelser i tidligere bergverkskonsesjoner. Nærings- og handelsdepartementet har bedt Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard om å lage en plan for vedlikeholdsbehovet av eiendommene. I den forbindelse skal etaten kartlegge bygningsmassen og følge opp nødvendige oppgaver med hensyn til vedlikehold m.m. av eiendommene.

Arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning

Regjeringen foreslår en bevilgning på 8 mill. kroner til sikrings- og miljøtiltak for 2007, som er en betydelig økning i forhold til 2006. Staten har et ansvar for sikring av farlige gruveåpninger etter drift på mutbare mineraler og for gjennomføring av tiltak for å redusere forurensningen fra gruveområdene.

Regjeringens mål er, på lang sikt, at alle gruve miljøer skal sikres tilstrekkelig og at de negative miljøkonsekvensene av tidligere gruedrift skal begrenses til et minimum.

Som eksempel på områder det nå skal rettes fokus mot, kan nevnes:

- *Folldal*, hvor avrenningen fra gruveområdet og det gjenværende gruveavfallet har ført til omfattende forurensning i området. Elven Folla er biologisk død over store strekninger.
- I *Søve* har undersøkelser vist at det er radioaktivt materiale i område. Det skal nå gjennomføres en kartlegging for å avdekke om det er behov for tiltak.

Bergvesenet vil også fortsette arbeidet med å avdekke og sikre kjente og hittil ukjente gruveåpninger.

Arbeide for økt verdiskaping innen mineralnæringen

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard arbeider for at uttak av mineraler skjer på en bergmessig forsvarlig måte gjennom godkjenning av driftsplaner for virksomheten, tilsyn med driften og rådgivning. Etaten skal gjøre aktuell informasjon innen fagområdet tilgjengelig for næringen og andre interesserte. Etaten skal bidra til at det utarbeides nødvendig statistikk på bergverksområ-

det og bidra til å redusere belastningen på næringsen ved innhenting av informasjon. Etaten skal ta i bruk et nytt og forenklet skjema ved informasjonsinnhenting i 2007.

Etaten vil opprettholde innsatsen innenfor befærings- og tilsynsvirksomheten. I arbeidet med å bedre rammebetingelsene for bergverksnæringen har Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard fokus på økt samarbeid med andre etater med tilgrensende ansvarsområder slik det er gjort med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Direktoratet for Arbeidstilsynet på Svalbard.

Arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Etaten skal arbeide for at landets mineralressurser blir synliggjort og tatt i betraktning i forbindelse med nærings- og arealplanlegging, bl.a. i kommunenes og fylkeskommunenes planarbeid etter plan- og bygningsloven. Etaten vil fortsatt delta aktivt i utvalg, komiteer, foreninger og bidra i undervisnings- og kursvirksomhet.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 11,2 mill. kroner i driftsutgifter for Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard. På Svalbardbudsjettet for 2007 foreslås det i tillegg bevilget 1,31 mill. kroner under kap. 11 Bergmesteren, til drift av virksomheten på Svalbard.

Post 30 Sikrings- og miljøtiltak, kan overføres

Regjeringen vil nå styrke arbeidet med sikrings- og miljøtiltak i gruveområdene. Det foreslås en bevilgning på 8 mill. kroner, noe som er en betydelig økning fra 2006. Midlene vil bli brukt både til sikring av farlige gruveåpninger, tiltak for å redusere forurensningen fra gamle gruveområder og vedlikehold og kontroll med tidligere gjennomførte forurensningstiltak.

Kap. 3906 Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Produksjonsavgifter m.v.	960	1 000	1 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	134		
18	Refusjon av sykepenger	124		
	Sum kap. 3906	1 218	1 000	1 000

Post 01 Produksjonsavgifter mv.

Inntektene kommer fra produksjonsavgifter og leie av bergrettigheter. For 2007 budsjetteres det med 1 mill. kroner i avgifter som i all hovedsak kommer fra Norcems uttak av kalkstein under Eidangerfjorden.

Øvrige inntekter

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard posterer i tillegg behandlingsgebyr for mutinger og utmål under kap. 5565 Dokumentavgift, post 70 Avgift, på Finansdepartementets budsjettområde.

Kap. 907 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	235 352	228 950	249 900
21	Spesielle driftsutgifter	8 968	6 200	
22	Flytteutgifter, <i>kan overføres</i>	20 620	46 600	25 000
72	Tilskudd til NO _x -tiltak, <i>kan overføres</i>	4 165		15 000
	Sum kap. 907	269 105	281 750	289 900

Vedrørende 2007:

Som følge av gjeninnføring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i 2007 er bevilgningsforslaget under post 01 redusert med 0,5 mill. kroner.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Sjøfartsdirektoratet er et statlig forvaltnings- og myndighetsorgan under Nærings- og handelsdepartementet. En hovedoppgave i den sammenheng er arbeid for å oppnå god sikkerhet til sjøs. Sjøfartsdirektoratet er underlagt Miljøverndepartementet i saker som gjelder forurensning fra skip og vern av det marine miljøet. Sjøfartsdirektoratet har et ustrakt samarbeid med og er maritim rådgiver for Kystverket, og bistår med skipsteknisk kompetanse under oljevernaksjoner. Direktoratet bistår Oljedirektoratet med å håndheve lov om petroleumsvirksomhet på norsk sokkel og har prosjektsamarbeid med NORAD i bistandssaker.

Sjøfartsdirektoratet er organisert med et hovedkontor i Oslo og en ytre etat med 19 stasjoner fordelt på fire distrikter i Norge. I tråd med Stortingets flyttevedtak i juni 2003 skal Sjøfartsdirektoratets hovedkontor være innflyttet og operativt i Haugesund fra november 2006. Det legges til grunn at Sjøfartsdirektoratet pr. 1. januar 2007 vil disponere inntil 200 årsverk ved hovedkontoret, og ca. 100 årsverk ved stasjonene.

Hovedoppgaver

Sjøfartsdirektoratets *hovedoppgave* er å arbeide for å oppnå høy sikkerhet for liv, helse fartøy og miljø.

Dette søkes oppnådd gjennom:

- å bidra til å sikre sjøfolks kompetanse og velferd
- medvirke til å trygge liv, helse og fartøy
- bidra til at skipfarten er en miljøvennlig transportform
- være en pådriver i det strategiske sjøsikkerhetsarbeidet

- etablering av effektive kontroll- og tilsynsrutiner

En prioritert oppgave for Sjøfartsdirektoratets hovedkontor er arbeidet med regelverksutforming og oppfølging av gjeldende regelverk både for mannskap og skip. Skipsfart er en internasjonal næring og regelverk framforhandles i stor grad i internasjonale fora. Sjøfartsdirektoratet er en viktig premissleverandør for norske innspill og sentral i oppfølgingen og implementeringen av regelverket.

Sjøfartsdirektoratets ytre etat utfører kontroll- og tilsynsoppgaver for norske skip og havnestats-/vertsstatskontroll av fremmede skip. Videre har direktoratet administrativt ansvar for sjøfartsinspektørene fram til eventuell overføring til Justisdepartementet/Politidirektoratet (tidligst 1. januar 2008).

Sjøfartsdirektoratets kontroll består både av direkte og overordnet kontroll. Direkte kontroll innebærer at direktoratet selv godkjenner konstruksjon, kontrollerer tegninger, foretar besiktelser og inspeksjoner og usteder og fornyer sertifikater. Ved overordnet kontroll vurderes den samlede effekt av tiltakene og om de bidrar til å sikre et tilfredsstillende nivå for sjøsikkerhet.

Sjøfartsdirektoratet arbeider med forbedringer av regelverk og praksis som påvirker registreringen av skip i de norske registrene. Bl.a. gjelder dette at prosedyrer for godkjenning av sertifikater til utenlandske mannskap på NIS-skip gjøres enklere.

Resultatrapport 2005

Sjøfartsdirektoratet har i 2005 opprettholdt aktiviteten på alle sentrale områder

På det internasjonale området har direktoratet arbeidet aktivt i FNs maritime organisasjon IMO, FNs arbeidstakerorganisasjon ILO, EU/EØS rela-

tert arbeid og Paris Memorandum of Understanding (Paris MoU, for havnestatskontroll).

Sjøfartsdirektoratet har i 2005 brukt mye ressurser på å forberede flyttingen av hovedkontoret til Haugesund. Det gjelder bl.a. arbeid knyttet til oppfølging av byggeprosjektet, sikring av nødvendig kompetanse og bemanning under og etter den kritiske flytteperioden og å bistå med at medarbeidere som ikke kan eller ønsker å bli med til Haugesund, får tilfredstillende ordninger.

Utvalget som ble nedsatt av Nærings- og handelsdepartementet for å foreta en fullstendig revisjon av sjødyktighetsloven, avga sin innstilling i juni 2005, NOU 2005: 14 «På rett kjøp». Sjøfartsdirektoratet har vært sterkt engasjert både i utvalgets arbeid og i oppfølgingsarbeidet i 2005 og 2006. Ot.prp. nr. 87 (2005–2006) Om lov om ny skipssikkerhetslov ble lagt fram i juni 2006.

Sjøfolks kompetanse, arbeids- og levevilkår

Det var i 2005 registrert ca. 30 000 sjøfolk på norske skip, hvorav ca. 17 000 nordmenn og ca. 13 000 utlendinger. På skip registrert i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) var det ansatt ca. 14 500 nordmenn. På skip registrert i Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) var det ansatt ca. 2 000 nordmenn.

Rask og korrekt behandling av sertifikatsøknader i Sjøfartsdirektoratet er viktig i arbeidet for å styrke sjøsikkerheten. Direktoratet behandlet i 2005 behandlet ca. 16 900 sertifikat-, påtegnings- og dispensasjonssøknader mot ca. 12 500 i 2004. Det ble gitt ca. 100 dispensasjoner og ca. 3 300 avslag.

Kontroll med norsk maritim utdanning gjennom revisjoner ble gjennomført som planlagt. I alt 11 opplæringsinstitusjoner og sikkerhetssentra ble revidert. Revisjonen avdekket ingen mangler av betydning.

Arbeidet med å innføre et nytt og mer sikkert ID-bevis for sjøfolk i forhold til ILO-konvensjon 185 om sjøfolks identitet og adgangskontroll til skip videreføres. Samarbeid med andre europeiske land ble prioritert for å finne en kostnadseffektiv og god løsning. Det ble bevilget 3 mill. kroner til dette formålet i 2005, jf. St.prp. nr. 65 og Innst. S. nr. 240 (2004–2005).

ILO konvensjon 164 om helsevern og helseundersøkelse av sjøfolk har krav om at sjøfolk skal ha tilbud om helsetjenester og helsevern som er mest mulig likeverdig med det som tilbys arbeidstakere på land. I 2005 ble det utgitt ny legebok for sjøfolk for førstehjelp og grunnleggende medisinsk behandling.

Sjøfartsdirektoratet har i 2005 videreført arbeidet med å øke fokus på betydningen av den menneskelige faktoren for sjøsikkerhetsrelatert og holdningsskapende virksomhet. Det er bl.a. utarbeidet informasjon med fokus på risikovurderinger og personulykker. Videre avholdt direktoratet «Sjøsikkerhetskonferansen – det menneskelige element».

Liv, helse og fartøy

Som følge av vedtak i 2003 om at det skulle bygges fem nye ferger drevet med gass, har Sjøfartsdirektoratet utarbeidet forskrift om bygging og drift av passasjerskip drevet med gass. Forskriften representerer et nybrottsarbeid i forhold til regelverksutvikling. Arbeidet med forskriften har vært ressurskrevende og direktoratet har i nødvendig grad søkt bistand fra ekstern ekspertise på området.

Sjøfartsdirektoratet sluttførte i 2005 arbeidet med håndbok for fritidsbåtbrukere som bl.a. gir oversikt over gjeldende lover og regler samt forskrifter som er relevante for fritidsbåtbrukere.

Sjøfartsdirektoratet har prioritert internasjonalt arbeid knyttet til EU, EMSA (European Maritime Safety Agency) og IMO.

Kontroll og tilsyn

I 2005 var det ca. 3 600 norskregistrerte skip med gyldig sertifikat. Samlet utførte direktoratet 2 100 sertifikatutstedelser for den norskregistrerte flåten i 2005, mot ca. 3 600 i 2004. Det er utført til sammen 260 revisjoner om bord i passasjerskip, lasteskip og flyttbare innretninger.

Direktoratet gjennomførte 230 uanmeldte tilsyn i 2005, tilsvarende ca. 6,5 pst. av de kontrollpliktige fartøyene. Reduksjonen i forhold til 2004 (470 tilsyn og 12,5 pst.) skyldes redusert bemanning på grunn av ledige stillinger. 72 av fartøyene Sjøfartsdirektoratet har utført uanmeldte inspeksjoner på langs norske kysten (31,4 pst.), ble holdt tilbake fordi de hadde vesentlige feil eller mangler. De uanmeldte tilsynene målrettes mot skip med antatte mangler. Dette gjør tilsynene effektive, men resultatene er ikke representative for gjennomsnittet av fartøytypene i de aktuelle gruppene (fiskefartøy, passasjerskip og lasteskip i NOR og NIS).

Vertsstatskontroll av passasjerskip er gjort i tråd med Norges internasjonale forpliktelser.

Direktoratet gjennomførte fem overordnede kontroller mot klasseselskaper i 2005 og oppretting av feil og mangler er tatt opp med klasseselskapene.

Havnestatskontroll er gjennomført etter kravene fra EU og Paris MoU. Av skipene som ble kontrollert av Sjøfartsdirektoratet i 2005, ble 16 (2,8 pst.) tilbakeholdt på grunn av alvorlige mangler. 829 norske skip ble kontrollert av andre havnestater innenfor Paris MoU i 2005. Av disse ble 12 skip (1,4 pst.) holdt tilbake. I tillegg ble 13 norske skip holdt tilbake i havnestater utenfor Paris MoU (16 skip i 2004).

Arbeidet med å legge til rette for tilsyn av sjøfolks arbeids- og levevilkår for å oppfylle kravene i ILO-konvensjon nr. 178, er videreført i 2005.

Direktoratet gjennomførte i 2005 et prosjekt for kartlegging av sikkerhetsstandarden på fiskefartøy mellom 6 og 10,67 meter. Undersøkelsen avdekket feil og mangler som det arbeides systematisk med for å rette opp.

Det ble i 2005 registrert 218 sjøulykker langs norskekysten og av norsk registrerte skip i andre farvann. Dette er en økning på 19 pst. fra 2004, men om lag på gjennomsnittet for registrerte sjøulykker i de foregående fem år.

Det er for 2005 rapportert om 821 arbeidsrelaterede personskader i innenriks- og utenriksfart, mot 879 i 2004. Sju personer omkom, mot 12 i 2004. Fra fiskeflåten er det mottatt 214 meldinger om personskader i 2005, hvorav fem fiskere omkom. I 2004 ble det registrert 189 personskader og fire omkomne i fiskeflåten.

Miljøsikker transport

For å oppfylle målsettingen om å være pådriver i det internasjonale arbeidet om forbedret standard på miljøområdet, har Sjøfartsdirektoratet i 2005 deltatt aktivt i regelverksutforming av IMOs miljøkomité og i EU-sammenheng.

Sjøfartsdirektoratet administrerer ordningen med tilskudd til NO_x-tiltak (program for reduksjon av nitrogenoksidutslipp fra norske skip) innenfor rammen av en bevilgning på 10 mill. kroner på statsbudsjettet for 2004. Tilskuddsordningen anses som statsstøtte og ble notifisert og godkjent av EFTAs godkjenningsorgan ESA i mai 2005. Ved utgangen av 2005 var det utbetalt 3,86 mill. kroner til sju gjennomførte prosjekter og i tillegg bundet opp midler i tilsagn for utbetaling i 2006.

Flytting av Sjøfartsdirektoratet

Direktoratet har i 2005 prioritert ressurser til arbeidet med å forberede flyttingen av hovedkontoret til Haugesund. Det er opprettet virkemiddel-pakker for direktoratets ansatte. Dette gjelder både tiltak som bidrar til at ansatte på hovedkontoret i Oslo flytter med til Haugesund på permanent

basis, medarbeidere som stiller seg til disposisjon i en overgangsperiode (gjennom pendling), og tiltak for de som ikke kan eller ønsker å flytte. Opp-læringsordningen i Haugesund ble videreført i 2005 med et nytt kull. Det første opplæringskullet fra 2004 ble fast ansatt 1. januar 2006. Oppfølging av flyttevedtaket har skjedd i nært samarbeid med departementet, og vil bli gjennomført i tråd med forutsetningene høsten 2006.

Prioriteringer 2007

Sjøfartsdirektoratets formål er å sikre liv helse og miljø til sjøs. Hovedfokus i 2007 vil være å bidra til at skip kan seile, samtidig med at hensynet til sikkerhet og miljø ivaretas på en betryggende måte. Direktoratet har i tilknytning til flyttingen etablert en ny organisasjon som er bedre tilpasset brukerne og kravene til en moderne og effektiv etat. Sjøfartsdirektoratet skal spille en sentral rolle i videreutviklingen av det maritime Norge.

Hovedmålet skal nås gjennom følgende delmål:

Sjøfartsdirektoratet skal påse og medvirke til at sjøfolk på norske skip har gode kvalifikasjoner, arbeids- og levevilkår ved å:

- sikre kvalifisert personell i norsk maritim virksomhet
- sikre at service og velferdstilbud gir sosial trygghet
- sikre gode arbeids og levevilkår

Sjøfartsdirektoratet skal medvirke til å trygge liv, helse og fartøy ved å:

- sikre tekniske og operasjonelle forhold som trygger liv og hindrer skader på personer og fartøy
- bidra til arbeidsmiljø og tjenesteforhold som verner mot helsefare, forsvarlig teknisk og operative standarder og fartøy

Bidra til at skipsfarten er en miljøvennlig transportform ved å:

- bidra til at norsk maritim virksomhet er minst like miljøeffektiv som alternative transportformer
- bidra til gode tekniske og operasjonelle forhold som forebygger miljøskader
- ved effektiv tilsyn av norske skip og havnestatskontroller bidra til høy sikkerhet mot forurensning

Sjøfartsdirektoratet skal være pådriver i det strategiske sjøsikkerhetsarbeidet og effektivt ivareta kontroll og tilsyn ved å:

- bidra til en forbedring av rederienes systemer og at disse fremmer en sikkerhetskultur

- arbeide for en omlegging av kontrolloppgavene til overordnet og behovstyrt kontroll

Bidra til å sikre sjøfolks kompetanse, arbeids og levevilkår

Ulykker til sjøs har ofte sin årsak i menneskelige feil. Forebyggende holdningsskapende arbeid er derfor viktig for å forhindre og redusere ulykker.

Kravene til utdanning av norske sjøfolk er fastsatt gjennom IMO's STCW-konvensjon (The convention on standards of training, certification and watchkeeping). Sjøfartsdirektoratet godkjenner maritim utdanning som har konvensjonsfag. Solid yrkesmessig kompetanse er grunnleggende for bedret sikkerhet. Sjøfartsdirektoratet skal gjennomføre 8–10 revisjoner av innenlandske utdanningsinstitusjoner og tar i tillegg sikte på å få gjennomført kontroller på utenlandske utdanningsinstitusjoner.

Direktoratet skal følge opp arbeidet med ILO-rammekonvensjonen for sjøfolks arbeids- og levevilkår som ble vedtatt og ferdigbehandlet i 2006.

Direktoratet skal utvikle en forbedret rapportering av arbeids- og levevilkår. Videre skal direktoratet styrke oppfølgingen av personskademeldinger og årsrapporter for verne- og miljøutvalget. Det forebyggende arbeidet innebærer også informasjons- og motivasjonsoppgaver og oppfølging av rederienes gjennomføring av vedtatte konvensjoner om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for sjøfolk.

Velferdstilbudet og servicetilbudet for sjøfolk, både langs norskekysten og i utenlandske havner, skal gjennomgås og gjøres mer i tråd med behovene for dagens skipsfart. Det forutsettes at den tilpassede avistjenesten fra 2006 videreføres.

Liv, helse og fartøy

Sjøfartsdirektoratet skal gjennom sitt arbeid legge til rette for at de tekniske og operasjonelle forhold i norsk maritim virksomhet bidrar til å trygge liv, og hindre og begrense skader på person og fartøy. Det er videre en målsetting å medvirke til at arbeidsmiljø og tjenesteforhold skal gi vern mot helsefare.

Regelverksendringer skal implementeres til de frister som følger for den enkelte endring. Ny skipssikkerhetslov vil kreve en del tilpasninger til direktoratets regelverk og rutiner i 2007.

Kontroll og tilsyn

Tilsyn og kontroll er viktig både for å sikre at gjeldende regelverk etterleves, og for at framtidige

regelverk utvikles på en måte som bidrar til å forebygge ulykker.

Direktoratet har ansvaret for at det føres tilsyn med mer enn 3 600 sertifikatpliktige lasteskip, passasjerskip, fiskefartøy og flyttbare innretninger med norsk flagg. Det er et mål at omfanget av tilsynsarbeidet rettet mot norsk flåte blir minst like stort i 2007 som i de foregående årene. For å kartlegge og redusere ulykkesomfanget på fiskefartøyer under 10,67 meter, gjennomførte direktoratet en frivillig sikkerhetsklarering blant denne fartøygruppen i 2005. Direktoratet vil følge opp arbeidet med om lag 100 uanmeldte tilsyn for disse fartøyene i 2006, og tar sikte på å opprettholde tilsvarende nivå på prosjektet i 2007.

Utviklingen av regelverk for skip som har fått status som verneverdige, planlegges påbegynt i 2007.

Etter forpliktelser i havnestatssamarbeidet gjennom Paris MoU skal minst 25 pst. av skipsanløpene i norsk havn kontrolleres i 2007.

For 2007 er det en målsetting å få gjennomført flere uanmeldte tilsyn av norske skip innenfor direktoratets kontrollopplegg.

Reglene om havnestatskontroll gjelder i dag ikke for utenlandske skip som anløper Svalbard. Etter den nye skipssikkerhetsloven fremmet i Ot.prp. nr. 87 (2005–2006) vil det også bli aktuelt å gjennomføre havnestatskontroll av utenlandske skip på Svalbard.

Miljø

Et av direktoratets mål er å medvirke til at skipsfarten holder høy miljømessig standard. Direktoratet skal gjennom effektivt tilsyn av norske skip og havnestatskontroll bidra til å høyne sikkerheten mot forurensning.

Sjøfartsdirektoratet skal administrere en ny ordning med tilskudd til NO_x-tiltak for skipsfarten, jf. redegjørelse og forslag under kap. 907, post 72. Sjøfartsdirektoratet vil internasjonalt prioritere arbeidet i IMO's miljøkomité og mot EU.

Sjøfartsadministrasjonen

Det er en forutsetning at norsk sjøfartsadministrasjon nasjonalt og internasjonalt skal være anerkjent for høy kompetanse, effektivitet og pådriverrolle. Direktoratet skal ha en utviklingsorientert organisasjon med godt arbeidsmiljø.

Det legges til grunn at Sjøfartsdirektoratet skal arbeide helhetlig etter et overordnet kontrollprinsipp. Dette prinsippet forutsetter at direktoratets fartøysrelaterte fagsystem er kompatibel og

moderne. Direktoratet skal videreføre arbeidet med utvikling av fagsystemene i 2007.

Regjeringen la i juni fram to lovforslag som vil bedre sikkerheten til sjøs og styrke sjøfolks rettigheter. Samlet er disse forslagene en av de største lovreformene innenfor den maritime sektor på mange år. Dette innebærer at direktoratet i 2007 får nytt regelverk for sin virksomhet ved at skips-sikkerhetsloven, jf. Ot.prp. nr. 87 (2005–2006), og lov om endringer i sjømannsloven, jf. Ot.prp. nr. 85 (2005–2006), forventes tre i kraft. Den nye sjøsikkerhetsloven krever at det gjøres flere tilpasninger i Sjøfartsdirektoratets eksisterende regelverk og rutiner. Loven vil også medføre at direktoratet blir tildelt nye oppgaver.

Direktoratet skal fortsatt prioritere lovpålagte kontroll- og tilsynsoppgaver og deltakelse i det internasjonale regelverksarbeidet i IMO, EU/EMSA, ILO og Paris MoU.

Flytting av Sjøfartsdirektoratet

Stortinget har forutsatt at det skulle bevilges midler til å sikre virksomheten under flyttingen, og at de ansattes rettigheter skulle ivaretas. Om lag 10 av i alt 230 ansatte flytter permanent med til Haugesund. Det er i 2007 behov for å tilføre Sjøfartsdirektoratet ytterligere midler for å dekke flytterelaterte utgifter, jf. omtale og forslag om bevilgning på 25 mill. kroner under post 22 Flytteutgifter. Behovet for tilføring av midler utover de gitte flyttebevilgningene på statsbudsjettet for 2004, 2005 og 2006 (til sammen 131,1 mill. kroner) skyldes langt høyere utgifter til opplæring og rekruttering av nye medarbeidere, mer pendling og bruk av vikarer enn det som var lagt til grunn ved flyttevedtaket i 2003. Alle tiltakene som er etablert ligger innenfor gjeldende regelverk for omstilling og flytting av statlige virksomheter. Tiltakene har vært nødvendige for å sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til arbeid på sjøsikkerhetsområdet i den kritiske flyttefasen.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 249,9 mill kroner. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter og andre ordinære driftsutgifter, i tillegg til utgifter med å utstede maritime personellsertifikater. Direktoratets utgifter i forbindelse med oppfølging av nasjonale og internasjonale forpliktelser hvor flere nye direktiver skal implementeres i norsk lov og inngå i den ordinære tilsyns- og kontrollvirksomheten, vil øke i 2007. I tillegg vil nye arbeidsoppgaver relatert til ny skipssikkerhetslov, jf. Ot.prp. nr. 87 (2005–

2006), kreve ekstra ressurser. Utvikling av nytt kontrollsystem og innføring av elektronisk saksbehandling ved stasjonene skal følges opp i 2007. Det legges videre til grunn at ledige lønns- og driftsmidler under post 01 kan benyttes til å dekke utgifter i sammenheng med flytteprosessen som ikke dekkes av flyttebevilgningen under post 22.

Videre er direktoratets utgifter knyttet til kultur- og fritidsarbeid for sjøfolk ved stasjonene i Norge og utlandet som tidligere har vært dekket av egen bevilgning over post 21, innarbeidet i direktoratets ordinære driftsbevilgning. Inntektene for velferdstiltak er budsjettert under kap. 3907, post 03 Diverse inntekter. Velferdstilbudet og servicetilbudet for sjøfolk, både langs kysten og i utenlandske havner, skal gjennomgås og gjøres mer i tråd med behovene for dagens skipsfart. Det forutsettes at den tilpassede avistjenesten fra 2006 videreføres.

Av bevilgningen under post 01 er det ført opp 4 mill. kroner til administrasjon av ny NO_x-RED-ordning under post 72. Dette er basert på at Sjøfartsdirektoratet skal ha administrasjon både av NO_x-RED-ordningen for skip i NOR (under Nærings- og handelsdepartementet/Sjøfartsdirektoratet) og NO_x-RED-ordningen for fiskefartøyer under Fiskeri- og kystdepartementet/Fiskeridirektoratet. Det tas forbehold om omdisponering av midler dersom det blir aktuelt å legge administrasjon over til Fiskeridirektoratet.

Regjeringen vil fra 1. januar 2007 innføre en avgift på NO_x-utslipp fra blant annen skip i norsk innenriksfart. Sjøfartsdirektoratets merarbeid i forbindelse med gjennomgang av utslippsfaktorer, verifikasjon og kontroller ved NO_x-avgiften anslås til 1,5 mill kroner. Dette gjelder bistand til Toll- og avgiftsdirektoratet. På denne bakgrunn er det lagt inn 1,5 mill. kroner i bevilgningsforslaget under kap. 907, post 01. Det foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under denne posten mot tilsvarende merinntekter under kap. 3907, post 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Midler til dekning av utgifter til velferdstiltak for sjøfolk er innarbeidet i forslaget til driftsbevilgning under post 01.

Post 22 Flytteutgifter, kan overføres

I forbindelse med statsbudsjettet for 2004 ble det satt en ramme på 126,5 mill. kroner (i 2004-prisnivå) for særskilte bevilgninger til dekning av utgifter ved flytting av Sjøfartsdirektoratet til Haugesund. På denne bakgrunn er det gitt flyttebevilg-

ninger på til sammen 131,1 mill. kroner over statsbudsjettet for 2004, 2005 og 2006. Det ble forutsatt at den særskilte flyttebevilgningen skulle dekke alle ekstraordinære utgifter knyttet til flytteprosessen, bl.a. fysiske flytteutgifter, investeringer i kontor- og IT-utstyr, dobbel husleie i ni måneder etter flyttedato. I tillegg kommer personellrelaterte utgifter knyttet til nyrekruttering, lønn og opplæring av nyansatte og ekstrapersonell (ved opplæringsenhet i Haugesund), kjøp/engasjement av spesialkompetanse, sikring av lønnstillegg til nøkkelpersonell, pendling, studiestønad, bistand til å finne ny jobb m.m.

Slik det er disponert og lagt opp kan flyttingen gjennomføres høsten 2006, innenfor rammen av den gitte særskilte flyttebevilgningen og direktoratets ordinære driftsbevilgning under post 01. Samlet er flytterelaterte utgifter på om lag 50 mill. kroner dekket over driftsposten i perioden 2003/2004–2006. Flytteprosessen påfører imidlertid direktoratet ekstraordinære utgifter som må dekkes over budsjettene i etterfølgende år. Det har vært gitt flyttebevilgninger på 131,1 mill. kroner på statsbudsjettet for 2004, 2005 og 2006. Det foreslås i 2007 en ytterligere bevilgning på 25 mill. kroner til dekning av flytteutgifter. Hovedgrunnen til at flytteutgiftene klart vil overstige det fastsatte rammebeløpet fra 2003, er vesentlig høyere reelle utgifter til opplæring/rekruttering av nye medarbeidere, kompensasjon til nøkkelpersonell, pendling og vikarer/dublering av sentrale funksjoner, bistand til å finne annen jobb og studiestønad. I tillegg vil noe flytterelaterte utgifter dekkes av driftsbevilgningen, jf. omtale under post 01.

På dette grunnlag foreslås en flyttebevilgning på 25 mill. kroner for 2007. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under post 22 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3907, post 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 72 Tilskudd til NO_x-tiltak, kan overføres

NO_x-utslipp er et stort forurensingsproblem i enkelte områder. Norge ratifiserte Göteborg-protokollen i januar 2002 og forpliktet seg til å redusere de årlige utslippene av bl.a. nitrogenoksider (NO_x) til 156 000 tonn i 2010. For å nå protokollens mål må bl.a. skipsfart og fiskeflåten redusere sine utslipp betydelig. Regjeringen vil derfor innføre et NO_x-RED-program som bidrar med investeringsstøtte til NO_x-reduserende tiltak for skipsfarten. Programmet vil i stor utstrekning være en videreføring av programmet vedtatt i 2004. Det legges opp til at direktoratets utgifter ved administrasjon av programmet skal dekkes av ekstra midler (4 mill. kroner) under post 01. Tilskuddsordningen anses som statsstøtte, og skal derfor notifiseres og godkjennes av EFTAs godkjenningsorgan ESA. NO_x-RED-ordningen må ses i sammenheng med innføring av avgift på NO_x-utslipp for bl.a. skipsfarten.

På dette grunnlag foreslås en ramme på 50 mill. kroner for statlig tilskudd til et nytt NO_x-RED-program for skip i NOR for perioden 2007–09. Det foreslås bevilget 15 mill. kroner til tilskudd for 2007 og i tillegg en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner for tilskudd som kommer til utbetaling i 2008 og 2009, jf. Forslag til vedtak VII, 1.

Kap. 3907 Sjøfartsdirektoratet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrer for skip og offshoreinstallasjoner i NOR	104 278	102 400	110 600
02	Maritime personellsertifikater	7 283	8 300	8 700
03	Diverse inntekter	3 775	100	4 100
04	Gebyrer for skip i NIS	35 521	41 000	35 000
05	Inntekter av velferdstiltak	3 961	3 400	
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 003		
18	Refusjon av sykepenger	4 591		
Sum kap. 3907		160 412	155 200	158 400

Post 01 Gebyrer for skip og offshore-installasjoner i NOR, og post 04 Gebyrer for skip i NIS

Skip i NOR (Norsk Ordinært Skipsregister) kontrolleres i hovedsak av Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene gir ikke full dekning for kontrollutgiftene. Gebyrene for skip i NIS (Norsk Internasjonalt Skipsregister) skal minst dekke direktoratets kontrollutgifter fullt ut og i tillegg norsk bidrag til IMO og andre utgifter knyttet til IMO-arbeidet.

Et forslag om teknisk omlegging av Sjøfartsdirektoratets gebyrtariff ble sendt på høring i 2006. Det vil bli innført et generelt gebyr som er uavhengig av om tilsynet blir utført av direktoratet selv eller om dette blir gjort av klasseselskap med delegert myndighet. I tillegg kommer et tilsynsgebyr som gjelder skip hvor kontrollarbeidet ikke er delegert til andre og som skal gi en rimelig dekning av direktoratets utgifter til dette arbeidet. Omleggingen er provenynøytral og gir relativt liten omfordeling av gebyrbelastningen. Den gir grunnlag for en senere bedret kostnadsorientering av gebyrene.

Det foreslås bevilgning på 110,6 mill. kroner under post 01 og 35 mill. kroner under post 04.

Post 02 Maritime personellsertifikater

På grunnlag av forventet utstedelse av sertifikater og prisjusteringer foreslås en bevilgning på 8,7 mill. kroner for 2007.

Post 03 Diverse inntekter

Posten omfatter innbetalinger for oppdrag for NORAD, Petroleumstilsynet og Kystverket og diverse andre refusjoner. For 2007 budsjetteres også inntekter av velferdstiltak på 4 mill. kroner under denne posten (tidligere ført på egen post 05). Totalt budsjetteres det da med 4,1 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 907, post 01.

Post 05 Inntekter av velferdstiltak

Disse inntektene er innarbeidet i forslaget under post 03 for 2007.

Kap. 908 Skipsregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelsen	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	9 033	9 600	12 000
	Sum kap. 908	9 033	9 600	12 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Skipsregistrene er et eget forvaltningsorgan direkte underlagt Nærings- og handelsdepartementet. Skipsregistrene skal medvirke til å oppfylle regjeringens målsetting om at Norge skal være en ledende maritim nasjon. Skipsregistrenes overordnede mål er å sikre et korrekt og oppdatert Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) og et tilsvarende Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) som også omfatter Skipsbyggingsregisteret. Gjennom sin virksomhet skal Skipsregistrene sikre to hovedformål:

- på det privatrettslige området: ved å gi rettsvern til registrerte rettigheter for norske skip
- på det offentligrettslige området: ved å tjene som ledd i den offentlige kontroll av skip og skips eierforhold.

Registrenes virksomhet påvirkes av markeds- og konjunkturmessige svingninger i skipsfartsnæringen og myndighetsbestemte rammevilkår.

Skipsregistrene er lokalisert i Bergen og disponerte 12 årsverk pr. 1. mars 2006. Det er senere tilsett to nye medarbeidere, som utfører om lag 1,5 årsverk, i forbindelse med at Skipsregistrene overtok arbeidsoppgaver fra Sjøfartsdirektoratet 1. juli 2006.

Resultatrapport 2005

Det var økt aktivitet ved Skipsregistrene i 2005 på grunn av stor saksinnang og nye arbeidsoppgaver. Skipsregistrene nådde sine hovedmål i 2005. Det ble opprettholdt høy servicegrad til brukerne, selv om det oppsatte målet om 1–2 ukers saksbehandlingstid i enkelte perioder ble overskredet

på grunn av stor økning i dokumentmengden og lengre sykemeldinger.

En prioritert oppgave i 2005 har vært markedsføring av NIS overfor både norske og utenlandske aktører. Dette arbeidet er et ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 31 (2003–2004) Vilje til vekst – for norsk skipsfart og de maritime næringer (Skipsfartsmeldingen). Det er en målsetting at NIS-registret framstår som et konkurransedyktig og attraktivt kvalitetsregister for norske og utenlandske rederier, slik at flere skip registreres under norsk flagg. Andre prioriterte oppgaver har vært forenkling av registret for brukerne, herunder innføring av en mer brukervennlig og tilgjengelig Web-tjeneste, overtakelse av arbeidet med å utstede midlertidige nasjonalitetsbevis fra Sjøfartsdirektoratet, tilrettelegging for elektronisk innrapportering og tilrettelegging for overtakelse av forvaltningsoppgaver fra Sjøfartsdirektoratet fra 1. juli 2006. Videre har Skipsregistrene prioritert arbeidet med løpende opprydding og ajourføring av registrene.

Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS)

Det har vært økt arbeidsbelastning ved NIS-registret som en følge av mange slettinger. Det ble en nedgang i antall nyregistrerte skip i registret på 14,4 pst. i 2005 i forhold til 2004. Til tross for styrket markedsføring av registret, ble antallet registrerte skip i NIS redusert med netto 63 skip, som er en nedgang på 9,1 pst. i forhold til året før. Totalt var det registrert 629 skip i NIS pr. 31. desember 2005, mot 692 året før. Av disse hadde 250 skip utenlandske eiere.

Norsk Ordinært Register (NOR)

Antall saker til behandling i NOR-registret økte med om lag 10 pst. i 2005. Totalt var det 12 801 skip registrert i NOR pr. 31. desember 2005, mot 12 542 året før. Det ble registrert i alt 573 nye skip i NOR i 2005, mot 437 i 2004, dvs. en økning på 31 pst. Den største økningen har vært innenfor fartøykategorien fritidsfartøy. 314 skip ble slettet fra NOR-registret i 2005.

Skipsbyggingsregisteret

Skipsbyggingsregisteret omfattet 104 skip pr. 31. desember 2005, mot 84 året før. Det ble registrert 109 bygg i 2005, mot 69 i 2004, og slettet 88 bygg i 2005, mot 62 i 2004.

Prioriteringer 2007

Skipsregistrene skal fortsatt prioritere arbeidet med å oppfylle hovedmålsettingen om å sikre en rasjonell og hensiktsmessig administrasjon av registrene. Målsettingen er å ha god service, god tilgjengelighet og kort saksbehandlingstid overfor registerets brukere, da et effektivt register er en viktig konkurransefaktor. Sentralt i denne sammenheng er registrenes arbeid med å tilpasse virksomheten til ny teknologi og relevante informasjonskrav fra offentlige myndigheter og eksterne brukere. Viktige virkemidler i dette arbeidet er gode kommunikasjonsløsninger, bl.a. mer bruk av Internett, og satsing på elektronisk formidling av tjenester og data. Arbeidet med å samkjøre data fra andre offentlige registre med Skipsregistrenes videreføres. Målet er å sikre oppdaterte opplysninger og forenkle bruken av registrene for publikum. Det vil også satses videre på markedsføring av NIS i 2007, noe som er et viktig virkemiddel for å oppnå målsettingen om at Norge skal beholde og utvikle sin posisjon som en av de fremste maritime nasjoner i verden. Skipsregistrene vil prioritere arbeid tilknyttet oppgaver som ble overført fra Sjøfartsdirektoratet, og det forberedes innføring av eget IMO-nummer for eier og ISM-ansvarlig fra 1. januar 2009. Videre legges det til grunn at Skipsregistrene i 2007 får arbeid med innføring av ny bebyrfinansiert ordning med frivillig registrering av fartøyer mellom 7 og 10 meter, vesentlig fritidsfartøyer i forbindelse med at det er foreslått å senke minstegrensen for registrering i NOR til 7 meter i Ot.prp. nr. 87 (2005–2006) Om lov om skipssikkerhet. Arbeidet vil omfatte informasjonsvirksomhet og etablering av register.

Budsjettforslag 2007

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 12 mill. kroner til Skipsregistrene i 2007. Den betydelige budsjettøkningen skyldes bl.a. at man har overført oppgaver fra Sjøfartsdirektoratet til Skipsregistrene. Oppgavene som ble overført 1. juli 2006 var utstedelse av navneattester, tildeling av IMO nummer og kjenningssignal. Bakgrunnen for overføringen av forvaltningsoppgaver var at regjeringen ønsket et sterkere fokus på etatens kjerneoppgaver, og en mer brukervennlig og forenklet registreringsprosess. Dette vil bidra til et styrket og mer konkurransedyktig register. Utover normal pris- og lønnsjustering skyldes om lag kr 700 000 av økningen i forhold til saldert bevilgning for 2006 (9,6 mill. kroner) merutgifter for de overtatte oppgavene fra Sjøfartsdirektoratet. Videre innebærer

ny ordning for frivillig registrering av fartøy mellom 7 og 10 meter økte utgifter på ca. kr 600 000, og prosjekter og utvikling av systemer for gode og brukervennlige Web-løsninger og elektronisk lagring ca. kr 500 000. Lønns- og driftsutgiftene øker

på grunn av styrket bemanningen knyttet til overførte arbeidsoppgaver fra Sjøfartsdirektoratet, og nye arbeidsoppgaver i 2007, bl.a. til registrering av fartøy mellom 7 og 10 meter.

Kap. 3908 Skipsregistrene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrer NOR	8 816	8 350	10 250
02	Gebyrer NIS	5 434	5 100	5 100
18	Refusjon av sykepengen	80		
	Sum kap. 3908	14 330	13 450	15 350

Post 01 Gebyrer NOR, og post 02 Gebyrer NIS

Innbetalingen av NOR-gebyrer ble vesentlig høyere enn budsjettert i 2005 på grunn av økt aktivitet og stor søknadsinngang. Det ventes at denne ten-

densen vil holde seg. I 2007 er det i tillegg regnet med økte gebyrinntekter fra den nye ordningen med frivillig registrering av fartøy mellom 7 og 10 meter. For NIS-gebyrer budsjetteres det med samme beløp som for 2006.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	99 165		
71	Tilskudd til fergerederier i utenriksfart i NOR, <i>overslagsbevilgning</i>	330 652		
72	Tilskudd til offshorefartøyer i NOR, <i>overslagsbevilgning</i>	666 968		
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>		1 225 000	1 330 000
	Sum kap. 909	1 096 785	1 225 000	1 330 000

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble bevilgningen redusert med 15 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Tilstandsbeskrivelse og målsettinger

Det er en målsetting for regjeringen å sikre vekst i de maritime næringer. Norske sjøfolk representerer en kompetanse som er viktig for maritime næringer og arbeidsplasser langs hele kysten. Til-

skuddsordningen skal sikre maritim kompetanse og rekruttering av sjøfolk, og i tillegg bidra til at norske rederier gis konkurransedyktige rammevilkår i forhold til vilkårene i andre land.

Tilskuddsordningen ble innført som en midlertidig ordning i 1993. En mer omfattende ordning med prosentvis refusjon ble etablert i 1994. En nettolønnsordning for passasjerskip i utenriksfart i NOR ble innført med virkning fra 1. juli 2002, en nettolønnsordning for offshorefartøyer i NOR med virkning fra 1. juli 2003 og en nettolønnsordning for øvrige fartøy i NOR innenfor ordningen med

virkning fra 1. juli 2006. Fra 1. juli 2006 ble nettolønnsordningen for passasjerskip i utenriksfart i NOR avgrenset til å gjelde for sikkerhetsbemanningen i henhold til skipenes alarminstruks.

En nettolønnsordning bidrar til å trygge arbeidsplasser og sikre mer konkurransedyktige rammevilkår. Nettolønnsordningen innebærer at rederiene mottar refusjon tilsvarende summen av innbetalt inntektsskatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift for mannskap innenfor ordningen. Refusjon gis bare når sjøfolk er skattepliktig til Norge.

Etter en diskusjon med EFTAs overvåkingsorgan (ESA) er det presisert at ordningen med prosentvis refusjon er ment å kompensere for innbetalt inntektsskatt til Norge. Det gis ikke refusjon som overstiger skattetrekk til Norge for personer i denne ordningen.

Ordningen forvaltes av Sjøfartsdirektoratet på grunnlag av forskrift og veiledninger fastsatt av Nærings- og handelsdepartementet. På bakgrunn av Stortingets vedtak om endringer i nettolønnsordningen for sjøfolk er regelverket for ordningen justert med virkning fra 1. juli 2006. Endringsforskrift og nye veiledninger for ordningen ble fastsatt på bakgrunn av høring. En sentral forutsetning for å komme inn under nettolønnsordningen er at rederiet deltar i tiltak for opplæring av sjøfolk og bidrar til en positiv næringsutvikling. Dette skjer gjennom innbetalinger til Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse, som gir tilskudd til bl.a. opplæringsstillinger og helse-, miljø- og sikkerhetstiltak. Dette skal bidra til positiv næringsutvikling i de maritime næringer.

I samsvar med Stortingets behandling av St.prp. nr. 1 (2005–2006) for Nærings- og handelsdepartementet og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005–2006) ble tilskuddsordningen fra 1. januar 2006 utvidet til også å gjelde for sjøfolk bosatt i et annet EØS-land når disse er skattepliktig til Norge for inntekt opptjent om bord. Endringen ble gjennomført etter innsigelse fra EFTAs overvåkingsorgan (ESA) på bakgrunn av EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelighet av arbeidstakere, som har til hensikt å hindre nasjonalitetsbestemt forskjellsbehandling.

Resultatrapport 2005

Antallet sjøfolk omfattet av tilskuddsordningen har vært relativt stabil gjennom 2005. I gjennomsnitt var om lag 9 200 sjøfolk omfattet av ordningen i 2005. I 6. termin 2005 (november/desember) utgjorde antall sjøfolk under ordningen 9 430 (inkludert opplæringsstillinger). Tilsvarende tall for 2004 var om lag 9 000 sjøfolk (inkludert opplæringsstillinger). Av en samlet overslagsbevilg-

ning på 1 110 mill. kroner i 2005 ble det utbetalt 1 097 mill. kroner. Utbetalingene omfattet refusjon for 6. termin 2004 (november/desember) og 1.–5. termin 2005 (januar–oktober).

Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse ble opprettet høsten 2003. Stiftelsens hovedfunksjon er å foreta innkreving og forvaltning av de midler norske rederier er forpliktet å betale pr. ansatt pr. måned omfattet av nettolønnsordningen (kr 470 i 2005 og kr 500 i 2006). Fondet skal gå til kompetansehevings- og rekrutteringstiltak i de maritime næringene, spesielt rettet mot opplæring til sjøs.

Stiftelsen har i 2005 innkrevd om lag 39 mill. kroner. Stiftelsens midler er i hovedsak benyttet som tilskudd til rederier som har opplæringsstillinger (lærlinger, kadetter og junioroffiserer) med om lag 34,6 mill. kroner. Videre prioriterte stiftelsen om lag 7 mill. kroner til ulike rekrutterings- og opplæringsprosjekter, HMS-tiltak m.m. Rederier som har opplæringsplasser om bord på sine skip, har krav på et fast beløp i støtte pr. ansatt pr. måned. Tilskuddet til opplæringsstillinger dekker bare en del av rederienes utgifter til slike stillinger. Formålet med tilskuddet er å motivere rederiene til å etablere opplæringsstillinger. Det har vært en positiv utvikling når det gjelder antall opplæringsplasser i den perioden stiftelsen har gitt tilskudd til slike stillinger. I første halvår 2004 ble det gitt tilskudd til om lag 1 000 opplæringsplasser. Antallet økte til 1 650 plasser annet halvår 2005.

Budsjettforslag 2007

Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overgangsbevilgning

Regjeringen vil gjennom gode og stabile rammevilkår bidra til å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer. Regjeringen ønsker derfor å videreføre opplegget for tilskuddsordningen i tråd med beskrivelsen i Soria Moria-erklæringen.

På denne bakgrunn foreslås følgende opplegg for ordningen:

- en videreføring av ordningen med prosentvis refusjon for skip i NOR og NIS
- en videreføring av nettolønnsordningen for passasjerskip i utenriksfart i NOR
- en videreføring av nettolønnsordningen for skip i petroleumsvirksomhet i NOR
- en videreføring av nettolønnsordningen for øvrige fartøy innenfor NOR

Det forutsettes at ordningens øvrige vilkår er oppfylt.

Regjeringen har vurdert konkurransesituasjonen for Hurtigruten og foreslår at sikkerhetsbemanningen på skipene som betjener streknin-

gen Bergen–Kirkenes tas inn under nettolønnsordningen fra 1. juli 2007. På denne bakgrunn vil Nærings- og handelsdepartementet justere regelverket for ordningen. I denne sammenheng viser departementet også til omtale i St.prp. nr. 1 (2006–2007) for Samferdselsdepartementet, kap. 1330, post 70 Kjøp av sjøtransporttjenester på strekningen Bergen–Kirkenes.

Opplegget innebærer at sjøfolk innenfor ordningen om bord på NOR-skip gis likeverdige rammevilkår med de gunstigste vilkår som gjelder i andre skipsfartsland i EU/EØS.

Det legges til grunn at om lag 9 700 sjøfolk vil være omfattet av ordningen i 2007.

Regjeringen foreslår å videreføre ordningen med innbetaling av et beløp til ovennevnte kompetansefond pr. måned pr. ansatt omfattet av nettolønnsordningen i 2007. For 2007 foreslås beløpet fastsatt til kr 500.

I forbindelse med notifikasjon av endringer har EFTAs overvåkingsorgan (ESA) reist innvending til at refusjon bare utløses av skatteplikten til Norge når også trygdeavgift og arbeidsgiveravgift

for mannskap innenfor ordningen refunderes. Det anses som forskjellsbehandling at personer fra ulike EØS-land og som har samme trygdeordning i Norge blir behandlet forskjellig ved refusjon av trygdepremier, ut fra at noen ikke har skatteplikt til Norge. Dette tilsier en justering av nettolønnsordningen slik at grunnlaget for refusjon blir skatteplikt og pliktig trygdeordning uavhengig av hverandre. Endringen vil ikke ha vesentlig økonomisk konsekvens og tenkes å tre i kraft 1. januar 2007.

Oppsummering

Samlet foreslås en bevilgning på 1 330 mill. kroner til tiltak for sysselsetting av sjøfolk for 2007 under kap. 909, post 73. Bevilgningsforslaget skal dekke utbetalinger for 6. termin 2006 (november/desember) og for 1.–5. termin 2007 (januar–oktober) for sjøfolk omfattet av ordningen. Det er budsjettert med 30 mill. kroner til en nettolønnsordning for Hurtigruten fra 1. juli 2007 (4. og 5. termin, juli–oktober).

Kap. 910 Støtte til utkantbutikker

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
71	Tilskudd	2 500		
	Sum kap. 910	2 500		

Ansvar for støtten ivaretas av Kommunal- og regionaldepartementet. Det vises til omtale av

Merkur-programmet i budsjettproposisjonen til Kommunal- og regionaldepartementet.

Kap. 912 Bedriftsrettet informasjonsformidling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>			5 000
70	Tilskudd	13 150	19 700	14 400
	Sum kap. 912	13 150	19 700	19 400

Vedrørende 2007:

Tidligere underpost 70.3 Virtuell brukerfront, er fra 2007 foreslått skilt ut på ny post 21.

Bedrifter og etablerere må forholde seg til en stadig økende mengde næringsinformasjon. Bety-

delige deler av informasjonsmengden omhandler nasjonale og internasjonale virkemidler og rammevilkår. Det offentlige bistår bedriftene med å skaffe seg oversikt over og til å orientere seg om denne store informasjonsmengden. Narviktelefonene/

Bedin, Euro Info Centrene og – etter hvert – den virtuelle brukerfronten, skal dekke dette behovet for overordnet samling av næringsrelevant informasjon i Norge.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Virtuell brukerfront

Tilstandsbeskrivelse

I St.prp. nr. 51 (2002–2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv, ble virkemiddel-institusjonene og deres oppgaver og organisering, herunder hvordan virkemiddelapparatet skal møte sine brukere, gjennomgått. Ett av de sentrale prinsippene i meldingen var at brukerne skal stå i fokus, og at virkemiddelapparatet skal ha en felles brukerfront. Det ble pekt på at en felles Internet-tjeneste (en virtuell brukerfront) burde være en del av brukerfronten.

I juni 2004 ble det besluttet å gjennomføre et forprosjekt for utvikling av en virtuell brukerfront. Forprosjektet anbefalte at det ble satt i gang et hovedprosjekt med formål å utvikle en nettbasert brukerfront med et avansert, interaktivt søkesystem som kjerneelement. Det ble videre sagt at brukerfronten skulle gi brukerne en enkel tilgang til informasjon om hva virkemiddelapparatet tilbyr av rådgivning, assistanse og andre virkemidler, samt kontaktpunkter for de forskjellige tjenestene.

Nærings- og handelsdepartementet har startet arbeidet med å utvikle en virtuell brukerfront. Formålet med portalen er følgende: *Virtuell brukerfront skal være en nettbasert portal som skal lede til svar på spørsmål om virkemidler innen næringsrettet forskning, næringsliv og internasjonalisering, samt virkemidler tilgjengelig innen EU/EØS.* Ut fra formålet skal den virtuelle brukerfronten dekke følgende behov:

- være en informasjonskanal for alle offentlige støtteordninger til næringslivet
- gi informasjon om hva som tilbys av assistanse, tjenester og ordninger, uten at brukeren behøver å kjenne de ulike institusjonene eller deres fokusområde
- lede brukeren til annen offentlig informasjon for næringslivet

Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er i ferd med å utvikle en felles kundeport for sine virkemidler. Gjennom kundeporten skal brukerne kunne søke fram de ulike virkemidlene, uavhengig av hvilken av de tre institusjonene som forvalter dem. Kundeportprosjektet betraktes som et pilotprosjekt for den virtuelle brukerfronten.

Arbeidet med utviklingen av en virtuell brukerfront ses også i sammenheng med planene for videreutvikling av Altinn.

I forprosjektet for utviklingen av virtuell brukerfront ble utviklingsavgiftene vurdert til rundt 8,5 mill. kroner. I 2006 ble det bevilget 5 mill. kroner til utviklingsarbeidet. Utviklingsarbeidet er inndelt i to faser, henholdsvis utvikling av informasjonsarkitektur og teknisk løsning. Arbeidet med informasjonsarkitekturen innebærer å definere hvordan brukerfronten skal fungere og hva som skal inkluderes og gjennomføres i 2006. I 2007 vil den tekniske utviklingen av portalen finne sted. Det tas sikte på å lansere portalen i 2007, og det vil derfor være driftsutgifter tilknyttet portalen fra og med 2007.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner til arbeidet med utvikling og drift av virtuell brukerfront.

Post 70 Tilskudd

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70.1	Euro Info Centre	13 150	2 350	2 450
70.2	Narviktelefonene/Bedin		12 350	11 950
70.3	Virtuell brukerfront		5 000	
	Sum post 70	13 150	19 700	14 400

Vedrørende 2007:

Som følge av gjeninnføring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i 2007 er bevilgnings-

forslaget til Narviktelefonene/Bedin redusert med 0,7 mill. kroner.

Underpost 70.1 Euro Info Centre

Tilstandsbeskrivelse

Euro Info Centre (EIC) er et samordnet informasjonsnettverk opprettet av Europakommisjonen med kontorer i de fleste europeiske land. Euro Info Centre-nettverket i Norge består av fem regionale kontorer. EIC Øst fungerer som nasjonal koordinator.

Formålet med EIC-nettverket er å informere og gi råd om markedsmuligheter og regelverk i EU/EØS, særlig til små- og mellomstore bedrifter. EIC-kontorene følger den næringsrelevante utviklingen i EU/EØS og bistår bedrifter som vil posisjonere seg i det europeiske markedet. EIC skal også gi innspill til Europakommisjonen i saker som har betydning for små og mellomstore bedrifter. I tillegg retter mange av EICs informasjonsaktiviteter seg mot organisasjoner og offentlige aktører som arbeider med norsk næringsliv.

EIC mottar offentlig tilskudd til deler av sin virksomhet. Tilskuddet dekker tjenester som å svare på henvendelser fra små- og mellomstore bedrifter, nettsatsing, nyhetsformidling og informasjonskampanjer i Norge og i EU/EØS-landene.

Henvendelser som medfører over to timers veilednings- og rådgivningsarbeid, regnes som et oppdrag og blir betalt av kunden.

EIC fungerer ofte som første kontakt for bedrifter som møter problemer knyttet til tolkninger av EØS-avtalen. Saker som ikke lar seg løse gjennom uformell kontakt med EIC, skal kunne behandles gjennom Europakommisjonens problemløsningsmekanisme, SOLVIT, som i Norge håndteres av Nærings- og handelsdepartementet.

Resultatrapport 2005

Omsetning og egeninntjening varierer mellom kontorene. De samlede inntektene til de tre kontorene som får offentlig støtte, EIC Øst (ved Innovasjon Norge i Oslo), EIC Nord (ved VINN i Narvik) og EIC Sør (ved Agderforskning i Kristiansand), var om lag 8,3 mill. kroner i 2005. Kontorene besvarte over 11 000 henvendelser fra mer enn 6 000 kunder i 2005. 52 pst. av henvendelsene kom fra bedrifter og 22 pst. fra etablerere. Nær 80 pst. av bedriftene hadde mindre enn 50 ansatte. Henvendelsene var knyttet til både EU-politikk og -programmer, EU- og EØS-regelverk, offentlige anskaffelser, standardisering, kontraktsrett og etableringer/ansettelser i EØS-land. Kontorene får mange henvendelser om toll og moms i EØS. Mange bedrifter kjenner til hvilket regelverk de berøres av, men trenger bistand med å tolke direktiver og forordninger. Internett er et viktig verktøy for pro-

filering og informasjonsformidling, sammen med publikasjoner, elektroniske nyhetsbrev, og en rekke foredrag og kurs. EIC-kontorene har kontrakt med Europakommisjonen om prosjektet Interactive Policy Making, som gir tilbakemelding om problemer næringslivet møter i det indre marked. EIC Øst har vært sekretariat for EUs Multi Annual Programme for Entrepreneurship and Innovation.

Prioriteringer 2007

EICs prioriteringer vil være å videreføre arbeidet med å:

- bistå bedrifter med informasjon og råd om EØS og EU
- bistå bedrifter med tolkninger av EØS- og EF-retten
- være en sentral aktør i norsk SOLVIT-arbeid
- videreutvikling av felles nettside (eic.no) og nyhetsbrev (eksportaktuelt.no)
- tilby kurs og seminarer som bidrar til å heve norsk næringslivs kompetanse om EU/EØS.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås et statlig tilskudd på til sammen 2,45 mill. kroner til EIC-nettverket. Det er forskjell på hvilke typer oppgaver de enkelte kontorene utfører. Nærings- og handelsdepartementet vil legge dette til grunn ved fordeling av støtten.

Underpost 70.2 Narviktelefonene/Bedin

Tilstandsbeskrivelse

Bedre og lettere tilgjengelig informasjon til næringslivet er et prioritert mål for regjeringen. Målet for tilskuddet til Narviktelefonene og Bedin er å samordne og bedre tilgjengeligheten til bedriftsrettet informasjonsformidling.

- Narviktelefonene gir gratis informasjon til næringslivet og publikum om etablerer-, bedrifts- og Europaspørsmål. Tjenesten skal forenkle tilgangen på informasjon om offentlige virkemidler og rammevilkår for å etablere og drive næringsvirksomhet.
- Bedriftsinformasjon på Internett (Bedin) er et elektronisk tilbud av bedriftsrelaterte emner med linker til andre aktuelle nettsider og en svartjeneste på e-post. Bedin tilbyr også lett tilgjengelige veiledninger og maler til forretningsdokumenter.

VINN er ansvarlig for utvikling og drift av Narviktelefonene og Bedin.

Resultatrapport 2005

Etterspørselen etter tjenestene fra Narviktelefonene og Bedin økte også i 2005. Narviktelefonene hadde ca. 28 000 henvendelser, en økning på 10 pst. fra 2004. Ca. 70 pst. av henvendelsene kom fra etablerere og ca. 30 pst. fra bedrifter. Henvendelsene fra bedrifter fortsetter å øke. Det kan skyldes at etablerere som var i kontakt med Narviktelefonene/Bedin i forbindelse med oppstart, også bruker tjenesten etter at de har etablert et selskap. Av de som var i kontakt med Narviktelefonene, fikk 47 pst. tilsendt etablererpakke. Narviktelefonene og Bedin får henvendelser fra hele landet, og ca. halvparten kom fra Østlandet.

89 pst. av henvendelsene kom fra bedrifter med under 10 ansatte, mot 85 pst. i 2004. Andelen av henvendelsene som kom fra bedrifter med under 20 ansatte, utgjorde 95 pst. mot 94 pst. året før.

Den bransjemessige sammensetningen av brukerne av Narviktelefonen er stabil. Over 80 pst. av henvendelsene til Narviktelefonene kan knyttes til næringsvirksomhet, som f.eks. formelle krav og valg av selskapsform. Også emner som offentlige

tilskudd og lån, skatter og avgifter og import blir ofte tatt opp.

Bedin hadde i overkant av 6,4 mill. sidehenvendinger i 2005, noe som er en økning på 19 pst. i forhold til 2004.

Det ble i 2005 gjennomført brukerundersøkelser av Narviktelefonene og Bedin. Spørsmålene omhandlet kvalitet på tjenesten, servicen kunden fikk og resultatet av henvendelsene. Gjennomsnittresultatet for Narviktelefonene var 1,5 og for Bedin 1,8 på en skala der 1 er meget godt fornøyd og 5 er ikke fornøyd. Dette tyder på at kundene var godt tilfreds med tilbudet.

Prioriteringer 2007

Narviktelefonene og Bedin vil i 2007 prioriterere videreføringen av arbeidet med å informere om etablerer-, bedrifts- og europaspørsmål gjennom å svare på spørsmål og tilby tilrettelagt informasjon.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås et tilskudd på 11,95 mill. kroner til Narviktelefonene/Bedin for 2007.

Kap. 913 Standardisering

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Tilskudd	25 000	24 800	25 000
	Sum kap. 913	25 000	24 800	25 000

Tilstandsbeskrivelse

Målsettingen med standardisering er å stille krav til produksjon av varer og tjenester for å oppnå praktiske og/eller økonomiske fordeler. Standardisering er bl.a. viktig for å motvirke tekniske handelshindringer, ved at ulike lands myndigheter kan harmonisere kravene som stilles til varer og tjenester gjennom standarder.

Tilskuddet under kap. 913 går til Standard Norge, som er sentralorganet for norsk standardisering. Standard Norge er en nøytral og uavhengig organisasjon for standardisering rettet mot næringsliv, forvaltning, arbeidsliv og forbrukere. I Norge er det Standard Norge som fastsetter Norsk Standard, uansett om standarden er utarbeidet i Norge eller internasjonalt. Standard Norge representerer norske interesser i den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den euro-

peiske standardiseringsorganisasjon CEN. Standard Norge kan også ivareta bransjestandardisering og annen type virksomhet, som ikke fører til Norsk Standard.

Standard Norge blir hovedsakelig finansiert ved medlemsavgifter, bidrag fra offentlige og private interessenter, royalty fra salg av standarder, formidling, kursvirksomhet og tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Formål

Formålet med det statlige bidraget er å sikre at norske bedrifters tekniske løsninger blir ivarettet ved utarbeidelsen av europeiske og internasjonale standarder, slik at norske produkter lettere får adgang til internasjonale markeder.

Standard Norge skal arbeide for å sikre at dette formålet ivaretas. Standard Norge skal følge opp

norske forpliktelser i henhold til bl.a. EØS-avtalen og bidra til å gjennomføre prosjekter og tiltak som støtter opp om målsettingene. Standard Norge skal overvåke det internasjonale standardiseringsarbeidet og sette inn tiltak dersom norske interesser står i fare for å bli skadelidende.

Resultatrapport 2005

Standard Norge hadde en positiv utvikling i 2005. Virksomheten hadde økte inntekter og et overskudd på 3,7 mill. kroner. Dette skyldes i hovedsak rasjonaliseringsgevinster etter sammenslåingen av fire standardiseringsorganisasjoner i 2003, og effektiviseringsarbeidet i form av ny organisasjonsmodell. Det ble fastsatt 508 harmoniserte standarder (standarder basert på EU-direktiver) og 23 særnorske standarder ble sendt på EU-høring. Av komitéarbeid som hadde betydning for norsk næringsliv, kan områdene miljødata, fiskeoppdrett, helse, samfunnsikkerhet, bygningsenergi og petroleumsindustri spesielt nevnes. Flere av disse har hatt norsk ledelse og/eller sekretariat.

Standard Norge har ledet arbeidet for en felles europeisk merkeordning. Arbeidet går ut på å videreutvikle det felles europeiske merket Key-mark til å bli et ledende produktmerke som bekrefter overensstemmelse med europeiske standarder. Standard Norge har deltatt på styringsnivå i ISO og CEN, noe som har gitt mulighet for å ivareta Norges nasjonale behov i policyutviklingen innenfor disse organisasjonene. Når det gjelder overvåking av standardiseringsprosjekter, som kan være skadelige for norske interesser, så har Standard Norge arbeidet med markeditilpassede varslingsrutiner. Dette gjøres gjennom faglige nettverk som følger utviklingen på sine områder, høringer på

Internett hvor man kan abonnere på varslinger og en egen tjeneste som gir oversikt over forslag til standarder.

Prioriteringer 2007

Standard Norge skal:

- søke å oppnå effektiviseringsgevinster i standardiseringsarbeidet i Norge, bl.a. ved å samarbeide med andre norske standardiseringsmiljøer. Ev. effektiviseringsgevinster tas ut i form av mer standardisering og en ytterligere forbedring av ivaretagelsen av norske interesser internasjonalt
- koordinere den norske deltakelsen i de ISO- og CEN-komiteer som vurderes å ha betydning for norsk næringsliv og oppnevne norske representanter til disse komiteene. I komiteer som anses som særlig viktige for norske næringslivs- og samfunnsinteresser, skal Standard Norge arbeide for å få lederskapet og/eller sekretariatet
- ivareta de forpliktelser Norge har i henhold til EØS-avtalen. Dette gjøres ved å fastsette de standarder som bygger på EU-direktiv i Norge og sende standarder som er spesielle for Norge på EU-høring
- overvåke internasjonalt standardiseringsarbeid for å kunne varsle om standardiseringsprosjekter som vurderes som skadelige for norsk næringsliv

Budsjettforslag 2007

Det foreslås bevilget 25 mill. kroner under posten for å ivareta norske næringslivsinteresser i standardiseringsarbeidet.

Programkategori 17.20 Forskning, nyskaping og internasjonalisering

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
920	Norges forskningsråd	896 000	1 066 000	1 081 000	1,4
922	Romvirksomhet	301 900	310 800	469 400	51,0
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	26 157	26 500	27 500	3,8
927	Språkteknologisenter	25 000			
929	Norsk Designråd	16 900	25 000	25 000	0,0
934	Internasjonaliseringstiltak	81 898	37 000	39 800	7,6
937	Svalbard Reiseliv AS	2 000	2 000	2 000	0,0
938	Omstillingstiltak	7 000	10 500	1 000	-90,5
2421	Innovasjon Norge	36 703 296	31 275 500	34 317 700	9,7
2426	SIVA SF	65 000	130 000	381 000	193,1
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt				0,0
	Sum kategori 17.20	38 125 151	32 883 300	36 344 400	10,5

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på postgrupper

					(i 1 000 kr)
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-29	Driftsutgifter		2 000	11 000	450,0
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 269 714	1 235 100	1 227 000	-0,7
70-89	Overføringer til andre	1 059 806	1 396 200	1 556 400	11,5
90-99	Lånetransaksjoner	35 795 631	30 250 000	33 550 000	10,9
	Sum kategori 17.20	38 125 151	32 883 300	36 344 400	10,5

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Økende internasjonal økonomisk integrasjon, samt raske endringer i kunnskap, teknologi og markeder, gjør at norsk næringsliv møter stadig sterkere konkurranse internasjonalt. Skal Norge lykkes med å opprettholde og øke verdiskapingen, stilles

det høye krav til økonomiens evne til omstilling og innovasjon og til vår evne til å utnytte våre fortrinn. Trygghet gjør det mulig å våge å omstille oss når verden rundt oss forandres. Kombinasjonen av trygghet, kompetanse og åpenhet har gjort Norge til et av de landene i verden med best konkurransevne.

Den globale økonomiske integrasjonen og konkurransen gir oss nye utfordringer, men også nye markedsmuligheter. For å kunne hevde oss på det internasjonale markedet, må vi bygge ny kunnskap, teknologi, utvikling og design inn i varene og tjenestene våre.

Regjeringen vil legge til rette for forskning og innovasjon og har som mål at Norge skal bli en av de ledende, innovative, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomier i verden innenfor de områder der vi har fortrinn. Mye av verdiskapingen som sørger for velferden i dag, kommer fra varer og tjenester som ikke fantes for 20 år siden.

Forskning er en viktig faktor i omstillingen av norsk næringsliv. Over halvparten av norske bedrifters registrerte investeringer i innovasjon brukes på forskning. Regjeringen vil føre en aktiv næringspolitikk med satsing på forskning og utvikling som styrker det næringslivet vi har og som stimulerer til at nye arbeidsplasser vokser fram. Regjeringen vil legge til rette for forskning og innovasjon hos private næringsaktører gjennom gode rammebetingelser, forutsigbarhet og offentlig medvirkning til nyskaping. Regjeringen vil videre stimulere til økt samspill mellom næringsliv, forskningsmiljøene og offentlig sektor.

Regjeringen vil legge til rette for næringsvirksomhet i hele landet. For å få til økt verdiskaping vil regjeringen videreføre satsingen gjennom det offentlige virkemiddelapparatet. Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd skal være en samordnet og fleksibel partner for næringslivet. Det offentlige virkemiddelapparatet skal bidra til nyskaping og innovasjon ved å tilby kompetanse, læringsarenaer, finansiering, garantier, tilskudd og egenkapital for næringslivet. Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet samarbeider om å utvikle et program for Norges fremste næringsklynger. Aktørene samarbeider også i flere programmer for å øke verdiskapingen i lokale næringsmiljøer.

Forskning og utvikling

Offentlig forskningsfinansiering skal sikre at det utføres både grunnleggende, næringsrettet forskning og mer anvendt forskning og utvikling (FoU). En god kunnskapsinfrastruktur i form av universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter bidrar til næringsrelevant kunnskap og forskning på et bredt område og arbeidskraft med høy kompetanse. Videre sikrer det næringslivet gode samarbeidspartnere og forskningsbaserte ideer med kommersielt potensial.

Regjeringen har som mål at forskningsinnsatsen i norsk næringsliv skal øke betydelig. En sentral utfordring knyttet til denne ambisjonen er å sti-

mulere og utløse næringslivets egen FoU-innsats. Målsettingen fra St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, som Stortinget sluttet seg til våren 2005, innebærer et betydelig vekstbehov fra næringslivet, internasjonale og andre private kilder i årene framover. Dette krever gode generelle rammebetingelser som gir forutsigbarhet for bedriftene og stiller krav til innretningen av de offentlige virkemidlene. Regjeringen vil derfor særlig satse på tiltak som stimulerer næringslivets forskningsinnsats og på tiltak som styrker kontakten mellom næringsliv og forskningsinstitusjoner.

Generelle virkemidler gir like muligheter for bedriftene når det gjelder tilgang til offentlige forsknings- og innovasjonsmidler, uavhengig av bedriftens bransjetilknytning eller geografisk plassering. I tillegg til slike virkemidler satses det spesielt på forskning og utvikling innenfor næringer der Norge har spesielle fortrinn og hvor det er betydelig verdiskapingspotensial. Regjeringen vil at en større del av *naturgassen* som utvinnes på norsk sokkel skal tas i bruk innenlands til industri-, energi- og transportformål. Naturgass har et stort potensial for næringsutvikling og nye arbeidsplasser. Det nye forskningsprogrammet Gassmaks vil omfatte utvikling av nye gassprosesser, -produkter og -systemer.

Regjeringen mener det er et betydelig verdiskapingspotensial innenfor *romvirksomheten*. Den europeiske romorganisasjonen ESA (European Space Agency) startet opp en rekke nye romfartsprogrammer ved sitt ministermøte i Berlin i desember 2005. I St.prp. nr. 46 (2005–2006) Norges deltakelse i europeiske romfartsprogrammer, la regjeringen fram forslag om økte bevilgninger til deltakelse i disse programmene. De samlede deklarasjonene fra ESAs medlemsland var 5,7 mrd. euro, og Norge deklarerer deltakelse for 122,5 mill. euro for de nærmeste 11 år. Det innebærer en betydelig økning i den norske satsingen på romvirksomhet.

Nyskaping

Regjeringen vil bidra til et offentlig finansieringstilbud som utfyller det private tilbudet der hvor det private kapitalmarkedet ikke synes å fungere godt nok. Sårkornfond med delt privat og offentlig finansiering er et sentralt virkemiddel på dette området. Dette omfatter både landsdekkende og distriktsrettede sårkornfond. Statens interesser i sårkornfondene blir forvaltet av Innovasjon Norge. Sårkornfondordningene ble godkjent av EFTAs overvåkingsorgan ESA i mars 2006. I 2006 ble det også vedtatt at de fire distriktsrettede fondene skulle deles opp i seks fond for å øke nærheten mellom

fondene og prosjektene, og at ett av fondene lokaliseres til Førde. Fond i Bodø og Bergen har hentet inn privat kapital og er nå operative. Fokuset nå er på å få alle fondene operative.

Regjeringen vil stimulere til innovasjon og entreprenørskap blant kvinner. Innovasjon Norge har som mål at 25 pst. av selskapets midler skal gå til prosjekter som bidrar til økt deltakelse av kvinner i næringslivet. Innovasjon Norge har også en særskilt satsing på kvinner kalt «Kvinner i Fokus». I 2006 startet Innovasjon Norge et eget program for innovasjon og entreprenørskap blant kvinner.

Regjeringen legger vekt på gjenkjøp som et viktig industripolitisk virkemiddel i forbindelse med større forsvarsanskaffelser. Myndighetene og virkemiddelapparatet samarbeider med forsvarsindustrien om å vurdere de strategiske mulighetene norsk industri kan få som kan følge av en eventuell anskaffelse av nye kampfly.

Design kan gi brukervennlige, estetiske og miljøriktige produkter og tjenester. Undersøkelser fra Sverige, Danmark og Storbritannia viser at det er klar sammenheng mellom bruk av design og utviklingen av bedrifters resultat. De som bruker design mest aktivt, har også de beste resultatene. Utfordringen er at potensialet i design ikke er godt nok utnyttet, bl.a. fordi det er lite kunnskap om hvordan design kan tas i bruk. Regjeringen lanserte derfor i juni 2006 en langsiktig satsing på næringsrettet design. Hovedvirkemidlene er å gjøre designrådgiving tilgjengelig i hele landet og øke tilskuddene til designprosjekter.

Maritim sektor er et annet satsingsområde for regjeringen. Regjeringen vil styrke konkurransevnen og verdiskapingen i de maritime næringer ved å bidra til økt innsats innen maritim forskning og innovasjon. Regjeringen vil legge til rette for et bredt samarbeid mellom næringene, forskningsmiljøene, virkemiddelapparatet og myndighetene. Målet er at Norge skal være verdensledende innenfor maritim forskning, kompetanseutvikling og nyskaping for å sikre arbeidsplasser og vekst i næringen. Innovasjon Norge har iverksatt en tilskuddsordning for maritim utvikling. Norges forskningsråd og Innovasjon Norge har inngått en avtale om samarbeid som skal sikre kopling mellom FoU-satsingen i Forskningsrådet gjennom programmet Maroff og maritim utvikling i Innovasjon Norge.

Regjeringen vil øke satsingen på *reiseliv og turisme*, som er blant verdens raskest voksende næringer. Et sentralt element i profileringen er arbeidet med å fremme Norge som reise­mål. Målet er å bidra til at Norge opprettholder eller helst øker sin andel av den globale turismen. Turismen har stor betydning for sysselsetting og øko-

nomi i Norge, spesielt i distriktene. I Norge står reiselivsnæringene for omtrent 4 pst. av bruttonasjonalproduktet og 7 pst. av sysselsettingen. Det pågår et bredt arbeid for å styrke og videreutvikle næringene. Det arbeides med å opprette en sertifiseringsordning, det utarbeides konsept for økoturisme og det er utarbeidet en revidert merkevarestrategi for Norge som turistmål. Regjeringen vil i 2007 legge fram en nasjonal strategiplan for reiselivet. Utvikling av kunnskapsgrunnlaget for reiseliv blir en sentral del av arbeidet med denne strategiplanen.

Internasjonalisering

Stadig flere nyetablerte bedrifter betrakter hele verden som sitt hjemmemarked. Internasjonalisering er krevende, og myndighetene legger til rette ved å sikre norske bedrifter gode vilkår som gjør dem konkurransedyktige på de internasjonale markedene. Innovasjon Norge, med sine kontorer i utlandet, bidrar med internasjonaliseringsekspertise, kunnskap om de lokale markedene og tilgang til nettverk og samarbeidsarenaer for næringslivet. Garanti-Instituttet for Eksportkreditt og Eksportfinans ASA sikrer næringslivet gode finansieringsbetingelser, garantier og forsikringer, mens utenriksstasjonene og besøk fra kongehus og regjering åpner dører og gir anseelse på markeder hvor dette er nødvendig.

Nordområdene er viktige for Norge, både av strategiske og økonomiske grunner. Regjeringens aktive nordområdepolitikk krever oppfølging på bred front. Nordområdene er således også et satsingsområde for virkemiddelapparatet. Innovasjon Norge er i ferd med å etablere et kontor ved generalkonsulatet i Murmansk. SIVA ser på mulighetene for å utvide engasjementet i Nordvest-Russland til også å gjelde Arkhangelsk.

Tilgang til internasjonal forskning har alltid vært en forutsetning for utvikling av nasjonal kunnskap og teknologi. Norske forskere må delta i internasjonale samarbeidsprosjekter og forskningsprosjekter på tvers av landegrenser. Økende internasjonalisering og raske endringer i kunnskap og teknologi representerer utfordringer og muligheter for norsk næringsliv. Internasjonalisering er derfor en sentral og integrert del av FoU-politikken og innovasjonspolitikken.

Tilgangen til internasjonale forskningsresultater er viktig for næringslivet. Norske forskningsmiljøer må møte og utfordres av de beste i resten av verden. Norge deltar derfor aktivt i utformingen av EUs 7. rammeprogram for forskning (2007–2013), Eureka (et europeisk nettverk for å stimulere til markedsnært FoU-samarbeid) og gjennom

bilateralt forskningssamarbeid med andre land. Det vil være behov for økt mobilisering for deltagelse fra næringslivet i EUs rammeprogram.

Overordnede mål og strategier

Med dette budsjettforslaget følger regjeringen opp Soria Moria-erklæringen ved å foreslå en styrking av den næringsrettede forskningsinnsatsen og av tiltak som utløser økt forskningsinnsats i næringslivet. Samlet foreslår regjeringen å øke midlene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til romvirksomhet, ordningen for forskning- og utviklingskontrakter i Innovasjon Norge og programmer i regi av Norges forskningsråd, med til sammen om lag 170 mill. kroner. Dette innebærer en økning på 10,6 pst. i forhold til saldert statsbudsjett for 2006. Den kraftige økningen i bevilningene til ordninger under Innovasjon Norge i statsbudsjettet for 2006 videreføres.

Regjeringen markerer også en kraftig satsing på reiseliv og turisme, som er en av verdens raskest voksende næringer med stor betydning for økonomi og sysselsetting over hele landet. Regjeringen har pekt ut reiseliv som et prioritert næringsområde og vil utarbeide en nasjonal strategi for næringene. Målet er å bidra til at Norge øker sin andel av den globale turismen.

Blant de sentrale initiativene er:

- *Reiseliv* prioriteres i enda sterkere grad enn tidligere. Totalt økes avsetningen til reiseliv på Innovasjon Norges budsjett fra 172,5 mill. kroner i 2006 til 200 mill. kroner i 2007. Dette er en dobling i forhold til nivået i 2005.
- Regjeringen satser kraftig på *romvirksomhet* gjennom økt deltagelse i European Space Agency (ESA) sine romfartsprogrammer. Regjeringen tar her et aktivt grep for utviklingen av framtidens teknologier i Norge, spissteknologi som vil bidra til å gjøre Norge til en innovativ og kunnskapsbasert økonomi. Bevilningene til romvirksomhet foreslås i statsbudsjettet 2007 økt med 158,6 mill. kroner i forhold til saldert

statsbudsjett for 2006. Regjeringens satsing utløser en rekke kontrakter for norske høyteknologiske bedrifter. Midlene gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, teknologiutvikling, forskning, miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, navigasjon, redningstjeneste og sjøsikkerhet.

- Det bevilges 245 mill. kroner til *forsknings- og utviklingskontrakter* i Innovasjon Norge. Satsingen bidrar til å stimulere innovasjonsprosjekter med høyt teknologiinnhold innefor prioriterte områder i norsk næringsliv og i offentlig sektor. Ordningen er særlig viktig for prosjekter innenfor helsesektoren.
- *Gassmaks-programmet* for forskning på industriell bruk av naturgass skal startes opp i 2007. Det foreslås totalt avsatt 26 mill. kroner til Gassmaks-programmet. Regjeringen har store forventninger til at programmet vil bidra til å realisere store og nye muligheter for verdiskaping og sysselsetting.
- Næringsrettet brukerstyrt forskning gjennom *Brukerstyrt innovasjonsarena* foreslås styrket med 20 mill. kroner av avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping. Dette vil gjøre det mulig å realisere flere prosjekter som vurderes som lønnsomme av Norges forskningsråd og som i dag ikke har finansiering.
- Regjeringen satser på *nordområdene* på bred front, og virkemiddelapparatet spiller en viktig rolle.
- *Reduksjon av utslipp av NO_x* fra skipsfart er et viktig miljøtiltak. For å utvikle teknologier som gjør det mulig for skipsfarten å slippe ut mindre NO_x, forelås det bevilget 20 mill. kroner til Maroff for å støtte utvikling av NO_x-relatert teknologi.
- Den rettighetsbaserte *Skattefunnordningen*, som er særlig rettet mot små og mellomstore bedrifter, videreføres. Økonomistyringen i Skattefunnordningen vil bli gjennomgått med sikte på å gjøre ordningen mer treffsikker og i tråd med forutsetningene.

Kap. 920 Norges forskningsråd

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
50	Tilskudd	896 000	1 066 000	1 081 000
	Sum kap. 920	896 000	1 066 000	1 081 000

Vedrørende 2007:

Som følge av gjeninnføring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i 2007 er bevilgningsforslaget redusert med 5 mill. kroner.

Post 50 Tilskudd

Virksomhetsbeskrivelse

Norges forskningsråd (Forskningsrådet) er regjeringens sentrale forskningspolitiske organ. Forskningsrådet har i hovedsak tre roller: Det er myndighetenes sentrale forskningspolitiske rådgiver. Forskningsrådet har videre en operatørrolle i form av å finansiere forskning, drive forskningsprogrammer, utvikle virkemidler, evaluere og formidle forskningsresultater og fremme internasjonalt forskningssamarbeid. Dessuten representerer det en viktig møteplass for aktørene i forskningssystemet, forvaltningen, næringsliv og allmennheten som muliggjør dialog om framtidige forskningsfelt og muligheter. Norges forskningsråd er organisert som et nettobudsjettert forvaltningsorgan som er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet. Forskningsrådet er organisert i tre divisjoner: Divisjon for vitenskap, Divisjon for store satsinger og Divisjon for innovasjon.

Resultatrapport 2005

Bevilgning fordelt på underposter

		(i 1 000 kr)
Underpost	Betegnelse	Bevilgning 2005
50.1	Næringsrettet brukerstyrt forskning	348 700
50.2	Næringsrettet strategisk forskning	178 000
50.3	Innovasjon	95 000
50.4	Infrastrukturtiltak	274 300
	Sum post 50	896 000

Underpost 50.1 Næringsrettet brukerstyrt forskning

Brugerstyrt forskning innebærer at det offentlige støtter forskningsprosjekter med relevans for næringslivet, dvs. prosjekter styrt av bedriftene selv. Brugerstyrt forskning stimulerer næringslivet til å øke sin forskningsinnsats og til å gjennomføre FoU-prosjekter som de ellers ikke ville gjennomført, eller ville gjennomført med svakere omfang og framdrift. Hensikten med brukerstyring er at brukerne, i all hovedsak bedrifter, skal ta initiativ til, styre og delfinansiere forskningsaktiviteter innenfor de respektive programmene for å sikre at

Nærings- og handelsdepartementet søker å legge til rette for et mer FoU-intensivt næringsliv gjennom effektiv bruk av offentlige forskningsmidler. Mål, resultatindikatorer og krav til rapportering gis gjennom statsbudsjettet og i de årlige tildelingsbrevene til Forskningsrådet. I tillegg har Nærings- og handelsdepartementet en løpende dialog med Forskningsrådet om disse føringene og andre aktuelle saker. Norges forskningsråd la om til elektronisk rapportering i forbindelse med sine prosjekter fra og med 2005. Dette gir bedre datakvalitet og enklere tilgang til et oppdatert bilde av utviklingen i Forskningsrådets prosjektportefølje. Departementet vil derfor, i samarbeid med Forskningsrådet, legge til rette for at flere innsats- og resultatindikatorer for den næringsrettede forskningen utvikles og kan tas i bruk i den løpende styringen av midlene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Forskning er i sin karakter en langsiktig virksomhet i den forstand at det tar tid å komme fram til anvendbare resultater. Det er derfor viktig at den årlige rapporteringen gjennom St.prp. nr. 1 blir fulgt opp av evalueringer i ettertid for å kartlegge hvilke tiltak som har størst effekt på foretakenes evne og vilje til å utvikle og ta i bruk ny forskning og forskningsbasert kunnskap.

den forskningen som utføres er næringsrelevant og at forskningsresultatene tas i bruk.

I 2005 ble det over Nærings- og handelsdepartementets budsjett tildelt 348,7 mill. kroner til brukerstyrt forskning gjennom Forskningsrådet. De samlede kostnadene ved disse prosjektene var nærmere 1,7 mrd. kroner. Av den offentlige innsatsen bidro departementene med 745 mill. kroner, mens andre offentlige midler utgjorde ca. 30 mill. kroner. Næringslivet bidro med 905 mill. kroner. Det private bidrag økte med ca. 130 mill. kroner fra 2004 til 2005. I 2005 var det 1 532 deltakere i Forskningsrådets brukerstyrte programmer, en liten

økning fra 2004. Av deltakerne var 17 pst. utenlandske.

Forskningsrådets brukerstyrte programmer er siden midten av 1990-årene blitt evaluert av Møre-forskning. I gjennomsnitt utløser 1 krone i støtte fra Forskningsrådet 1,5 kroner i FoU-investering i bedriftene (basert på et utvalg av bedriftsprojekter i perioden 1995–2004). Prosjektene bidrar dessuten til at det skapes og spres ny kunnskap og til vitenskapelige publiseringer, doktorgradsutdanning og samarbeid med universiteter og forskningsinstitutter.

Det er vanskelig å dokumentere resultater fra de brukerstyrte prosjektene for et enkelt år, bl.a. fordi det tar tid før resultatene kommer og fordi en betydelig del av gevinsten ved brukerstyrte prosjekter er kunnskapsutvikling i bedriftene. En viss indikasjon er det likevel at det i 2005 ble rapportert om 54 nye patenter, 21 lisensavtaler og 7 nyetablerte bedrifter i forbindelse med prosjektene og at antall doktorgradsstipendiater fortsatte å øke.

Bevilgningene til den næringsrettede brukerstyrte forskningen var i 2005 inndelt i åtte sektorer. Fordelingen av midlene på de ulike sektorene er vist i tabellen nedenfor.

Fordeling av midler på de ulike sektorene innenfor næringsrettet brukerstyrt forskning i 2005

Sektor	Bevilgning NHD	Samlet finan- siering	(i 1 000 kr)
			NFRs andel av total FoU-inn- sats (i pst.)
Maritim og offshore	40 000	91 100	47,8
Olje og gass	3 000	358 900	42,6
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)	98 200	333 300	43,9
Tjenesteyting, handel og logistikk	28 500	145 700	32,2
Energi, miljø, bygg og anlegg	28 000	278 400	55,5
Prosessindustri og biomedisinsk industri	48 500	149 100	33,9
Vareproduksjon og materialforedling	73 500	182 400	37,1
Marine og biologiske ressurser	29 000	142 600	57,5
Sum næringsrettet brukerstyrt forskning	348 700	1 681 500	44,3

Bevilgningen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til *maritim og offshore* gikk i hovedsak til det brukerstyrte innovasjonsprogrammet Maroff, Maritim virksomhet og offshore operasjoner. Maroffs programplan er basert på fem områder for økt forsknings- og utviklingsinnsats. Områdene er identifisert i samarbeid med den maritime næringen, og vurderes som å ha et stort potensial for økt innovasjon og verdiskaping. Maroff støttet totalt 44 FoU-prosjekter i 2005. Disse var i hovedsak verdikjede- og klyngeprosjekter der mange maritime aktører deltar. Maroff støttet også norsk deltakelse i internasjonale prosjekter og nettverk i EUs 6. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling innenfor områder som sjøsikkerhet, elektronisk infrastruktur og logistikk. Et samarbeid med Singapore innenfor maritim FoU ble videreført i 2005.

Midlene til *olje og gass* går til det store programmet Petromaks. Mange av prosjektene i programmet har gitt grunnleggende innsikt og praktiske løsninger som bidrar til bedre utnyttelse av petro-

leumsressursene på norsk sokkel. Det er en høy grad av næringslivsfinansiering knyttet til de brukerstyrte prosjektene i denne sektoren.

Midlene til brukerstyrt *IKT-forskning* ble fordelt på Innovasjonsprogrammet IKT og programmene IKT sikkerhet og sårbarhet, IKT i medisin og helsetjeneste og Kommunikasjon, IKT og medier. Kravet om at minst 10–12 pst. av denne bevilgningen skulle nyttes til innholdsrelatert FoU, inklusive IKT for grupper med spesielle behov, ble oppfylt. Flere IKT-prosjekter har i 2005 lagt grunnlaget for spennende innovasjoner. Som et eksempel er det i et samarbeid mellom Telenor ASA, NTNU og SINTEF utviklet en teknologi for å bestemme posisjonen for mobiltelefoner med nøyaktighet på under én meter.

Midlene til sektoren for *tjenesteyting, handel og logistikk* gikk hovedsakelig til Puls-programmet. En rekke nystartede prosjekter i 2005 har bidratt til å styrke tjenesteforskningen og øke kunnskapen om tjenesteytende sektor som en viktig del av norsk økonomi. Tall fra OECD viser at nærings-

livets FoU innenfor tjenestesektorer i Norge er relativt høy sammenlignet med f.eks. Sverige og Finland.

Sektoren *energi, miljø, bygg og anlegg* omfatter programmene Renergi og Fiba (Forskningsbasert innovasjon i bygg og anlegg). Fiba skal bidra til konkurransedyktige bedrifter gjennom å tilføre ny kunnskap, ledende teknologier og effektive metoder slik at næringen skal kunne utnytte sine ressurser. Renergi har i 2005 finansiert prosjekter som har omfattet hele verdikjeden fra klima- og energiplanlegging til mulig realisering av lavenergibygg. Renergi har også bidratt til utvikling av nye løsninger for bl.a. vindturbiner, solcellebasert løsninger og hydrogensystemer.

Midler til *prosessindustri og biomedisinsk industri* gikk hovedsakelig til innovasjonsprogrammet prosess- og biomedisinsk industri, Prosbio. Prosbios hovedaktivitet var i 2005 knyttet til oppfølging av løpende prosjekter og igangsetting av 14 nye prosjekter. 11 av disse prosjektene var innenfor biomedisinsk industri og to var rettet mot produksjon av nye materialer. Omfanget av internasjonalt samarbeid er økende. 80 pst. av programmets midler i 2005 gikk til prosjekter med internasjonalt samarbeid.

Midlene til sektoren for *vareproduksjon og materialforedling* gikk hovedsakelig til Program for vareproduksjon og materialforedling, Varemater. Totalt omfattet programmet 60 prosjekter i 2005, hvorav 18 var nyoppstartet. Internasjonalt samarbeid inngikk i 77 pst. av prosjektene. Modellen programmet har brukt for samspill næringsliv og akademia har vakt internasjonal oppmerksomhet og er blitt et forbilde for tenkningen i teknologi-plattformsatsingen Manufuture under EUs 7. ramme-program.

Midlene til *marine og biologiske ressurser* gikk til brukerstyrte prosjekter i programmene Næringsmidler og Bioteknologi. I de brukerstyrte prosjektene innenfor næringsmidler deltar ca. 80 bedrifter, hovedsakelig distriktsbaserte små og mellomstore bedrifter. Et konsortium bestående av norske industribedrifter (Tine, Mills, Borregaard, Ewos, Prediktor og Stabburet) og forskningsinstitusjoner har utviklet nye teknikker for forbedret

utnyttelse av råvarer i industrien. Enkelte metoder er allerede implementert med godt resultat og med stor økonomisk betydning for selskapene, mens andre fortsatt er under implementering.

Underpost 50.2 Næringsrettet strategisk forskning

Strategisk forskning dreier seg om forskningsinnsats av langsiktig og ofte tverrfaglig karakter som bidrar til å utvikle en kunnskapssektor som kan ivareta behovene til eksisterende og framtidig næringsliv. Strategisk forskning skal stimulere til langsiktig FoU-samarbeid mellom bedrifter, mellom bedrifter og FoU-miljøer og mellom norske og utenlandske forskningsmiljøer.

De sentrale virkemidlene er strategiske instituttprogrammer (SIP), strategiske universitetsprogrammer (SUP) og spesielle satsinger (som mikro-teknologi og Simulasenteret). Strategiske instituttprogrammer skal bidra til at instituttsektoren kan bygge opp et godt tilbud på viktige områder for norsk næringsliv. Strategiske universitetsprogrammer skal bidra til å støtte forskergrupper ved universitetene til å utvikle fagområder som vil være sentrale for næringslivet. Det tas også sikte på å utvikle miljøer som kan delta aktivt i internasjonalt forskningssamarbeid.

I 2005 ble IKT-forskning, bioteknologi og materialteknologi prioritert. I tillegg ble det bevilget midler til andre områder som ble vurdert å ha nasjonal betydning. Strategisk næringsrettet forskning finansierte også et høyt antall doktorgrader og postdoktorstipend. Sammenliknet med 2004 er antall rapporterte doktorgradsstipendiater og postdoktorstipendiater på samme nivå i 2005. Bevilgninger til brukerstyrt forskning bidrar dessuten også til forskerrekruttering og doktorgradsutdanningen. Forskningsrådet finansierte i 2005 totalt 1 346 doktorgradsstipendiater. Om lag 20 pst. av disse var tildelt over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Fordelingen av midlene på de fire sektorene som Nærings- og handelsdepartementet finansierer er vist i tabellen nedenfor.

Fordeling av midler på de ulike sektorene innenfor næringsrettet strategisk forskning i 2005

Sektor	(i 1 000 kr) Bevilgning
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)	78 000
Bioteknologi	24 000
Materialforskning	22 500
Andre nasjonalt viktige kompetansefelt	53 500
Sum næringsrettet strategisk forskning	178 000

Hovedformålet innenfor *informasjons- og kommunikasjonsteknologi* har vært å framskaffe innsikt i det fundamentale grunnlaget for IKT som basis for næringsutvikling. De tre kjerneområdene har vært (i) mikroteknologi og annen teknologi som danner det fysiske grunnlaget for IKT-systemer, (ii) teknologi for programvareutvikling og (iii) kommunikasjonsteknologi og -infrastruktur. Bevilgningen har bl.a. gått til drift av Simula Research Laboratory, programmene IKT 2010, Beregningsorientert matematikk i anvendelser (BeMatA) og Sikkerhets- og sårbarhetsforskning.

Aktivitetene innenfor *bioteknologi* har vært rettet mot videre utbygging av gode grunnforskningsmiljøer for utvikling av bioteknologibasert næringsvirksomhet. Dette er også fulgt opp ved en bevilgning til programmet Grunnleggende næringsrettet bioteknologi. Programmet støtter prosjekter hvor målet er å få fram grunnleggende kunnskap som kan gi muligheter til framtidige bioteknologiske produkter og tjenester. Det er videre gitt

støtte til seks strategiske teknologiprogram og to nettverksprogram.

Innen *materialforskning* ble departementets bevilgning i 2005 rettet mot langsiktig grunnleggende forskning innenfor utvalgte deler av materialteknologien. 18,8 mill. kroner av bevilgningen ble fordelt på strategiske institutt- og universitetsprogrammer. Nærings- og handelsdepartementet tildelte 3,7 mill. kroner til nanoteknologiprogrammet Nanomat i 2005. Det ble ferdigstilt en rapport om helse- og miljøproblematikk relatert til nanopartikler, et område det er lite kunnskap om.

Innenfor området *andre nasjonalt viktige kompetansefelt* ble midlene fordelt med 51,4 mill. kroner til teknisk-naturvitenskapelige fag og 2,1 mill. kroner til samfunnsvitenskapelige fag. Kompetansefeltene omfatter prosesseteknologi, marin teknologi, bygg- og miljøteknikk og produktivitet, markedsføring og ledelse.

Antall strategiske universitets- og instituttprogrammer (SUP og SIP) og nettverksprogrammer er vist i tabellen nedenfor:

Antall SUP, SIP og nettverksprogrammer finansiert etter sektor i 2005

	SUP	SIP	Nettverksprogram	Sum
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	6	7	3	16
Bioteknologi	5	1	2	8
Materialforskning	3	4	1	8
Andre nasjonalt viktige kompetansefelt	5	16	0	21
Sum	19	28	6	53

Underpost 50.3 Innovasjon

Innovasjon foregår i mange sammenhenger i et samspill mellom næringsliv, kunnskapsmiljøer og offentlige myndigheter. FoU-basert innovasjon kan ha betydelig verdiskapingspotensial, men kommersialiseringsprosessen er ofte krevende og innebærer høy grad av risiko. Markedsmechanismene kan være utilstrekkelige til å utløse dette potensialet. Det er viktig å ha virkemidler som bidrar til

knytte aktørene tettere sammen for å stimulere FoU- og innovasjonsprosesser. Dette er særlig viktig ettersom en forholdsvis stor del av norsk næringsliv består av små- og mellomstore bedrifter med liten kapasitet til å drive egen forskning.

Underposten Innovasjon var i 2005 delt inn i tre sektorer: Tiltak for å fremme kontakt mellom næringsliv og kunnskapsinstitusjoner – såkalte brobyggingstiltak, tiltak for å fremme kommersialisering av FoU-resultater og andre tiltak for å

fremme forsknings- og innovasjon. Når det gjelder vitenskapelige resultater fra innovasjonstiltakene i 2005 er det en økning for vitenskapelige artikler, men en liten nedgang i antall doktorgradsstipendi-

ater. Totalt 941 bedrifter deltok i FoU-prosjekter innenfor Forskningsrådets innovasjonstiltak i 2005.

Fordelingen av midlene på de tre sektorene som er finansiert over Nærings- og handelsdepartementets budsjett er vist i tabellen nedenfor:

Fordeling av midler til de ulike sektorene innenfor innovasjon i 2005

Sektor	Bevilgning fra NHD	Samlet NFR-finansiering	(i 1 000 kr)
			NFRs andel av total FoU-innsats (i pst.)
Brobyggingstiltak mellom næringsliv og kunnskapsinstitusjoner	30 000	187 400	35,8
Kommersialisering av FoU	50 500	198 400	38,3
Andre forsknings- og innovasjonstiltak	14 500	18 300	100,0
Sum Innovasjon	95 000	404 100	39,9

Brobygging mellom næringsliv og kunnskapsinstitusjoner omfatter programmene Mobilisering for FoU-relatert innovasjon (Mobi), Verdiskaping 2010 (VS-2010) og prosjektet Innovation Relay Center Norway. Brobyggingstiltakene vektlegger utvikling av regionale innovasjonssystemer, styrking av småbedrifters FoU-kompetanse og å stimulere kunnskapsinstitusjonene til å orientere seg mot denne typen bedrifter. Både Mobi og VS-2010 har et nært samarbeid med relevante programmer i Innovasjon Norge.

Mobi skal spesielt styrke samspillet mellom SMB-bedrifter og FoU-miljøer gjennom nettverks- og samarbeidsprosjekter. Mobi består av tre delprogrammer; Næringsrettet Høgskolesatsing, Forskningsbasert Kompetansemegling og Arena (i regi av Innovasjon Norge). Innenfor Næringsrettet Høgskolesatsing har 232 bedrifter hatt ulike typer samarbeid med høgskolene. Et stort flertall av bedriftene rapporterer om forbedrede kontaktnett, bedre kjennskap til høgskolens kompetanse og kunnskap om hva FoU-miljøene kan bidra med, og at de oppfatter høgskolen som en attraktiv samarbeidspartner.

VS-2010 skal fremme regional næringsutvikling og verdiskaping gjennom bedriftene, i nettverk og i det regionale partnerskapet. I 2005 har det vært 11 hovedprosjekter, hvorav åtte er forankret i brede regionale partnerskap. Over programperioden er det blitt etablert 35 bedriftsnettverk og ca. 280 bedrifter er registrert som deltakere i VS-2010.

For *Kommersialisering av FoU* har den sentrale aktiviteten vært knyttet til Forny-programmet som skal bidra til å realisere ideer fra FoU-institusjonene, både ved å stimulere idégenereringen og gjennom kommersialisering. Programmet har i

2005 lagt vekt på å stimulere til økt samarbeid og koordinering mellom kommersialiseringsenhetene, bedre konkurranse om prosjektmidler og styrke posisjonen for rettighetshaverne. Virksomheten i 2005 viser en dobling i antallet kommersialiseringer (bedriftsetableringer og lisenser). Økningen må sees i sammenheng med at 2004 i stor grad var et oppstartsår for universitetenes teknologioverføringskontorer, som nå mottar betydelige deler av midlene som fordeles av programmet.

Bevilgningen til *Andre forsknings- og innovasjonstiltak* omfatter i 2005 bl.a. midler til forskningsdokumentasjon, arbeidslivsforskning og regional tilstedeværelse. Fra 2005 har Forskningsrådet egne medarbeidere i regionene som dekker 13 fylker. Disse formidler informasjon til bedrifter og andre brukere og deltar også i viktige planleggingsprosesser i sine regioner. De regionale medarbeiderne er samlokalisert med Innovasjon Norges distriktskontorer. Midler til Næringslivets Idéfond ved NTNU finansieres også over denne posten. Midlene ble brukt til idéutviklingsprosjekter og forprosjekter for å styrke forskningsbasert innovasjon mellom næringslivet og NTNU. I 2005 ble ni idéutviklingsprosjekter og fire forprosjekter avsluttet. Arbeidslivsforskning skal bidra med ny kunnskap om og innsikt i utviklingstrekk og virkemidler i arbeidslivet med særlig vekt på de viktigste forhold og prosesser som påvirker den enkeltes deltakelse, utvikling, nærvær og fravær i arbeidslivet.

50.4 Infrastruktur

Underposten omfatter grunnbevilgninger til forskningsinstituttene og bevilgninger til internasjonalt

forskningssamarbeid i EU, Eureka og annet bilateralt forskningssamarbeid. Videre omfatter underposten midler til nukleær infrastruktur (Haldenprosjektet, øvrige nukleære aktiviteter på Kjeller, lager for radioaktivt avfall i Himdalen), midler til

Teknologirådets drift og administrasjon av skattefradragssystemet for næringslivet – Skattefunnordningen.

Fordelingen av midlene til de ulike aktivitetene er vist i tabellen nedenfor.

Fordeling av midler på de ulike aktiviteter innenfor infrastrukturtiltak i 2005

Sektor	(i 1 000 kr) Bevilgning
Teknisk-industrielle og samfunnsvitenskapelige FoU-institutter	95 000
Regionale FoU-institutter	36 600
Haldenprosjektet og annen nukleær virksomhet	70 000
KLDRA Himdalen	5 000
Teknologirådet	6 000
Administrasjon av Skattefunnordningen	13 000
Andre infrastrukturtiltak	48 700
Sum infrastrukturtiltak	274 300

Midler til de *teknisk-industrielle instituttene* Christian Michelsen Research (CMR), Institutt for energiteknikk (IFE), Norsk Marinteknisk forskningsinstitutt (MARINTEK), Norsk Byggforskning sinstitutt (NBI), Norges Geotekniske Institutt (NGI), The Norwegian Seismic Array (NORSAR), NORUT-gruppen, Norsk Regnesentral (NR), Rogalandsforskning, SINTEF, SINTEF Energy, SINTEF Petro og Telemark teknisk-industrielle utviklings-senter (TEL-TEK) og til tre *samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter*, Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF), Transportøkonomisk Institutt (TØI) og NIFU-STEP.

Grunnbevilgningene og de strategiske instituttprogrammene inngår i de såkalte basisbevilgninger til forskningsinstituttene. Grunnbevilgningene skal sette disse i stand til å opprettholde og utvikle sin kompetanse på fagområder som blir ansett som strategisk viktige for næringslivet, forvaltningen og samfunnet for øvrig. Instituttene må ha en kunnskaps- og kompetansebase med faglig kvalitet og profil og tilstrekkelig kapasitet til å betjene et næringsliv med ulike behov for FoU-tjenester.

De teknisk industrielle instituttene fikk 86,8 mill. kroner i grunnbevilgninger i 2005, mens de samfunnsvitenskapelige instituttene mottok 8,2 mill. kroner. De 14 teknisk-industrielle instituttene hadde inntekter på 2,9 mrd. kroner, en oppgang på 4,2 pst. i forhold til året før. Næringslivet økte sine kjøp av FoU-tjenester fra instituttene med 84 mill. kroner. Også oppdragsinntektene fra utlandet økte i perioden, fra 544 mill. kroner til 565 mill. kroner. Som andel av totale inntekter oppnådde de

teknisk-industrielle instituttene samlet et positivt resultat på 1,1 pst., en forbedring på 2 prosentpoeng i forhold til 2004. Instituttene samlede driftsresultat i 2005 utgjorde til sammen 31,8 mill. kroner. Dette er en klar forbedring fra et samlet negativt driftsresultat på nesten 26 mill. kroner i 2004. Driftsresultatet for de samfunnsvitenskapelige institutter er alle negativt. Dette representerer en forverring i forhold til 2004.

Det er 12 *regionale institutter* som mottar basisbevilgning gjennom Norges forskningsråd: Agderforskning, Møreforskning, Nordlandsforskning, Trøndelag forskning og utvikling, NORUT NIBR Finmark, NORUT Samfunnsforskning, Rogalandsforskning Samfunn, Telemarksforskning Bø, Telemarksforskning Notodden, Vestlandsforskning, Østfoldforskning og Østlandsforskning. Den samlede basisbevilgningen til de regionale instituttene i 2005 var på 36,6 mill. kroner. Herav ble det tildelt 19,2 mill. kroner til grunnbevilgning og 14,5 mill. kroner til strategiske instituttprogrammer. Det ble utført til sammen 248 forskerårsverk i 2005. Dette var en reduksjon på 14 fra året før. Oppdragsmengden fra næringslivet er en indikator på instituttene næringsrelevans. Andelen næringslivsfinansiering økte fra 21,5 pst. i 2004 til 22,2 pst. i 2005. Tilsvarende kan instituttene internasjonale finansiering si noe om instituttene internasjonale konkurransedyktighet og forskningens kvalitet: 11 av de 12 regionale instituttene deltok i EU-prosjekter. Utenlandsk finansiering (i det vesentlige EU-prosjekter) økte marginalt fra 2004 til 2005, men utgjør fremdeles en beskjeden del av

omsetningen. De regionale instituttene hadde i 2005 et negativt samlet driftsresultat på 1,6 mill. kroner.

Haldenprosjektet (The OECD Halden Reactor Project) driver sikkerhetsforskning på nukleærteknologi og fysikk/materialer. Det er det største internasjonale forskningsprosjektet med sete i Norge og startet allerede i 1958. Prosjektet, som går over treårsperioder, administreres av Institutt for energiteknikk (IFE). Aktivitetene ved Haldenprosjektet har et årlig omfang på rundt 215 mill. kroner. Ca. 75 pst. av inntektene kommer fra de utenlandske deltakerne, og det norske bidraget utgjør omtrent 15 pst. av totalbudsjettet. Reaktoren har konsesjon til 31. desember 2008. En eventuell forlengelse avhenger bl.a. av om sikkerheten fremdeles blir vurdert som tilfredsstillende.

Bevilgningen til *annen nukleær virksomhet* ved IFE Kjeller utgjorde 36,5 mill. kroner i 2005. I tillegg ble det bevilget 1 mill. kroner til deltakelse i Euratoms forskningsprogrammer. Virksomheten på Kjeller er knyttet til forskningsreaktoren JEEP II og ivaretar viktige nasjonale oppgaver som grunnforskning i fysikk (materialforskning), virksomheten ved isotoplaboratoriet og bestrålingsteknologi. Grunnforskningen i fysikk drives i samarbeid med Universitetet i Oslo.

Kombinert lager og deponi for lav og middels radioaktivt avfall, *KLDRA Himdalen*, eies av Statsbygg, men drives av IFE på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. Det gjenstår fremdeles gammelt avfall som må behandles og reemballeres før det kan lagres i Himdalen.

Teknologirådet har i 2005 hatt fokus på elektroniske spor og personvern, lokaldemokrati og byutvikling samt behovet for en bærekraftig innovasjons- og teknologipolitikk. Rådet har også bidratt til å skape offentlig debatt om nanoteknologien. Rådet ble i 2005 tildelt presidentskapet i European Parliamentary Technology Assessment Network.

Skattefunnordningen ble etablert i 2002 og ordningen fikk umiddelbar respons i næringslivet. Ordningen er godt kjent i næringslivet, og det er god spredning i bruken av ordningen over hele landet. I 2005 ble det mottatt 3 298 søknader. Dette er en nedgang på ca. 20 pst. fra 2004. Det ble gitt godkjenning til 2 219 nye søknader i 2005, med en prosjektverdi på ca. 3,8 mrd. kroner og et budsjettert skattefradrag på ca. 680 mill. kroner. Nedgangen i antall søknader kan tyde på at ordningen er i ferd med å stabilisere seg i omfang. Det er mange små bedrifter i Skattefunn-porteføljen og mange av disse antas ikke å ha ressurser til å sette i gang nye prosjekter før allerede igangsatte prosjekter er avsluttet. Selv om det er en klar nedgang i antall søknader er differansen mellom 2004 og 2005 når

det gjelder skattefradrag liten innenfor de fleste teknologiområder, med unntak av IKT-sektoren. Det totale antall godkjent prosjekter som er aktive i 2005 er 5 123. Disse prosjektene har en samlet budsjettert prosjektverdi på ca. 9,5 mrd. kroner og et budsjettert skattefradrag på ca. 1,6 mrd. kroner. Siden 2002 er det innenfor Skattefunnordningen investert omkring 10 mrd. kroner årlig i næringsrettede FoU-prosjekter. Dette gir en samlet skattelette til bedriftene på i underkant av 1,5 mrd. kroner pr. år. Totalt er 11 178 Skattefunn-prosjekter godkjent.

Andre infrastrukturtiltak omfatter forprosjektmidler til bedrifter og institutter som forbereder deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologi og Eureka, samfinansiering av forskningsinstituttens deltakelse i EU-prosjekter, midler til Fransk-Norsk Stiftelse som støtter bilateralt forsknings- og teknologisamarbeid mellom Frankrike og Norge og oppfølging av andre bilaterale forskningsavtaler.

Samfinansieringsordningen innebærer at norske institutter i EUs rammeprogram tilnærmet automatisk innvilges støtte begrenset oppad til 25 pst. av det norske instituttets kontraktsfestede FoU-kostnader i prosjektene. Ordningen vurderes som et meget effektivt bidrag til å sikre nødvendig finansiering for instituttene, og den bidrar til kvalitetsheving av de aktuelle instituttene. I 2005 ble det benyttet totalt 34 mill. kroner til samfinansieringsordningen, hvorav 12,2 mill. kroner ble tildelt fra Nærings- og handelsdepartementet. Samlet bevilgning til de teknisk-industrielle instituttene var på 17,4 mill. kroner, fordelt på 43 institutter. Prosjektetableringsstøtten for deltakelse i EUs rammeprogram, andre EU-programmer og Eureka ble i 2005 utvidet fra å være en bedriftsrettet ordning til å være et tilbud til alle bedrifter og forskningsmiljøer. Samlet støtte var på 32,7 mill. kroner. Det ble gitt støtte til forprosjekter på til sammen 20 mill. kroner rettet mot økt forskningssamarbeid med USA, Canada, Kina, Japan, Tyskland og Frankrike.

Prioriteringer 2007

Målet med de midler som bevilges over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til Norges forskningsråd er å utvikle et mer FoU intensivt næringsliv gjennom effektiv bruk av offentlige midler. For å nå dette målet satses det på følgende tiltak:

- tiltak som er rettet direkte mot bedriftene for å stimulere til økt FoU-innsats. En rekke virkemidler for næringsrettet forskning til være rettet mot foretakene og skal gjøre FoU mindre kostnadskreven eller mindre risikabelt for

- det enkelte foretak. Dette gjelder både generelle og bransjespesifikke virkemidler.
- strukturelle tiltak som er nødvendige for å få utført mer FoU. Det dreier seg om tiltak for å sikre at kunnskapsleverandører som f.eks. instituttene leverer tjenester som er relevant for utvikling av eksisterende næringsliv samtidig som kvaliteten på forskningen skal heves.
  - finansiering av grunnleggende næringsrettet FoU og teknologiutvikling. Et bærekraftig og konkurransedyktig næringsliv må være i stand til å takle nye teknologiske og kompetansesmessige krav og endrede markedsmessige og økonomiske rammebetingelser. Relevante tiltak er støtte til kommersialisering av forskningsresultater og styrking av FoU-innsatsen på tematiske og teknologiske områder.
  - tiltak for kunnskapsspredning og internasjonal næringsrettet forskning. Tiltak som sikrer norske miljøer tilgang til internasjonal forskning er viktig. Mer enn 99 pst. av den forskningen som utføres i verden foregår utenfor Norges grenser. Norske forskningsmiljøer må derfor møte og utfordres av de beste FoU-miljøene i verden gjennom internasjonalt forskningssamarbeid.

I budsjettforslaget for 2007 følger regjeringen opp Soria Moria-erklæringen og satser sterkt på næringsrettet forskning. *Gassmaks-programmet* for forskning på industriell bruk av naturgass skal startes i 2007, og det foreslås avsatt totalt 26 mill. kroner til programmet. Næringsrettet brukerstyrt

forskning gjennom *Brakerstyrt innovasjonsarena* foreslås styrket med 20 mill. kroner av avkastningen fra forskningsfondet. Dette innebærer en bevisst satsing på forskning innenfor næringer der Norge har fortrinn og stort verdiskapingspotensial. Dette vil gjøre det mulig å realisere flere prosjekter som vurderes som lønnsomme av Norges forskningsråd og som i dag ikke har finansiering. Videre skal det etableres et program for å bedre kunnskapsgrunnlaget for *reiselivsnæringene*. Regjeringen har utpekt reiseliv som et prioritert næringsområde og vil utarbeide en nasjonal strategi for næringene. For å videreutvikle politikken og de offentlige virkemidlene på dette feltet, og derved bidra til å videreutvikle *reiselivsnæringene*, er det behov for et godt kunnskapsgrunnlag. *Reduksjon av utslipp av NO_x fra skipsfart* er et viktig miljøtiltak for regjeringen. For å utvikle teknologier som gjør det mulig for skipsfarten å slippe ut mindre NO_x forelås det bevilget 20 mill. kroner til Maroff. Den rettighetsbaserte *Skattefunnordningen*, som er særlig rettet mot små og mellomstore bedrifter, videreføres. Økonomistyringen i Skattefunnordningen vil bli gjennomgått med sikte på å gjøre ordningen mer treffsikker og i tråd med forutsetningene.

Budsjettforslag 2007

For 2007 foreslås det en bevilgning til Norges forskningsråd på 1 081 mill. kroner. Bevilgningen foreslås fordelt som følger:

Post 50 Tilskudd

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
50.1	Næringsrettet brukerstyrt forskning	348 700	469 700	491 500
50.2	Næringsrettet strategisk forskning	178 000	329 600	326 100
50.3	Innovasjonstiltak	95 000	120 000	116 700
50.4	Infrastruktur	274 300	146 700	146 700
	Sum post 50	896 000	1 066 000	1 080 000

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 140 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VI, 1. Inntil 107,5 mill. kroner av bevilgningen for 2007 forutsettes å dekke tilsagnsfullmakten for 2006. 32,5 mill. kroner av tilsagnsfullmakten er knyttet til Haldenprosjektet, jf. omtale under underpost 50.4.

Underpost 50.1 Næringsrettet brukerstyrt forskning

Innenfor næringsrettet brukerstyrt forskning har Forskningsrådet to typer virkemidler: Generelle direkte virkemidler og spesifikke direkte virkemidler. De generelle virkemidlene omfatter en bred konkurransearena (brukerstyrt innovasjonsa-

rena) som skal sikre midler til de beste prosjektene uansett bransjetilknytning. Den brede konkurransearenaen omfatter den delen av næringslivet som tidligere finansierte sine prosjekter innenfor de bransjespesifikke programmene, som nå avvikles. På strategisk viktige områder, som

tematiske eller teknologiske prioriterte områder, er det spesifikke direkte virkemidler i form av egne programmer.

Midler til brukerstyrt forskning foreslås fordelt som følger:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2005	Fordeling 2006	Forslag 2007
<i>Generelle direkte virkemidler</i>			
Brukerstyrt innovasjonsarena		169 800	227 600
Videreføring av eksisterende forpliktelser innenfor:		179 000	76 700
– Vareproduksjon og materialforedling	73 500		
– Tjenesteyting, handel og logistikk	28 500		
– Energi, miljø, bygg og anlegg	28 000		
– Prosess- og biomedisinsk industri	48 500		
– Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)	98 200		
<i>Spesifikke direkte virkemidler</i>			
Maritim og offshore	40 000	70 000	90 000
Olje og gass/Gassmaks ¹	3 000		1 000
Marine og biologiske ressurser	29 000	29 000	26 000
Store programmer		21 900	70 200
Sum næringsrettet brukerstyrt forskning	348 700	469 700	491 500

¹ Olje og gass er del av store programmer fra 2006. Gassmaks starter opp fra 2007.

Generelle direkte virkemidler

Brukerstyrt innovasjonsarena

Brukerstyrt innovasjonsarena skal få fram og støtte de beste forskningsbaserte innovasjonsprosjektene i alle deler av norsk næringsliv. Virkemidlet er rettet mot bedrifter med høye FoU-ambisjoner og prosjekter hvor det synes å være stort potensial for innovasjon og verdiskaping. Den brede arenaen skal gi alle bedrifter like sjanser til å motta støtte til sine prosjekter uavhengig av bransjetilhørighet. Forskningsrådets system for seleksjon og evaluering skal sikre at prosjektene med størst potensial får støtte. I utvelgelsen av prosjekter legges det vekt på i hvilken grad prosjektet representerer en innovasjon, forskningskvalitet, antatt bedriftsøkonomisk verdi, antatt samfunnsøkonomisk nytteverdi, internasjonal orientering og utløsende virkning på næringslivets egen FoU-innsats. Prosjektene under brukerstyrt innovasjonsarena består av flere deltakende bedrifter og forsk-

ningsinstitusjoner, noe som bidrar til å sikre spredning av forskningsresultatene.

Brukerstyrt innovasjonsarena er et tilbud til den delen av næringslivet som hittil har fått støtte til sine innovasjonsprosjekter innenfor følgende fem programmer som er under avvikling: Vareproduksjon og materialforedling; Tjenesteyting, handel og logistikk; Forskning og innovasjon innen bygg og anlegg; Prosess- og biomedisinsk industri og Innovasjonsprogrammet for IKT, med unntak av de aktiviteter innen IKT som fanges opp av det store programmet Verdikt. De forpliktelser Forskningsrådet har inngått under de tidligere bransjerettede programmene som nå fases ut, vil bli ivare tatt.

Samlet foreslår departementet avsatt 227,6 mill. kroner til brukerstyrt innovasjonsarena i 2007. I tillegg vil allerede inngåtte forpliktelser innenfor de eksisterende programmene som nå fases ut, bli finansiert i 2007.

Spesifikke direkte virkemidler

Maritim og offshore

En utvidet satsing på forskning og innovasjon i de maritime næringene bidrar til å videreutvikle Norge som en maritim nasjon. Regjeringen har som ambisjon at Norge skal være en verdensledende nasjon innenfor maritim forskning, kompetanseutvikling og nyskaping. Norges forskningsråd bidrar gjennom sine virkemidler, primært Maroff (Maritim virksomhet og Offshore operasjoner), til at de offentlige og private ressursene koordineres med sikte på innovasjon og utvikling innenfor dette området. Slik koordinering skjer gjennom Marut-initiativet (Maritim Utvikling). Målet med Marut er å øke verdiskapingen i de maritime næringene gjennom å styrke samarbeidet om forskning og nyskaping mellom bedrifter, fagmiljøer og myndigheter. Norges forskningsråd og Innovasjon Norge er gitt sentrale oppgaver i gjennomføringen av satsingen. For nærmere omtale av Marut vises det til kap. 2421 Innovasjon Norge, post 79 Maritim utvikling.

Forskning og innovasjon er også et sentralt tema i regjeringens arbeid med en nasjonal strategi for maritim sektor. Maroff vil i 2007 prioritere prosjekter som skal løse de forsknings- og utviklingsutfordringene som identifiseres i Marut. Maroff skal bidra til utvikling av teknologier som reduserer utslipp av NO_x og bevilgningen til Maroff økes derfor med 20 mill. kroner.

Det foreslås avsatt 90 mill. kroner til maritim og offshore i 2007.

Gassmaks

Næringslivets Hovedorganisasjon, Landsorganisasjonen og Norsk Gassforum har utarbeidet et forslag til et nasjonalt forskningsprogram for økt verdiskaping fra naturgass gjennom industriell foredling (Gassmaks). Forskningsrådet har utredet behovet for en slik satsing nærmere, og kommet fram til at en satsing på forskning på dette området vil bidra til en betydelig økt verdiskaping i naturgasskjeden. Prioriterte tema i forslaget til Gassmaks er konvertering og bruk av naturgass til plastråstoff, plast, syntesegass, syntetisk drivstoff, energiprosesser, karbonmaterialer, metallurgiske prosesser og næringsstoff som proteiner og fett. Disse temaene har i liten grad vært dekket gjennom offentlig finansiert forskning siden 1993. En slik innretning av Gassmaks vil gi hensiktsmessige avgrensninger til relaterte forskningsprogrammer som Petromaks. Forskning og utvikling knyttet til gasskraft og transport av naturgass ivaretas av andre satsinger. Programmet vil omfatte både

grunnleggende kompetansebyggende forskning og mer industrielt rettet FoU.

Gassmaks vil starte i 2007 og vil i hovedsak få midler fra avkastningen fra fondet for forskning og nyskaping. En mindre andel, 1 mill. kroner, dekkes imidlertid direkte over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Marine og biologiske ressurser

Virkemidlet omfatter primærproduksjon, foredlingsindustri og leverandørindustri som har basis i bioråstoff. Regjeringen vil videreutvikle verdiskapingsprogrammene for mat, trevirke og reindrift. Mat er også en av fire utvalgte tematiske områder i forskningsmeldingen.

Matprogrammet (2006–11) skal styrke innovasjon, lønnsomhet, verdiskaping og markedsinnretning for norsk matproduksjon hjemme og i et internasjonalt marked.

Det foreslås avsatt 26 mill. kroner til Marine og biologiske ressurser i 2007.

Store programmer

Det er etablert syv store programmer i Norges forskningsråd som skal koble grunnforskning, anvendt forskning og innovasjonstiltak på områder av nasjonal betydning. Disse store programmene har i hovedsak vært finansiert via avkastning fra forsknings- og nyskappingsfondet. Store programmer er et viktig virkemiddel for å realisere satsingene i Forskningsmeldingen på tematiske områder og teknologiområder. Deler av noen av programmene finansieres over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Det gjelder et forskningsprogram for nanoteknologi og nye materialer (Nanomat), et forskningsprogram for funksjonell genomforskning (Fuge), et for utvikling av framtidens rene energisystemer (Renergi), programmet for utnyttelse av petroleumsressursene (Petromaks) og et program for kjernekompetanse og verdiskaping i IKT (Verdikt). Departementets delfinansiering av store programmer skjer først og fremst innenfor bevilgningene til brukerstyrt forskning. Nærings- og handelsdepartementet legger til grunn at også deler av bevilgningene til strategisk forskning vil kunne medvirke til finansiering av store programmer.

For å sikre næringsrelevans og god kobling mot industrielle miljøer foreslås det avsatt 70,2 mill. kroner i 2007 til ovennevnte programmer. Den store økningen fra 2006 skyldes at programmet Verdikt i 2006 er finansiert innenfor brukerstyrt innovasjonsarena. Verdikt vil fra 2007 bli finansiert gjennom store programmer.

Underpost 50.2 Næringsrettet strategisk forskning

Underposten næringsrettet strategisk forskning omfatter grunnbevilgninger til de teknisk-industrielle, samfunnsvitenskapelige og de regionale forskningsinstituttene, og strategiske programsatsinger rettet mot kunnskapsleverandørene (institutter, universiteter og høyskoler). Grunnbevilgningene til instituttene skal brukes til langsiktig kompetanseoppbygging slik at instituttene kan fylle sin rolle som leverandør av anvendt forskning. Den næringsrettede strategiske forskningen prioriterer videre tre teknologiområder som også er prioritert i forskningsmeldingen: Informasjons- og

kommunikasjonsteknologi, bioteknologi og materialteknologi. Ved at norske kompetansemiljøer på disse feltene holder høy kvalitet kan de hevde seg i den internasjonale konkurransen innenfor enkelte nisjer og hente inn internasjonale forskningsresultater. Øvrige satsingsområder forutsettes å ha stor nasjonal betydning, eksempelvis forskning knyttet til naturgitte forhold (snøskred), miljøspørsmål og områder hvor vi har sterke kunnskaps- og industrielle miljøer. Det forutsettes at satsingen skal bidra til å styrke arbeidet med store programmer innenfor materialteknologi, IKT og marin forskning.

Bevilgningene til strategiske forskning foreslås fordelt som følger:

Sektor	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2005	Fordeling 2006	Forslag 2007
Teknisk industrielle institutter og samfunnsvitenskapelige institutter ¹		115 000	115 000
Regionale institutter ²		36 600	33 100
Strategiske satsinger			
– Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)	78 000	78 000	78 000
– Bioteknologi	24 000	24 000	24 000
– Materialteknologi	22 500	22 500	22 500
– Nasjonalt viktige kompetansefelt	53 500	53 500	53 500
Sum næringsrettet strategisk forskning	178 000	329 600	326 100

¹ Bevilgninger til teknisk-industrielle og samfunnsvitenskapelige institutter er til og med 2005 blitt ført på underpost 50.4.

² Bevilgninger til regionale institutter er til og med 2005 blitt ført på underpost 50.4.

De teknisk-industrielle og de samfunnsvitenskapelige instituttene

Forskningsmeldingen understreker målet om å sikre en sterk og levedyktig instituttstruktur som kan tjene næringsliv og offentlig sektor med forskning basert på kvalitet, relevans og produktivitet på høyt internasjonalt nivå. Meldingen framhever særlig behovet for å styrke basisbevilgningene til de teknisk-industrielle instituttene og miljøinstituttene. De teknisk-industrielle instituttene har en sentral rolle som kunnskapsleverandører for næringslivet. For at de skal kunne løse denne oppgaven er det viktig å sikre deres evne til langsiktig kompetansebygging og deres internasjonale konkurransekraft.

Forskningsmeldingen tar til orde for en omlegging av basisfinansieringssystemet for sektoren. Forskningsrådet arbeider nå med en ny, resultatbasert modell for basisfinansieringen for den del

av instituttsektoren som faller inn under ordningen med statlig basisfinansiering (grunnbevilgninger og strategiske instituttprogrammer). Departementet legger til grunn at en slik modell først kan bli innført fra 2008.

Det foreslås avsatt 115 mill. kroner til grunnbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene.

De regionale instituttene

Hensikten med bevilgningen er å styrke de regionale instituttene langsiktige kunnskaps- og kompetanseutvikling. Instituttene bør videreutvikle sin rolle som attraktive samarbeidspartnere for næringslivet. Instituttene skal gjennom forskningsaktivitet og samarbeid bidra til regional innovasjon og næringsutvikling. Dette krever nært samarbeid med regionale høyskoler. Basisbevilgningene til de regionale forskningsinstituttene skal i større grad rettes inn mot å styrke instituttmiljøenes rolle

i, og bidrag til regional næringsutvikling. Det er videre ønskelig at instituttene engasjerer seg i EUs rammeprogram for forskning og teknologi.

Forskningsrådet arbeider med å utvikle et nytt finansieringssystem for basisfinansieringen av forskningsinstituttene. En ny finansieringsmodell vil først kunne innføres fra 2008. Nærings- og handelsdepartementet forutsetter at også de regionale forskningsinstituttene inngår i denne gjennomgangen og at det nye finansieringssystemet skal ivareta de ovennevnte hensyn.

Det foreslås avsatt 33,1 mill. kroner til regionale forskningsinstitutter i 2007.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)

Satsingen er konsentrert om de tre kjerneområdene; kommunikasjonsteknologi, programvareteknologi og informasjonssystemer. Midlene skal bl.a. benyttes til programmene Grunnleggende IKT-forskning (IKT 2010 som utløper i 2007) og et nytt program Elektronisk vitenskap (eVita) som er igangsatt i 2006 og overtar etter Beregningsorientert matematikk i anvendelser (BeMatA som utløp i 2006). eVita skal etablere en elektronisk infrastruktur som vil være til nytte for mange ulike forskningsområder. Utfasingen av BeMatA og IKT 2010 og innfasingen av Verdikt (Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT) og eVita vil bli sett i sammenheng. Bevilgningen til Simula Research Laboratory vil bli videreført på samme nivå som i 2006.

Det foreslås avsatt til sammen 78 mill. kroner til næringsrettet strategisk forskning innen IKT i 2007

Bioteknologi

Det sentrale målet for den strategiske bioteknologisatsingen er å sikre kompetansebygging med sikte på næringsutvikling og verdiskaping i Norge. Dette gjøres gjennom å:

- sikre at forskningen innen bioteknologi holder et høyt internasjonalt nivå
- utvikle og utnytte de samlede ressurser slik at forskningsmiljøene og kompetansen bygges opp gjennom velfungerende nasjonale nettverk på en samordnet og kostnadseffektiv måte
- utvikle og utnytte internasjonalt samarbeid og sørge for nødvendig mobilitet av forskere
- satse videre på marin og medisinsk forskning innenfor rammene av strategisk forskning
- sørge for at grunnforskningsmiljøene i enda større grad får økt bevissthet omkring patenters betydning og vet å utnytte de mulighetene dette skaper

Satsingen på næringsrettet strategisk forskning innen bioteknologi må ha en tett kobling til Fugeprogrammet (Funksjonell genomforskning).

Det foreslås avsatt 24 mill. kroner til næringsrettet strategisk forskning innen Bioteknologi i 2007.

Materialteknologi

Nye materialer er et viktig satsingsområde internasjonalt. Utfordringene knyttet til satsingen på materialteknologi er bl.a. å utvikle nye, funksjonelle materialer som kan gi nye lønnsomme produkter, og derigjennom legge grunnlag for nytt næringsliv. I Norge fokuseres det på noen avgrensede områder der vi har kompetansemessige og næringsmessige fortrinn. Aktiviteten finansieres primært av midler fra forskningsfondet, men også noe over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Norge har sterke industrielle miljøer innenfor materialteknologi og er internasjonal stor produsent av råvarer og spesialprodukter innefor lettmetaller, plast, ferrolegeringer og silisium. Midlene skal primært brukes til videreføring av Strategiske universitetprogram på disse områdene.

Det foreslås avsatt 22,5 mill. kroner til næringsrettet strategisk forskning innen Materialteknologi i 2007.

Nasjonalt viktige kompetansefelt

I tillegg til informasjons- og kommunikasjonsteknologi, bioteknologi og materialteknologi vil noen utvalgte teknologiområder være strategiske forskningssatsinger rettet mot det nasjonale forskningssystemet. Kompetansefeltene er valgt ut for å gi et godt kunnskapsmessig fundament for framtidig næringsutvikling. For 2007 legges det opp til en videreføring av de prioriteringer som er gjort for 2006 hvor prosesseteknologi, marin teknologi, bygg- og miljøteknikk og teknologi forbundet med å forbedre norske industrielle aktørers konkurransevne i petroleumsvirksomheten skal gis en særlig prioritet. *Prosessteknologi* omfatter teknologi for transport, overføring og kjemisk, fysikalsk eller termisk transformasjon av masse og energi. *Marin teknologi* innebærer det vitenskapelige og ingeniørmessige grunnlaget for å konstruere, bygge og reparere fartøyer, konstruksjoner og andre innretninger på og under havoverflaten. Denne teknologien har betydning for utvikling av tre internasjonalt orienterte norske næringsklynger: Sjøtransport og maritime aktiviteter, petroleumsutvinning til havs og utnyttelse av marine biologiske ressurser. *Bygg- og miljøteknikk* er knyttet opp mot bygg,

veganlegg, havner, kraftverk, vannforsyning, avløp og offshorekonstruksjoner. Innenfor *energi/petroleum* har Nærings- og handelsdepartementet et særlig ansvar for kunnskapsutvikling i leverandørindustrien.

Det foreslås avsatt 53,5 mill. kroner til Nasjonalt viktige kompetansefelt i 2007.

Underpost 50.3 Innovasjon

Innovasjonstiltakene er tverrgående og dekker alle bransjer og sektorer. Programvirksomheten som

finansieres over Nærings- og handelsdepartementets budsjett er i hovedsak systemtiltak i form av mindre programmer som er samfinansiert med flere departementer. Forskningsrådet foretar nå en større revisjon av disse tiltakene med sikte på å finne en innretning bedre tilpasset dagens utfordringer.

Midler til innovasjon foreslås fordelt som følger:

Sektor	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2005	Fordeling 2006	Forslag 2007
Brobyggingstiltak mellom næringsliv og kunnskapsinstitusjoner	30 000	25 000	25 000
Kommersialisering av FoU	50 500	72 500	70 500
Andre forsknings- og innovasjonstiltak	14 500	22 500	21 200
Sum innovasjon	95 000	120 000	116 700

Brobyggingstiltak mellom næringsliv og kunnskapsinstitusjoner

Brobyggingstiltak mellom næringsliv og forskning omfatter programmene Mobilisering for FoU-relatert innovasjon (Mobi) og Verdiskaping 2010 (VS-2010). Det er en sentral utfordring å mobilisere nye og langt flere bedrifter til FoU-relatert innovasjon. Målsettingen for Mobi og VS-2010 er, i samarbeid med andre virkemiddelaktører, å bidra til at flere bedrifter innlemmes i nettverk hvor samarbeid og læring bidrar til å fremme både evne og holdninger til innovasjon.

Det skal satses på samarbeidsprosjekter mellom FoU-miljøer og bedrifter, prosjekter rettet mot FoU-miljøene for å gjøre deres forskningsaktiviteter mer næringsrettet og prosjekter for å stimulere til regional innovasjon. Forskningsrådet og Innovasjon Norge er i ferd med å gjennomgå virkemidlene for regional innovasjon for å effektivisere virkemiddelbruken og sikre økt koordinering på nasjonalt og regionalt nivå. De utvalgte Norwegian Centres of Expertise er også viktige i denne sammenheng.

Det foreslås avsatt 25 mill. kroner til Brobyggingstiltak mellom næringsliv og kunnskapsinstitusjoner i 2007.

Kommersialisering av FoU

Forny-programmet skal bidra til økt verdiskaping gjennom kommersialisering av forskningsbaserte forretningsideer med stort markedspotensial. Programmet retter seg i hovedsak mot forskning og utvikling som utføres ved universiteter, høyskoler og institutter. Programmet er et samarbeid mellom Norges forskningsråd og Innovasjon Norge og retter seg mot kommersialiserbare forretningsideer fra alle fag- og næringsområder. Forny gir støtte i form av infrastrukturmidler, verifiseringsmidler og prosjektmidler. Infrastrukturmidler skal legge grunnlaget for kommersialisering av forskningsresultater gjennom holdningsskapende og idéstimulerende tiltak, samt nettverksarbeid. Verifiseringsmidler brukes til å finansiere hele eller deler av det FoU-arbeidet som er nødvendig for å utvikle og verifisere vitenskapelige og tekniske konsepter, evaluere patentgrunnlaget, støtte patentbeskyttelse og kartlegge markedspotensial. Prosjektmidlene brukes til generell utvikling av forskningsbaserte forretningsideer. Midlene benyttes til bl.a. utvikling av forretningsplan, markedsundersøkelser og patentsøknader.

Universitetenes teknologioverføringskontorer og andre kommersialiseringsenheter ved kunnskapsinstitusjonene er viktige aktører i dette arbeidet. Det blir en særlig utfordring å utnytte Forny slik at universiteter og høyskoler får en større rolle i kommersialisering av forskningsbaserte ideer.

Bevilgningen til Forny ble betydelig øket fra 2005 til 2006. Arbeidet med kommersialisering av forskningsresultater er preget av relativt nye rammevilkår (endringer i arbeidstakeroppfinnerloven og endringer i universitets- og høyskoleloven) og relativt nyetablerte institusjoner (teknologi-overføringskontorene). Forny-programmet har spilt en viktig rolle som finansør, som koordinator og som tilrettelegger i denne perioden. Departementet følger opp forskningsmeldingen med å foreta en bred gjennomgang av de offentlige virkemidlene rettet mot kommersialisering. Resultatene av denne gjennomgangen vil foreligge i 2007.

Norges forskningsråd vil sammen med Innovasjon Norge, InnoMed (Nasjonalt nettverk for behovsdrivet innovasjon i helsesektoren) og de regionale helseforetakene delta i en femårig satsing på innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren i regi av Nærings- og handelsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Dette omfatter både finansiering av utviklingsprosjekter og innsats for å stimulere til arenaer og møteplasser mellom leverandørindustrien, helsesektoren og virkemiddelapparatet.

Det foreslås avsatt 70,5 mill. kroner til kommersialisering av FoU i 2007.

Andre forsknings- og innovasjonstiltak

Dette omfatter ulike programmer og infrastruktur som støtter opp under, eller er nært knyttet til, de øvrige innovasjonstiltakene. Midlene som foreslås avsatt, skal dekke forskningsdokumentasjon, arbeidslivsforskning, nasjonale forskningspolitiske komiteer, strategiske utviklingsprosjekter, regional representasjon og støtten til Innovation Relay Center Norway. Nærings- og handelsdepar-

tementet legger ikke opp til en egen øremerket bevilgning til videreføring av støtten til NTNUs Idéfond i 2007. I tillegg skal forskningsprogrammet for å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken videreføres, og det skal startes opp et forskningsprogram på reiseliv i forbindelse med den nasjonale strategiplanen for reiselivsnæringene. Nærings- og handelsdepartementet mener det er behov for å prioritere midler til en satsing på kunnskapsgrunnlaget for reiselivspolitikken. Hensikten er å videreutvikle politikken og de offentlige virkemidlene på dette feltet og derigjennom bidra til å videreutvikle reiselivsnæringene. Programmet skal sikre en stabil finansiering av noen utvalgte miljøer som over tid kan bistå bl.a. offentlige myndigheter, bransjeorganisasjoner og enkeltbedrifter med oppdatert kunnskap på feltet.

Det foreslås avsatt 21,2 mill. kroner til Andre forsknings- og innovasjonstiltak i 2007.

Underpost 50.4 Infrastruktur

Forskningsmeldingen understreker betydningen av internasjonalt forskningssamarbeid. Regjeringen legger særlig vekt på en mer aktiv deltakelse i det europeiske forskningsområdet, en styrking av det bilaterale forskningssamarbeidet og en bedre utnyttelse av nasjonale fortrinn for å tiltrekke forskere og forskningsfinansiering fra utlandet. Bevilgningene på denne underposten skal også brukes til sikre nødvendig infrastruktur når det gjelder nukleær virksomhet og til administrasjon av Skattefunnordningen.

Midler til infrastruktur foreslås fordelt som følger i 2007:

(i 1 000 kr)

Sektor	Fordeling 2005	Fordeling 2006	Forslag 2007
Teknisk-industrielle og samfunnsvitenskapelige FoU-institutter ¹	95 000		
Regionale FoU-institutter ²	36 600		
Haldenprosjektet og annen nukleær virksomhet	70 000	71 000	73 000
KLDRA Himdalen	5 000	4 000	4 000
Teknologirådet	6 000	6 000	6 000
Norges Tekniske Vitenskapsakademi			1 000
Administrasjon av Skattefunnordningen	13 000	15 000	14 000
Internasjonale stimuleringstiltak	48 700	50 700	48 700
Sum infrastruktur	274 300	146 700	146 700

¹ Bevilgninger til teknisk-industrielle og samfunnsvitenskapelige institutter føres fra 2006 på underpost 50.2.

² Bevilgninger til regionale institutter føres fra 2006 på underpost 50.2.

Haldenprosjektet og annen nukleær virksomhet

Den norske deltakelsen i Haldenprosjektet (The OECD Halden Reactor Project) skal sikre landet grunnleggende kompetanse i reaktorteknologi, bidra til å bevare en tilfredsstillende nasjonal beredskap mot ulykker, overvåke reaktoranlegg i norske nærområder og sikre norsk innflytelse i det internasjonale atomsikkerhetsarbeidet. I tillegg skal prosjektet komme norsk forskning og norsk industri til gode. I tråd med Stortingets forutsetninger kan forskning på MOX (Mixed Oxide Fuel) bare skje i den hensikt å bedre sikkerheten ved bruk av denne type brensel, jf. Innst. S. nr. 126 (1998–99). Gjennom Stortingets behandling av St.prp. nr. 1 (2005–2006) ble det avsatt 97,5 mill. kroner til Haldenprosjektet for perioden 2006–2008. I statsbudsjettet for 2007 foreslås det avsatt 32,5 mill. kroner av bevilgningen til Norges forskningsråd til videreføring av Haldenprosjektet, og at det gis en tilsagnsfullmakt på 32,5 mill. kroner for 2008, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

Annen nukleær virksomhet omfatter forskningsreaktoren JEEP II på Kjeller som benyttes til grunnforskning i fysikk og materialforskning og til bestrålingsteknologi. I tillegg kommer produksjon og distribusjon av radioaktive legemidler til norske sykehus og radioaktive kjemikalier og strålingskilder til industri og forskning. Viktige nasjonale oppgaver innen strålevern, miljøtjenester og radioaktivt avfall blir også ivaretatt av IFE Kjeller.

Norge har i dag 16 tonn bestrålt brensel generert over 50 år fra Institutt for energiteknikk (IFEs) forskningsreaktorer på Kjeller og i Halden. Statens Strålevern mener et lager bør stå ferdig i 2015. Det er behov for et slikt lager uavhengig av

om virksomheten ved landets to forskningsreaktorer fortsetter eller ikke, i og med at en avvikling av atomanleggene også vil generere mer avfall. Utredningsarbeidet i mellomagersaken startet med Berganutvalgets utredning som ble lagt fram i desember 2001. Utvalgets hovedanbefaling er at det bør bygges et nytt, sentralt mellomager for høyaktivt avfall i Norge. Utredningen ble videreført ved nedsettelse av Fase 1-utvalget som leverte sin rapport i juni 2004. Utvalget ga et kostnadsoverslag for variasjoner av hovedløsning, både i et frittliggende bygg og i en fjellhall. For at lageret skal kunne stå ferdig i tide, vil departementet nedsette et fase 2-utvalg for å utrede valg av teknisk løsning og eventuell lokalisering, samt mulighetene for modifisering av eksisterende lagre og/eller bygging av nye lagerfasiliteter ved eksisterende nukleære installasjoner. Departementet vil også nedsette et teknisk utvalg for å utrede spesialbehandling av ustabil bruktbrensel.

Det foreslås avsatt til sammen 73 mill. kroner til Haldenprosjektet og Annen nukleær virksomhet, inklusive deltakelse Euratoms forskningsprogrammer, i 2007. Økningen i forhold til 2006 skal dekke innkjøp av brenselstaver på IFE.

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Statens selvassurans, jf. St.prp. nr. 9 (1998–99), omfatter IFEs atomanlegg i Halden og på Kjeller, KLDRA Himdalen, all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg og midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen. Atomenergiloven begrenser innehaverens

ansvar for skader som skyldes virksomhet ved atom- anlegg til 60 mill. Special Drawing Rights (SDR). Norge undertegnet 12. februar 2004 endrings- protokoller til Paris- og Brusselkonvensjonene om erstatningsansvar på atomenergiens område. Ratifi- kasjonene gjør det nødvendig med lovendringer. Endringsprotokollene hever operatørens ansvar til 700 mill. euro. Justisdepartementet vil legge fram en Ot.prp. om endringer i lov 12. mai 1972 om atomen- ergivirkosomhet. Siktemålet er at lovendringene skal tre i kraft fra 1. januar 2007 parallelt med EUs med- lemsland, jf. Forslag til vedtak IX, 1.

KLDRA Himdalen

Kombinert lager og deponi for lavt og middels lavt radioaktivt avfall i Himdalen, KLDRA Himdalen, har driftskonsesjon fram til mai 2008. Posten dek- ker ordinære driftskostnader i forbindelse med årlig tilvekst, drift av lageret og dekommisjonering av det gamle uranrenseanlegget.

Det foreslås avsatt 4 mill. kroner til KLDRA Himdalen i 2007.

Teknologirådet

Teknologirådet er et uavhengig, rådgivende organ som skal vurdere teknologiutviklingen på alle sam- funnsområder. Det skal arbeide tverrfaglig, og resultatene forutsettes formidlet til både myndig- hetene og offentligheten med sikte på å stimulere den offentlige teknologidebatten. Forskningsrådet, som har det faglige og administrative tilsyn med virksomheten, legger opp til et nærmere sam- arbeid med Teknologirådet.

Det foreslås avsatt 6 mill. kroner til Teknologi- rådet i 2007.

Norges Tekniske Vitenskapsakademi

Nærings- og handelsdepartementet mener det er viktig å bidra til Norges Tekniske Vitenskaps- akademis grunnfinansiering for å styrke akademi- ets muligheter til å fremme forskning, utdanning og utvikling innen de tekniske fagområder og bidra til formidling av forskningsresultater. Depar- tementet vil derfor gå inn for at Forskningsrådet over departementets bevilgning gis anledning til å støtte virksomheten gjennom en årlig grunnfinan- siering.

Det foreslås avsatt 1 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi i 2007.

Administrasjon av Skattefunnordningen

Den ordinære Skattefunnordningen er en rettig- hetsbasert skattefradragssordning for utgifter til forskning og utvikling i bedriftene. Finansdepar- tementet er ansvarlig for ordningen, mens ordningen administreres av Norges forskningsråd i sam- arbeid med Innovasjon Norge. Nærings- og han- delsdepartementet er ansvarlig for de to institusjo- nenes arbeid med ordningen. Innovasjon Norge har hovedansvaret for kontakten med kundene lokalt og regionalt, er veileder i søknadsprosessen og avgir innstilling om søknadens innhold i forhold til hovedkriteriene. Forskningsrådet har ansvar for å vurdere og foreta innstilling i forhold til søknade- nes FoU-innhold. Forskningsrådet har på vegne av departementene satt i gang en større evaluering av Skattefunnordningen, som ventes framlagt mot slutten av 2007.

Det foreslås avsatt 14 mill. kroner i 2007 til Nor- ges forskningsråds administrasjon av den ordi- nære Skattefunnordningen.

Internasjonale stimulerings tiltak

Internasjonale stimulerings tiltak er særskilte tiltak som skal øke norsk deltakelse i, og utbytte av, internasjonalt næringsrettet forskningssamarbeid, og øke det internasjonale forskningssamarbeidet i nasjonale næringsrettede FoU-programmer. Til- takene omfatter midler til forprosjekter til bedrifter og andre forskningsmiljøer som forbereder del- takelse i europeiske forskningsprosjekter. Midlene skal i hovedsak gå til å understøtte nasjonale aktivi- teter med sikte på å koordinere og posisjonere nor- ske bedrifters forskningsmiljøer til aktiv deltakelse i EUs 7. rammeprogram for forskning og tekno- logisk utvikling, herunder relevante europeiske teknologiplattformer, og Eureka-prosjekter. Videre skal midlene dekke Cost-samarbeidet, som er et vitenskapelig og teknologisk forskningssamarbeid med EU og en rekke andre land.

Det arbeides for å sikre en bred og god delta- kelse fra alle relevante forskningsmiljøer i ramme- programmet. Tiltakene omfatter derfor en ordning med delfinansiering av forskningsinstituttens egen- andel ved deltakelse i EU-prosjekter i EUs ramme- program. Midlene blir bevilget over budsjettene til Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og ener- gidepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Miljøverndepar- tementet og Samferdselsdepartementet. Forsk- ningsrådet forvalter disse midlene som en felles ordning.

Ved siden av det europeiske, multilaterale forskningssamarbeidet, er bilateralt forsknings- og

teknologisamarbeid viktig for internasjonaliseringen og kunnskapsutviklingen i norsk næringsliv. Store forskningsnasjoner som USA, Japan, Canada, Kina og India er viktige aktører som Norge vil utvikle et tettere forsknings- og teknologisamarbeid med. Bevilgningen omfatter derfor midler til stimulering av næringsrettet forsknings- og teknologisamarbeid under bilaterale forskningsavtaler og strategier. Det er i den sammenheng vesentlig med gode koblinger til nasjonale næringsrettede FoU-programmer.

Det ble ultimo 2005 inngått en bilateral forskningsavtale mellom Norge og USA. Avtalen vil kunne bidra til å forsterke forskningssamarbeidet med USA, i tråd med intensjonene i en bred strategi lansert av Kunnskapsdepartementet i 2004 for forsknings- og teknologisamarbeid med Nord-Amerika. Nærings- og handelsdepartementet vil i 2007 vurdere en forsterket satsing på næringsret-

tet forsknings- og teknologisamarbeid med Nord-Amerika.

Som et ledd i å styrke næringslivets internasjonale forskningsinnsats, arbeider departementet for en økning av deltakelsen i Eureka, et europeisk nettverk for mer markedsnær forskning enn EUs rammeprogram. Det legges opp til at Norge skal delta i et Eureka-initiativ, i henhold til Romatraktatens artikkel 169, rettet mot spesielt lovende forsknings- og teknologiprojekter som ledes av små eller mellomstore bedrifter. Forutsatt at dette vedtas innenfor EUs 7. rammeprogram, vil Norge øremerke 2 mill. euro pr. år til formålet fra 1. januar 2007 og for en periode på sju år, jf. Forslag til vedtak XI. Deltakelsen vil bli dekket over Forskningsrådets budsjett.

Det foreslås avsatt 48,7 mill. kroner til Internasjonale stimuleringstiltak i 2007.

Kap. 922 Romvirksomhet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
50	Norsk Romsenter	26 500	29 600	33 000
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	84 400	87 700	105 400
71	Internasjonal romvirksomhet	170 900	143 800	294 000
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	20 100	49 700	37 000
	Sum kap. 922	301 900	310 800	469 400

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 1. juni 2006 ble det gjort følgende bevilgningsendringer under kap. 922, jf. St.prp. nr. 46 og Innst. S. nr. 144 (2005–2006):

- post 70 økt med 21,4 mill. kroner
- post 71 økt med 2,5 mill. kroner

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble bevilgningen under kap. 922, post 72 økt med kr 216 000, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Økt satsing på romvirksomhet

Bevilgningen til romvirksomhet foreslås i statsbudsjettet 2007 økt med 158,6 mill. kroner i forhold til saldert statsbudsjett for 2006. Denne økningen gjenspeiler økninger til European Space Agency (ESA) sine romfartsprogrammer.

Med den økte satsingen på romvirksomhet tar regjeringen et aktivt grep for utviklingen av fram-

tidens arbeids- og næringsliv. Romvirksomheten utvikler framtidens teknologier, spissteknologi som vil bidra til å gjøre Norge til en innovativ og kunnskapsbasert økonomi.

Regjeringen satser kraftig på romvirksomhet gjennom økt deltakelse i ESAs romfartsprogrammer, og sikrer dermed Norge tilgang til teknologi og gode vilkår på romfartsmarkedet. Satsingen utløser en rekke kontrakter og oppdrag for norske høyteknologiske bedrifter, både i ESA og på det kommersielle markedet. Midlene gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, teknologiutvikling, forskning, miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, navigasjon, redningstjeneste og sjøsikkerhet.

Regjeringens satsing på romvirksomheten er spesielt viktig for nordområdene. En relativt stor del av romforskningen og romvirksomheten foregår i de tre nordligste fylkene.

I 2005 utgjorde verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester 5,2 mrd. kroner. De

totale akkumulerte leveransene til ESAs programmer i perioden fra Norge ble medlem i 1987 og fram til i dag utgjør 2,5 mrd. kroner. For hver krone den norske staten innbetalte til ESAs programmer i 2005 fikk de norske bedriftene kontrakter på det kommersielle markedet verdt mer enn fire ganger det som ble investert.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Målene for norsk romvirksomhet er å skape industriell vekst, dekke nasjonale brukerbehov, utvikle nasjonal romrelatert bakkeinfrastruktur og utvikle sterke miljøer innen romforskning. Formålet med statlige bevilgninger til romvirksomhet er å øke den nasjonale verdiskapingen gjennom teknologisk utvikling og forskning.

Ministerrådmøtet i 2005

I desember 2005 ble det avholdt et ESA ministerrådmøte i Berlin. Der forpliktet ESAs medlemsland seg til andeler i ESAs frivillige programmer for perioden 2006–11. Førrige gang slike forpliktelser ble inngått, var på ministerrådmøtet i Edinburgh i 2001. Flere av programmene som ble klarert på Edinburgh-møtet er nå i ferd med å bli avsluttet. Programmene omtales nærmere i St.prp. nr. 46 (2005–2006) Norsk deltagelse i europeiske romfartsprogrammer og i Innst. S. nr. 144 (2005–2006).

Prosjektene som Norge forpliktet seg til under ministerrådmøtet i Berlin er valgt ut i fra norsk næringslivs- og brukerinteresser, og er forventet å ha en positiv effekt i form av kommersielle avtaler for norske bedrifter og forskningsmiljøer. For at slike avtaler skal bli realitet krever det en kontinuerlig sterk og fokusert innsats fra aktørene i norsk romfartsvirksomhet.

Hovedtall for norsk romindustri

	Resultat 2004	Mål 2005	Resultat 2005	Mål 2006
Verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester	5,25 mrd.	5,60 mrd.	5,20 mrd.	6,40 mrd.
Verdien av norske ESA-kontrakter, akkumulert	2,33 mrd.	2,60 mrd.	2,51 mrd.	2,67 mrd.
Akkumulert returkoeffisient i ESA	>1,0	>1,0	>1,0	>1,0
Ringvirkningsfaktor	4,3	>4,0	4,4	>4,0

Det er et viktig mål for norske ESA-kontrakter og kontrakter gjennom nasjonale følgeprogrammer at de skal legge grunnlag for ytterligere salg

Mål- og resultatstyring

I 2005 ble det opprettet en arbeidsgruppe som hadde som mål å utarbeide et nytt mål og resultatstyringssystem for norsk romvirksomhet. Mål- og resultatstyring innebærer at resultatinformasjonen fra virksomheten tas i bruk i styringsprosessen. Mål og krav skal ligge til grunn for virksomhetens aktiviteter og ressursbruk, som igjen skal ligge til grunn for måling og rapportering av virksomhetens resultater.

Hovedmålet er å bidra til at romvirksomheten gir vesentlige og vedvarende bidrag til økt verdiskaping, innovasjon, kunnskapsutvikling, miljø og samfunnssikkerhet.

Under hovedmålet er det definert følgende delmål:

- sikre at romvirksomheten gir betydelige industrielle ringvirkninger
- sikre at Norges geografiske fortrinn i romvirksomhet blir utnyttet
- bidra til å utvikle kostnadseffektive systemer som dekker nasjonale og internasjonale behov
- gjennom internasjonalt samarbeid bidra til å styrke norske forskningsmiljøer
- gjennom informasjonsarbeid om romvirksomhet bidra til å øke kunnskapen om teknologi og realfag

Nytt mål- og resultatstyringssystem innføres fra 1. januar 2007.

Resultatrapport 2005

Industriell vekst har vært et viktig mål for de statlige bevilgningene til romvirksomheten. Oppfyllelsen av dette målet kan måles gjennom indikatorer som gir et bilde av romvirksomhetens resultater i form av industrikontrakter og ringvirkninger.

av produkter og tjenester. For hver krone i ESA-kontrakter og kontrakter gjennom Romsenterets følgeprogrammer har de norske leverandørene i

tillegg oppnådd kontrakter til en akkumulert verdi av kr 4,40, dvs. en ringvirkningsfaktor på 4,4. Målet for 2006 er å oppnå en faktor på minst 4,0.

I 2005 var de nasjonale følgemidlene 19,8 mill. kroner. Av disse gikk ca. 14 mill. kroner til industrielle aktører, 3,5 mill. kroner til institutter, 1,5 mill. kroner til diverse etater, kr 435 000 til høyskoler og kr 350 000 ble gitt som støtte til prosjektadministrasjon. Til sammen 18 prosjekter, som omfattet mellom 15–20 bedrifter/organisasjoner, mottok følgemidler fra Norsk Romsenter i 2005.

Tilskuddet til norsk romvirksomhet er delt inn i fire poster.

Post 50 Norsk Romsenter

Norsk Romsenter (NRS) har som mål å bidra til at romvirksomheten gir vesentlige og vedvarende bidrag til økt verdiskaping, innovasjon, kunnskapsutvikling, miljø og samfunnsikkerhet.

Ressursene til NRS konsentreres om noen bestemte områder som er sentrale for norske brukerinteresser og norske bedrifters kompetanse. Disse områdene er telekommunikasjon, navigasjon, jordobservasjon og utvikling av bæreraketter. NRS disponerte 21,5 årsverk pr. 1. mars 2006.

Statens eierinteresser i nasjonal infrastruktur for romvirksomhet forvaltes av NRS. Det gis ikke driftsstøtte til noen av selskapene.

Det foreslås at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan gi NRS fullmakt til å:

- selge andeler i selskaper hvor NRS har eierandeler og kjøpe andeler i nye selskaper
- benytte utbytte fra selskaper hvor NRS forvalter eierandeler og inntekter fra salg av andeler i slike selskaper til romrelatert virksomhet, jf. Forslag til vedtak XII

De aktuelle virksomhetene er organisert som egne aksjeselskap:

Andøya Rakettskytefelt AS (ARS)

Staten eier 90 pst. av dette selskapet, som gjennom avtaler med andre land utfører rakettoppskytninger og ballongslipp. ARS er verdens nordligste permanente oppskytningsfasilitet og er ansvarlig for alle vitenskapsrelaterte ballong- og rakettopperasjoner på norsk territorium. ARS tilbyr komplett bistand for oppskyting, nedlesing av data, berging og bakkestøtte. Totalt har det blitt skutt opp rundt 800 raketter fra ARS og forskere og ingeniører fra 100 ulike institutter og universiteter har besøkt anlegget.

Norsk Romsenter Eiendom AS (NRSE)

Staten eier 100 pst. av selskapet. Selskapet er eier av fiberkablene til Svalbard. Norsk Romsenter Eiendom AS (NRSE) og Kongsberg Defence & Aerospace AS eier 50 pst. hver av Kongsberg Satellite Services AS (KSAT). KSAT eier infrastrukturen og har driftsansvaret for Svalbard Satellittstasjon (SvalSat), Tromsø Satellittstasjon og Grimstad Satellittstasjon.

Ved den norske forskningsstasjonen Troll i Antarktis har NRSE installert en kommunikasjonsantenne for å berede grunnen for en satellittstasjon på samme sted. KSAT har ved årsskiftet 2005/2006 etablert en satellittstasjon ved Troll som vil ta ned høyoppløselige satellittdata fra 2007.

Nordområdene

Norge har en ideell geografisk plassering for utforskning av atmosfæren og det nære verdensrom. Plasseringen er utnyttet til å oppnå internasjonale investeringer til infrastruktur som rakettskytefeltene på Andøya og Svalbard, radaranlegget EISCAT, laseranlegget ALOMAR på Andøya og Nordlysstasjonen i Longyearbyen.

Grunnet samarbeid med den amerikanske romfartsorganisasjonen NASA er det i dag fiberkabler mellom fastlandet og Svalbard som muliggjør rask og nøyaktig overføring av store mengder data. De har vært i drift i over to år og er svært viktige for å sikre SvalSat konkurransefortrinn. Pr. 1. januar 2006 har Norge et gjenværende garantiansvar for fiberkabelen på 20,1 mill. USD.

Svalbard Satellittstasjon er blitt verdens ledende bakkestasjon for nedlesing av data fra polarbanesatellitter og har fire store antenner i drift. Disse antennene betjener en rekke satellitter for NASA, ESA og den amerikanske værvarslingsorganisasjonen NOAA. I tillegg har den europeiske værvarslingsorganisasjonen Eumetsat bygget to antenner for sine satellitter for den framtidige europeiske værvarslings-tjenesten. Dette gir driftsoppgaver i minst 14 år etter at tjenesten blir startet i 2006. Nordområdene utgjør et svært viktig territorium for den norske romfartsindustrien. Det er dette geografiske området som gjør Norge til et attraktivt satsingsområde for internasjonal utforskning og utnyttelse av verdensrommet.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås bevilget 33 mill. kroner til dekning av administrasjonsutgifter for Norsk Romsenter.

Post 70 Kontingent i European Space Agency (ESA)

Medlemskapet i ESA gir store fordeler for norske brukerinteresser, industri og forskning. Deltakerkontingenten i ESA er obligatorisk, og utbetalingerne til ESA følger det årlige kravet fra ESA. Kontingenten dekker ESAs administrasjon og vitenskapsprogram. Nivået på ESAs budsjett bestemmes på ESAs ministerrådsmøter, og hvert land betaler sin andel av budsjettet etter en fordelingsnøkkel basert på størrelsen på nettonasjonalinntekten. Den norske andelen økte fra 1,70 pst. i 2005 til 2,06 pst. i 2006 som følge av at Norge har hatt en større økning i nettonasjonalinntekten enn øvrige medlemsland i ESA.

ESAs vitenskapsprogram

Vitenskapsprogrammet i ESA har nå mer enn 16 operative satellitter i rommet og har i løpet av de siste årene hatt flere tekniske og vitenskapelige suksesser. Disse samler inn informasjon om de fysiske, kjemiske og biologiske forholdene i jordsystemet. Viktige forskningsområder er ozonhullet over Antarktis, global oppvarming, utvikling av hav-, vær- og klimamodeller og de geofysiske prosesser som styrer klima- og miljøutviklingen.

En av de største begivenhetene i 2005 var sonden Huygens vellykkede landing på Saturns måne Titan. Noen andre vellykkede operasjoner er den detaljerte kartleggingen av Mars ved satellitten Mars Express, Venus Express som samler ny informasjon om atmosfæren på Venus og SMART-1 som for tiden er den eneste satellitten som er i bane rundt Månen.

Norge er sentral innen International Living with a Star-programmet. Det første prosjektet i programmet er Solar-B. ESA har vedtatt at Solar-B skal leses ned fra Svalbard og at det i samarbeid med Norge skal etableres et europeisk datasenter for Solar-B i Oslo. Som en del av denne kontrakten til Svalbard og norske forskere vil Norsk Romsenter Eiendom investere i datasenteret. Dette vil bety oppdrag for både Kongsberg Satellite Services og Universitet i Oslo for til sammen 7,7 mill. euro.

Budsjett 2007

Det foreslås bevilget 105,4 mill. kroner til ESA-kontingent for 2007. Dette tilsvarer 2,06 pst. av ESAs budsjett.

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Norges deltakelse i ESAs programmer og Norges øvrige internasjonale avtaler om romvirksomhet bidrar til teknologisk utvikling av industrien, til å dekke norske brukerinteresser og til å etablere en nasjonal infrastruktur for romvirksomhet. Norge har enkelte spesielle behov innen romvirksomhet som ikke kan dekkes gjennom medlemskapet i ESA. For å sikre disse behovene er det inngått internasjonale avtaler utenom ESA med tilhørende garantiansvar eller andre former for forpliktelser.

Ved utgangen av 2005 utgjorde Norges gjenstående forpliktelser i de frivillige programmene i ESA, EASP-avtalen og Radarsat totalt ca. 1 443 mill. kroner.

Gjenstående forpliktelser pr. 31. desember 2005

(i 1 000 kroner)	
Betegnelse	
Jordobservasjon	359 250
Telekommunikasjon	342 370
Navigasjon	188 520
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	62 790
Romtransport	83 840
Teknologi (GSTP + PRODEX)	267 750
EASP-avtalen	82 760
Radarsat	55 380
Sum gjenstående forpliktelser	1 442 660

Underpost 71.1 ESAs programmer

ESA har programmer innen romtransport, telekommunikasjon, satellittnavigasjon, jordobservasjon, romstasjonen, mikrogravitasjon og teknologi. Ved utgangen av 2005 utgjorde Norges gjenstående forpliktelser i ESAs programmer ca. 1 305 mill. kroner. Av dette utgjør deltakelse i programmer som Norge forpliktet seg til på minister-rådsmøtet i Berlin 947 mill. kroner.

Global Monitoring of Environment and Security Services (GMES)

Norges store geografiske territorium og spredte bosetting gjør at satellittbasert jordobservasjon er spesielt godt egnet. GMES er det europeiske bidraget til Global Earth Observation System of Systems, som er et internasjonalt samarbeid om jordobservasjon. Det er etablert en norsk referanse-

gruppe som skal følge opp det videre arbeidet. Under ministerrådmøtet i Berlin i 2005 gikk Norge inn i ESAs program for GMES. Programmet er kommet godt i gang med ambisiøse planer og Norge deltar på BNP-nivå. Deltakelse i oppstarten av programmet vil sikre norske brukere tilgang til viktige data for å overvåke våre nordlige havområder.

Telekommunikasjon

Norsk industri har i dag en solid posisjon innen satelittkommunikasjon. Telekommunikasjon står i dag for nær 80 pst. av romrelatert omsetning i Norge. Selv om telekommunikasjonsfeltet er sterkt kommersielt drevet, får både amerikansk og europeisk industri tilgang til betydelige FoU-programmer. Norsk deltakelse i ESAs telekommunikasjonsprogrammer er derfor viktig for de norske aktørene.

Galileo

Galileo vil, sammen med det amerikanske Global Positioning System (GPS), bli Europas og Norges primære system for posisjonsbestemmelse, tidfesting og navigasjon. Utviklingen av Galileo er et samarbeidsprosjekt mellom ESA og EU. Når utviklingsfasen er fullført vil EU overta ansvaret for Galileo. Norges arktiske farvann ligger i utkanten av EUs definerte regioner for Galileo. For å sikre god ytelse i våre områder vil det være nødvendig med et aktivt norsk engasjement i forhold til EU.

I mai 2006 startet Norge forhandlinger med EU om en samarbeidsavtale om Galileo knyttet til utviklingsfasen. Når disse forhandlingene er ferdige vil Norges deltakelse i prosjektet bli lagt fram for Stortinget i en egen proposisjon. For Norge er deltakelse i Galileo sentralt for å sikre tilfredsstillende ytelse i norske interesseområder, rett til å benytte alle tjenester i Galileo, samt å sikre konkurransevnen til norsk industri innen satellittnavigasjon.

ESA har inngått en avtale med KSAT om å etablere en bakkestasjon for Galileo på Svalbard. Dette betyr inntekter for KSAT og er med på å gi arbeidsplasser på Svalbard.

Romstasjon, microgravitasjon og utforskning

Norge deltar i ESAs programmer for den Internasjonale Romstasjonen (ISS), og norske forskere er sikret tilgang til eksperimentfasiliteter ved romstasjonen. Norge fokuserer på forskning innen biologiske prosesser og materialteknologi. Dette er områder som dekker norske behov bl.a. innen hav-

bruk, planteforedling og materialutvikling, og hvor Norge kan bidra internasjonalt. NTNU har nå ferdigstilt kontrollsenteret for det sentrale botaniske laboratoriet på romstasjonen. Laboratoriet skytes opp med den første romfergen sommeren 2006. NTNU blir et globalt senter for denne aktiviteten. Se også omtale av ESAs vitenskapsprogram under post 70.

I mai 2006 nådde Venus Express sin planlagte bane for å observere og registrere forholdene rundt og på planeten Venus. Norge har prioritert forskning på sol-jord-fysikk og det tidlige univers på bakgrunn av faglig sterke forskningsmiljøer på disse områdene.

Romtransport

Europa sikrer uavhengig adgang til verdensrommet gjennom ESAs romtransportprogram. Ariane-5 gjennomførte fem oppskytninger i fjor, og den nyeste versjonen med en lastekapasitet på 10 tonn er fullt operativ.

Teknologi

Ved ministerrådmøtet i Berlin i desember 2005 bekreftet Norge en markant støtte til utvikling av teknologi for romanvendelser. I tillegg til utvikling rettet mot satcommarkedet (ARTES), ble det deklarerert betydelig deltakelse i GSTP og PRODEX. General Support Technology Programme (GSTP) er det mest sentrale teknologiprogram i ESA. Norske bedrifter med spisskompetanse i verdensklasse kan ha synergieffekter med romvirksomhet, f.eks. innen offshoret teknologi, medisinsk teknologi og forsvar. GSTP gir disse mulighet for å kvalifisere denne teknologien for levering til ESAs programmer og det kommersielle markedet. PRODEX er et frivillig program ESA har opprettet for å kunne utvikle og utnytte eksperimenter på satellitter. I Norge har PRODEX hovedsakelig vært brukt i forbindelse med validering av instrumentmålinger på nye jordobservasjonssatellitter.

ESA – EU

EUs økende engasjement i romfartsspørsmål har ført til et tettere samarbeid og inngåelse av en rammeavtale mellom ESA og EU. Arbeidet med å utarbeide et felles europeisk romprogram (European Space Policy) er i gang. Sluttdokumentet skal inneholde en europeisk strategi for verdensrommet, et europeisk romfartsprogram, en forpliktelse fra hovedbidragsyterne hva gjelder deres roller og ansvarsområder og de sentrale prinsippene for implementering. Det synes klart at ESA i stor grad

vil stå for utforskning og utvikling av nye prosjekter og teknologier, mens EU vil ha driftsansvar for romtjenester som dekker EUs behov, i første omgang Galileo og GMES.

Norge ønsker at ESA skal være den sentrale europeiske enhet i europeisk romfart. Som medlem av ESA ønsker Norge å framstå som en sterk aktør i dette samarbeidet i framtiden.

Underpost 71.2 Esrangle Andøya Special Project (EASP)-avtalen

EASP-avtalen er et program mellom fem ESA-medlemsland og ESA om å utnytte rakettskytefeltene på Andøya og i Kiruna. Norge tiltrådte avtalen i 1990, og den fornyes for fem år av gangen. I 2004 ble det inngått en ny avtale som sikrer aktiviteten for en ny femårsperiode fra 2006. Ved utgangen av 2005 utgjorde de gjenstående forpliktelsene for femårsperioden 82,8 mill. kroner.

Underpost 71.3 Radarsat

Avtalen med det kanadiske selskapet Radarsat sikrer overvåking av det norske territoriet også ved overskyet vær og om natten. Bildene benyttes til suverenitetshevdelse i økonomisk sone samt forvaltning av miljøet og marine og polare ressurser. Radarsat 2, som er etterfølgeren til Radarsat 1, er noe forsinket, men er nå planlagt for oppskyting i desember 2006. Som følge av dette ble avtalen om Radarsat 1 forlenget med to år i 2004. Radarsat 2 vil fra 2006 sikre Norge overvåkningsbilder ut 2013. Kongsberg Satellite Services (KSAT) har en avtale

Sammenstilling av forpliktet deltakelse i ESAs programmer

med NRS om datarettigheter fra Radarsat. I følge denne avtalen skal KSAT betale kr 100 000 pr. måned for datarettighetene i sju år, til sammen 8,4 mill. kroner. Fordringene hos KSAT er overført til forvaltningsorganet NRS. Innbetalingene fra KSAT anvendes til å redusere de statlige utbetalingene til Radarsat. For perioden 2004–2007 utgjør innbetalingene fra KSAT seg til 4,4 mill. kroner. Bevilgningsanslaget for underpost 71.3 Radarsat, i 2007 reduseres derfor fra 9,9 til 5,5 mill. kroner. Ved utgangen av 2005 utgjorde gjenværende forpliktelse knyttet til Radarsat ca. 55,4 mill. kroner. Ved utgangen av 2006 vil den være redusert til ca. 45,5 mill. kroner.

Budsjett 2007

Internasjonal romvirksomhet omfatter ESAs programmer, EASP-avtalen om virksomhet på rakettskytefeltene på Andøya og i Kiruna og Radarsatavtalen med Canada.

Norge deltar i ca. 40 frivillige programmer i ESA. Programmene har flere års varighet. I hovedsak blir nye programmer startet ved ESAs ministerrådsmøter som avholdes ca. hvert fjerde år. De årlige utbetalingene til internasjonal romvirksomhet følger framdriften i programmene Norge deltar i. Det forventes et utbetalingskrav på 271,9 mill. kroner i ESAs programmer for 2007. For EASP-avtalen og Radarsat forventes det utbetalinger på henholdsvis 16,6 og 5,5 mill. kroner.

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2005	Budsjett 2006	Forslag 2007
71.1	<i>ESA forpliktet:</i>			
	Jordobservasjon	58 700	37 100	46 700
	Telekommunikasjon	34 240	39 700	82 600
	Navigasjon	16 460	10 200	68 800
	Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	20 630	21 100	17 500
	Romtransport	26 460	16 300	14 900
	Teknologi	0	0	41 400
	Sum forpliktet, ESA-programmer	156 490	124 400	271 900
71.2	<i>EASP-avtalen</i>	12 480	12 700	16 600
71.3	<i>Radarsat</i>	9 500	9 200	5 500
	Sum post 71	178 470	146 300	294 000

Beløpene for 2007 er anslag for planleggingsformål. Det kan bli aktuelt å foreta endringer dersom forutsetninger eller framdriften skulle tilsa det. De økonomiske forpliktelsene overfor ESA betales i euro, og forpliktelsene overfor Canada betales i amerikanske dollar. Valutarisikoen bæres av Norge. Det er budsjettert ut fra forventede valutakurser. Dersom kursen på utbetalingstidspunktene blir annerledes enn forutsatt i budsjettforslaget, er det lagt opp til at bevilgningen kan justeres i endringsproposisjon i 2007.

Post 72 Nasjonale følgemidler, kan overføres

De nasjonale følgeprogrammene bidrar til at norske bedrifter oppnår et teknologisk nivå slik at Norge kan høste fra og nyttiggjøre seg den investering som ESA-medlemskapet representerer. I hovedsak kreves det minst 50 pst. egenfinansiering. Programmene utvikler også rombaserte tjenester for å dekke nasjonale, offentlige behov på en effektiv og kostnadsbesparende måte. Norsk Romsenter forvalter nasjonale følgemidler i fem ulike følgeprogrammer.

Norges forskningsråd disponerer også midler til romforskning som bl.a. skal finansiere norske instrumenter og eksperimenter på ESAs forskningssatellitter.

Industriutviklingsprogram

Programmet skal bidra til at bedriftene videreutvikler kompetanse og teknologi og tilpasser produkter som utvikles gjennom ESA-samarbeidet, for derved å utvikle konkurransedyktige produkter for det internasjonale rommarkedet. Det satses på bedrifter som er eller vil kunne bli konkurransedyktige i et kommersielt, globalt marked.

Tjenesteutviklingsprogram

Programmet finansierer aktiviteter knyttet til utvikling av anvendelser og tjenester innen jordobservasjon, telekommunikasjon og navigasjon. SatHav-programmet er et nasjonalt maritimt program for å utnytte satellittdata for nasjonale behov. SatHav vil utvikle og demonstrere marine tjenester som suverenitetshevdelse, fiskeriforvaltning, isvarsling og overvåking av akutt forurensning. SatLuft-programmet skal utnytte informasjon fra satellitter med atmosfærelaterede sensorer i værvarslings, miljø- og klima henseende. SatRisk-programmet skal utnytte romrelaterede teknikker og systemer til analyse av geofarer og katastrofehjelpe.

Selv om størsteparten av virkemidlene for telekommunikasjon kanaliseres gjennom ESAs

ARTES-program (Advanced Research in Telecommunications Systems), er det viktig også å kunne gjennomføre nasjonale prosjekter. Nye datatjenester og applikasjoner for telemedisin, fjernundervisning, fjernstyring og katastrofevarsling blir viktige i tiden framover og må tilpasses norske forhold.

Innen navigasjon gjennomføres prosjekter som har som mål å teste og klargjøre EUs støttesystem til GPS-EGNOS for norske anvendelser. EGNOS vil forbedre nøyaktigheten til GPS i Europa.

Infrastrukturutvikling

Følgemidler har vært benyttet til å utvikle de fortrinn som Norge har ved sin nordlige beliggenhet eller for å utnytte spesiell kompetanse knyttet opp mot infrastruktur. Utviklingen av bakkestasjonen ved Trollbasen og Galileostasjonen på Svalbard er de nyeste eksemplene. Det vurderes fortløpende andre muligheter.

Undervisningsutviklingsprogram

Målsettingen med programmet er å skape kunnskap om, og forståelse for, samfunnsnyttene av romvirksomhet hos ungdom og å styrke interessen for realfag for å sikre rekruttering til romvirksomhet. Høsten 2005 ble den første norske studentsatellitten NCUBE skutt opp fra Russland. Den andre skytes opp i 2006. Mer enn 80 studenter fra fem norske utdanningsinstitusjoner har deltatt i programmet. I 2007 er det vesentlig å bygge videre på resultatene fra NCUBE-prosjektet. Dette er foreslått gjort ved å starte et flerårig nasjonalt studentsatellittprogram. Gjennom det nettbaserte læringsprogrammet SAREPTA var Norge en pioner i å dyrke interessen barn og unge har for romfart. Programmet har i dag 5 500 registrerte brukere (i all hovedsak læringsinstitusjoner) fra en rekke land. Hver sommer blir det også arrangert European Space Camp for ungdommer fra hele verden ved Andøya Rakettskytefelt.

Nye initiativ

Programmet støtter studier, forprosjekter og utredninger utover de øvrige programmene, eksempelvis studentprosjektet «Norsk satellitt fra norsk jord» som har ledet til satellittene NCUBE 1 og 2. I tillegg er det aktuelt med studier av mulige nye anvendelser av høyoppløselig jordobservasjonsdata og satellittposisjoningsdata. Bygging av en AIS (Automatic Identification System) konseptdemonstrator for skipsovervåking kan bli et aktuelt prosjekt i 2007.

Budsjett 2007

De nasjonale følgeprogrammene gjør det mulig for Norge å nyttiggjøre seg den investering som ESA-medlemskapet representerer. Midlene til følgeprogrammer forutsettes også å dekke utvikling av nasjonale miljøer. Midler kan også ved spesielle behov benyttes til nasjonal rominfrastruktur. Det

foreslås bevilget 37 mill. kroner til nasjonale følgeprogrammer for 2007.

Det er forutsatt at 5 mill. kroner skal kunne nyttes til å finansiere deltakelse i Galileo på EU-siden i 2007 på tilsvarende måte som det er lagt opp til for 2006, jf. omtale om norsk deltakelse i Galileo i St.prp. nr. 46 (2005–2006). Proposisjon om norsk deltakelse i dette programmet vil bli fremmet senere når avtalen med EU foreligger.

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	26 157	26 500	27 500
	Sum kap. 924	26 157	26 500	27 500

Post 70 Tilskudd, kan overføres

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70.1	eContent/eContent plus	26 157	7 000	7 000
70.2	EUs program for næringsliv og entreprenørskap		17 400	18 400
70.6	DG Indre marked		800	800
70.7	Handlingsplan for sikrere bruk av Internett		300	300
70.9	Marco Polo-programmet		1 000	1 000
	Sum post 70	26 157	26 500	27 500

Generelt om tilskuddsordningen

Regjeringen går inn for å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og de andre landene i Europa. Regjeringen vil samarbeide med EU basert på EØS-avtalen, bl.a. gjennom deltakelse i EU-programmer. Samtlige programmer som dekkes av denne bevilgningen, er programmer i regi av EU som Norge kan delta i som ledd i EØS-avtalen. Årlig medlemskontingent for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av gjennomførte prosjekter under det enkelte program. Kontingenter betales samlet av Utenriksdepartementet og refunderes av de departementene som er ansvarlige for de enkelte programmene. Andre utgifter knyttet til deltakelse i programmene (lønn og øvrige utgifter til nasjonale eksperter ved Kommisjonen, nasjonale sekretariater, utredninger m.m.)

betales direkte av de programansvarlige departementene.

Underpost 70.1 eContent/eContent plus*Tilstandsbeskrivelse*

eContent plus er et fireårig EU-program for perioden 2005-08. Målet for programmet er å utvikle det europeiske digitale innholdsmarkedet, spesielt innen områdene:

- geografisk informasjon
- informasjon med beskrivelse av programmets innhold og formål
- digitalt bibliotek

eContent plus er et sentralt virkemiddel i realiseringen av Lisboa-strategien, ved at det tar sikte på å gjøre digitalt innhold i Europa mer tilgjengelig og enklere å utnytte for borgere og næringsliv. Pro-

grammet avløser det tidligere programmet eContent og innebærer både en spissing og en styrking i forhold til det tidligere programmet. Europakommisjonen legger vekt på få prosjekter av svært høy kvalitet.

Stortinget samtykket i norsk deltakelse i programmet i juni 2005, jf. St.prp. nr. 61 og Innst. S. nr. 235 (2004–2005). Programmet har en økonomisk ramme på 149 mill. euro, over fire år. Norge vil ha budsjettmessige forpliktelser under hele programperioden. Norges kontingentforpliktelser omfatter dekning av om lag 2 pst. av den samlede utgiftsrammen, dvs. om lag 3 mill. euro, eller ca. 24 mill. kroner. I tillegg kommer Norges andel av administrative utgifter, anslått til ca. 840 000 euro, og utgifter til nasjonal oppfølging (sekretariat), anslagsvis 2–2,5 mill. kroner. Det vil også påløpe utgifter knyttet til evaluering av programdeltakelsen. De samlede norske utgiftene knyttet til programmet anslås dermed til om lag 34 mill. kroner. Utgifter til nasjonal ekspert bortfaller i det nye programmet, jf. omtale i St.prp. nr. 66 (2005–2006).

Den første utlysningen for eContent plus programmet høsten 2005 ga tilfredsstillende resultat for norske søkere. Deltakelsen i programmet har bidratt til å posisjonere norske private og offentlige virksomheter i en europeisk sammenheng.

Budsjettforslag 2007

For 2006 og 2007 kommer utgiftene til deltakelse i det nye eContent plus-programmet i tillegg til dekning av utgifter til avslutning av det eksisterende eContent-programmet. eContent-programmet er avsluttet, men på grunn av forskyvninger i gjennomføringen av enkelte prosjekter vil det være etterslep i utbetalingene av kontingent til eContent utover programperioden. Innenfor rammen av det foreslåtte bevilgningsbeløpet på 27,5 mill. kroner under posten for 2007 avsettes 6 mill. kroner til eContent- og eContent plus-programmene. Programutgiftene for 2007 omfatter kontingentmidler til EU, utgifter til norsk sekretariat og utgifter til evaluering av eContent-programmet.

Underpost 70.2 EUs program for næringsliv og entreprenørskap

Tilstandsbeskrivelse

EU vedtok i 2000 en næringspolitisk målsetting om å bli den mest konkurransedyktige kunnskapsbaserte økonomien innen 2010 (Lisboa strategien). Sentralt i dette arbeidet står EUs flerårige program for næringsliv og entreprenørskap (MAP-programmet) som er rettet mot hele næringslivet, med særlig fokus på små og mellomstore bedrifter (SMB).

Hovedmålsettingene for programmet er å bidra til å fremme konkurranseevne, vekst og entreprenørskap for deltakerlandenes bedrifter, forenkle regel- og rammeverk for næringsvirksomhet og forbedre de økonomiske vilkårene for SMB, bl.a. gjennom økt tilgang til såkorn- og venturekapital.

Programmet har tre virkeområder:

- identifisering, utveksling og utvikling av gode bedriftsfremmende tiltak gjennom konkrete prosjekter
- tiltak som skal bidra til å bedre informasjon om EU og det indre marked
- finansielle virkemidler som skal sikre tilgang på kapital for entreprenører og små og mellomstore bedrifter

EU har vedtatt en økonomisk ramme på totalt 450 mill. euro for programperioden 2001–05. Midlene dekker i hovedsak utgifter knyttet til de finansielle virkemidlene gjennom European Investment Fund (EIF). Videre dekkes utgifter til informasjonstjenestene som leveres av Euro Info Centrenettverket, og utgifter til prosjekter som skal bidra til å styrke næringspolitikken i deltakerlandene. Norges andel av programutgiftene utgjør om lag 75 mill. kroner, dvs. en gjennomsnittlig årlig nominell utgift til kontingent på ca. 15 mill. kroner. I tillegg påløper utgifter til administrasjon av programmet på nasjonalt nivå (norsk programsekretariat).

Programmet skulle i utgangspunktet vare fram til 2005, men ble forlenget til 2006, jf. St.prp. nr. 1 (2005–2006). Programmet åpner for at Norge kan delta i flere av de aktivitetene Europakommisjonen gjennomfører for å gjøre det indre markedet mer velfungerende.

Fra 2007 vil Kommisjonen videreføre MAP innenfor et nytt rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP – «Competitiveness and Innovation Framework Programme») for perioden 2007–13. I tillegg til aktivitetene i MAP vil også informasjonsnettverket Innovation Relay Centre, aktiviteter under Research and Innovation i 6. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling, eContentPlus, Monitoring of eEurope (Modinis), e-TEN og Intelligent Energy Europe bli videreført under CIP, jf. omtale i budsjettproposisjonene til Olje- og energidepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

Foruten adgang til de konkrete programaktivitetene vil CIP gi deltakerlandene et formelt kontaktpunkt for erfaringsutveksling og utvikling av politikken for konkurranseevne og innovasjon, gjennom nasjonale eksperter, informasjonsnettverk o.l.

CIP-programmet vil være åpent for EFTA/EØS-landene. EU vil fatte et endelig vedtak om inn-

rettingen av CIP høsten 2006. Økningene i de finansielle forpliktelsene ved norsk deltakelse i programmet er betydelige. For den delen av programmet som vurderes for Nærings- og handelsdepartementet (entreprenørskaps- og innovasjonsøylen) anslås en samlet kontingentinnbetaling på om lag 375 mill. kroner for programperioden. Utgifter til nasjonale eksperter og administrasjon kommer i tillegg.

Regjeringen vil ha en nær dialog med Europakommisjonen og EØS/EFTA-landene i det videre arbeidet med å vurdere eventuell norsk deltakelse i CIP.

Resultatrapport 2005

Flere norske aktører i venturekapital- og inkubatormiljøer har vært i direkte kontakt med European Investment Fund (EIF). Så langt har Norge fått i stand én avtale med EIF. Innovasjon Norge inngikk i 2004 en garantiavtale med EIF om avlastning for tap på risikolån. I tillegg har Cultura Sparebank inngått en avtale med EIF om garantier på tap på lån – en ordning med mikrokredittgarantier. Dette gjelder små beløp og for bedrifter med under ti ansatte. Under programmet gjennomføres prosjekter for å referanseteste landenes politikkpraksis på ulike områder. Norge hadde pr. mars 2006 utnevnt eksperter til 45 prosjekter som er igangsatt under programmet så langt. Foreløpige nasjonale evalueringer viser at programmet har gitt nyttig innsikt til nasjonal politikkutforming.

For å spre informasjon til aktuelle miljøer er det utarbeidet en månedlig nyhetstjeneste og en egen webside for programmet. I tillegg er det opprettet en referansegruppe med representanter fra Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, SIVA, NHO og LO.

Budsjettforslag 2007

Det utarbeides budsjett for hvert år og aktivitetene og Norges utbetalinger knyttet til budsjettet skjer i budsjettåret og de påfølgende årene. Det beregnes et behov på i størrelsesorden inntil 20 mill. kroner i 2007 for å dekke utgifter knyttet til aktiviteter besluttet i tidligere års budsjetter ved den norske deltakelsen i programmet for næringsliv og entreprenørskap. Denne beløpsrammen vil dekke anslått årskontingent for norsk deltakelse og et nasjonalt sekretariat. Det legges til grunn at utgiftene knyttet til MAP-programmet dekkes av den foreslåtte bevilgningen på 27,5 mill. kroner for 2007.

Underpost 70.6 Nasjonal ekspert i DG Indre marked

Den nasjonale norske ekspertten ved DG Indre Marked fratradte i april 2006.

Underpost 70.7 Handlingsplan for sikrere bruk av Internett

Handlingsplanen for sikrere (tryggere) bruk av Internett (Action Plan on Promoting Safe Use of Internet) gjaldt opprinnelig perioden 1999–2002, men ble videreført for 2003 og 2004. Hovedmålet med programmet har vært å etablere egnede mekanismer for å hindre uønsket bruk og tilrettelegge for ytterligere vekst og utvikling i europeisk internettindustri. Arbeidet på nasjonalt nivå har vært ivaretatt av Kultur- og kirke departementet, som hadde nasjonal ekspert og dekket 25 pst. av utgiftene ved norsk deltakelse i programmet. Nærings- og handelsdepartementet dekket 25 pst. av kontingenten til det opprinnelige programmet, men deltar ikke i det nye Safer Internet Plus-programmet som ble startet opp i 2005, jf. redegjørelse i St.prp. nr. 1 (2005–2006).

Underpost 70.9 Marco Polo-programmet

Tilstandsbeskrivelse

EUs Marco Polo-program gir støtte til nye transporttilbud som bidrar til å overføre last fra vei til sjø og indre vannveier. Målet er å redusere veitransporten og dermed avhjelpe miljø- og kapasitetsproblemene i europeisk transport. Det er krav om samarbeid om nye transportløsninger mellom deltakere fra minst to medlemsstaters områder eller mellom minst ett medlemsland og et tredjeland, f.eks. et EFTA-land. Marco Polo-programmet startet opp i 2003 og er planlagt å løpe fram til 2010. Stortinget ga tilslutning til norsk deltakelse i Marco Polo-programmet i 2004, jf St.prp. nr. 61 og Innst. S. nr. 224 (2003–2004). Norges deltakelse i Marco Polo-programmet gir muligheter for norsk skipsfart, maritim industri og tjenesteleverandører. Programmet vil kunne gi nye transportløsninger for norsk næringsliv.

Resultatrapport 2005

Europakommisjonen offentliggjorde i november 2005 at 12 prosjektsøknader hadde mottatt støtte i programmets andre utlysning. Eksempel på prosjekter som fikk støtte var en ny ro-ro fergelinje mellom Nord-Frankrike og Spania og en ny tverrsektorell (intermodal) togforbindelse mellom Tyskland og Ungarn. Prosjekter med norske inte-

ressenter deltok i konkurransen, men nådde ikke opp i denne runden.

Budsjettforslag 2007

Den første delen av programmet-Marco Polo I omfatter treårsperioden 2004–06. Norges forpliktelser utgjør ca. 2,1 mill. euro, tilsvarende i underkant av 17 mill. kroner. De norske deltakerutgiftene fordeles mellom Samferdselsdepartementet (37 pst.), Fiskeri- og kystdepartementet (33 pst.) og Nærings- og handelsdepartementet (30 pst.). Nærings- og handelsdepartementets andel av programutgiftene i Marco Polo I utgjør dermed om lag 5 mill. kroner. Det forventes at enkelte prosjekter under programmet ikke vil være gjennomført før 2–3 år etter at den offisielle programperioden for Marco Polo I er utløpt. Dette innebærer at det vil bli aktuelt med innbetalinger for deltakelse i Marco Polo I til og med 2009.

For 2007 anslås Nærings- og handelsdepartementets andel av deltakerkontingenten i Marco Polo I til å bli maksimalt 1,5 mill. kroner.

Oppsummering

Det foreslås en bevilgning til internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer på til sammen 27,5 mill. kroner for 2007.

Kap. 928 FoU-prosjekter i næringslivets regi

Post 71 Tilskudd til ulønnet forskningsinnsats, kan overføres

Tilstandsbeskrivelse

Ved St.vedt. av 17. juni 2005 ble det etablert en rammestyrte tilskuddsordning for å støtte ulønnet

arbeidsinnsats som ikke omfattes av den ordinære Skattefunnordningen, jf. St.prp. nr. 65 og Innst. S. nr. 240 (2004–2005). Stortinget vedtok å bevilge 60 mill. kroner til ulønnet arbeidsinnsats utført i 2005. Ordningen er tenkt å stimulere til økte investeringer i forskning og utvikling, og vil være av særlig betydning for små selskaper som «gründer-selskaper» og enkeltpersonforetak. Ordningens intensjon var å likestille ulønnet arbeidsinnsats med lønnet. Lønnet arbeidsinnsats dekkes gjennom den ordinære Skattefunnordningen.

Den nye ordningen innebærer nye støtteelementer i forhold til den ordinære Skattefunnordningen, og er derfor notifisert til EFTAs overvåkningsorgan ESA. Ordningen må godkjennes av ESA før den kan iverksettes. ESA vedtok i mars 2006 å åpne såkalt formell undersøkelsesprosedyre i saken. Beslutningen kan innebære inntil 18 måneders forlenget saksbehandlingstid i ESA. Spørsmålet om eventuelle utbetalinger fra bevilgningen og videreføring av ordningen vil trolig ikke bli avklart før i 2007.

Samtidig med opprettelsen av tilskuddsordningen vedtok Stortinget å opprette en kompensasjonsordning for ulønnet arbeid utført i Skattefunnprosjekter i perioden 2002–04. Da ordningen omfatter engangsutbetalinger, faller den inn under bagatellunntaket med hensyn til offentlig støtte og må ikke notifiseres til ESA. Det ble bevilget 10 mill. kroner til ordningen over Fornyings- og administrasjonsdepartementets budsjett, jf. St.prp. nr. 65 og Innst. S. nr. 240 (2004–2005). Om nødvendig kan det overføres midler fra tilskuddsordningen til kompensasjonsordningen. I den sammenheng har Nærings- og handelsdepartementet gitt Fornyings- og administrasjonsdepartementet fullmakt til å belaste budsjettet til tilskuddsordningen med inntil 2 mill. kroner.

Kap. 929 Norsk Designråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Tilskudd	16 900	25 000	25 000
	Sum kap. 929	16 900	25 000	25 000

Tilstandsbeskrivelse

Regjeringen mener at aktiv utnyttelse av design i norsk næringsliv vil være et vesentlig bidrag til å skape et nytt og mer innovativt næringsliv. Tilskud-

det til Norsk Designråd er et viktig bidrag til å nå dette målet. Det har derfor vært en gradvis opptrapping av tilskuddet de siste årene.

Norsk Designråd er en privat stiftelse opprettet av Næringslivets Hovedorganisasjon og Norges

Eksportråd. Norsk Designråd har 14 ansatte og er lokalisert i Norsk Design- og Arkitektursenter i Oslo. Stiftelsens formål og målet med det statlige tilskuddet er å fremme bruk av profesjonell design som et strategisk innovasjonsverktøy for å oppnå større konkurranseevne og lønnsomhet i norsk industri og næringsliv.

Norsk Designråd markedsfører betydningen av god design som innovasjonsverktøy og konkurransefaktor for industri og tjenesteytende næringer, og arbeider aktivt gjennom bl.a. designerformidling for å få norske bedrifter til å bruke design strategisk i sin produksjonsutvikling og markedsføring. Målgruppen for Norsk Designråd er små og mellomstore bedrifter, det offentlige virkemiddelapparatet, næringslivs- og bransjeorganisasjoner og faglige miljøer innen design, markedsføring og teknologi. For å være oppdatert på utviklingen i ulike bransjer er internasjonal tilknytning og framstøt i utlandet på vegne av norske bedrifter og designere nødvendig.

Norsk Designråd har en samarbeidsavtale med Innovasjon Norge. Denne er bærebjelken i designformidlingsarbeidet. Avtalen innebærer at Norsk Designråd får benytte Innovasjon Norges distriktskontorer i arbeidet med designformidling, og designkompetansen ved kontorene er styrket.

Regjerings satsing på næringsrettet design

Nærings- og handelsdepartementet la i juni 2006 fram en plan for satsing på næringsrettet design «Design og verdiskaping – Regjeringens satsing på næringsrettet design». Planen gjelder fram til 2010. Hovedmålet med planen er å stimulere til økt bruk av designere i næringslivet. Styrking av Innovasjon Norges og Norsk Designråds rådgivingsvirksomhet, utvidelse av isbryterordningen, som er en tilskuddsordning for bedrifter som tar i bruk design, bedre samarbeid om design på lederutdanningsinstitusjoner som Bedriftsøkonomisk Institutt og Norges Handelshøyskole og et utstillingskonsept for norsk design i utlandet er de viktigste tiltakene. Innsatsen skal prioriteres mot de næringene der Norge har spesielle konkurransefortrinn, som bl.a. maritim næring og turisme.

Resultatrapport 2005

Norsk Designråd har i 2005 fokusert på større og mer synlige aktiviteter enn tidligere år. Dette har gitt seg utslag i at antall seminarer og kurs har hatt en nedgang fra 138 til 102, mens antallet rådgivingsoppdrag har holdt seg stabilt på 100. Bruken av Norsk Designråds nettsider er i sterk vekst, med over 324 000 besøkende i 2005 mot 155 000 i 2004.

Det var utstillinger av norsk design i forbindelse med Norges deltakelse på verdensutstillingen EXPO 2005 i Japan, og utstillinger i Stockholm og i Gent.

Det ble i 2005 gjennomført en kundeundersøkelse blant bedrifter som har benyttet designrådgivere fra Norsk Designråd fra 2. kvartal 2004 og ut 2005. Undersøkelsen ble sendt til 39 bedrifter, hvorav 23 svarte. Totalt viser resultatene at kundene er meget tilfredse med designrådgivningstjenestene, men at det kan brukes mer tid på å tilpasse rådgivningen til bedriftenes behov.

Norsk Designråd hadde i 2005 en omsetning på 24,7 mill. kroner. Av dette utgjorde 16,9 mill. kroner tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. I tillegg omfatter omsetningen annen offentlig finansiering og egeninntjening, jf. oversikt over finansieringen nedenfor. Norsk Designråd hadde i 2005 et driftsresultat på kr 568 102, som legges til stiftelsens egenkapital.

Designåret 2005

Det ble avsatt 5,45 mill. kroner til Designåret 2005, hvorav 4,25 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Målet for avsetningen til Designåret 2005 var å øke fokus på design som konkurransefaktor for næringslivet. Det ble gjennomført 37 arrangementer, med den landsdekkende «Design underveis»-kampanjen som den største enkeltsatsingen. Et særskilt bilag om design i Dagens Næringsliv var den viktigste medieaktiviteten. En undersøkelse gjennomført av Norsk Designråd i forbindelse med Designåret, viser at blant 1 200 bedriftsledere mener 86 pst. at design bidrar til bedre lønnsomhet, og at 50 pst. har økt bruken av design over de siste fire årene. Designåret har bidratt til å stimulere etterspørselen etter designrådgivningstjenester fra Norsk Designråd og Innovasjon Norge.

Norsk Design- og Arkitektursenter

Norsk Designråd er samlokalisert med Norsk Form i Norsk Design- og Arkitektursenter. Senteret er opprettet bl.a. for å skape større oppmerksomhet og kunnskap om verdien av næringsrettet design. I tillegg til kontorlokaler, kan senteret tilby utstillingslokaler og mulighet for å avholde konferanser og seminarer. For 2005 var senterets underskudd på 3,5 mill. kroner. Tilsvarende underskudd forventes for 2006. Det er usikkert hvor lenge senteret vil gå med underskudd. Norsk Designråd må dekke halvparten av underskuddet i henhold til avtalen om drift av senteret. Norsk Designråds del av underskuddet dekkes av statstilskuddet. I fram-

tiden vil Norsk Designråd ha flere egne aktiviteter i senteret, bl.a. Designdagen, for både å øke aktiviteten og styrke senterets økonomi.

«Design og verdiskaping – Regjeringens satsing på næringsrettet design» prioriteres i 2007. Det foreslås et tilskudd på 25 mill. kroner til Norsk Designråd.

Budsjettforslag 2007

Innenfor målene for statstilskuddet til Norsk Designråd skal tiltak som følger opp planen

Finansieringen av Norsk Designråd

	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2005	Budsjett 2006	Budsjett 2007
Egeninntjening	4 993	2 810 ¹	5 500
Statstilskudd	16 900	25 000	25 000
Andre offentlige inntekter	2 780	825	
Sum inntekter	24 673	28 635	30 500
Egeninntjening i pst.	20,2	9,8	18

¹ Nedgangen i egeninntjening og skyldes at Designdagen flyttes fra desember til mars, og at hoveddelen av inntektene knyttet til Designdagen og Merket for God Design vil forskyves til 2007. For Norsk Designråd er Designdagen og Merket for God Design de aktivitetene med størst egeninntjening.

Kap. 931 Miljøtiltak

Post 70 Tilskudd, kan overføres

I forbindelse med revidert budsjett våren 2005 bevilget Stortinget 30 mill kroner til finansiering av kvikksølvrenseanlegg ved Fundia Armeringsstål i

Mo i Rana, jf. omtale i St.prp. nr. 65 (2004–2005). Bedriften har foreløpig ikke tatt stilling til om investeringene i anlegget skal gjennomføres. Det har derfor så langt ikke vært noen utbetalinger under ordningen.

Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		2 000	11 000
70	Eksportfremmende tiltak, <i>kan overføres</i>	13 265		
73	Støtte ved kapitalvareeksport	40 002	35 000	28 800
95	Innskudd i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)	28 631		
	Sum kap. 934	81 898	37 000	39 800

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Tilstandsbeskrivelse

Nærings- og handelsdepartementet stiller årlig midler til disposisjon for næringslivsaktiviteter ved utenriksstasjonene, og til eventuell norsk deltakelse i verdensutstillinger. Målet er å bidra til å samordne og styrke den samlede og langsiktige

offentlige innsatsen for å øke norsk eksport og fremme norske næringsinteresser i utlandet. Næringslivet har særlig behov for assistanse fra myndighetene i nye og viktige vekstmarkeder. Dette skal være et supplement til den ordinære virksomheten til virkemiddelapparatet, i markeder og innenfor sektorer der norsk næringslivs langsiktige muligheter er spesielt framtrædende. Det er

særlig behov for tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten i forbindelse med gjennomføringen av politiske besøk og statsbesøk.

Resultatrapport 2005

I 2005 ble bevilgningen til ovennevnte formål gitt over post 70 Eksportfremmende tiltak. Det ble avsatt 8,85 mill. kroner til nærings- og profileringsarbeid ved utenriksstasjonene i 2005. Midlene ble fordelt på 58 utenriksstasjoner. Hoveddelen av tilskuddet har gått til stasjonene i Europa, Nord-Amerika og Asia. Ved tildeling av midler ble det bl.a. lagt vekt på større prosjekter med en tydelig resultatmålsetting, prosjekter i vekstmarkeder og strategisk viktige markeder for norsk næringsliv, prosjekter som er relevante i en innovasjons- og forskningssammenheng og prosjekter som er medfinansiert fra næringslivet og samordnet med andre deler av virkemiddelapparatet.

Til arbeidet med strategiske internasjonaliseringssjekter ble det avsatt 15,4 mill. kroner i 2005. Dette var høyere enn foregående år fordi ordningen også dekket Nærings- og handelsdepartementets utgifter i forbindelse med den norske deltakelsen i verdensutstillingen EXPO 2005 i Japan, fra 25. mars til 25. september 2005. Ut over dette ble tilskuddet benyttet til tiltak i samarbeid med næringslivet og virkemiddelapparatet i prioriterte markeder. Særlig fokus ble lagt på tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten, bl.a. ved næringslivsarrangement i forbindelse med besøk til Vietnam, Sverige, Danmark, Chile, Brasil, India, og USA.

Prioriteringer 2007

Nærings- og handelsdepartementet vil også i 2007 stimulere til næringslivsrettede aktiviteter ved utenriksstasjonene gjennom støtte til konkrete samarbeidsprosjekter mellom stasjonene, virkemiddelapparatet og næringslivet. Departementet vil videre gjennomføre strategiske internasjonaliseringssjekter i samarbeid med virkemiddelapparatet, næringslivet og forsknings- og utdanningsinstitusjoner, med særlig fokus på vekstkraftige markeder og sektorer. Det vil også kunne påløpe utgifter til vurdering av eventuell norsk deltakelse ved verdensutstillingen i Shanghai i 2010.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås bevilget 11 mill. kroner til dekning av utgifter til eksportfremmende tiltak ved utenriks-

stasjonene og strategiske internasjonaliseringssjekter i 2007.

Post 73 Støtte ved kapitalvareeksport

Tilstandsbeskrivelse

Ordningen med fastrentelån til utenlandske kjøpere av norske kapitalvarer, den såkalte 108-ordningen, ble opprettet som et nærings- og handelspolitisk virkemiddel for å fremme norsk eksport. Formålet med ordningen er å sikre norske eksportører av kapitalvarer et tilbud av eksportkreditter som er likeverdig med konkurrentlandenes tilbud.

108-ordningen administreres av Eksportfinans ASA. Ordningen gjør Eksportfinans ASA i stand til å tilby kjøpere av norske kapitalvarer fastrentelån på OECD-vilkår, såkalte CIRR-lån (Commercial Interest Reference Rates). CIRR er knyttet til statsobligasjonsrenten i vedkommende valuta med et påslag på 1 prosentpoeng. Renten for nye lånetilsgagn justeres hver måned.

Utgangspunktet for ordningen er OECDs «Arrangement on Officially Supported Export Credits and Export Credit Guarantees». Avtalen regulerer konkurransen mellom OECD-landene, bl.a. når det gjelder rente- og avdragsvilkår for offentlig støttede lån ved kapitalvareeksport.

Ordningen omfatter finansiering av kontrakter for eksport av kapitalvarer innen fastsatte rammer, men uten beløpsmessige grenser for det samlede engasjementet. Alle kontrakter som faller innenfor det fastsatte regelverket, kan få tilsagn om finansiering. Bevilgningsbehovet over statsbudsjettet framkommer når rentesatsene som tilbys eksportørene, ikke fullt ut dekker innlåns- og administrasjonskostnadene ved ordningen. Bevilgningen vil dermed avhenge av rentebetingelser på nye og eksisterende utlån under ordningen, det samlede volumet av utestående kreditter i ulike valutaer, rentesatsene på innlånene og valutabevegelser.

På grunnlag av Stortingets årlige fullmaktsvedtak gis Eksportfinans ASA tilsagn om statlig dekning av framtidige underskudd knyttet til nye lånetilsagn i vedkommende år. Underskuddet blir dekket to år i ettertid slik at underskuddet i 2005 dekkes av bevilgning på statsbudsjettet for 2007. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse til Eksportfinans for den mellomværende perioden fram til utbetalingstidspunktet.

Resultatrapport 2005

Det ble i 2005 utbetalt nye lån på grunnlag av tidligere tilsagn om lån under 108-ordningen på 259 mill. kroner, en nedgang fra 758 mill. kroner i 2004. Utlånsvolumet i 2005 var lavt som følge av at

rentenedgangen i årene før 2004 gjorde tilsagn om CIRR-lån mindre attraktivt. Av utbetalingene i 2005 utgjorde 36 mill. kroner blandede kreditter, dvs. CIRR-lån som blir gitt i kombinasjon med bistand fra NORAD.

Ved utgangen av 2005 var samlet utestående utlånsmasse under 108-ordningen 4 mrd. kroner, dvs. om lag 100 mill. kroner høyere enn året før. GIEK garanterte for ca. 90 pst. av porteføljen, mens private banker garanterte for resten.

For 2006 anslås utbetalingene av nye lån til 5,5 mrd. kroner, en betydelig økning fra 2005. Det er to hoveddrivkrefter bak denne utviklingen. Den ene er utsikter til et jevnt stigende rentenivå, noe som gjør CIRR-lån mer attraktive. Den andre er høy aktivitet i norsk industri, særlig for bedrifter som har sine markeder på det maritime området og innen olje og gass. Disse faktorene fører til økt etterspørsel etter CIRR-finansiering og medfører også at anslaget for underskuddet på avregningskontoen for årene framover har økt betraktelig.

Årlige underskudd på avregningskontoen for 108-ordningen medregnet renter fram til deknings-tidspunktet

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Underskudd avregningskonto	40	27	43,6	40,1	34,9	25,7

Med hensyn til nye tilsagn om finansiering av kontrakter under 108-ordningen i 2007 foreslår Nærings- og handelsdepartementet at Eksportfinans ASA gis tilsagn om statlig dekning av underskudd på avregningskontoen for 108-ordningen som følge av tilsagn om lån fram til 31. desember 2007, jf. Forslag til vedtak VI, 2.

Det gir lavere innlånskostnader for 108-ordningen dersom 108-lånene blir finansiert fra Eksportfinans sine generelle innlån. Med en slik finansieringsmodell er det ikke lenger hensiktsmessig at Nærings- og handelsdepartementet godkjenner det enkelte innlån til ordningen. Det foreslås derfor å endre tilsagnsfullmakten til at Nærings- og handelsdepartementet må godkjenne Eksportfinans ASA sin innlånspraksis for ordningen, jf. Forslag til vedtak VI, 2. b.

Evaluering av ordningen

Nærings- og handelsdepartementet gjennomfører nå en ekstern evaluering av 108-ordningen. Resultatet av denne evalueringen vil være et viktig bidrag i beslutningen om framtidig innretning av ordningen. Evalueringen forventes ferdigstilt tidlig i 2007.

Budsjettforslag 2007

Regnskapet for 108-ordningen viste et underskudd på 25,7 mill. kroner for 2005. Det foreslås en bevilgning på 28,8 mill. kroner i tilskudd til Eksportfinans ASA for 2007. Bevilgningsforslaget dekker underskuddet for 2005, med tillegg av ca. 3,1 mill. kroner i rentegodtgjørelse.

Post 95 Innskudd i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Tilstandsbeskrivelse

Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) har som hovedformål å framskynde overgangen til markedsorienterte økonomier i de sentral- og østeuropeiske landene og fremme utviklingen av en effektiv og konkurransedyktig privat sektor. 60 land og to institusjoner er medlemmer i EBRD. Banken har prosjekter i og er representert ved lokalkontorer i 27 operasjonsland.

EBRDs grunnkapital er 20 mrd. euro. Norge har en eierandel på 1,25 pst. i banken og har innbetalt om lag 530 mill. kroner av grunnkapitalen, mens andelen av garantikapitalen er 184,37 mill. euro, jf. oversikt over garantifullmakter innledningsvis i proposisjonen.

Resultatrapport 2005

EBRDs styre godkjente i 2005 samlede utlån på i alt 33,7 mrd. kroner til 151 prosjekter i 26 sentral- og østeuropeiske land. Utbetalt beløp i 2005 var 17,23 mrd. kroner, en nedgang på 35 pst. fra året før. Utbetalingene var eksepsjonelt høye i 2004. I 2005 var utbetalingene på nivået fra tidligere år. Fra 1991 til 2005 har banken opparbeidet seg en utlånsportefølje på ca. 237 mrd. kroner. Totalverdien av prosjektene som har mottatt EBRD-finansiering, var ved utgangen av 2005 ca. 739 mrd. kroner.

EBRD hadde i 2005 et overskudd etter avsetninger på 10,4 mrd. kroner, mens samlede avsetninger til tap utgjorde 39 mrd. kroner.

Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
71	Tilskudd	2 000	2 000	2 000
	Sum kap. 937	2 000	2 000	2 000

Post 71 Tilskudd til Svalbard Reiseliv AS

Hovedformålet med det statlige tilskuddet til Svalbard Reiseliv AS er å bidra til økt verdiskaping og bedre lønnsomhet for reiselivet på Svalbard ved å informere, profilere og markedsføre Svalbard som reisemål.

Svalbard Reiseliv AS skal ivareta Svalbards vertskaps- og informasjonsforpliktelser innen reiselivssektoren gjennom:

- drift av helårig turistinformasjon
- basismarkedsføring av Svalbard
- statistikkarbeid

Svalbard Reiseliv AS skal bidra til å utvikle et reiseliv i tråd med regjeringens og reiselivsnæringens overordnede mål om bærekraftig og miljøtilpasset turisme. Sentrale oppgaver er kompetanseoppbygging, kvalitetssikring, koordinering og å fremme samarbeid mellom reiselivsaktørene. Svalbard Reiseliv AS skal vektlegge utvikling og opprettholdelse av et miljøtilpasset reiseliv for å bevare Svalbards unike og sårbare natur.

Resultatrapport 2005

Ca. 19 000 turister ankom Svalbard i 2005. I tillegg kom ca. 30 000 med cruiseskip, hvorav kun et mindre antall gikk i land. Det ble registrert 76 570 gjestedøgn ved overnattingsbedrifter i Longyearbyen, en nedgang på 1,7 pst. i forhold til 2004.

Det var en stor økning i besøkende til turistinformasjonen og antallet skriftlige svar på kundehenvendelser til Svalbard Reiseliv AS var 2 505, 850 flere enn året før. Antallet telefonhenvendelser var 839, en økning på om lag 220 sammenlignet med 2004. Svalbard Reiseliv AS registrerte 22 pressehenvendelser og assisterte ved 12 av disse.

Selskapet var representert på «Reiselivsmessen» på Lillestrøm, på «Ferie 2005» i København og på «Tur 2005» i Göteborg.

Svalbard Reiseliv AS arbeider kontinuerlig for å tilpasse reiselivsbedriftenes virksomhet til miljøet. Guide- og turlederopplæringen er et viktig ledd i satsingen på å øke fokuset på miljø og sikkerhet. Det deltok 113 personer på slike kurs, en dobling fra året før.

49 bedrifter var medlemmer av Svalbard Reiseliv AS pr. 31. desember 2005, og de bidro med kr 385 000 til driften av Svalbard Reiseliv AS. Medlemmene betaler også egenandeler ved guide- og turlederopplæringen og ved deltakelse på messer og seminarer.

Siste statistikk viser at reiselivet i 2004 genererte 182 årsverk direkte tilknyttet reiseliv, og 92 årsverk i avledet virksomhet.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås en bevilgning på 2 mill. kroner til Svalbard Reiseliv AS.

Kap. 938 Omstillingstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
71	Omstillingstilskudd til Sør-Varanger, <i>kan overføres</i>	7 000	10 500	1 000
	Sum kap. 938	7 000	10 500	1 000

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble det bevilget 25 mill. kroner som tilskudd til næringsfond for Skien

under kap. 938, ny post 72, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Post 71 Omstillingstilskudd til Sør-Varanger, kan overføres

Målsettinger for tilskuddet

I 2001 ble det fastsatt en tilsagnsramme for tilskudd til omstillingstiltak i Sør-Varanger på 120 mill. kroner. Bakgrunnen for det statlige omstillingstilskuddet var at en vesentlig del av inntektene ved salget av AS Sydvaranger skulle føres tilbake til lokalsamfunnet. Tilskuddet skal bidra til å sikre mangfold i næringsvirksomheten og styrke grunnlaget for at Sør-Varanger forblir et levedyktig samfunn. I perioden 2001–06 er det bevilget 110,5 mill. kroner i omstillingstilskudd til kommunen. Av dette var 107 mill. kroner utbetalt pr. 1. september 2006.

Tilskuddsmidlene er i samråd med kommunen fordelt på følgende seks hovedgrupper av tiltak (programområder):

- havneutbygging
- Kirkenes kompetansesenter
- Møtested Barentsregionen
- reiseliv/trivsel (nytt badeanlegg)
- veiforbindelser
- kommunalt næringsfond

Resultatrapport 2005 og 2006

Det sto til disposisjon 20 mill. kroner i overførte midler av tidligere års bevilgninger i 2005. Av dette ble 7 mill. kroner utbetalt til dekning av utgifter påløpt til kompetansesenteret og badeanlegget. I 2006 er det bevilget 10,5 mill. kroner og utbetalt 20 mill. kroner til badeanlegget og veiforbindelser. Det gjenstår å utbetale 3,5 mill. kroner av midler bevilget i 2006. Badeanlegget forventes slutført i begynnelsen av 2007, mens ferdigstillingen av de to andre gjenværende prosjektene, mellomriksvei til Finland og utvikling av Saviomuseum, vil ta noe lenger tid.

Budsjettforslag 2007

Samlet er det bevilget 110,5 mill. kroner i omstillingstilskudd til Sør-Varanger. Omstillingsarbeidet er tidkrevende, og kommunen har anslått at det vil være tilstrekkelig med en bevilgning på 1 mill. kroner for 2007. Det foreslås på dette grunnlag å bevilge 1 mill. kroner av den gjenstående tilsagnsrammen for 2007. Midlene skal nyttes til konse-

kvensutredning av ny innfartsvei til Kirkenes. De resterende midlene vil bli bevilget senere år i forhold til framdriften i prosjektene.

Kap. 939 Støtte til skipsbygging

Tilstandsbeskrivelse

Den midlertidige verftsstøtteordningen

Den midlertidige verftsstøtteordningen på 6 pst. for bygging av containerskip, produkt- og kjemikalietankere og LNG-skip, ble innført i mars 2003 etter mønster fra EU. Formålet med ordningen var å sikre likeartede konkurransevilkår mellom skipsbyggingsindustrien i Norge og konkurrentlandene i EU. Ordningen ble avviklet 31. mars 2005. Fordi levering av fartøyet kan skje opptil tre år etter kontraktstidspunktet, vil ordningen først være endelig avsluttet 31. mars 2008. Midler som etter endelig oppgjør av ordningen er ubrukte, vil bli tilbakeført til statskassen.

Skipsbyggingsaktivitet i OECD

I 2002 ble det startet opp forhandlinger om en avtale om normale konkurransevilkår i skipsbyggingsindustrien. I forhandlingene deltar en rekke land utenfor OECD-området, bl.a. Kina. Forhandlingene skulle etter planen slutføres innen utgangen av 2005. Partene har stått langt fra hverandre i vesentlige spørsmål. På forhandlingsmøtet i september 2005 ble det besluttet å utsette forhandlingene inntil videre, og det er uklart når forhandlingene vil starte opp igjen.

Det var ikke møter i arbeidsgruppen for skipsbygging i OECD mens skipsbyggingsforhandlingene foregikk. Arbeidsgruppen gjenopptok sitt arbeid sommeren 2006.

Resultatrapport 2005

Norske skipsverft opplevde økt ordreinngang i 2004, og økningen fortsatte i 2005 med en ordreinngang på rundt 15 mrd. kroner. Verftene hadde ved utgangen av 2005 innestående ordrer verdt ca. 25 mrd. kroner. Økningen har sammenheng med økt etterspørsel i de viktigste norske markedene for nybygging av skip, særlig offshorefartøyer og ferger.

Kap. 3939 Støtte til skipsbygging

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
50	Tilbakeføring fra fond for støtte ved skipskontrakter	61 143		
52	Tilbakeføring fra fond for en begrenset ordning for støtte ved skipskontrakter		90 000	
	Sum kap. 3939	61 143	90 000	

Vedrørende 2005:

Den gamle ordningen for støtte ved skipskontrakter utløp for ordre med levering senest 31. desember 2003. Fordi enkelte kontrakter som ble inngått i 2000 senere ble kansellert, gjensto det 40 mill. kroner under ordningen. Disse midlene ble tilbakeført til statskassen i 2005.

Vedrørende 2006:

Etter at den midlertidige verftsstøtteordningen ble avvirket 31. mars 2005, gjensto 90 mill. kroner av bevilgningen. Beløpet ble tilbakeført til statskassen i 2006.

Staten har vært i en rettstvist med et islandsk rederi om urettmessig utbetalt støtte. Kostnader knyttet til rettstvisten dekkes under ordningen. Rederiet er dømt å betale en erstatning på 14 mill. kroner pluss renter. Så langt er bare erstatningsbeløpet innbetalt.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
50	Innovasjon – prosjekter, fond	105 000	129 500	103 000
51	Tapsfond, såkornkapitalfond	242 100	10 000	10 000
53	Program for næringslivssamarbeid	114		
70	Bedriftsutvikling og administrasjon	310 000	375 300	396 800
71	Nettverk, profilering og reiseliv – programmer, <i>kan overføres</i>	220 015	338 500	334 300
72	Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>	108 462	244 600	245 000
74	Tilskudd til dekning av tap på eldre lån	605	4 200	100
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond		3 400	3 500
79	Maritim utvikling, <i>kan overføres</i>		20 000	25 000
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	34 940 000	30 150 000	33 200 000
91	Lån til såkornkapitalfond	667 000		
92	Lån til distriktsrettet ordning	110 000		
	Sum kap. 2421	36 703 296	31 275 500	34 317 700

Vedrørende 2007:

Det er foretatt en teknisk omdisponering fra post 71 til post 70 på 5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2006

Som følge av gjeninnføring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i 2007 er bevilgningsforslagene under post 70 og 71 redusert med henholdsvis 2,7 og 1,3 mill. kroner.

Den betydelig styrkede satsingen i 2006 på Innovasjon Norge videreføres i 2007 for å kunne realisere flere gode ideer, skape framtidsrettede arbeidsplasser og styrke verdiskapingen i norsk næringsliv. Gjennom dette får Innovasjon Norge mulighet til å opprettholde de gode tilbudene som ble etablert for næringslivet gjennom Innovasjon Norges økte rammer i 2006. Satsingen gir Innovasjon Norge muligheter til særlig å bidra til utvikling innen næringsområder hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn. Samtidig vil ressursene som tildeles Innovasjon Norge, være viktige bidrag til å fremme innovasjon og nyskaping i hele landet.

- Reiseliv prioriteres i enda sterkere grad enn før under post 71. Totalt økes avsetningen til reiseliv med 27,5 mill. kroner fra 2006 til 200 mill. kroner i 2007. Dette er en dobling i forhold til nivået i 2005.
- Satsingen på forsknings- og utviklingskontrakter på post 72 videreføres på samme nivå som i 2006. Dette er en betydelig økning sammenlignet med tidligere år.
- En ny satsing på utvikling av NO_x-relaterte teknologier på 10 mill. kroner under maritim utvikling på post 79 foreslås innført i 2007.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Innovasjon er en vesentlig drivkraft for økonomisk vekst og utvikling. Virkemiddelapparatets arbeid, ikke minst Innovasjon Norges, er del av den offentlige innsatsen for økt innovasjon i næringslivet.

Innovasjon Norge er organisert som et særlovsselskap. Selskapets styre har et selvstendig ansvar for virksomheten og de resultatene som oppnås. Innovasjon Norge eies av staten ved Nærings- og handelsdepartementet. Selskapets formål er å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet og utløse ulike regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering. Selskapets visjon er å *gi lokale ideer globale muligheter*.

Innovasjon Norge er organisert som ett selskap med et samlet ansvar for internasjonale, nasjonale og regionale virkemidler for næringsutvikling.

Hovedkontoret til Innovasjon Norge ligger i Oslo. Selskapet har i tillegg et nettverk av kontorer i landets fylker og i utlandet. Det går direkte linjer mellom distriktskontorer, hovedkontor og utekontorer. Ved siden av å være Innovasjon Norges lokale administrative apparat utgjør dette kontornettet en viktig informasjonskanal mot brukerne, lokale myndigheter og mot de andre aktørene i virkemiddelapparatet. Innovasjon Norge disponerte 710 årsverk ved utgangen av 2005. Midler til selskapets virkemidler bevilges over budsjettene til Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet (kap. 551, post 70 og kap. 552, post 72), Fiskeri- og kystdepartementet (kap. 1050, post 76 og kap. 2415, post 73 og 75), Landbruks- og matdepartementet (kap. 1149, post 71, kap. 1150, post 50 og kap. 1151, post 51) og gjennom fylkeskommunene (over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett kap. 551, post 60, 61 og 64).

Innovasjon Norge forvalter virkemidler innenfor fire hovedkategorier:

- finansiering (tilskudds-, låne-, garanti- og fondsordninger)
- rådgivning og kompetansehevede tiltak
- nettverk og infrastruktur
- profilering av Norge og norsk næringsliv i utlandet

Selskapet skal kombinere de ulike virkemidlene ut fra kundenes behov. Innovasjon Norge har stor frihet til å utforme og prioritere virkemidlene innenfor gitte budsjetterammer, rammen av EØS-regelverket og de føringene som er lagt for selskapets virksomhet gjennom Lov om Innovasjon Norge, og de årlige budsjettproposisjonene.

Fokusområder og målgrupper

Innovasjon Norge skal rette innsatsen mot fokusområder og målgrupper der offentlig innsats kan utløse økt verdiskaping. Selskapets prioriterte fokusområder er internasjonalisering og prosjekter i idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasen. Målgruppen er entreprenører, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner og vekstpotensial og kvinner. Fokusområdene og målgruppene omfatter hele Innovasjon Norges virksomhet. Innovasjon Norge skal gi brukerne en tilgjengelig dør inn til de næringsrettede virkemidlene, et likeverdig tilbud i alle deler av landet og tilgang til god kompetanse om regionale, nasjonale og internasjonale forhold. Innovasjon Norges organisering skal sørge for et effektivt system der beslutningene tas nær brukerne. Også andre statlige virkemiddelaktører er tilgjengelige for

næringslivet gjennom Innovasjon Norges lokale og internasjonale apparat.

Mål og strategier

Et felles mål- og resultatstyringsystem (MRS-system) for Innovasjon Norge sammenfatter de styringssignalene som er gitt i St.prp. nr. 51 (2002–2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv, og Lov om Innovasjon Norge, og etablerer felles mål og rapporteringskrav. Systemet brukes i styringsdialogen med Innovasjon Norge av alle departementer, fylkeskommuner og fylkesmenn som tilfører selskapet budsjettmidler. MRS-systemet trådte i kraft 1. januar 2005 og er et resultat av et samarbeid mellom berørte departementer, fylkeskommunene og Innovasjon Norge. Rapporteringen for 2005 er den første rapporteringen selskapet avgir i henhold til MRS-systemet.

Systemet består av et hovedmål, fire delmål og 13 operative mål. Hovedmålet er overordnet andre styringssignaler. Det representerer Innovasjon Norges oppdrag, er identisk med formålsparagrafen og lyder:

«Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering».

I tilknytning til hovedmålet er det gitt en del føringer som er gjennomgående for selskapets virksomhet. Innovasjon Norge skal:

- være en kunde- og markedsorientert organisasjon
- korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner
- være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng

Fra hovedmålet er det avledet fire delmål. Delmålene konkretiserer hovedmålet og beskriver Innovasjon Norges ulike virksomhetsområder. For hvert delmål er det utformet operative målsettinger, som det igjen er utarbeidet et varierende antall effekt- og aktivitetsindikatorer for. Disse indikatorene angir i hvilken grad Innovasjon Norge når målsettingene.

De fire delmålene for Innovasjon Norges virksomhet er:

1. Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Dette skal skje ved at Innovasjon Norge skal jobbe for å fremme nyskaping og omstilling i, og etablering av norske bedrifter, øke næringslivets innovasjonsevne, utvikle sterkere næringsmiljøer og innovasjonssystemer og styrke kommersialiseringen av ideer og kunnskap, varer og tjenester.

De operative målsettingene for dette arbeidet er:

- økt omfang av lønnsomme etableringer
- økt innovasjonsevne og -takt
- utvikling av lokale, regionale og nasjonale næringsmiljøer og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping

2. Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge skal bidra til å innhente og formidle informasjon og kunnskap om internasjonale markedsmuligheter og konkurranseforhold til norske bedrifter. Videre skal Innovasjon Norge bidra til å utnytte internasjonale markedsmuligheter for næringslivet gjennom tilrettelegging for og gjennomføring av internasjonale markedsaktiviteter.

Innovasjon Norge skal også fokusere på overføring av teknologi og kunnskap mellom utlandet og norsk næringsliv, kartlegging av markedsmuligheter for norskutviklet teknologi, norske produkter og tjenester og bidra til etablering av nettverk mellom norske og internasjonale bedrifter og FoU-miljøer.

De operative målsettingene for arbeidet er:

- økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter
- økt internasjonal aktivitet i næringslivet
- at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi

3. Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

I dette arbeidet skal Innovasjon Norge ha særlig fokus på informasjon, markedsføring og omdømmebygging av norsk næringsliv, Norge som attraktivt investeringsland og Norge som turistmål.

De operative målsettingene er:

- å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet
- økt lønnsomhet i reiselivsnæringene og økte markedsandeler i utlandet

- økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper
- at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge

4. Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge skal arbeide for å fremme innovasjon i distriktene, og selskapet skal prioritere og tilpasse sine aktiviteter i forhold til lokale og regionale utfordringer og muligheter for næringsutvikling. Dette skal skje i tett samarbeid med fylkeskommunene, fylkesmenn og det øvrige regionale partnerskapet. Innovasjon Norge skal samtidig se sammenhengen mellom nasjonale og regionale strategier og tiltak. Videre skal Innovasjon Norge ha særlig fokus på regioner og næringer med omstillingsutfordringer.

De operative målsettingene er:

- bidra til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling
- bidra til å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskapene
- bidra til at arbeidet i omstillingsområdene drives profesjonelt og målrettet

Resultatrapport 2005

Effekten av Innovasjon Norges virksomhet måles i all hovedsak i henhold til MRS-systemet. Innovasjon Norges kundeforundersøkelser, som består av en førundersøkelse som gjennomføres året etter at finansieringstilsagn er gitt, og en etterundersøkelse som skjer 2–3 år etter dette, danner grunnlag for rapporteringen. Rapporteringen tar utgangspunkt i etterundersøkelsen for virksomhetsåret 2001 og førundersøkelsen for 2004 som Innovasjon Norges årsrapportering for 2005 er basert på. Noen av resultatene fra etterundersøkelsen for 2001 ble også omtalt i St.prp. nr. 1 (2005–2006). Dette skyldes spesielle utfordringer Innovasjon Norge hadde på grunn av at det var første året for rapportering i henhold til MRS-systemet. Fra og med budsjettet for 2008 legges det opp til rapportering på etterundersøkelsen som gjelder to år før førundersøkelsen. Førundersøkelsen omfatter kundeforundersøkelsen forventninger til prosjektene, mens etterundersøkelsen viser hvordan de samme bedriftene vurderer resultatene i etterkant. Noen delmål og ordninger er ennå ikke inkludert i undersøkelsene fordi disse er blitt operative på senere tidspunkt enn de årgangene som undersøkelsene omfatter. Store endringer skjedde i Innovasjon Norges portefølje og ansvarsområder ved opprettelsen av selskapet i 2004. Først i 2009 vil

samtlig ordninger som ble innlemmet i Innovasjon Norge i 2004, være inkludert i etterundersøkelsen. For delmål hvor tilhørende aktiviteter og ordninger ikke er inkludert i før- og etterundersøkelser ennå, rapporteres det derfor på en del aktiviteter gjennomført i 2005. Departementet legger opp til å foreta mer omfattende evalueringer av hovedmålet og delmålene i MRS-systemet med noen års mellomrom.

Noen bevilgninger er spesielt rettet mot et enkelt delmål, mens andre er bredere innrettet og bidrar til oppnåelse av flere av delmålene samtidig. I etterkant av rapporteringen på hovedmål og delmål i henhold til MRS-systemet, følger rapportering på budsjettpostene for 2005 og orientering om ordninger underlagt Nærings- og handelsdepartementet uten tilhørende bevilgninger på statsbudsjettet for 2007.

Rapportering i henhold til MRS-systemet

Delmål 1 Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge har satset på en bred tilnærming til entreprenørskap med mål om å utvikle selskapet til en kompetent og aktiv aktør med bred markedskontakt mot etablerere i hele landet. Tjenestene dekker behov tilknyttet kompetanse, nettverk og finansiering.

- *Økt omfang av lønnsomme etableringer:* Nær 70 pst. av kundeforundersøkelsen i 2001 mener at prosjektet i stor grad har bidratt til kompetanseheving i bedriften. Av etablererstipendmottakerne i 2001 er det 60 pst. som har realisert ideen. Førundersøkelsen for 2004 viser at nær 50 pst. av mottakerne gjennomførte prosjektet eller forventer å gjennomføre det i henhold til planen. Nær 50 pst. av bedriftene Innovasjon Norge støttet i 2001, mener at prosjektet i stor grad har ført til inntektsøkning og/eller kostnadsreduksjon. Videre mener nær to av tre bedrifter som mottok støtte i 2001, at prosjektet har hatt stor betydning for bedriftenes lønnsomhetsutvikling. I perioden fra 1. januar 2001 til 1. januar 2005 anslås det at netto sysselsettingsøkning i bedriftene har vært 12 pst. Anslag over sikrede og nye arbeidsplasser i bedriftene som fikk finansiell bistand i 2001 ligger mellom 5 400 og 7 100, hvorav mellom 3 900 og 4 600 er nye arbeidsplasser. 36 pst. av bedriftene som mottok støtte i 2001, har økt omsetningen på det nasjonale markedet. Kostnadene for virksomhetsåret 2001 for hver arbeidsplass skapt eller sikret ligger på mellom kr 209 000 og kr 280 000. Dette er omtrent i samme intervall som tidligere år.

- *Økt innovasjonsevne og -takt:* I etterundersøkelsen for 2001 vurderer nær tre av fire av de etablerte bedriftene at prosjektet i stor grad har ført til økt kompetanse på ett eller flere områder i bedriften. Kompetansebidraget er størst innen produktutvikling og utvikling av produksjonsprosesser. Innovasjon Norge ga i 2005 tilsagn om 1,1 mrd. kroner til om lag 1 800 innovasjonsprosjekter i etablerte bedrifter.
- *Utvikling av lokale regionale og nasjonale næringsmiljøer og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping:* Nær 2/3 av kundebedriftene i 2001 mener at prosjektet i stor grad har ført til økt samarbeid med andre. Arena-programmet bidrar til å øke verdiskapingen i regionale næringsmiljøer gjennom å styrke samspillet mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og det offentlige. Norwegian Centres of Expertise-programmet skal utvikle vekstkraftige og internasjonalt orienterte næringsklynger. I 2005 er det etablert 18 nye bedrifter som følge av Arena-prosjekter. Videre er det etablert 45 nye eller tilflyttede bedrifter i klyngene som Arena-prosjektet foregår i. Rammeverket for Norwegian Centres of Expertise ble utviklet i 2005.

Delmål 2 Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge har bidratt til å sikre at norsk næringsliv får tilgang til informasjon og kunnskaper om internasjonale markedsmuligheter og forhold, bistått i konkrete internasjonale aktiviteter og tilbydd kompetanseutviklingstiltak innen internasjonalisering.

- *Økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter:* I 2005 behandlet Innovasjon Norge i overkant av 20 000 generelle eksportspørsmål og 2 500 handelstekniske spørsmål. Dette er en nedgang fra henholdsvis 35 000 og 3 500 i 2004. Kursvirksomhet ble drevet gjennom bl.a. Norges Eksportskole som arrangerte 33 kurs for 446 deltakere i 2005, mot 20 kurs med 367 deltakere i 2004.
- *Økt internasjonal aktivitet i næringslivet:* Nærmere 25 pst. av Innovasjon Norges samlede støtte i form av lån, garantier og tilskudd i 2005, ca. 1,1 mrd. kroner, gikk til prosjekter som var internasjonalt rettet. Av de bedriftene som deltok i programmet for internasjonalisering av nyetablerte teknologibedrifter, INT-programmet, oppgir 90 pst i førundersøkelsen for 2004 at de forventer en økning i eksport de to neste årene. Av bedriftene som fikk finansiell støtte i 2001, har 18 pst. økt omsetningen i utlandet i

2005, mens 3 pst. har redusert denne. Innovasjon Norge arbeidet aktivt med gjenkjøp for å få til industrisamarbeid i forbindelse med forsvarsanskaffelser.

- *Norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi:* Innovasjon Norge gjennomførte i 2005 32 studieturer og 48 seminarer for å formidle og overføre teknologi fra utlandet til Norge. Til sammen har 1 145 norske og 827 utenlandske bedrifter deltatt i disse aktivitetene i 2005. Ved totalt sju utekontorer lokalisert i Asia, Europa og USA hadde Innovasjon Norge et særlig sterkt fokus på teknologi. I 2005 gjennomførte Innovasjon Norge 99 Innovation Norway Business Development Projects som fokuserer på overføring av teknologi og kompetanse, etablering av nettverk med norske og utenlandske bedrifter og kartlegging av markedsmuligheter internasjonalt.

Delmål 3 Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Innovasjon Norge har arbeidet med å profilere norsk næringsliv, Norge som reisemål, Norges omdømme og Norge som investeringsland.

- *Gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet:* Innovasjon Norge utarbeidet opplegg for de næringsrettede delene av statsbesøk og departementets delegasjonsvirksomhet og hadde ansvaret for kontakten med næringslivet. I 2005 ble det gjennomført ti delegasjonsreiser til utlandet mot åtte i 2004. De fleste av disse var knyttet opp mot 100-årsmarkeringen av unionsoppløsningen og var bredt lagt opp. Et stort antall norske bedrifter deltok i arrangementer i tilknytning til disse besøkene. Innovasjon Norge tilbød i 2005 230 norske bedrifter bistand ved deltakelse på 17 messer, mot henholdsvis 205 og 11 i 2004.
- *Økt lønnsomhet i reiselivsnæringene og økte markedsandeler i utlandet:* Fra 2004 til 2005 var det en økning på 9 pst. i antall ankomster til Norge og 4 pst. økning i antallet gjestedøgn. Utenlandske reisende sto for 30 pst. av gjestedøgnene i 2005. Dette er økning på 3 pst. fra 2004 og 10 pst. sammenlignet med 2003. I 2005 ga Innovasjon Norge 134 mill. kroner i lån og tilskudd til reiselivsnæringen. På Norwegian Travel Workshop, som ble arrangert for norske og utenlandske turoperatører, deltok representanter fra 23 land. Den nasjonale reiselivsportalen visitnorway.com hadde i 2005 3,2 mill. besøk, noe som er en økning på 12 pst. sammenlignet med 2004. Arbeidet med en revisjon av merke-

varestrategien for Norge startet opp i 2005 og ble fullført i 2006. Strategien vil gi Norge en spissere og tydeligere posisjon som destinasjon for opplevelser med utgangspunkt i det norske natur har å tilby.

- *Økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper:* Innovasjon Norge deltok i det statlig oppnevnte Omdømmeutvalget, som kom med forslag om hvordan Norge kan profileres i utlandet. Innovasjon Norge vil legge denne strategien til grunn for sitt internasjonale arbeid med reiseliv, delegasjoner og messer.
- *Utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge:* I samarbeid med Norges forskningsråd har Innovasjon Norge utarbeidet et forslag til hvordan tiltrekke FoU-investeringer til Norge.

Delmål 4 Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge har arbeidet med utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter, regionalt samspill og regional omstilling.

- *Bidra til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling:* Det er satt i gang et arbeid for å utvikle et opplegg for hvordan økonomisk utvikling kan måles i bedriftene hvor Innovasjon Norge er engasjert. Samtlige distriktskontorer bidro i 2005 med innspill til regionale utviklingsplaner og strategier. Føringsene fra de regionale myndighetene varierer mye, men det er en positiv utvikling av styringsdialogen og spillet mellom regionale myndigheter og distriktskontorene. Norwegian Centres of Expertise- og Arena-programmet kan framheves som programmer som bidrar til utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn.
- *Bidra til å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskap.* Innovasjon Norge deltar i en rekke fellesprosjekter med regionale partnere og i regionalt samarbeid og nettverk. I 2005 deltok Innovasjon Norge i 213 fellesprosjekter sammen med andre regionale eller sentrale aktører. Distriktskontorene til Innovasjon Norge deltok i 250 regionale nettverk i 2005.
- *Bidra til at arbeidet i omstillingsområder drives profesjonelt og målrettet:* Innovasjon Norge har oppfølgingsansvar for 24 geografiske områder som mottar omstillingsmidler for en periode på 3–6 år.

Generelt

- *Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon:* Av bedriftene fra førundersøkelsen for 2004 sier 70 pst. at tjenesten i stor grad er tilpasset behovet deres. Nær 90 pst. av kundene i 2004 svarer at de vil benytte Innovasjon Norge også i framtida. Av bedriftene som mottok støtte i 2001, ble ca. 1/3 fulgt opp av Innovasjon Norge i ettertid. Av disse svarer ca. 70 pst. at de er fornøyde med oppfølgingen.
- *Innovasjon Norges virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner:* I førundersøkelsen for 2004 svarer 45 pst. at finansieringen fra Innovasjon Norge i stor grad er utløsende for annen finansiering. Fra samme undersøkelsen er det 34 pst. som mener at Innovasjon Norge i stor grad er en pådriver for å koble bedriften til finansierings- og kompetanse kilder og nettverk. Andelen prosjekter som ikke ville blitt gjennomført uten Innovasjon Norges tjenester, er på ca. 50 pst. i 2004. Dette er på samme nivå som i 2003.
- *Innovasjon Norge skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng:* Innovasjon Norge leverte i 2005 en rekke innspill og deltok i prosesser sammen med både regionale og nasjonale myndigheter. Innovasjon Norge leverte faglige innspill til flere meldinger, fylkeskommunens regionale utviklingsplaner, offentlige satsinger og utvikling av nye tjenester. I tillegg gjennomførte Innovasjon Norge flere evalueringer i 2005.

Målgrupper

Entreprenører og små og mellomstore bedrifter utgjør en viktig del av Innovasjon Norges målgruppe. Av de samlede midlene for låne-, garanti- og tilskuddsordningene i 2005 gikk 10 pst. til etablerere, 8 pst. til unge bedrifter og 18 pst. til små- og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner. Bedrifter med under 20 ansatte mottok 83 pst. av midlene og bedrifter med under 100 ansatte 92 pst. av midlene, mot henholdsvis 77 og 88 pst. i 2004. Små og mellomstore bedrifter utgjør en dominerende andel også når det gjelder den internasjonalt rettede virksomheten.

Prosjekter som bidrar til økt deltakelse av kvinner i næringslivet, ble prioritert. Av de samlede innvilgningene av lån, garantier og tilskudd i 2005 gikk rundt 19 pst. til prosjekter som er definert

som kvinnerettede, mot 15 pst. i 2003 og 18 pst. i 2004. Et kvinnerettet prosjekt kjennetegnes av at det oppfyller minst ett av følgende kriterier:

- kvinner som starter egen virksomhet
- er spesielt rettet mot å øke kompetansen til kvinnelig ansatte
- kvinner utgjør mer en 30 pst. av styremedlemmene eller ledelsen i en bedrift
- bidrar til å øke antall kvinnelige eiere, styremedlemmer, ledere eller er spesielt rettet mot å øke antall sysselsatte kvinner

Administrative forhold

Ved utgangen av 2005 disponerte organisasjonen totalt 710 årsverk fordelt med 274 på distriktskontorene, 182 på utekontorene og 254 på hovedkontoret. Utenriksdepartementet hadde arbeidsgiveransvar for 30 av de ansatte ved utekontorene. 52 pst. av de ansatte i Innovasjon Norge var kvinner. Det var flere kvinner i de lavere stillingskategorier enn i de høyere. Innovasjon Norge arbeider aktivt for økt mangfold gjennom bedre fordeling mellom kvinner og menn. I 2005 utarbeidet Innovasjon Norge en plan for likestilling. Planen inneholder en rekke tiltak og mål innenfor områdene rekruttering og karriereutvikling, ledelse, kompetanse og bedriftskultur.

Innovasjon Norge har utarbeidet etiske retningslinjer for organisasjonen. De ble gjort gjeldende fra 1. januar 2005. I retningslinjene omhandles arbeidsmiljø, forhold til nasjonal- og internasjonal lovgivning, forretningsetikk, taushetsplikt, konfidensialitet og informasjon. Retningslinjene skal fremme en høy bevissthet om etiske problemstillinger og er derfor viktige i forhold til organisasjonens omdømme og for å leve opp til interessenters og eiers forventninger til Innovasjon Norge.

Samarbeidsavtaler

Regjeringen legger vekt på at hele virkemiddelapparatets arbeid ses i sammenheng, slik at det samlede tilbudet til målgruppene blir helhetlig og slagkraftig. Innovasjon Norges kontornettverk skal bl.a. kunne benyttes til formidling av virkemidler for andre institusjoner enn selskapet selv. Innovasjon Norge har på denne bakgrunn inngått samarbeidsavtaler med andre sentrale virkemiddelaktører.

I desember 2004 inngikk selskapet en samarbeidsavtale med Norges forskningsråd og SIVA – Selskapet for industrivekst SF. Samarbeidet skal resultere i at de tre institusjonene blir mer samkjørte, og at de ulike virkemidlene utfyller og underbygger hverandre og framstår på en helhet-

lig måte for brukere i hele landet. De tre institusjonene samarbeider bl.a. om programmene Arena og Norwegian Centres of Expertise. I løpet av høsten 2006 lanserer de en felles kundeport på Internett for sine tjenester.

Innovasjon Norge har også inngått samarbeidsavtaler med samtlige fylkeskommuner, fylkesmenene, Statens landbruksforvaltning, Patentstyret, Norsk Designråd, INTSOK, Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfond, Sparebankforeningen, Fiskeridirektoratet, Aukruststiftelsen og Utenriksdepartementet.

Innovasjon Norge har kontorer i mer enn 30 land over hele verden. Både Innovasjon Norge og utenriktjenesten har som en viktig oppgave å fremme norske næringsinteresser i utlandet. For å sikre god samordning mellom Innovasjon Norges internasjonaliseringarbeid og utenriktjenestens om lag 100 stasjoner i utlandet, vedtok Stortinget ved behandlingen av St.prp. nr. 51 og Innst. S. nr. 283 (2002–2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv, at:

«Stortinget samtykker i at den nye enhetens utsendinger i utlandet integreres i utenriktjenesten og anmeldes som spesialutsendinger.»

Vedtaket ble ikke lovfestet i Ot.prp. nr. 14 (2002–2003) Om lov om Innovasjon Norge.

Samarbeidet mellom Innovasjon Norge og utenriktjenesten reguleres gjennom en egen avtale mellom Innovasjon Norge og Utenriksdepartementet om administrative og organisatoriske forhold inngått i januar 2004. Avtalen la opp til en full integrasjon av Innovasjon Norges virksomhet i utlandet med utenriktjenesten, herunder at Utenriksdepartementet skulle overta arbeidsgiveransvaret for Innovasjon Norges medarbeidere i utlandet. Utenriksdepartementet og Innovasjon Norge har i den etterfølgende periode arbeidet for å operasjonalisere avtalen, både faglig og administrativt.

Det faglige samarbeidet mellom Innovasjon Norge og utenriksstasjonene fungerer godt. Det har imidlertid til nå vist seg vanskelig å gjennomføre integrasjonen i utenriktjenesten av Innovasjon Norges virksomhet i utlandet. Det pågår fortsatt et arbeid for å finne mulige løsninger.

Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond

Posten omfattet i 2005 landsdekkende innovasjonsordning (utviklingstilskudd og tapsfondsavsetninger for risikolån og garantier), oppfinnerstipend og utviklingsarbeider. Det ble gitt tilsagn for 84 mill. kroner i risikolån, 2 mill. kroner i garantier og 68 mill. kroner i tilskudd. En del av lånene er gitt som del av et samarbeid med European Invest-

ment Fund (EIF), hvor EIF garanterer for en del av porteføljen.

45 pst. av bevilgningene gikk til innovative prosjekter, noe som er en nedgang fra 58 pst. i 2004. 80 pst. av lånene gikk til bedrifter med under 20 ansatte. Av tilskuddene gikk 57 pst. til kompetansehevende prosjekter, mens 20 pst. av lånene gikk til slike prosjekter. Det lave tallet for lån har sammenheng med at EIF-lån i liten grad gis til kompetansetiltak, da det er krav om middels risiko for disse lånene. 13 pst. av midlene gikk til kvinnettede prosjekter, mens 57 pst. gikk til internasjonalisering.

Det er bevilget 8,3 mill. kroner til oppfinnertilpend og utviklingsarbeider. Det er vurdert noe færre prosjekter i 2005 enn i 2004 (767 mot 843).

Post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Tilskuddet over post 70 i 2005 ble benyttet til administrasjon og bedriftsutvikling, herunder følgende hovedinnsatsområder:

- administrasjon av aktiviteter under post 50
- administrasjon av bevilgninger som ikke finansieres særskilt fra andre departementer/fylkeskommuner
- Innovasjon Norges rolle som premissleverandør
- infrastruktur ved utenlandskontorene
- rådgivingsvirksomhet
- kartlegging og utvikling av muligheter for norsk næringsliv i utlandet
- planlegging og gjennomføring av offisielle besøk
- informasjonsvirksomhet

Ved Innovasjon Norges utekontorer er det gjennomført tiltak for å sikre at alle Innovasjon Norges internasjonale representanter kan dekke selskaps totale tjenestespekter. Videre er det gjennomført opplæringstiltak på utenriksstasjoner som ikke har representasjon fra Innovasjon Norge, for å sikre bedre tjenester for næringslivet. Fra 2005 er Innovasjon Norge representert i Vietnam og India. Representasjonen i Shanghai er styrket på reiselivssiden, mens representasjonene i Manila og Athen er nedlagt i løpet av 2005.

Ved alle Innovasjon Norges distriktskontorer er kompetansen på internasjonalisering oppgradert i 2005. Det er lagt ned mye arbeid for å knytte tettere bånd mellom hjemmekontorer og utekontorer.

Innovasjon Norge brukte i 2005 mye ressurser på å utvikle og formidle kunnskap som bedrer rammebetingelsene for innovasjon og verdiskaping hos bedrifter og entreprenører.

Post 71 Internasjonalisering, profilering og innovasjon – programmer

Posten omfattet i 2005 områdene internasjonalisering, profilering og innovasjon.

Internasjonalisering (INT- og SMB-I-programmet)

Det ble benyttet 30,1 mill. kroner til INT- og SMB-I programmet i 2005. INT-programmet skal bidra til at nyetablerte og nyskapende bedrifter med teknologi- og/eller kunnskapsbaserte produkter og tjenester lykkes i en internasjonaliseringsprosess. Tjenesten Innovasjon Norge yter, består av rådgiving, hvor kunden betaler ca. halvparten av kostnadene.

SMB-I-programmet fokuserer på nettverksbygging og tiltak som styrker samarbeidet mellom bedrifter og bransjer for å utnytte internasjonale markedsmuligheter. Ordningen tilbyr 50 pst. støtte på tjenester utført av Innovasjon Norges utenlandskontorer. Fra og med 2006 defineres SMB-I ikke lenger som et program.

I 2005 ble det inngått avtale om 134 nye INT-oppdrag med en offentlig støtte fra Innovasjon Norge på 17,5 mill. kroner. I tillegg kommer 2,7 mill. kroner for 90 markedssjekker utført av utekontorene for bedrifter som er usikre på hvilke geografiske markeder de skal satse i. Innovasjon Norge kjøpte videre eksterne konsulentoppdrag for 10,9 mill. kroner. Under SMB-I-programmet er det igangsatt 95 prosjekter med et støtteelement på 8,3 mill. kroner fra Innovasjon Norge. Den delen av den samlede aktiviteten som ikke er dekket av post 71, er hovedsakelig dekket av betaling fra kunder. Noe av aktiviteten dekkes over post 70.

Profilering

Innovasjon Norges internasjonale virksomhet, bl.a. gjennom utekontorene, bidrar til operasjonalisering av målene om å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet, og å gjøre Norge attraktivt som et land for utenlandsk næringsliv å etablere virksomhet eller investere i. Samtidig legges det ned et vesentlig arbeid for å profilere Norge som reisemål.

Nærings- og handelsdepartementet la sommeren 2005 fram en handlingsplan for reiselivsnæringene. Mye av Innovasjon Norges arbeid med reiseliv var konsentrert om å gjennomføre tiltakene i planen. Tiltakene fokuserer på markedsføring av reiselivsnæringene og økt innovasjon, kompetanse og samarbeid i reiselivsnæringene. Budsjettet for profilering ble økt fra 100 til 115 mill. kroner i 2005 som følge av handlingsplanen.

Et viktig ledd i markedsføringen av Norge som reisemål er Internettportalen visitnorway.com. I 2005 hadde visitnorway.com 3,2 mill. besøkende. Dette er en økning på 12 pst. fra 2004. Antall sidetreff økte med 9 pst. i 2005, til 18,5 mill. Driftskostnadene til portalen utgjorde totalt om lag 7,2 mill. kroner i 2005. Næringenes bidrag til dette utgjorde ca. 30 pst., dvs. samme andel som i 2004, mens resten ble finansiert av det offentlige. Sammenlignet med lignende portaler i Europa er graden av selvfinansiering forholdsvis høy. Portalen gjennomgår nå en revisjon som skal øke brukervennligheten og høyne attraktiviteten til Norge som reisemål. Revisjonen forventes å være avsluttet i 2006.

Gjennom utenlandskontorene arrangerer Innovasjon Norge pressereiser til Norge for både grupper og individuelle. I 2005 ble det foretatt over 700 pressereiser, mot 800 i 2004. Samtidig resulterte pressereisene i 2005 i over 6 600 artikler i aviser/tidsskrifter, radio- og TV-programmer, som er en økning fra 6 000 året før. Innovasjon Norge anslår verdien av alle oppslagene og programmene til over 300 mill. kroner. Presseoppslag er derfor av stor betydning i arbeidet med å gjøre Norge kjent som reisemål.

I april 2006 la Innovasjon Norge fram en revidert merkevarestrategi for Norge basert på arbeid og undersøkelser gjort i 2005. Siden den forrige merkevarestrategien ble implementert, har det skjedd viktige endringer i det globale reiselivet. Det er en markant økning i etterspørselen som resultat av flere og billigere flybilletter. Høykonjunkturperioden gjør at folk har mer penger å bruke på reiser, og de reisende legger i stadig større grad vekt på helhetlige opplevelser. Dette og andre forhold førte til et behov for en revisjon av den gamle merkevarestrategien. Den nye merkevarestrategien baserer seg på fokusgrupper og forbrukerintervjuer gjennomført i 13 land og vil gi Norge en spissere og tydeligere posisjon som destinasjon for opplevelser med utgangspunkt i det den norske naturen har å tilby.

Innovasjon

Innovasjon Norge benyttet 118,7 mill. kroner til innovasjonsprogrammer i 2005. Programmer som fremmer entreprenørskap, stimulerer små- og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner, rekrutterer kvinner til næringslivet, øker innovasjons- og kommersialiseringskompetanse og utvikler innovasjonsnettverk ble prioritert. Av bevilgningen ble om lag 12 mill. kroner benyttet til entreprenørskapsprogrammer, 10 mill. kroner til små- og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner, 3 mill.

kroner til programmet Kvinner i Fokus, om lag 3 mill. kroner til å øke innovasjons- og internasjonalsiseringskompetanse og 32 mill. kroner til nettverksbasert innovasjon.

Nettverksbasert innovasjon er programmene Arena, Innovasjon Møbel, BIT og utviklingen av Norwegian Centres of Expertice (NCE). Arena har i 2005 bidratt til å øke verdiskapingen i regionale næringsmiljøer gjennom å styrke samspillet mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og det offentlige. I 2005 deltok 23 regionale klynger og nettverk i programmet, og det omfattet i alt 493 bedrifter. Evaluering av Arena-programmet konkluderer med at det er et program som gir svært gode resultater samtidig som det har et uutnyttet potensial. Med bakgrunn i dette blir programmet videreutviklet. Innovasjon Møbel har i 2005 bidratt til å øke den internasjonale konkurransekraften i norsk møbelindustri gjennom å fremme og støtte prosjekter som bidrar til innovasjon og eksport. BIT-programmets målsettinger er å øke verdiskapingen i små- og mellomstore bedrifter gjennom effektiv anvendelse av IKT og elektronisk forretningsdrift. I 2005 rettet programmet seg særlig mot sektorene fisk, bygg og tre, reiseliv, møbel, næringsmiddel og grafisk.

Post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter

I alt ga Innovasjon Norge tilsagn på 181,2 mill. kroner til 95 prosjekter under posten i 2005. Den totale kostnadsrammen for disse prosjektene var 747 mill. kroner. Tilskudd fra Innovasjon Norge utgjorde i gjennomsnitt 24 pst. av prosjektfinansieringen. De innvilgede prosjektene har en klar SMB-profil. I 76 av prosjektene, tilsvarende 72 pst. av tilsagnsmidlene, var antall ansatte i leverandørbedriften 20 eller færre. Samlede utbetalinger til nye og tidligere innvilgede prosjekter i 2005 var på 108,5 mill. kroner. I tillegg ble 2 mill. kroner benyttet som bidrag til norsk industris deltakelse i utviklingsdelen av kampflyprogrammet Eurofighter.

Hovedtyngden av prosjektene var innenfor forretningsområdene IKT, verkstedsteknologi, olje og offshore, materialteknologi og helse.

76 av prosjektene i 2005, med tilsagn på til sammen 164,7 mill. kroner, var prosjekter med privat kundebedrift. I halvparten av disse prosjektene var kundepartneren en internasjonal bedrift. Innovasjon Norge har jobbet for å stimulere til at flere prosjekter skal få Eureka-godkjenning. Det ble ikke registrert prosjekter med særskilt Eureka-godkjenning i 2005, men flere prosjekter vil få slik godkjenning i 2006.

De resterende 19 prosjektene, med tilsagn på til sammen 16,6 mill. kroner, var prosjekter med offentlig kundepartner. Den lave andelen prosjekter med offentlig kundepartner skyldes relativt lav etterspørsel etter forsknings- og utviklingskontrakter i offentlig sektor. Innovasjon Norge har samarbeidet med InnoMed (Nasjonalt senter for innovasjonsbistand og næringsutvikling i helsesektoren) og Sosial- og helsedirektoratet for å utløse samarbeidsprosjekter med offentlig helsesektor. Sju av prosjektene med offentlig kundepartner og 51 pst. av prosjektmidlene var innenfor helsesektoren.

En del av midlene ble benyttet til satsing på større enkeltprosjekter hvor potensialet for kommersiell internasjonal suksess, omsetning og verdiskaping er særlig stort og hvor Innovasjon Norge bidrar med større støttebeløp til prosjektene. 41 mill. kroner av tilsagnsmidlene gikk til tre slike særlig lovende samarbeidsprosjekter mellom mindre norske bedrifter og store internasjonale kundebedrifter. Prosjektene er knyttet til torskeoppdrett, testing og verifikasjon av maritime kontrollsystemer og bredbåndsteknologi.

Det er for tidlig å vurdere måloppnåelsen for de prosjektene som fikk støtte i 2005. De eksterne evalueringene som tidligere er gjennomført av ordningen på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet og Innovasjon Norge, konkluderer med at forsknings- og utviklingskontrakter er et virkemiddel med god effekt. Ordningen skårer særlig

høyt når det gjelder innovasjonshøyde ved å bidra til utvikling av nye produkter og tjenester, og når det gjelder utløsende effekt ved å bidra til å utløse nye prosjekter og kapital til prosjektene. Det at prosjektene innebærer nye samarbeidsrelasjoner eller samarbeid om helt nye forretningsområder, bidrar til å utvikle nye industrielle nettverk og kompetansemiljøer. Mange av prosjektene har internasjonalt potensial og er med utenlandske kundebedrifter. En høy andel av omsetningen som disse prosjektene resulterer i, er eksport. De årlige kundeeffektundersøkelsene som Innovasjon Norge gjennomfører, bekrefter resultatene fra evalueringene.

Tap på utlån

Innovasjon Norge (daværende SND) hadde i regnskapene for 2002 og 2003 tap på utlånsordningene. Tapene hadde i hovedsak sammenheng med konjunktorene i norsk økonomi. Tapssituasjonen har bedret seg betydelig, og det er ikke behov for ytterligere bevilgninger til å styrke tapsfond for landsdekkende risikolån. Dette tapsfondet visste pr. 30. juni et positivt beregnet avvik på 47 mill. kroner i forhold til beregnet risiko i porteføljen. Det er heller ikke behov for ytterligere bevilgninger til egenkapital til lavrisikolåneordningen. Utbytte fra lavrisikolåneordningen omtales under kap. 5625, post 82.

	(i mill. kroner)		
	Utlånsportefølje pr. 30.06.2006 ¹	Gjenstående taps- fond pr. 31.12.2005	Gjenstående taps- fond pr. 30.06.2006 ²
Landsdekkende risikolån og garantier	414	134	185
Distriktsrettede risikolån og garantier	1 061	327	257

¹ Utlån etter fradrag for spesifiserte tapsavsetninger.

² Anslag.

	(i mill. kroner/pst.)		
	Estimert grunnlag for beregning av egenkapitalkrav pr. 31.12.2006	Egenkapital/ -prosent pr. 31.12.2005	Forventet egenkapital/-prosent pr. 31.12.2006
Lavrisikolån	9 200	716/7,2 pst.	726/7,9 pst.

Lavrisikolån

Lavrisikolånene brukes til å delfinansiere investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøyer og i landbruket. Lånene er kommersielle og gis på van-

lige markedsmessige betingelser. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånene.

Rammen for lavrisikolån var 1,5 mrd. kroner i 2005 og ble nyttet fullt ut. Lånene fordeler seg med 25 pst. til ordinære lavrisikolån (42 pst. i 2004),

34 pst. til grunnfinansieringslån til fiskeflåten (26 pst. i 2004) og 41 pst. til lån til landbruksformål (32 pst. i 2004). Tilsagnsvolumet er om lag 200 mill. kroner høyere enn i 2004. Dette skyldes økning i utlånsvolumet til landbruksformål og fiskeflåten, mens det har vært en nedgang på 170 mill. kroner til ordinære lavrisikolån. Som følge av etterspørselen etter ordningene oppstår endringer i fordelingen mellom lån til ulike formål.

Distriktsrettet låneordning

Det ble bevilget 500 mill. kroner til en særskilt låneramme og 75 mill. kroner til et tapsfond for en distriktsrettet låneordning i 2003. Formålet med ordningen var å stimulere til næringsutvikling ved å delfinansiere bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter i det distriktpolitiske virkeområdet.

Lån under ordningen dekker risiko i området mellom lavrisikolån og risikolån. Det gis hovedsakelig pantelån, men det er også åpnet for gjeldsbrevlån. Prosjektene er knyttet til fysiske investeringer. Lånetilsagn under ordningen ble gitt fram til utgangen av 2005. Maksimal løpetid på lånene er ti år.

Ordnningen opphørte ved utgangen av 2005. I alt ga Innovasjon Norge brutto tilsagn for 410 mill. kroner av rammen på 500 mill. kroner. Den relativt lave utnyttelsesgraden skyldes lav etterspørsel. Pr. 1. september 2006 var 230,7 mill. kroner av tilsagnsrammen utbetalt. Det ble i 2005 gitt tilsagn for 99 mill. kroner. 40 pst. av tilsagnsbeløpet gikk til innovasjonsprosjekter og 80 pst. til bedrifter med under 20 ansatte. Omkring 20 pst. av bevilgningen gikk til kvinneprosjekter.

Såkorfond

Operative fond

Som et resultat av et samarbeid mellom staten og private investorer ble det i 1997 etablert ett landsdekkende såkorfond (START-fondet) og fire regionale fond som dekker henholdsvis Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. I 2000 ble det i tillegg opprettet et eget fond for indre Østlandet. Målsettingen med fondene er å tilføre prosjekter med stort verdiskapingspotensial en kombinasjon av tålmodig kapital og relevant kompetanse. Det er i tillegg et krav at fondene skal gå inn i en tidlig fase hvor det ordinært er vanskelig å oppnå finansiering i egenkapitalmarkedet.

Ordnningen omfatter nå 776 mill. kroner i privat og statlig kapital. Det gjenstår 2,0 mill. kroner i lån og 0,5 mill. kroner i tapsfond som ikke er bundet opp mot et spesielt fond. Fram til 30. juni 2006

hadde såkorfondene til sammen investert for 492 mill. kroner fordelt på 165 prosjekter. De resterende midlene er i all hovedsak kommitert til oppfølging av eksisterende prosjekter eller holdt av til administrasjon. Det er derfor begrenset med frie midler til investeringer i nye prosjekter.

Alle fondene har drevet med underskudd siden opprettelsen. START-fondet og Såkorinvest Innlandet hadde negativ egenkapital ved utgangen av 2005. Beregninger pr. 30. juni 2006 viser at staten kan tape om lag 83 mill. kroner mer enn det tapsfondet dekker, eksklusiv renter, i disse fondene. Såkorinvest hadde negativ egenkapital ved utgangen av 2004. Situasjonen for fondet er betydelig bedret bl.a. som følge av børsnotering av kreftanalyse selskapet NorDiag i desember 2005.

Nærings- og handelsdepartementet følger utviklingen i fondene fortløpende og vil om nødvendig foreslå tiltak for å sikre statens ansvarlige lån. Det understrekes at den videre økonomiske utviklingen for såkorfondene er usikker.

Nye distriktsrettede fond i 2003 og 2004

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettene for 2003 og 2004 ble det bevilget til sammen 175 mill. kroner til tapsfond for såkorfond og 700 mill. kroner i ansvarlige lån til fire nye distriktsrettede såkorfond, som hver vil få 175 mill. kroner i ansvarlige lån fra staten. På bakgrunn av endringer omtalt i revidert budsjett 2006, vil det nå bli opprettet seks fond innenfor rammene av bevilgningene.

EFTAs overvåkningsorgan, ESA, godkjente ordningen 15. juli 2005 og endringer 8. mars 2006. Endringene innebærer at hvert fond kan investere inntil 10 pst. av forvaltningskapitalen i enkeltbedrifter. ProNord i Bodø forvalter ett fond for Nord-Norge som ble operativt 1. juli 2006 og NorInnova i Tromsø det andre fondet for Nord-Norge. Fjord Invest i Førde skal forvalte ett fond for Sør- og Vestlandet. Det er ikke besluttet hvem som skal stå for forvaltningen av fondene lokalisert i Namsos og fondet for Innlandet.

Nye landsdekkende såkorfond i 2005

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2005 ble det bevilget 167 mill. kroner i tapsfond og 667 mill. kroner i ansvarlige lån til fire landsdekkende såkorfond. Hvert fond vil få 167 mill. kroner i ansvarlige lån fra staten. ESA godkjente ordningen 15. juli 2005 og endringer 8. mars 2006. Endringene innebærer at hvert fond kan investere inntil 10 pst. av forvaltningskapitalen i enkeltbedrifter. Alliance Venture, Anker Management,

Sarsia Seed Management og Sårkorn Management skal forvalte fond i henholdsvis Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. Fondet i Bergen ble operativt 22. september 2006.

Fond for Øst-Europa og Nordvest-Russland

Investeringsfondene for Øst-Europa og Nordvest-Russland skal investere i aksjekapital og tilby ansvarlige lån til prosjekter hvor norske bedrifter samarbeider med bedrifter i de aktuelle regionene.

Investeringsfond for Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en ramme på 150 mill. kroner. Innovasjon Norge mottok åtte søknader i 2005, mot ti året før. Det er en nedgang i søknadsinngangen, men søknadene synes å være av bedre kvalitet enn tidligere. Aktiv investeringsportefølje var 26,3 mill. kroner i fire prosjekter, mens aktive tilsagn utgjorde 32,1 mill. kroner til 12 prosjekter.

For å øke investeringsaktiviteten i Russland har Innovasjon Norge overført en stilling fra hovedkontoret i Oslo til Kirkenes. Stillingen skal anvendes til å informere om investeringsfondet, forhåndsvurdere forslag til investeringsprosjekter og hjelp i søknadsprosessen. I tillegg vil Innovasjon Norges regionkontor i Vadsø trappe opp virksomheten rettet mot Nordvest-Russland. Det er videre besluttet å utplassere en representant for Innovasjon Norge ved generalkonsulatet i Murmansk. Stillingen finansieres av Utenriksdepartementet og er begrunnet med de nye mulighetene for norsk-russisk nærings samarbeid i nord, ikke minst når det gjelder framtidig olje- og gassutvinning i Barentshavet.

Innovasjon Norge vil med dette ha tilstedeværelse i Alta, Vadsø, Kirkenes og Murmansk. I tillegg har Innovasjon Norge regionkontorer i Troms og Nordland. Alle kontorene vil være nært knyttet opp mot fagmiljøet i Oslo.

Investeringsfond for Øst-Europa

Fondet ble opprettet i 1997 med en ramme på 70 mill. kroner. Det geografiske dekningsområdet for fondet omfatter nå statene i det tidligere Sovjetunionen og Øst-Europa som ikke er blitt medlem av EU.

Innovasjon Norge mottok 14 søknader i 2005 mot 17 året før. Det er totalt foretatt 16 investeringer i fondets løpetid. Sju av engasjementene er solgt og tre er konkurs, slik at det gjenstår seks aktive investeringer. Samlet utbetalt investeringsbeløp er 64,1 mill. kroner.

Tilskuddsfond for nærings samarbeid med Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en bevilgning på 30 mill. kroner for å styrke samarbeidet mellom norske og russiske bedrifter i Nordvest-Russland. Fondet skal nyttes til å støtte utredninger, planlegging og tilrettelegging av kommersielle prosjekter av stor betydning for videreutvikling av nærings samarbeidet med Nordvest-Russland. Det ble i 2005 gitt tilsagn om 1,4 mill. kroner i støtte til fem prosjekter. Under ordningen er det siden opprettelsen gitt 97 tilsagn. Bedrifter i Sør-Varanger har mottatt støtte til 24 forprosjekter med til sammen 4,9 mill. kroner. Pr. juni 2006 utgjorde disponible midler i fondet ca. 7 mill. kroner.

Program for norsk-svensk næringslivssamarbeid

Program for norsk-svensk næringslivssamarbeid ble etablert etter avviklingen av Svensk-Norsk Industrifond i mai 2005. Programmet går over fem år og er på 50 mill. SEK. Programmidlene forvaltes av Innovasjon Norge og søsterorganisasjonen NUTEK i Sverige. Formålet med programmet er å fremme samarbeidet mellom norsk og svensk næringsliv ved å gi finansiell støtte til innovative prosjekter som involverer norske og svenske bedrifter.

Næringslivet har vist stor interesse for programmet. I 2005 kom det inn 129 prosjektskisser og 62 fullstendige projektsøknader med et søknadsbeløp på totalt 93 mill. SEK. Av disse ble det gitt støtte til 13 prosjekter på til sammen 12,2 mill. SEK. En stor andel av støtten gikk til prosjekter innen helse, bioteknologi og IT.

Spesielle saker

Hydro er i ferd med å fase ut Søderbergteknologien ved aluminiumsverkene i Årdal og Høyanger. Utfasingen fører til reduksjoner i antall sysselsatte og omstillingsutfordringer for de to stedene. Kommunene har satt i gang et omfattende omstillingsarbeid, som bl.a. Innovasjon Norge deltar aktivt i. Det offentlige bidrar med ekstraordinære omstillingsmidler, og Innovasjon Norge bidrar i tillegg med sine ordinære virkemidler. Både Årdal og Høyanger kommune har inngått samarbeidsavtale med Hydro.

Budsjettforslag 2007

Den sterke satsingen på innovasjon gjennom Innovasjon Norges virkemidler på Nærings- og han-

delsdepartementets budsjett for 2006 foreslås i hovedsak videreført i budsjettforslaget for 2007.

I tråd med prinsippene for mål og resultatstyring (MRS-systemet) for en overordnet og helhetlig styring av Innovasjon Norge, er det i minst

mulig grad gitt særskilte mål for den enkelte operative tilskuddsordning/post rettet mot næringslivet (postene 50, 70, 71 og 72 i budsjettforslaget for 2007). Der ikke annet er oppgitt, vises det til omtale av MRS-systemet.

Låne- og garantirammer

Ordning	(i mill. kroner)		
	Rammer 2005	Rammer 2006	Forslag 2007
Landsdekkende risikolån, nye tilsagn	100	100	100
Landsdekkende garantier, nye tilsagn	40	40	40
Lavrisikolån, nye tilsagn	1 500	1 500	1 500

Det forslås at låne- og garantirammene videreføres på samme nivå som for 2006.

Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond

Under denne posten skal Innovasjon Norge tilby finansiering til bedrifts- og samfunnsøkonomiske utviklingsprosjekter i hele landet. Bevilgningen skal bidra til å øke innovasjonen i næringslivet ved å sette Innovasjon Norge i stand til å bidra med, koble og utløse finansiering, kompetanse og nettverk. Innsatsen skal rettes mot prosjekter i idé-, utviklings-, kommersialiserings- og internasjonalseringsfasen. Innovasjonsevnen og -taket til bedrifter i hele landet er avgjørende for hvorvidt man får nyetableringer. For å legge til rette for nyetableringer ønsker regjeringen å bidra til en bredere satsing på utviklingsprosjekter, herunder prosjekter innenfor kulturnæringene. I skjæringsfeltet mellom kultur og næring kan det utløses prosjekter som bidrar til nyskaping og innovasjon i hele landet. Midlene kan benyttes til tilskudd, oppfinnstipend og tapsfond knyttet til landsdekkende risikolån og garantier innenfor gitte rammer. Innovasjon Norge bestemmer selv hvor stor del av bevilgningen som skal settes av til tilskudd, stipend og til tapsfond for lån og garantier.

Målsettingen med tapsfondet er å gjøre Innovasjon Norge i stand til å ta større risiko og derved bidra til å realisere prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført i markedet. Tapsfondet gjør Innovasjon Norge i stand til å ta lavere rente/garanti-premie enn risikoen i prosjektene ellers skulle tilsi.

Ved fastsettelsen av låne- og garantiandeler og tilhørende vilkår må Innovasjon Norge i sine engasjementer ta hensyn til størrelsen på tapsfondet. Videre skal tapsavsetningssystemet gjenspeile den reelle risikoen i selskapets utlånsportefølje og

sikre at tapsfondet kan bære de samlede tap som kan oppstå. All støtte under ordningen skal gis innenfor rammene av de til enhver tid gjeldende statstøttereglene i EØS-avtalen.

Risikolån

Risikolån kan benyttes til de aller fleste prosjekter og investeringer rettet mot nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling og omfatter ansvarlige lån, gjeldsbrevslån og pantelån. Lånene dekker normalt den mest risikoutsatte delen av lånefinansieringen, nemlig toppfinansieringen.

Tapsfondet for landsdekkende risikolån bevilges over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, mens tapsfondet for distriktsrettede risikolån bevilges over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Ordningenes administrasjonskostnader skal dekkes av rentemarginen.

De landsdekkende risikolånene skal benyttes til å delfinansiere bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, moderniserings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter i norsk næringsliv som det kan være vanskelig å skaffe tilstrekkelig risikokapital til i det private kredittmarkedet. Det skal også legges vekt på småbedriftenes behov for toppfinansiering til investeringer i bygg, maskiner og utstyr.

Garantier

Garantier kan gis for lån til realinvesteringer for å medvirke ved bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, moderniserings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter i norsk næringsliv. Det kan også stilles garantier for driftskreditt. Ordningen skal være selvfinansiert ut over det som avsettes til tapsfond.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås en bevilgning på 103 mill. kroner for 2007. Innovasjon Norge bestemmer selv hvor mye som skal benyttes til tilskudd og til tapsfond for landsdekkende risikolån og garantier innenfor en garanti- og låneramme foreslått til henholdsvis 40 og 100 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 1 og X. I forbindelse med forsøket med oppgavedifferensiering i Oppland fylkeskommune, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (2003–2004), er 2 mill. kroner som ellers ville inngått i denne posten, midlertidig overført til kap. 551, post 64 Utviklingsmidler til Oppland fylkeskommune.

Post 51 Tapsfond, såkornkapitalfond

Det bevilges tapsfond til to typer formål. Til nye såkornfond avsettes det tapsfond for å overføre noe av risikoen ved såkorninvesteringer fra private investorer for på den måten å stimulere til økte investeringer. Til de seks opprinnelige såkornfondene avsettes tapsfond for å dekke tap av bokførte renteinntekter som må av-/nedskrives ved tap på opprinnelig hovedstol. Bevilgningsforslaget for 2007 gjelder den siste type formål.

Innovasjon Norge inntektsførte i årene 1998–2001 renter fra utlån under den opprinnelige ordningen tilsvarende 12 mnd. NIBOR + 3 prosentpoeng. Fra og med 2002 har man av hensyn til forsiktighetsprinsippet kun inntektsført halvparten av dette beløpet på grunn av stor usikkerhet om hvorvidt selskapene vil kunne betale rentene. Man har videre bokført forventet tap på disse inntektsførte rentene. Rentetapene ble fram til utgangen av 2004 ført mot opptjente renter på likviditeten. I forbindelse med statsbudsjettet for 2005 ble det vedtatt at de bokførte rentetapene skulle dekkes gjennom særskilte årlige bevilgninger. Det ble samtidig vedtatt at opptjent rente på likviditeten skulle tilbakeføres til statskassen, og at likviditeten skulle stå på en ikke rentebærende konto. Det anslås at rentetapet vil utgjøre 10 mill. kroner i 2007.

Det foreslås dermed en bevilgning på 10 mill. kroner til dekning av forventede rentetap på såkornordningen i 2007. Nærings- og handelsdepartementet vil om nødvendig komme tilbake med forslag til bevilgningsendring på et senere tidspunkt.

Post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Tilskuddet til bedriftsutvikling og administrasjon skal sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle sin rolle som proaktiv samarbeidspartner og premissleverandør for næringslivet og offentlige myndig-

heter. Innovasjon Norge skal bidra med kunnskap og faglige innspill til nasjonale og regionale myndigheter på bakgrunn av sitt nettverk og kunnskap om næringslivet og deres rammebetingelser. Innovasjon Norge skal videre gi norske bedrifter i Norge og utlandet et godt og effektivt tilbud som bidrar til å oppfylle delmålene om økt innovasjon og internasjonalisering i norsk næringsliv og profilering av Norge og norsk næringsliv internasjonalt.

Kundene skal oppleve Innovasjon Norge som en tilgjengelig, helhetlig og kompetent inngangsport til det offentlige virkemiddelapparatet. Innovasjon Norges nettverk av kontorer i Norge og utlandet spiller en viktig rolle i denne sammenheng. Selskapets virksomhet ved distriktskontorene står sentralt i det regionale utviklingsarbeidet og er også et viktig bindeledd mellom næringslivet og Innovasjon Norges kontorer i utlandet. Virksomheten ved kontorene i utlandet er rettet mot rådgivning og formidling av informasjon og kunnskap om internasjonale markedsmuligheter til små, nyetablerte, kunnskapsintensive og høyteknologiske bedrifter med stort eksportpotensial. Innsatsen skal også rettes mot teknologi- og kunnskapsoverføring mellom utlandet og norsk næringsliv og tiltak som skal bidra til å etablere nettverk mellom norske og internasjonale bedrifter og FoU-miljøer.

Det er av avgjørende betydning for brukerne at Innovasjon Norge samarbeider tett med de øvrige aktørene i virkemiddelapparatet, både på områder der organisasjonene har felles mål og der hvor de utfyller hverandre. Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er i ferd med å utvikle en felles kundeport for sine virkemidler. Kundeporten skal være et sted hvor brukerne kan søke fram de ulike virkemidlene, uavhengig av hvilken av de tre institusjonene som forvalter dem.

Bevilgningen til bedriftsutvikling og administrasjon skal dekke:

- proaktiv virksomhet og deltakelse i prosesser på nasjonalt og regionalt plan, bl.a. som følge av Innovasjon Norges rolle som premissleverandør
- basis administrasjonskostnader knyttet til hovedstyre og distriktskontorstyret, administrerende direktør med en begrenset stab, lederne ved distriktskontorene og grunnleggende funksjoner ved de mest sentrale kontorene i uteapparatet
- rådgivingstjenester ved hjemme- og utekontorene som ikke er knyttet til post 71, 72 og 79
- infrastruktur ved kontorer i Norge og utlandet som ikke dekkes over andre budsjettposter eller gjennom selvfinansierte ordninger
- administrasjon av innovasjonsprosjekter under post 50

- administrasjon av programmer som finansieres av Kommunal- og regionaldepartementet og fylkeskommunene
- administrasjon av bevilgninger som ikke finansieres særskilt fra andre departementer/fylkeskommunene
- utgifter til tiltak der det ikke gis årlige bevilgninger, f.eks. såkornfondordningene, Skattefunn og Statens miljøfond

Innovasjon Norges øvrige virksomhet dekkes på følgende måter:

- Administrasjon av låne- og garantiordninger dekkes av rentemargin/garantipremie. Dette inkluderer lavrisikolåneordningen, distriktsrettet låneordning, distriktsrettede og landsdekkende risikolån og garantier.
- Administrative kostnader tilknyttet programvirksomhet finansiert av Nærings- og handelsdepartementet dekkes under post 71.
- Administrasjon av FoU-kontrakter og tilskudd til maritim utvikling dekkes av bevilgningene under henholdsvis post 72 og 79.
- Administrasjon av fondsordninger for Nordvest-Russland og Øst-Europa dekkes av avkastning på fondskapitalen.
- Administrasjon av rådgivningstjenester ved hjemme- og utekontorer dekkes delvis gjennom brukerbetaling.
- Administrasjon av ordninger under Landbrukets Utviklingsfond dekkes gjennom særskilt bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet.
- Administrasjon av enkelte oppdrag fra fylkeskommunene, som f.eks. omstillingstiltak, dekkes særskilt av oppdragsgiver.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås en bevilgning på 396,8 mill. kroner til bedriftsutvikling og administrasjon i 2007 som inkluderer en overføring av 5 mill. kroner fra post 71 for å sikre et bedre samsvar mellom postene, og en mer helhetlig finansiering av basisaktiviteter over post 70.

Post 71 Nettverk, profilering og reiseliv – programmer, kan overføres

Målsettingen med programbevilgningen til nettverk, profilering og reiseliv er å utvikle og styrke norske bedrifters innovasjonsevne og internasjonale konkurransekraft. Dette gjøres ved å stimulere til samarbeid, legge til rette for og utvikle møteplasser og nettverk for kompetanseheving og kunnskapsformidling i bedrifter og bransjer. I til-

legg skal bevilgningen bidra til å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet. En satsing på reiseliv prioriteres særskilt.

Regjeringen legger opp til en utvidet offentlig satsing på reiselivsnæringene for å styrke verdiskapingen og sysselsettingen i distriktene. Samtidig ønsker regjeringen å ivareta miljøet og ressursgrunnlaget. Bevilgningen økes til 200 mill. kroner, og dette innebærer en økning på 27,5 mill. kroner fra 2006 og er en dobling i forhold til 2005. Midlene skal bl.a. benyttes til profilering av Norge både i utlandet og innenfor egne grenser. Regjeringen er videre i ferd med å utvikle en nasjonal strategi for reiselivsnæringene, hvor profilering og markedsføring, kvalitetssikring, samordning og produktutvikling er sentrale elementer.

Nettverksprogrammer og profilering

Programmer er tiltak rettet direkte mot prioriterte bransjer og/eller mot prioriterte målgrupper som etablerere, små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial nasjonalt og internasjonalt, ungdom og kvinner. Et program kjennetegnes ved at det er et langsiktig, men tidsavgrenset tilbud som utvikles når det har tjent sitt formål. Det retter seg mot en definert målgruppe med et felles behov, felles formål eller felles arbeidsform og tilbyr et skreddersydd flerbrukertilbud. Hvert program har spesifikke resultatmål og rapporteringskrav og skal ha en egen budsjetttramme og organisering. Programmene skal drives i samarbeid med eksterne operatører.

Nettverksprogrammene skal bidra til innovasjon, nyskaping og utvikling i norske bedrifter. De skal også stimulere til internasjonalisering. Fokuset i programvirksomheten er nettverksbygging, kompetanseheving og tiltak som styrker samarbeidet mellom bedrifter og bransjer slik at disse kan utnytte markedsmuligheter både nasjonalt og internasjonalt. Bedrifter med stort eksportpotensial skal stimuleres til å utnytte muligheter som finnes utenfor Norge gjennom programmer som bidrar til å fremme eksport, internasjonalisering og internasjonalt teknologisamarbeid. Økt innovasjonsevne og -takt skal fremmes gjennom programmer og gi verdiskaping og vekst i bedrifter og bransjer. Omdømmebygging, tiltak og programmer tilknyttet profilering skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet og til at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet og investerer i Norge.

Forny er et nyskappingsprogram som stimulerer til økt kommersialisering av forskningsresultater. Arena er et nettverksprogram som bidrar til å styrke samspillet mellom næringsaktører, kunn-

skapsaktører og det offentlige. Fram er strategi- og ledelsesutviklingsprogrammer for små og mellomstore bedrifter. BIT fokuserer på utvikling av felles IT-løsninger for ulike bransjer og verdikjeder. NCE er et nettverksprogram rettet mot et fåtall bedriftsklynger med internasjonalt orienterte bedrifter. INT skal bidra til at nyetablerte og nyskapende bedrifter med teknologi- og/eller kunnskapsbaserte produkter og tjenester lykkes i en internasjonaliseringsprosess. Tiltakene i GRO-programmet er spesielt tilrettelagt for kvinner og omfatter bl.a. kurs i markedsarbeid, valg av samarbeids- og forretningspartnere, internasjonalisering, trening i presentasjon for investorer og aktiv profilering av bedrifter som har lyktes. Dette er noen eksempler på programmer som finansieres over post 71.

Programaktiviteten til Innovasjon Norge finansieres også med midler fra fylkeskommunene, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet og med egenbetaling fra brukerne. Der det er naturlig, legges det også opp til samfinansiering med Norges forskningsråd.

Innovasjon Norge er i ferd med reorganisere sin samlede portefølje av programmer. Hensikten er å spisse og forenkle ordningene, samordne overlappende tjenester og finne en god balanse mellom antall programmer og differensierte kundebehov. Selskapet er også i ferd med å samordne sine programmer med Norges forskningsråd og SIVA SF på områder der organisasjonene har felles mål og der de utfyller hverandre. Innovasjon Norge skal arbeide kontinuerlig med å tilpasse sin programportefølje til kundenes behov. Dette innebærer at man løpende skal vurdere behovet for nye programmer og avvikling av eksisterende.

Reiseliv

Reiseliv er et hovedsatsingsområde for regjeringen. Regjeringen legger opp til at Norge skal ta sin del av den globale veksten i reiselivet ved en utvidet offentlig satsing på profilering og markedsføring, både i Norge og i utlandet. Norge har spesielle fortrinn som må utnyttes i en forsterket profilering og produktutvikling. Regjeringen ønsker med dette å bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i distriktene. Parallelt med dette vil regjeringen ivareta miljøet og ressursgrunnlaget, som er grunnlaget for reiselivsnæringene.

Innovasjon Norges satsing på reiseliv skal fokusere på markedsføring av Norge som reisemål, kompetanseoppbygging i reiselivsnæringene, samarbeid mellom reiselivsaktører, utvikling av opplevelser tilknyttet bl.a. natur og kultur, økt kvalitet i reiselivsproduktene, kunnskapsformidling om mar-

keder og internasjonale utviklingstrender og reiselivsinformasjon til utenlandske målgrupper. Den offentlige innsatsen på dette området skal utfylle og styrke næringenes egne bidrag. Det er en forutsetning at reiselivsnæringenes finansieringsandel av markedsføring og profilering av Norge og sine produkter øker minst tilsvarende.

Strategien for fremme av Norge som merkevare er et viktig element i profileringen av Norge i utlandet. Innovasjon Norges reviderte merkevarestrategi for Norge skal legges til grunn i markedsføringen av Norge som reisemål, og dermed sikre at Norge inntar en spissposisjon i sitt segment av markedet. I merkevarestrategien er det det *friske* ved Norge som skal markedsføres både i utlandet og innenfor egne grenser. Regjeringen vil satse på en markedsføringsstrategi som er bygd på opplevelser i vakker og ren natur, aktive naturopplevelser, opplevelser av lokal kultur og levemåte og et godt vertskap.

Innenfor rammen på 200 mill. kroner vil det bli utviklet en egen satsing på profilering av Svalbard som reisemål. Denne satsingen tar sikte på å videreutvikle og profesjonalisere reiselivsnæringene tilknyttet Svalbard. Satsingen skal finne sted innenfor rammen av en bærekraftig utvikling.

For å følge opp Soria Moria-erklæringen arbeider regjeringen med en nasjonal strategi for reiselivsnæringene. I denne strategien er profilering av Norge både hjemme og i utlandet, innovasjon og nyskaping, samarbeid, kvalitetssikring og et kunnskapsløft for reiselivsnæringene sentrale elementer.

Departementet foreslår å øremerke 200 mill. kroner til reiselivsarbeidet i Innovasjon Norge i 2007. Dette innebærer en betydelig økning i forhold til satsingen i 2006. Den økte satsingen skal bidra til å øke kunnskapen om og interessen for norske reiselivsprodukter og lede til økt aktivitet og lønnsomhet i reiselivsnæringene. Den forsterkede innsatsen for å fremme kompetanse, innovasjon, nyskaping og samarbeid i de norske reiselivsnæringene skal bidra til å imøtekomme de økende kravene de reisende stiller til kvalitet, opplevelse og produkt. Da Norge, gjennom Innovasjon Norge, har forpliktet seg til å følge geoturismens prinsipper i sin reiselivssatsing, skal disse legges til grunn for innsatsen. Dette innebærer vektlegging av natur, lokal kultur og muligheter for gjestene til å lære om dette. Samtidig fokuserer prinsippene på at reiselivet skal påvirke natur, kultur og miljø minst mulig.

Eksempler på tiltak som profilerer Norge som reisemål i utlandet, er sommer- og vinterkampanjer, andre reklameframstøt i diverse medier og nettportalen visitnorway.com. Denne portalen er

den viktigste kanalen for informasjonsformidling til norske og utenlandske reisende, både de som vurderer å reise til Norge, og de som har bestemt seg for å gjøre det. I tillegg til dette er den også den viktigste responskanalen for Innovasjon Norges kampanjer i Norge og i utlandet.

Bevilgningen til profilering av reiselivsnæringene er doblet fra 2005 til 2007. Dette er i tråd med Soria Moria-erklæringen. Gjennom denne offensive satsingen vil regjeringen sikre at Norge får en betydelig andel av veksten i det internasjonale og nasjonale markedet. Dette skal lede til at flere, både utenlandske og norske turister, legger sin ferie til Norge.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås en programbevilgning på 334,3 mill. kroner til nettverk, profilering og reiseliv i 2007. Bevilgningen fordeles med 134,3 mill. kroner til nettverksprogrammer og profilering og 200 mill. kroner til reiseliv. Den endelige fordelingen på ulike nettverksprogrammer og profilering vil bli foretatt i samråd med og etter innspill fra Innovasjon Norge. Styret i Innovasjon Norge vil bli gitt anledning til å omdisponere mellom områdene i løpet av budsjettåret innenfor nærmere fastsatte rammer.

Post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter, kan overføres

Regjeringen ønsker å stimulere til samarbeid mellom bedrifter om forskning- og utvikling. Samarbeid og kunnskapsdeling på dette området er avgjørende for å utløse potensialet for innovasjon og verdiskaping. Særlig mellom leverandør- og kundebedrifter er det felles gevinster ved et tett og markedsorientert forsknings- og utviklingssamarbeid.

Gjennom bevilgningen til forsknings- og utviklingskontrakter (FoU-kontrakter) gis det risikoavlastning i kritiske utviklingsfaser til kontraktsfestede samarbeidsprosjekter mellom leverandør- og kundebedrifter om utvikling av nye produkter, produksjonsmetoder eller tjenester. I tillegg til finansiering bidrar Innovasjon Norge med kompetanseformidling og nettverksbygging.

Kunde parten i prosjektene kan være private kundebedrifter eller offentlige kunder. For prosjekter med offentlige kunder er målsettingen både innovasjon og verdiskaping i næringslivet og effektivitets- og kvalitetsforbedringer i offentlig sektor.

Forutsetningen for finansiell støtte til FoU-kontrakter er at det er etablert kontrakt om utviklings-

samarbeid mellom avanserte leverandørbedrifter på den ene siden og markedsorienterte krevende kundebedrifter på den andre siden. Det er avgjørende at de prosjektene som mottar finansiering, skal bidra til å frambringe vesentlige nyheter i markedet og skal ha et høyt FoU-innhold. Videre vektlegges at prosjektene skal ha et betydelig markeds-potensial, og at den offentlige støtten skal bidra til nye samarbeidsrelasjoner og utløse prosjekter som ellers ikke vil bli gjennomført. Det skal legges til rette for at både leverandørbedriften og kunde parten får tilgang til ny teknologisk og markedsmessig kompetanse. Kundebedriftene skal ha en lokomotivrolle ved å bidra med markedsapparat, kompetanse og andre ressurser overfor leverandørbedriftene. Den finansielle støtten utbetales til leverandørbedriften.

FoU-kontrakter er et viktig virkemiddel for internasjonalisering av norsk næringsliv. Mange av kontraktene er mellom norske leverandørbedrifter og internasjonale kundebedrifter. Ordningen har fellestrekk med det europeiske samarbeidsprosjektet Eureka, et europeisk nettverk for markedsorientert samarbeid om forskning og utvikling som bidrar til å markedsføre utviklingsprosjekter og øker muligheten for finansiering. Innovasjon Norge samarbeider med Norges forskningsråd for å stimulere til at prosjekter som får støtte fra Innovasjon Norge, også får Eureka-godkjenning.

I tillegg til å støtte en rekke mindre enkeltprosjekter benyttes bevilgningen til fokusert satsing på større enkeltprosjekter hvor potensialet for kommersiell suksess og verdiskaping er særlig stort. Dette gjelder spesielt innenfor næringsområder hvor Norge har særlige forutsetninger for å lykkes og satsingsområder i offentlig sektor. Ordningen er dermed et viktig virkemiddel i regjeringens overordnede innovasjonssatsing på utvalgte områder.

Satsingen på større prosjekter med særlig stort verdiskapingspotensial vil bli videreført i 2007, og Innovasjon Norge skal fokusere på områder hvor Norge har særlige forutsetninger for å lykkes. Maritime næringer videreføres som et prioritert område. Satsingen på maritime næringer må ses i sammenheng med samarbeidet mellom næringsliv og myndigheter om satsing på maritim strategi og utvikling. Programmene Maritim utvikling (Marut) i Innovasjon Norge, jf. omtale under post 79, og Maroff (Maritim virksomhet og offshoreoperasjoner) i Norges forskningsråd, jf. omtale under kap. 920, post 50.1, er viktige i denne sammenheng.

Offentlig sektor står overfor store utfordringer på mange områder og Nærings- og handelsdepartementet ønsker å øke antall prosjekter med offent-

lig kundepartner. Helsesektoren skal være et særskilt satsingsområde i denne forbindelsen. Tidligere samarbeid mellom Innovasjon Norge og InnoMed (Nasjonalt nettverk for behovsdrivet innovasjon i helsesektoren) har generert flere utviklingsprosjekter i offentlig sektor, særlig innenfor sykehussektoren. Innovasjon Norge vil, i samspill med InnoMed, de regionale helseforetakene og Norges forskningsråd, være en viktig aktør i en femårig satsing på innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren mellom Nærings- og handelsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Dette omfatter både finansiering av utviklingsprosjekter og innsats for å stimulere til arenaer og møteplasser mellom leverandørindustrien, helsesektoren og virkemiddelapparatet.

Stimulering av industrisamarbeid i produksjon og utvikling av forsvarsmateriell er et prioritert område for regjeringen. Innenfor FoU-kontrakter med offentlige kundepartnere er Forsvaret, som en viktig innkjøper og krevende kunde, en naturlig partner for norsk forsvarsindustri, og dette vil være et fokusområde for Innovasjon Norge. Produksjon og utvikling av komposittmaterialer er pekt ut som et satsingsområde for norsk forsvarsindustri i tiden framover.

Norge deltar i utviklingsprogrammet for kampflyet Eurofighter. Dette prosjektet er et samarbeid mellom Storbritannia, Frankrike, Spania og Italia, med deltakelse på industrisiden fra andre europeiske land. Bevilgningen til FoU-kontrakter skal dekke Nærings- og handelsdepartementets andel av norsk industris deltakelse i utviklingsprogrammet. Totalt deltar norske myndigheter med om lag 150 mill. kroner fordelt over fem år.

Norge forhandler med EU om en samarbeidsavtale om utviklingsfasen av Galileo. Deltakelsen i denne fasen av Galileo innebærer et finansieringsbehov på 72 mill. kroner for treårsperioden 2005–07, og det forventes utviklingsoppdrag til norsk industri for tilsvarende beløp. Det ble vedtatt avsatt 20 mill. kroner av rammen for FoU-kontrakter til norsk deltakelse på EU-siden i Galileoprojektet i statsbudsjettet for 2006, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2005–2006). Det legges til grunn at norsk deltakerkontingent vil utgjøre 25 mill. kroner i 2007. For å sikre finansiering av denne innbetalingen vil det bli holdt tilbake 20 mill. kroner av bevilgningen til FoU-kontrakter også i 2007. For nærmere redegjørelse om Galileo vises det til omtale under kap. 922 Romvirksomhet.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås bevilget 245 mill. kroner til FoU-kontrakter i 2007. En mindre del av bevilgningen forut-

settes nyttet direkte av departementet til å dekke deler av norsk industris deltakelse i utviklingsprogrammet for kampflyet Eurofighter, og 20 mill. kroner holdes tilbake for den norske deltakelsen i Galileo. Nødvendig del av bevilgningen forutsettes benyttet til å dekke tilsagnsfullmakten for 2006. Det foreslås en ny tilsagnsfullmakt på 100 mill. kroner i 2007, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

Post 74 Tilskudd til dekning av tap på eldre lån

Under den posten dekkes tap på ordinære lån og valutalån gitt av Industrifondet før innføring av tapsfond i 1991. Formålet med ordningen er å dekke konstaterte netto tap på gjenværende lån i etterhånd inntil den aktuelle låneporteføljen er avvirket. Tapene dekkes to år etter at de faktisk har påløpt. I 2005 hadde Innovasjon Norge et netto tap inklusiv renter og omkostninger på kr 93 467. Det foreslås derfor en bevilgning på kr 100 000 i tilskudd til dekning av tap på eldre lån for 2007.

Post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Formålet med støtten er å utløse privat kapital gjennom å redusere kostnadene for private investorer som investerer i de distriktsrettede såkornfondene. Ordningen skal også bidra til næringsutvikling gjennom oppbygging av regionale forvaltermiljøer med kompetanse innen investeringsvirksomhet og aktivt eierskap.

Følgende størrelser skal legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse:

- hvorvidt midlene har bidratt til å øke forvalterkompetansen i distriktene
- hvorvidt ordningen har bidratt til å utløse privat kapital

Vurderingen av måloppnåelse vil bli gjort i en evaluering av den distriktsrettede såkornordningen.

Midlene skal fordeles likt mellom fondene i den perioden de er operative, inntil 15 år. Dersom et selskap kun er i drift deler av et år, skal beløpet utbetales i forhold til hvor lenge fondet har vært i drift. Støtten skal ikke i et enkelt år utgjøre mer enn 50 pst. av fondets totale forvaltningskostnader.

Det foreslås bevilget 3,5 mill. kroner til administrasjonsstøtte for de distriktsrettede såkornfondene i 2007.

Post 79 Maritim utvikling, kan overføres

Norge er en av verdens ledende nasjoner på det maritime området. Et gjennomgående trekk ved de

maritime næringene er at de opererer i sterkt internasjonaliserte og konkurranseutsatte markeder. Det er nødvendig å arbeide med full tyngde dersom Norge skal beholde og utvikle sin posisjon som en av verdens fremste maritime nasjoner.

Regjeringen støtter opp under Marut-initiativet (Maritim utvikling) som er en større satsing på forskning og innovasjon i de maritime næringene. Målet med Marut er å styrke det konkrete omfanget av og samarbeidet om nyskaping i de maritime næringene og dermed øke verdiskapingen på området.

Ordningen Maritim utvikling, som ble opprettet i 2006, er en viktig del av Marut. Den ble godkjent av EFTAs overvåkingsorgan ESA 5. juli 2006 og retter seg mot:

- prosjekter som tar sikte på å utvikle nye, lønnsomme og konkurransedyktige produkter, tjenester, produksjonsmetoder og markeder for de maritime næringene
- prosjekter som tar sikte på å styrke innovasjonsevnen i de maritime næringene gjennom økt samarbeid mellom bedrifter, kunnskapsmiljøer og myndigheter

Målgruppen for ordningen er bedrifter som er del av eller har tilknytning til de maritime næringene, som verft, utstysleverandører, rederier, samt forsknings-, tjeneste- og konsulentmiljøer.

Ved vurdering av hvert enkelt prosjekt vil innovasjonsgrad, markedspotensial og i hvilken grad prosjektene kan lede fram til kommersiell anvendelse og lønnsomhet bli vektlagt. Ved vurdering av ordningen skal det legges vekt på i hvilken grad den har bidratt til å styrke samarbeidet i de maritime næringene og til å styrke konkurransevnen i enkeltbedrifter, grupper av bedrifter og i næringene sett under ett.

Et spesielt satsingsområde i 2006 er reduksjon av utslipp fra skipsfart. Norge har gjennom Göteborgprotokollen forpliktet seg til å redusere de årlige utslippene av nitrogenoksider (NO_x) innen 2010. En av de største utslippskildene er skipsfart. For at NO_x-utslippene fra skipsfart skal reduseres, er det nødvendig å utvikle ny teknologi. Ordningen kan benyttes til å støtte utvikling av NO_x-relatert teknologi.

Marut arbeider med å identifisere områder hvor samarbeid mellom bedrifter, ulike fagmiljøer og det offentlige kan utløse et merverdipotensial både for bedriftene og landet som helhet. Prosjekter innenfor disse innsatsområder skal prioriteres under ordningen.

Satsingen på maritim utvikling gjennom Marut omfatter både forsknings- og innovasjonsaktiviteter, og samspillet mellom Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og næringene står sentralt. Norges forskningsråd bidrar til Marut gjennom Maroff-programmet, jf. omtale under kap. 920, underpost 50.1. For å sikre samordning har Innovasjon Norge og Norges forskningsråd inngått en maritim samarbeidsavtale.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås bevilget 25 mill. kroner til maritim utvikling for å sikre og videreutvikle Norge som en ledende maritim nasjon. Av dette foreslås 10 mill. kroner avsatt til utvikling av NO_x-relaterte teknologier.

Post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, overslagsbevilgning

For å finansiere sin utlånsvirksomhet foretar Innovasjon Norge innlån i statskassen til valgfri løpetid og med en rentesats som tilsvarende rente på statspapirer med tilsvarende løpetid. Innlån fra statskassen budsjetteres under kap. 2421, mens avdrag/tilbakebetaling budsjetteres under kap. 5325. Innlån og avdrag bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang selskapet tar opp eller tilbakebetaler et lån. Bevilgningene vil variere mer som følge av hvor hyppig innlånene refinansieres enn som følge av endringer i utlånsvolumet. Løpetiden på innlånene kan variere fra to måneder til flere år. Rentene som Innovasjon Norge betaler på innlån, inntektsføres under kap. 5625. I tillegg skal Innovasjon Norge betale låneprovisjon til staten på 0,4 pst. p.a., som inntektsføres under kap. 5325. Selv om det er felles poster i statsbudsjettet for finansieringen av Innovasjon Norges ulike låneordninger, er det en forutsetning at ordningene holdes regnskapsmessig og rapporteringsmessig atskilt.

Innovasjon Norges utlånsportefølje pr. 1. august 2006

(i mill. kroner)	
Låneordning	Beløp
<i>Risikolåneordningen:</i>	
Landsdekkende risikolån	393
Distriktsrettede risikolån	1 288
Sum risikolåneordningen	1 681
<i>Lavrisikolåneordningen:</i>	
Ordinære lavrisikolån inklusiv gamle grunnfinansieringslån	3 525
Grunnfinansieringslån til fiskeri-formål	2 361
Gamle miljølån	5
Lavrisikolån til landbruksformål	1 499
Lån til landbruksformål gitt før 2001	2 307
Sum lavrisikolåneordningen	9 697
<i>Øvrige låneordninger:</i>	
Miljølån	93
Distriktsrettet låneordning	201
Sum utlån totalt	11 672

Budsjettforslag 2007

Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges brutto innlansbehov for risiko- og lavrisikolåneordningen i 2007. Bevilgningen dekker også refinansiering av tidligere opptatte innlån for disse ordningene og den avviklede distriktsrettede ordningen. Det foreslås en total innlansbevilgning på 33,2 mrd. kroner for 2007. Av dette er ca. 26,4 mrd. knyttet til lavrisikolåneordningen, 6,0 mrd. til risikolåneordningen og 800 mill. kroner til refinansiering av distriktsrettet låneordning. Anslaget på det totale innlansbehovet er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med revidert budsjett våren 2007 eller endring av budsjettet høsten 2007.

Kap. 5325 Innovasjon Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	21 367	5 000	5 000
70	Låne- og garantiprovisjoner	51 723	48 400	44 500
90	Avdrag på utestående fordringer	36 100 000	30 300 000	33 400 000
	Sum kap. 5325	36 173 089	30 353 400	33 449 500

Vedrørende 2006:

Post 50 ble økt med 2,1 mill. kroner ved St.vedt. 16. juni 2006, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning

Bevilgningen under kap. 2421, post 50 (tidligere Landsdekkende innovasjonsordning, nå Innovasjon – prosjekter) blir overført til en særskilt opprettet fondskonto i Norges Bank og samtidig belas-

tet i statsregnskapet. Opplegget er basert på at midler som ikke bindes opp ved tilsagn innen utgangen av det året midlene ble bevilget, skal tilbakeføres i påfølgende budsjettermin så snart regnskapet for foregående år er avsluttet. Det blir også foretatt tilbakeføring knyttet til annullerte tilsagn og redusert støtte etter utgangen av det tredje året etter at tilsagn er gitt. Erfaringsmessig er det sistnevnte som vil utgjøre hovedtyngden av tilbakeføringsbeløpet. Dette innebærer at den delen av bevilgningen til Innovasjon – prosjekter for 2006 som Innovasjon Norge eventuelt ikke har bundet opp ved tilsagn innen utgangen av 2006, og

midler bundet opp ved tilsagn fra tidligere SND under den landsdekkende innovasjonsordningen i 2003, men som senere er annullert eller redusert, skal tilbakeføres til statskassen i 2007.

Tilbakeføringsbeløpet er vanskelig å anslå. Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner for 2007. Dette er et anslag, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendringer i forbindelse med revidert budsjett våren 2007.

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Det vises til omtale av innlånssystemet for Innovasjon Norge under kap. 2421, post 90. Selskapet skal betale en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassen som benyttes til å finansiere utlånene under låneordningene. Provisjonene beregnes og innbetales etter utgangen av året. Anslagene på låneprovisjon for 2006 som innbetales i 2007, er ca. 36,7 mill. kroner for lavrisikolåneordningen, 7 mill. kroner for risikolåneordningen og 0,8 mill. kroner for distriktsrettet ordning, basert på lånesaldo pr. 1. januar 2006 og anslag på avdrag og nye innlån i løpet av 2006.

Videre har staten garantert for de innlånene som den tidligere Industribanken tok opp i det private kredittmarkedet inntil banken ble innfusjonert i SND i 1993, jf. omtale under garantioversikten i

pkt. 5 i del I av proposisjonen. Provisjonssatsen for statens garantiansvar for innlånsmassen er satt til 0,4 pst. p.a. Garantiprovisjonen beregnes og innbetales på tilsvarende måte som låneprovisjonene og reduseres etter hvert som garantiansvaret minsker. Anslaget på provisjon som skal innbetales i 2007, utgjør mindre enn kr 50 000, basert på saldo på obligasjonsgjeld pr. 1. januar 2006 og anslåtte avdrag i løpet av 2006.

På dette grunnlag foreslås en bevilgning på til sammen 44,5 mill. kroner.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Posten omfatter avdrag på de innlån Innovasjon Norge har tatt opp i statskassen. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Avdrag på innlån tilknyttet lavrisikolåneordningen anslås til ca. 26,8 mrd. kroner, mens avdrag under risikolåneordningen og distriktsrettet låneordning anslås å utgjøre henholdsvis om lag 5,8 og 0,8 mrd. kroner. Det foreslås dermed en bevilgning på 33,4 mrd. kroner i avdrag. Anslagene er usikre, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med revidert budsjett våren 2007 eller ved endring av budsjettet høsten 2007.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
80	Renter på lån fra statskassen	294 571	355 000	417 000
81	Rentemargin, risikolåneordningen	2 781	2 000	2 000
83	Tilbakeføring av renter fra såkornkapitalfond	131 488		
	Sum kap. 5625	428 840	357 000	419 000

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006):

- post 80 ble redusert med 30 mill. kroner
- post 81 ble økt med 4,8 mill. kroner

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Det er lagt opp til at Innovasjon Norge skal kunne foreta innlån fra statskassen til valgfri løpetid og en

rentesats som tilsvarende renten på statspapirer med tilsvarende løpetid for å finansiere sine utlån. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Rentene er knyttet til lavrisikolåneordningen, risikolåneordningen og distriktsrettet låneordning. Til sammen foreslås en bevilgning på 417 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med revidert budsjett våren 2007 eller ved endring av budsjettet høsten 2007.

Post 81 Rentemargin, risikolåneordningen

Renten på innlån fra statskassen for å finansiere Innovasjon Norges utlån under risikolåneordningen følger renten på statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningens administrasjonskostnader dekkes innenfor rentemarginen. Nettobeløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen. Netto rentemargin for regnskapsåret 2006 foreslås budsjettert med 2 mill. kroner med tilbakeføring i statsbudsjettet for 2007. Dette er et anslag, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med revidert budsjett 2007.

Post 82 Utbytte, lavrisikolåneordningen

I 2005 ga lavrisikolåneordningen et overskudd på 62 mill. kroner. Overskuddet ble benyttet til å øke

ordningens egenkapital. Det er en målsetting at egenkapitalandelen skal utgjøre minst 8 pst. Pr. 30. juni 2006 utgjorde den 7,75 pst. Det forventes at lavrisikolåneordningen vil gå med overskudd også i 2006. Overskuddet foreslås nyttet til å bygge opp ordningens egenkapital, inntil 8 pst. egenkapitaldekning nås. Det foreslås derfor ikke budsjettert med utbytte fra ordningen i 2007. Dersom nevnte egenkapitalandel nås i løpet av 2006, vil regjeringen komme tilbake til spørsmålet om utbytte for regnskapsåret 2006 i forbindelse med revidert budsjett 2007. Utbyttet fra lavrisikolåneordningen vil da bli fastsatt til 75 pst. av årsresultatet. Oppad vil utbyttet bli begrenset til statens gjennomsnittlige innlånsrente i løpet av året multiplisert med innskuddskapitalen på 629,8 mill. kroner. Innlånsrenten beregnes på bakgrunn av renten på 5-års statsobligasjoner.

Kap. 2426 SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	15 000	30 000	31 000
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>		50 000	300 000
95	Egenkapital	50 000	50 000	50 000
	Sum kap. 2426	65 000	130 000	381 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Selskapet for industrivekst, SIVA SF, er en nasjonal pådriver for innovasjon, verdiskaping og nye arbeidsplasser. Selskapet arbeider for å utvikle sterke regionale og lokale verdiskapingsmiljøer i hele landet. Virksomheten er organisert i hovedområdene eiendom og innovasjon.

SIVA SF er morselskap i et konsern med datterselskaper, tilknyttede selskaper og minoritetsaksjeposter. Ved utgangen av 2005 hadde SIVA SF eierposter i totalt 150 aksjeselskaper. Flere av disse selskapene har igjen eierandeler i andre selskaper. De fleste aksjeselskapene som SIVA SF har eierandeler i, er enten rene eiendomsselskaper som eier kunnskaps- og forskningsparker og næringshager, eller «utviklingselskaper» rettet mot aktiviteter i disse anleggene. SIVA SF forvalter også statens eierinteresser i IT Fornebu. Morselskapet SIVA SF ligger i Trondheim og har om lag 30 ansatte.

SIVA mottar bevilgninger over statsbudsjettet fra både Nærings- og handelsdepartementet

(NHD) og Kommunal- og regionaldepartementet (KRD). Tilskuddet fra de to departementene går til å finansiere SIVAs innovasjonsaktiviteter. Som eier dekker NHD med sitt tilskudd også en del av SIVAs faste administrasjonskostnader. I tillegg mottar SIVA midler til spesifikke oppdrag innenfor sine kjernekompetanseområder fra andre offentlige myndigheter og organisasjoner som opptrer på vegne av myndighetene.

Eiendomsområdet

SIVAs eiendomsengasjement er organisert under holdingselskapet SIVA Eiendom Holding AS, som er heleid av SIVA SF. Virksomheten består av både heleide industrianlegg, der SIVA står for bygging og utleievirksomhet, og av eiendomsselskaper hvor SIVA eier bygg sammen med andre aktører. Eiendomsselskapene er etablert som egne aksjeselskaper, og er ofte knyttet opp mot forsknings-, kunnskaps- og næringsparker. SIVA mottar ikke statlige tilskudd til eiendomsaktiviteten.

Innovasjonsområdet

SIVA har utviklet et omfattende nettverk av innovasjonsselskaper, som legger til rette for nyskaping. Aktiviteten omfatter både kompetanseinnsats og investeringer. SIVA deltar i utviklingsselskaper over hele landet, deriblant 25 kunnskaps- og forskningsparker, 44 næringshager, 18 inkubatorer og 11 industriinkubatorer. Som en del av Innovasjonsområdet er SIVA engasjert i et mindre antall regionale såkorn-/ventureselskaper. I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 46 (2003–2004), som omhandler SIVAs framtidige virksomhet, og Innst. S. nr. 30 (2004–2005) gikk Stortinget inn for at selskapet viderefører såkorn/ventureaktiviteten. Nærings- og handelsdepartementet har i 2006 gjort en ny vurdering av SIVAs engasjement på dette området. Departementet har kommet fram til at aktiviteten kan fortsette i begrenset omfang. Dette innebærer at de nåværende engasjement i regionale såkorn- og ventureselskaper videreføres og forvaltes i samsvar med de opprinnelige forutsetningene for disse fondene. Eksisterende og eventuell ny aktivitet må holdes innenfor de tilgjengelige budsjettammer.

Andre områder

Utenlandsvirksomhet

SIVA har de siste 10–15 årene utviklet et godt nettverk i Nordvest-Russland, bl.a. gjennom oppbyggingen av en mindre næringspark i Murmansk. Ved behandlingen av St.meld. nr. 46 (2003–2004) og Innst. S. nr. 30 (2004–2005), gikk Stortinget inn for at SIVAs aktivitet i Nordvest-Russland kunne videreføres. Stortinget bemerket at olje- og gassvirksomheten i Barentsregionen aktualiserer norsk tilstedeværelse i disse områdene. SIVA jobber med å videreutvikle næringsparken i Murmansk til et større innovasjonssenter med fokus på energi, marin sektor og miljø. Det nye senteret har fått navnet Polarstjerna og ble operativt våren 2006. Senterets inkubator skal være operativ fra høsten 2006. SIVA ser på mulighetene for å utvide engasjementet i Nordvest-Russland til også å gjelde Arkhangelsk.

SIVA har vært engasjert i tre næringsparker i Baltikum. I tråd med anbefalingene i St.meld. nr. 46 (2003–2004), er SIVAs eierskap i disse parkene under avvikling, og det tas sikte på endelig avslutning av engasjementene innen utgangen av 2006.

Samarbeid med andre aktører

Det legges stor vekt på at det skal være et nært og godt samarbeid mellom SIVA og de andre virkemiddelaktørene om aktiviteter og tiltak som ligger i skjæringsfeltet mellom institusjonene. De tre virkemiddelaktørene SIVA SF, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd utfyller hverandre på en god måte. Institusjonene samarbeider bl.a. om programmet Norwegian Centres of Expertise (NCE), som skal styrke regionale nærings- og kunnskapsmiljøer bestående av bedrifter med vekstambisjoner og internasjonal konkurransevne. De seks første miljøene som får tittelen Norwegian Centres of Expertise, ble utpekt i 2006. Det er Innovasjon Norge som er programleder for NCE, mens SIVA har hovedansvar for oppfølging av og nettverksbygging mellom miljøene.

I løpet av høsten 2006 lanserer SIVA, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd en felles kundeportal på Internett for sine tjenester.

Mål- og resultatstyringsystem for SIVA

Høsten 2005 ble det nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra NHD, KRD og SIVA, for å utarbeide et nytt mål- og resultatstyringsystem (MRS-system) for SIVA. Formålet med et felles MRS-system er å sammenfatte overordnede målformuleringer og fokusområder i et dokument som kan stå fast over flere år og fungere som et styringsverktøy for departementene og SIVA.

St.prp. nr. 51 (2002–2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv, understreker at det ut fra et brukerperspektiv vil være effektivt å benytte det samme virkemiddelapparatet for å løse flere mål, og at dette spesielt gjelder for så nært sammenhengende politikkområder som nærings- og handelpolitikken og regionalpolitikken. Proposisjonen gir premisser for overordnet styring av virkemiddelapparatet, og med bakgrunn i føringene er følgende prinsipper lagt til grunn for mål- og resultatstyringen:

- SIVAs målstruktur fastsettes på et overordnet nivå
- mål og føringer er av strategisk karakter
- departementenes årlige styringssignaler og føringer skal ligge innenfor den felles overordnede mål- og resultatstyringen

MRS-systemet for SIVA består av ett hovedmål og flere delmål. Hovedmålet er overordnet andre styringssignaler og representerer SIVAs oppdrag og er:

«SIVA skal bidra til innovasjon og næringsutvikling gjennom eiendomsvirksomhet og

utvikling av sterke regionale innovasjons- og verdiskapingsmiljøer i alle deler av landet. SIVA har et særlig ansvar for å bidra til å fremme vekstkraften i distriktene».

SIVAs hovedmål er avledet i delmål. Delmålene konkretiserer hovedmålet og beskriver SIVAs virksomhetsområder.

For *eiendomsvirksomheten* er delmålet at:

- SIVAs eiendomsvirksomhet skal bidra til økt investeringskapasitet for etablering av industrimiljø og kunnskapsbedrifter i hele landet og bidra til å senke barrierer for etablering der normale markedsmekanismer ikke fungerer

SIVA skal bidra til dette gjennom egne investeringer i og utvikling/drift av bygg og annen fysisk infrastruktur, samt mobilisering av lokal kapital og kompetanse. SIVA skal være en profesjonell eiendomsutvikler med unike konsepter for næringsbygg tilpasset de enkelte regionenes behov. SIVA skal investere i eiendomsprosjekter der private aktører ikke vil ta førstehåndsriskoen. Dette vil ofte være innenfor områder hvor det eksisterer markedsimperfeksjoner, som distrikt, industri og innovasjon, og/eller på steder hvor det er spesielle omstillingsbehov. SIVAs eiendomsvirksomhet skal være risiko- og kapitalavlastende for bedriftene.

Delmålene for *Innovasjonsvirksomheten* er at:

- SIVAs innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for oppbygging av sterke lokale og regionale verdiskapingsmiljøer over hele landet. SIVA skal initiere og videreutvikle funksjonell, organisatorisk infrastruktur for nyskaping og innovasjon gjennom investeringer i bl.a. innovasjonsselskaper, inkubatorer og nettverksselskaper. SIVA skal i dette arbeidet legge stor vekt på katalysatorrollen gjennom saminvesteringer med privat næringsvirksomhet og andre aktører.
- SIVAs innovasjonsaktiviteter skal bidra til å skape og utvikle samarbeidsarenaer og bygge nettverk mellom privat næringsliv, FoU-miljøer og offentlig virksomhet, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. SIVA skal jobbe for økt innovasjonsevne og verdiskaping i Norge gjennom å være en pådriver for nettverksbygging mellom regionale, nasjonale og internasjonale nærings- og FoU-miljøer og økt samarbeid innenfor områder hvor næringsinteressene er sammenfallende. Selskapet skal legge til rette for økt samarbeid og samhandling mellom næringsvirksomhet og FoU- og utdanningsmiljøer, finansinstitusjoner/investorer og offentlige myndigheter.

Det er også utarbeidet retningslinjer for SIVAs internasjonale virksomhet og spesialoppdrag MRS-systemet trer i kraft fra og med 2007.

Resultatrapport 2005

I januar 2005 ble SIVAs økonomiske situasjon gjennomgått av en arbeidsgruppe med representanter fra SIVA, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings og handelsdepartementet. Det ble slått fast at SIVAs eiendomsvirksomhet minimum skal drives i regnskapsmessig balanse. Inntekter knyttet til innovasjonsvirksomheten er usikre og beskjedne, og aktiviteten krever derfor tilskudd for å gå i balanse.

Årsregnskapet for SIVA-konsernet viste i 2005 et overskudd på 36,6 mill. kroner og var positivt for første gang på flere år. Hovedårsakene til det positive resultatet var gevinster fra salg av eiendom ved innovasjonssentra i universitetsbyene, justering av risiko og volum på investeringssiden, og et sterkt fokus fra styre og administrasjon på effektiv drift. Samtidig fikk SIVA økte tilskudd, og SIVAs gjeld i statskassen ble betydelig redusert. Totalt ble 140 mill. kroner av SIVAs statskasssegjeld nedbetalt i 2005.

Innovasjonsområdet

I revidert budsjett for 2005 fikk SIVA for første gang tilskudd over NHDs budsjett. Bevilgningen var på 15 mill. kroner og formålet med midlene var å styrke SIVAs innovasjons- og nettverksaktiviteter.

Hoveddelen av midlene gikk til å dekke SIVAs administrasjon av innovasjonsvirksomheten og rentekostnader knyttet til aktiviteten. Midlene gikk ellers til å støtte regionale og nasjonale innovasjonsnettverk, til utvikling av programmet Norwegian Centres of Expertise og til inkubatorsatsing i sentrale strøk. Totalt ble seks inkubatormiljøer tilknyttet de sentrale universitets- og forskningsmiljøene støttet med midler fra NHD i 2005. Inkubatorprogrammene er ellers finansiert over KRDs budsjett. Dette var det femte året for SIVAs inkubatorprogram og i alt 470 bedrifter har etablert seg i inkubatorene siden oppstarten. SIVAs industriinkubatorer viser også positive resultater. Ved årsskiftet var det etablert åtte industriinkubatorer, som hadde vurdert over 200 ideer og bidratt til etableringen av 36 bedrifter.

SIVA holdt et høyt aktivitetsnivå i arbeidet med utvikling og drift av industrimiljøer og innovasjonssystemer og totalt ble det etablert 12 nye næringshager, industriinkubatorer og kunnskapsparker i 2005. SIVA har i løpet av året jobbet for å styrke samarbeidet mellom næringshager, kunnskaps- og

forskningsparker og industriinkubatorer innad i regionene.

Eiendomsområdet

Fra utgangen av 2004 har alle eiendommer og eiendomsselskaper, bortsett fra engasjementet i IT Fornebu, vært samlet i konsernet SIVA Eiendom Holding AS. Det ble gjennomført nye eiendomsinvesteringer på ti steder i 2005, mens 22 nye leiekontrakter ble inngått gjennom datterselskaper. Utviklingen viser stor stabilitet i leietakemassen. Ved utgangen av 2005 hadde SIVA Eiendom Holding investeringer på 56 steder i Norge, mens det totale antall leiekontrakter i konsernet var i underkant av 500. Det ble i løpet av året gjennomført eiendomssalg av innovasjonssentre i universitetsbyene, noe som bidro til et godt årsresultat for SIVAs eiendomsvirksomhet. SIVA Eiendom Holding AS utgjorde ca. 65 pst. av SIVAs totale balanse ved utgangen av året.

Andre områder

Utenlandsvirksomhet

Investeringene i næringsparkene i de baltiske landene ble ferdigstilt i 2005, og er nå klare for salg. SIVA omorganiserte i 2005 sin internasjonale virksomhet ved at det heleide datterselskapet SIVATECH AS overtok SIVAs aktiviteter utenfor landets grenser.

Prioriteringer og budsjettforslag 2007

Post 70 Tilskudd, kan overføres

Formålet med tilskuddet er å sette SIVA i stand til å bidra til utvikling av norsk innovasjonsevne og økt verdiskaping over hele landet gjennom:

- Nettverksaktiviteter som bidrar til økt kontakt og samarbeid mellom enkeltbedrifter i verdiskapingsmiljøer, og mellom næringslivet, FoU- og utdanningsmiljøer, finansinstitusjoner/investorer og offentlige aktører.
- Videreutvikling av inkubatorprogrammet knyttet opp mot de sentrale universitets- og forskningsmiljøene. Målsettingen er å stimulere til flere bedriftsetableringer og øke den enkelte bedrifts evne til å vokse og skape verdier.
- Oppfølging og tilrettelegging knyttet til nettverksprogrammet Norwegian Centres of Expertise (NCE). NCE-programmet skal stimulere internasjonalt orienterte næringsmiljøer med stort utviklingspotensial.

- Videreutvikling og oppbygging av SIVAs engasjement i Murmansk og Arkhangelsk. Aktiviteten skal ha hovedfokus på energi, miljø, maritim og marin sektor. Innsatsen vil være spesielt rettet mot norsk utstyrsindustri og underleverandører. Satsingen skal fremme økt norsk-russisk næringslivssamarbeid og bedre norsk næringslivs muligheter for å posisjonere seg for engasjementer i regionen.

Tilskuddet skal også dekke administrative kostnader knyttet til SIVAs rolle som virkemiddelinstusjon.

Kriterier for måloppnåelse innenfor de ulike aktivitetene skal knyttes til aktivitetsrapportering på kort sikt og ses i sammenheng med mål- og resultatstyringssystemet for SIVAs totale virksomhet på lang sikt.

Det foreslås en bevilgning på 31 mill. kroner til innovasjonsaktiviteter i regi av SIVA under post 70.

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

SIVA SF kan foreta innlån i statskassen og selv velge løpetid på lånene. Det enkelte innlån knyttes til et statspapir, og rentesats på innlånet blir satt lik renten på statspapir med tilsvarende løpetid. Innlån fra og avdrag til statskassen bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang SIVA SF tar opp et nytt eller tilbakebetaler et gammelt lån. Innlån budsjetteres under kap. 2426, post 90, mens avdrag budsjetteres under kap. 5326, post 90, jf. nedenfor.

Det foreslås å bevilge 300 mill. kroner under låneposten. Det legges til grunn at SIVAs låneramme ved utgangen av 2007 er 700 mill. kroner.

Post 95 Egenkapital

I St.meld. nr. 46 (2003–2004) ble det lagt opp til at SIVA SF skulle tilføres 150 mill. kroner i egenkapital i løpet av noen år, til nedbetaling av gjeld. Samtidig skulle SIVA gjennom interne tiltak i selskapet nedbetale 100 mill. kroner av statskasselånet. Både i 2005 og 2006 ble det bevilget 50 mill. kroner i egenkapital til SIVA over statsbudsjettet. SIVAs gjeld i statskassen har i samme periode blitt redusert i tråd med forutsetningene i St.meld. nr. 46 (2003–2004).

Det foreslås en bevilgning på 50 mill. kroner under post 95. Tilførselen på til sammen 150 mill. kroner vil dermed bli slutført i 2007.

Kap. 5326 SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Låne- og garantiprovisjoner		7 100	7 000
90	Avdrag på utestående fordringer		50 000	300 000
	Sum kap. 5326		57 100	307 000

Vedrørende 2005:

Bevilgningene som nå gis under post 70 og 90, ble i 2005 gitt over kap. 3961, henholdsvis post 71 (garantiprovisjoner), post 72 (låneprovisjoner) og post 92 (avdrag).

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Ut fra eksisterende låneportefølje og forventet lånevekst, betaler SIVA en årlig låneprovisjon til staten på 0,4 pst. av innlånsporteføljen til statskas-

sen. For 2007 er garantiprovisjonen anslått til 7 mill. kroner.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Det vises til omtale under kap. 2426. SIVA SF foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. SIVA har et låneforfall i statskassen på 300 mill. kroner i 2007. På denne bakgrunn budsjetteres det med avdrag på 300 mill. kroner på SIVAs utestående fordringer.

Kap. 5613 Renter fra SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
80	Renter		43 300	39 700
	Sum kap. 5613		43 300	39 700

Vedrørende 2005:

Bevilgningen ble i 2005 gitt over kap. 5609, post 80.

Post 80 Renter

SIVA SF foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Selska-

pet kan dermed ta opp nye lån fra staten til en rente som er lik løpende effektiv rente på tilsvarende statspapir. Det foreslås bevilget 39,7 mill. kroner i renter fra SIVAs låneopptak i statskassen for 2007.

Kap. 2460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt

(i 1 000 kr)

Post/ under- post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
24	Driftsresultat:			
24.1	Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risiko- avsetningsfond	-38 158	-44 500	-46 500
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	38 158	44 500	46 500
	Sum kap. 2460	0	0	0

Regjeringen vil bedre rammevilkårene for norsk eksportrettet næringsliv ved å utvide rammen for GIEKs Alminnelige garantiordning fra 40 til 50 mrd. kroner. Videre legges det opp til å øke rammen for GIEKs U-landsordning fra 1,5 til 2,1 mrd. kroner. Utvidelsen av rammene vil kunne få stor betydning for den eksportrettede delen av norsk næringsliv og vil bidra til at norske bedrifter i større grad kan delta i utviklingsfremmende prosjekter.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) er en statlig forvaltningsbedrift lokalisert i Oslo. GIEK skal fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet og være et supplement til det private markedet. GIEK tilbyr eksportkredittgarantier, produkter som er tilknyttet dette og investeringsgarantier. Statlig medvirkning på dette området skal bidra til å sikre norsk næringsliv tilsvarende vilkår som utenlandske konkurrenter. De fleste vestlige industriland og stadig flere andre land har tilsvarende statlige ordninger. Spesielt ved eksport til nyindustrialiserte land og utviklingsland, og for små bedrifter og bedrifter med liten eksporterfaring, er statlig medvirkning viktig for å fremme eksport.

GIEK kan avdekke både kommersiell og politisk risiko. Med *kommersiell risiko* menes at *privat* kjøper kan gå konkurs eller av andre grunner ikke betaler. Med *politisk risiko* menes at *offentlig* kjøper ikke vil betale, eller at krig, ekspropriasjon eller andre tiltak fra offentlige myndigheter hindrer betaling. Investeringsgarantier dekker kun politisk risiko.

GIEKs kunder eksporterer til land over hele verden, og instituttet kan medvirke til eksport av alle typer varer og tjenester. GIEK ledes av et styre oppnevnt av Nærings- og handelsdepartementet. Styret har ansvar for GIEK og leder dets virksom-

het på statens vegne. GIEK disponerte 36,5 årsverk pr. 1. mars 2006.

GIEK forvalter følgende garantiordninger:

- Alminnelig garantiordning dekker garantier gitt etter 31. desember 1993. Ordningen kan avdekke alle typer risiko bortsett fra kommersiell risiko for kreditter til kjøpere i OECD-landene med en løpetid på mindre enn to år.
- Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen) anvendes når risikoen er for høy for dekning under GIEKs Alminnelige ordning, men hvor det av bistandspolitiske grunner kan være ønskelig å tilgodese særlig utviklingsfremmende prosjekter. Ordningen avdekker risiko i land som av OECD er definert som lavere mellominntektsland, lavinntektsland og minst utviklede land.
- Garantiordning for byggelån til skip benyttes til å garantere for lån til verft i Norge i forbindelse med bygging eller ombygging av skip i Norge. Det kan garanteres for inntil 50 pst. av de enkelte lån eller dellån på like vilkår med en finansinstitusjon.

GIEK har følgende eierforhold i andre selskaper:

- GIEK Kredittforsikring AS (GK), heleid datterselskap som tilbyr kortsiktige kredittforsikringer. Selskapet skal drives forretningsmessig.

I tillegg forvalter GIEK følgende:

- Beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring for Nærings- og handelsdepartementet.
- Anbudsgarantiordning for Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund).

GIEK forvalter følgende garantiordninger som er under avvikling:

- To garantiordninger for eksport til og investeringer i det tidligere Sovjetunionen og de baltiske land (SUS/Baltikum-ordningene).

- Gammel alminnelig ordning, dvs. ordinære garantier og garantitilsagn gitt før 1. januar 1994.
- Gamle særordninger, som inneholder fire særordninger som ble slått sammen fra 1999, hvorav den viktigste er Gammel særordning for utviklingsland.
- Norsk Garantiinstitutt for skip og borefartøyer AS.

Avviklingen av Norsk Garantiinstitutt for skip og borefartøyer A/S er nærmere omtalt innledningsvis i proposisjonen under pkt. 5 Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger, og under kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet, post 73 Avvikling av Norsk Garantiinstitutt for skip og borefartøyer.

Betingelsene for eksportkreditter og garantier i forbindelse med eksport av kapitalvarer reguleres internasjonalt av OECDs «Arrangement on Officially Supported Export Credits».

Miljøhensyn inngår i risikovurderingen av de enkelte garantisakene. GIEKs miljøretningslinjer går til dels lenger enn anbefalingene fra OECD. Alle garantisøknader blir fordelt i tre kategorier etter antatt miljøpåvirkning. I den strengeste av disse kategoriene kreves det at en søker framlegger en full miljøkonsekvensanalyse før det kan gis garanti. GIEK rapporterer til OECD i henhold til gjeldende miljøretningslinjer.

Mål- og resultatstyringssystem for GIEK

Høsten 2005 ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter for GIEK og Nærings- og handelsdepartementet for å utvikle et mål- og resultatsstyringssystem (MRS-system) for GIEK. MRS-systemet trådte i kraft 1. januar 2006. Systemet er blitt videreutviklet for å synliggjøre risikoene i virksomheten. Det videreutviklede systemet vil bli lagt til grunn for styringsdialogen mellom Nærings- og handelsdepartementet og GIEK fra og med budsjettåret 2007.

GIEKs hovedmål er som følger:

GIEK skal fremme norsk eksport og utenlandsinvesteringer gjennom å stille garantier på vegne av den norske stat.

Det er avledet flere delmål fra hovedmålet. Delmålene er som følger:

- GIEKs garantiordninger skal gå i balanse på lang sikt
- GIEK skal bidra til eksportkontrakter
- GIEK skal være premissgiver for Nærings- og handelsdepartementet

I tillegg skal GIEK ivareta forvaltningsoppgaver knyttet til Anbudsgarantiordningen, beredskaps-

system for statlig varekrigsforsikring og gamle ordninger under avvikling. For de gamle, ikke lenger aktive ordningene er målet å administrere avviklingen med minst mulig erstatningsutbetaling og størst mulig gjenvinning. Føringer for beredskapsystemet for statlig varekrigsforsikring er omtalt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger. Retningslinjene for Anbudsgarantiordningen fastsettes av Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund).

Resultatrapport 2005

GIEK fører regnskap for garantiordningene etter regnskapslovens prinsipper, så langt de passer, utenom det statlige bevilgningsregnskapet. Tap på utestående fordringer og garantiansvar estimeres og bokføres. I porteføljevurderingen er det gjort tapsanslag etter beste estimat. Anslagene er forbundet med usikkerhet. Vedtektene for GIEK er endret slik at ordlyden er i tråd med det som har vært omforent praksis vedrørende regnskapsprinsipper for garantiordningene.

Administrasjonsregnskapet som rapporteres under kap. 2460, post 24 Driftsresultat, føres etter kontantprinsippet av hensyn til statsregnskapet. Føringer på øvrige poster i statsbudsjettet/statsregnskapet som berører GIEKs budsjettkapitler, blir ivaretatt av Nærings- og handelsdepartementet.

I årsregnskapet for 2005 er det gjort endringer fra tidligere år om bruk av valutakurs. Alle utestående balanseposter i valuta er omregnet etter dagskurs pr. 30. desember 2005. Tidligere ble kurs pr. dato for Stortingsvedtak og historisk kurs på erstatningstidspunkt benyttet.

Aktivitetsnivået for GIEKs garantiordninger var høyt i 2005. Både antall nye søknader, tilsagn og poliser lå over nivået i 2004, mens volumet for nytt ansvar og nye tilsagn gikk noe ned. Det samlede utestående garantiansvaret økte fra 13,9 til 14,1 mrd. kroner i løpet av 2005. GIEK hadde ved utgangen av året høyest utestående garantiansvar for skip og borerigger (23 pst.), diverse kapitalvarer (16 pst.) og energi (14 pst.). Garantiansvaret var høyest i Vest-Europa (30 pst.), Asia (22 pst.) og Sør-Amerika (19 pst.).

GIEK la i 2005 stor vekt på samarbeid med andre lands garantiinstitutter. En vesentlig del av samarbeidet er gjennom reforsikringsavtaler med garantiinstitutter i andre land. Sammen med det finske garantiinstituttet arrangerte og ledet GIEK et større seminar om garantier og skipsfinansiering. Videre har GIEK deltatt aktivt i samarbeidet i Berne Unionen, en internasjonal organisasjon

hovedsakelig bestående av statlige eksportkredittgarantiinstitutter. Formålet med Berne Unionen er å fremme sunne prinsipper innen internasjonal kredittforsikring og garantistillelse og ivareta eksportkredittorganisasjonenes felles interesser.

GIEK har sammen med Nærings- og handelsdepartementet deltatt i de gruppene i OECD som regulerer eksportkreditter og garantier. GIEK har sammen med Utenriksdepartementet også deltatt i Parisklubben der arbeid med å inndrive og ettergi GIEKs fordringer på fremmede stater samordnes med andre kreditorland.

OECDs eksportkredittgrupper startet i 2005 forhandlinger om utvidede retningslinjer for å bekjempe korrupsjon i tilknytning til offentlig støttede eksportkreditter. GIEK deltok sammen med Nærings- og handelsdepartementet i disse forhandlingene. I løpet av 2005 utarbeidet GIEK også nye interne etiske retningslinjer for virksomheten.

I 4. kvartal 2004 gjennomførte GIEK en kundetilfredshetsundersøkelse blant kunder og banker. Undersøkelsen viste at kundene var relativt godt fornøyd med den servicen GIEK yter. Også når det gjaldt konkurransedyktighet var kundene i stor grad tilfredse med GIEK. Noen forbedringspunkter ble pekt på, og flere av disse har GIEK arbeidet videre med i 2005.

GIEK holder seg løpende orientert om vilkår som tilsvarende garantiinstitutter i andre land tilbyr og justerer sine vilkår og dekningsområder for garantivirksomheten i tråd med behov og hva som tilbys av andre lands eksportører. GIEK har i det vesentlige et like bredt tilbud som de fleste andre lands garantiinstitutter. Premiesatsene er i stor grad harmonisert gjennom OECDs premieavtale. GIEK har, som andre lands garantiinstitutter, anledning til å sidestille sine vilkår med konkurrerende tilbud fra andre lands eksportører (matching). GIEK var imidlertid ikke involvert i matchingsituasjoner i løpet av 2005.

GIEK legger vekt på å gi god informasjon om sin virksomhet og sine produkter. Eksportfinansieringsskolen, som er et samarbeidsprosjekt mellom GIEK, Innovasjon Norge og Eksportfinans, ble videreført 2005. Hjemmesiden (www.giek.no) er aktivt benyttet. GIEK utga i 2005 fire nummer av Eksportøren, et nyhetsbrev som sendes til 700 abonnenter.

På oppdrag for Norfund administrerer GIEK en anbudsgarantiordning. Ordningen kompenserer norske eksportører for utgifter de har hatt i forbindelse med deltakelse i internasjonale anbudskonkurranser for bistandsfinansierte prosjekter i utviklingsland. I 2005 kom det inn 30 søknader. Det ble utstedt 23 poliser, og fem søknader var under behandling ved utgangen av året. Fire krav om erstatningsutbetaling er ferdig behandlet for utbetaling fra Norfund, jf. nærmere omtale av ordningen under kap. 161 Næringsutvikling, på Utenriksdepartementets budsjett.

Ved etableringen av datterselskapet GIEK Kredittforsikring AS (GK) i slutten av 2000 fant man det hensiktsmessig at GIEK fortsatt skulle ivareta en del administrative og juridiske oppgaver for GK. Nye regler for plikt til merverdiavgift av 1. juli 2001 kan bety at GIEKs administrasjonsoppgaver for GK skal være momspliktige. I påvente av en avklaring fra skattemyndighetene er deler av de administrative oppgavene derfor overført til GK i 2006.

GIEK arbeidet videre med feilrettinger og nødvendige systemendringer av det integrerte saksbehandlingssystemet NYTTIG gjennom året og godkjente leveransen av systemet i september 2005. I første halvår 2006 har GIEK foretatt en gjennomgang av IT-området med spesiell vekt på problemstillinger knyttet til NYTTIG. GIEK gjennomgår behovet for en eventuell overgang til ny teknologisk plattform for sitt IT-system.

Årsresultat 2005 og prognoser for 2006 og 2007

	(i 1 000 kr)		
	Resultat 2005	Prognose 2006	Prognose 2007
Alminnelig garantiordning	134 202	25 000	25 000
Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland ¹	-13 277	10 000	10 000
Garantiordning for byggelån til skip	-1 068	1 000	1 000
SUS/Baltikum-ordningen før 1. januar 1999 (ikke lenger operativ)	12 595	5 000	5 000
SUS/Baltikum-ordningen etter 1. januar 1999 (ikke lenger operativ)	-3 353	3 000	3 000
Gammel alminnelig ordning (ikke lenger operativ) ²	-108 970	-100 000	-400 000
Gamle særordninger (ikke lenger operative) ²	59 752	-30 000	-30 000

¹ Det negative resultatet i 2005 skyldes overføring av 18 mill. kroner til ordningens grunnfond som forvaltes og regnskapsføres av Nærings- og handelsdepartementet.

² De negative resultatene skyldes tilbakeføring av ordningens overskuddslikviditet til statskassen.

Alminnelig garantiordning

Ny Alminnelig ordning ble etablert i 1994. I perioden 1994–2005 har ordningen medvirket til eksport for ca. 73 mrd. kroner.

Garantirammen var i 2005 på til sammen 40 mrd. kroner for nye tilsagn og gammelt ansvar under Gammel og ny Alminnelig ordning. Samlet ansvar for tilsagn og poliser bundet under rammen, var på 26,2 mrd. kroner ved utgangen av 2005, inkludert 0,9 mrd. kroner i garantiansvar under Gammel alminnelig ordning, mot henholdsvis 23 og 1 mrd. kroner ved utgangen av 2004. Det er utestående garantier og tilsagn til land i alle verdensdeler.

Det var 187 nye søknader under Alminnelig ordning i 2005, en liten økning fra året før. Også gjennomsnittlig beløp på søknadene gikk noe opp. Det ble gitt 139 tilsagn til en verdi av 14 mrd. kroner, en nedgang fra 18 mrd. kroner i 2004.

Det ble utstedt nye poliser for et samlet garantiansvar på 3 mrd. kroner i 2005, mot 3,5 mrd. kroner i 2004. Det ble utstedt en del flere poliser enn året før, men ingen poliser mot tap på investeringer. Antall nye poliser var 77 i 2005, det samme som gjennomsnittsnivået i perioden 2000–04.

Den samlede verdien av de nye eksportkontraktene under ordningen i 2005 var på 14,4 mrd. kroner. Dette er nesten en dobling sammenlignet med verdien på nye eksportkontrakter i 2004. To bondgarantier der GIEK dekker en liten del, utgjorde imidlertid vel halvparten av den samlede verdien i 2005.

Fra høsten 2005 har GIEK, etter midlertidig tilatelse fra Finansdepartementet, etablert behold-

ning i USD og euro tilsvarende eksponeringen i disse valutaer.

Alminnelig ordning hadde et årsresultat på 134 mill. kroner for 2005, mot 58 mill. kroner i 2004. Det gode resultatet skyldes hovedsakelig reduserte avsetninger til tap for garantiansvar i 2005.

Av inntektene i 2005 utgjorde moratorieinntekter (utsatt gjeldsbetaling fra debitorstat) 19 mill. kroner, mot 21 mill. kroner i 2004. Erstatningskostnadene utgjorde 125 mill. kroner, mot 80 mill. kroner i 2004. Økningen i erstatningskostnader skyldes tre nye saker som ble oppgjort i 2005. Den ene av disse sakene gjaldt rembursert mot en brasiliansk bank som gikk konkurs. De øvrige gjaldt kostnader i forbindelse med salg av en fiskebåt i Sør-Afrika og et damprosjekt i den Dominikanske Republikk. En vesentlig del av erstatningskostnadene både i 2004 og 2005 knytter seg til politisk risiko vedrørende eksport til Pakistan og Zimbabwe og kommersiell risiko i Mexico. GIEK vil også i 2006 få erstatningskostnader på disse sakene.

GIEK har gjort avsetninger til tap på garantiansvar etter beste estimat siden ordningens oppstart i 1994. Ved utgangen av 2005 utgjorde avsetningene 644,7 mill. kroner, mot 712,5 mill. kroner ved utgangen av 2004. I tillegg hadde ordningen ved utgangen av 2005 en egenkapital på 342,0 mill. kroner. Utestående garantiansvar var høyere ved utgangen av 2005, mens anslagene over risikoen for tap i porteføljen totalt sett har minket i løpet av året. GIEKs styre anser den samlede avsetningen

til tap på garantiansvar som forsvarlig i forhold til balansekravet og risikoen i porteføljen.

Alminnelig garantiordning har tradisjonelt vist volumvariasjoner over tid. Det er vanskelig å estimere hvordan tapspotensialet vil utvikle seg i framtiden, da ordningen garanterer for store enkeltrisikoen i saker med lang løpetid. Porteføljen er sterkt konsentrert både med hensyn til land og enkeltprosjekter. GIEK er ikke kjent med engasjementer som kan gi tap utover allerede foretatte avsetninger. Det regnes med et resultat i balanse i 2006.

Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Det ble i 1989 opprettet en garantiordning for eksportkreditter og investeringer myntet på de fattigste landene hvor risikoen er for høy til at GIEKs Alminnelige ordning kan benyttes. U-landsordningen skal bidra til at norske eksportører kan delta i utviklingsfremmende prosjekter. I de aller fleste tilfeller er ordningen en forutsetning for at norske eksportører skal kunne gi tilbud på bistandsprosjekter støttet ved ubundne blandede kreditter (dvs. eksportkreditter kombinert med bistandsmidler fra NORAD).

Etter opprettelsen av U-landsordningen ble det over noen år bevilget til sammen ca. 300 mill. kroner til et grunnfond for ordningen over Utenriksdepartementets budsjett. Grunnfondet er ikke rentebærende og regnskapsføres av Nærings- og handelsdepartementet slik at det ikke inngår i ordningens balanseregnskap. Fra 2001 har premiefastsettelsen for garantier under ordningen fulgt OECD-regelverket, som innebærer at minimumspremiene for politisk risiko følges.

Garantirammen var i 2005 på 1,5 mrd. kroner. I tillegg ble det innført en begrensning om at garantirammen ikke kunne overstige fem ganger beløpet i grunnfondet. Garantirammen har i de siste årene vært fullt utnyttet, bortsett fra en kort periode i 2003/2004 og høsten 2005. Ved årsskiftet var garantirammen fullt utnyttet med garantiansvar og tilsagn på til sammen 1,426 mrd. kroner (kurs ved årets slutt). Samtidig forelå søknader på 926 mill. kroner.

Årsresultatet for ordningen ble på -13,3 mill. kroner i 2005, mot 35,7 mill. kroner i 2004. Det negative resultatet skyldes en overføring av 18 mill. kroner før årets slutt til grunnfondet. Driftsresultatet var 1,5 mill. kroner. Det forventes at tilsagn under ordningen vil bli gjort om til poliser. Dette vil medføre nye premieinntekter også i 2006. Inntektsføringen periodiseres over polisens løpetid, mens kontantbeholdning som følge av bl.a. premieinnbetaling overføres til grunnfondet.

Avsetningene til tap på garantiansvar utgjorde 59 mill. kroner ved utgangen av 2005.

U-landsordningen skal gå i balanse på lang sikt når det tas hensyn til grunnfondet. Fondet var ved utgangen av 2005 på 283 mill. kroner, en økning på 18 mill. kroner fra fjoråret. Ordningens egenkapital var marginalt negativ, men ordningen var i balanse når det tas hensyn til grunnfondet.

Garantiordning for byggelån til skip

Byggelånsgarantiordningen ble opprettet 1. januar 2005 (operativ fra 1. mars samme år). Innenfor denne ordningen kan det stilles garantier overfor norske verfts byggelånsbanker med inntil 50 pst. risikoavlastning. Garantirammen er på 2,5 mrd. kroner.

Årsresultatet i det første driftsåret ble på -1 mill. kroner da det ikke var inntekter under ordningen i 2005. De første poliser ble utstedt i første kvartal 2006.

Det kom inn sju søknader med et samlet ansvar på rundt 700 mill. kroner i 2005. Alle søknadene omfatter bygging av fartøyer for offshorevirksomhet. Det ble gitt to tilsagn i 2005 på til sammen 239,5 mill. kroner.

Enkelte prosjekter kan omfatte store beløp, slik at noen få prosjekter vil kunne legge beslag på store deler av totalrammen.

GIEK har for øvrig markedsført sine garantiordninger overfor verftsnaeringen direkte mot de enkelte bedriftene og på verftskonferansen i 2005.

SUS/Baltikum-ordningene

Det føres to regnskap for SUS/Baltikum-ordningene, ett for vedtak fattet i 1994–98 og ett for vedtak i 1999–2002. Garantiansvaret pr. 31. desember 2005 var på 157 mill. kroner, og det gjenstår ett tilsagn som opprinnelig ble gitt i 1996. Porteføljen er i hovedsak knyttet til eksport av fisk, papir, landbruksmaskiner og skipsutstyr. Over 90 pst. gjelder Russland. Fordringer i moratorieavtale med Russland og mot russiske debitorer følges opp.

Driftsresultatet for ordningene var 1,3 mill. kroner i 2005, mot 10,1 mill. kroner i 2004. Årsresultatet i 2005 var 9,2 mill. kroner. Det er gitt trekkfullmakt som alternativ finansiering for ordningen fra 1999–2002. Det ble ikke behov for å benytte den i 2005. Avsetningene til tap på garantiansvar utgjorde 9,2 mill. kroner ved utgangen av 2005.

Gammel portefølje

Gammel Portefølje er en samlebetegnelse på Gammel alminnelig ordning og gamle særordninger.

GIEK administrerer ordningenes avvikling, utenom fordringer som ettergis gjennom gjeldsplanen og eventuell annen politisk vedtatt gjeldslette.

Gammel alminnelig ordning hadde et restansvar ved utgangen av 2005 på 0,9 mrd. kroner. Hoveddelen av garantiansvaret gjelder Venezuela, Indonesia og India. Avsetninger til tap på garanti-ansvar utgjorde 87,4 mill. kroner ved utgangen av året. Driftsresultatet for gammel portefølje for 2005 var på 223 mill. kroner, mot 251 mill. kroner året før. Moratorieinntekter er ordningenes viktigste inntekstpost og utgjorde 136 mill. kroner i 2005. Årlig tilbakeføres ordningenes overskuddslikviditet til statskassen. Det ble overført 377,5 mill. kroner til statskassen i 2005 mot 323 mill. kroner i 2004.

Gjeldsplanen

Gjeldsplanen fra 1998 med utvidelser i 2001 og 2004 opprettholdes som helhetlig strategi på gjeldsområdet og inneholder både multilaterale og bilaterale tiltak. Planen er nærmere omtalt i Utenriksdepartementets budsjettproposisjoner. Et av hovedtiltakene i planen er å ettergi fordringer overfor gjeldstyngede lavinntektsland. Disse fordringene er i hovedsak knyttet til eksportgarantier gitt på slutten av 1970- og begynnelsen av 1980-tallet og hører inn under Gammel portefølje.

Gjeldsplanen åpner for at det kan gis gjeldslette uten ny bevilgning innenfor en ramme på opprinnelig 3 173 mill. kroner under Gammel portefølje, fordelt med 1 266 mill. kroner under Gammel alminnelig ordning og 1 907 mill. kroner under Gammel særordning for utviklingsland. I perioden 1998–2005 er det ettergitt til sammen 1 574 mill. kroner av totalrammen. Utvidelsen fra 2004 innebærer av gjeldsplanen ikke lenger er forbeholdt gjeldslette til de fattigste landene, men også kan benyttes til å finansiere gjeldsbytteavtaler med middelinntektsland. Slikt gjeldsbytte ble gjennomført med Vietnam i 2005. Det medfører at Vietnam skal bruke pengene på et utviklingsprosjekt i stedet for å tilbakebetale til GIEK.

GIEK Kredittforsikring AS

GIEK Kredittforsikring AS (GK) er GIEKs heleide datterselskap. 2005 var GKs femte driftsår. Selskapet drives forretningsmessig og har eget styre. Selskapet tilbyr kortsiktig kredittforsikring og har spesielt fokus på betjening av små og mellomstore bedrifter. GKs økonomi er tilfredsstillende, med en god likviditet og en solid kapitalisering. Årsresultatet for 2005 etter avsetninger og skatt var på 4,5 mill. kroner. Av dette er 1,97 mill. kroner

utbetalt i utbytte til staten. Av antall poliser er 82 pst. til små og mellomstore bedrifter. GK forsikret i 2005 et totalt kredittsalg på 13,8 mrd. kroner.

Prioriteringer 2007

Med utgangspunkt i GIEKs hovedmål og delmål er det lagt til grunn følgende prioriteringer og føringer for GIEKs virksomhet i 2007:

GIEKs garantiordninger skal gå i balanse på lang sikt

GIEK skal ha en akseptabel risikoprofil på sin portefølje og begrense tap ved misligholds- og erstatningssaker. For å nå balansekravet skal GIEK ha fokus på grundig risikovurdering i alle enkeltsaker. Det vil bli lagt vekt på å videreutvikle god kompetanse innen risikovurdering og kunnskap om de næringer som er viktige for norsk eksport.

GIEK skal bidra til eksportkontrakter

GIEKs garantiprodukter skal være kjente i markedet og tilpasset kundenes behov. Det legges opp til å styrke GIEKs informasjonsarbeid slik at flere potensielle brukere blir kjent med GIEKs garanti-produkter. GIEK skal legge til rette for åpenhet og innsyn i virksomheten, og likebehandling av kunder skal tilstrebes. Videre skal GIEK ha en akseptabel saksbehandlingstid på så vel erstatnings- som garantisaker og bidra aktivt til å utvikle garantiproduktene i dialog med overordnede myndigheter.

GIEK skal være premissgiver for Nærings- og handelsdepartementet

GIEK skal bidra til konkurranseutjevning og til effektiv bruk av statlige virkemidler. GIEK skal ivareta norske interesser ved harmonisering av regelverk, gjennom bl.a. deltakelse på møter i OECD og Berne Unionen. Det vil bli lagt vekt på å holde løpende og tett kontakt med næringsliv og banker og å samarbeide godt med offentlige virksomheter som Innovasjon Norge og Norad.

Budsjettforslag 2007

Garantivedtak

Alminnelig garantiordning

Det er for tiden stor aktivitet i norsk eksportindustri, spesielt innenfor maritim næring og olje/gass. GIEK rapporterer om et økende antall henvendelser fra industrien og har forventninger om at dette skal resultere i flere større saker. Rammen for

Alminnelig ordning var pr. 1. september utnyttet med ca. 28,8 mrd. kroner. I tillegg hadde GIEK mottatt nye søknader med et ansvarsbeløp på i overkant av 12 mrd. kroner på samme tidspunkt. Garantirammen for ordningen har siden 2002 vært på 40 mrd. kroner.

Henveler og søknader om GIEKs garantier varierer over tid med mange mrd. kroner. I tillegg er det også andre forhold som tilsier behov for å ha en margin på ordningen. GIEK inngår reforsikringsavtaler med andre lands garantiinstitutter, og i enkeltsaker blir GIEKs ramme teknisk bundet av eksport fra utenlandske prosjektpartnere inntil reforsikring i saken er ferdig avtalt, dvs. i hele tilsagnsperioden. En vesentlig del av GIEKs saker er dessuten i utenlandsk valuta, og GIEKs garantiansvar kan endres betydelig som følge av valutakursutvikling.

En eventuell køsituasjon under garantiordningen kan gi norske eksportører dårligere konkurransevilkår enn bedrifter i andre land ved at de må vente på finansiering. En økning av rammen vil gi forutsigbare rammebetingelser for næringslivet og legge til rette for at GIEK kan oppfylle sitt hovedmål om eksportfremme.

Det foreslås derfor å øke garantirammen for Alminnelig ordning med 10 mrd. kroner slik at total ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar under gammel og ny Alminnelig ordning settes til 50 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 2.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Det er også stor etterspørsel etter garantier som dekker lån til land med høyere risiko enn det som er akseptabelt under Alminnelig garantiordning. U-landsordningen er derfor et nyttig supplement.

Garantirammen for U-landsordningen er på 1,5 mrd. kroner. Pr. 1. september 2006 var rammen

under ordningen utnyttet med ca. 1,379 mrd. kroner (summen av utestående ansvar og tilsagn). Grunnfondet utgjorde ca. 276 mill. kroner. Etter som styringsregelen for ordningen slår fast at rammen ikke skal overskride fem ganger innestående beløp på grunnfondet, er rammen dermed fullt utnyttet. Rammen har de siste årene begrenset aktiviteten under ordningen.

U-landsordningen skal gå i balanse på lang sikt når det tas hensyn til grunnfondet. Fondet representerer en likviditetsbuffer som GIEK trekker på når det ikke er likviditet i ordningen. Utestående fordringer og premieinntekter skal benyttes til å bygge opp grunnfondet til opprinnelig størrelse på 300 mill. kroner. Anslag for framtidige gjenvinninger under ordningen viser at grunnfondet i løpet av de nærmeste år vil komme opp på opprinnelig nivå. Erfaringene med og økonomien i ordningen tilsier at ordningens garantiramme kan økes uten at det er nødvendig med nye bevilgninger til grunnfondet. Tilsagn binder erfaringsmessig en stor del av rammen til enhver tid fordi det tar lang tid før tilsagn resulterer i polise. Mange tilsagn faller dessuten bort uten at de resulterer i polise.

Det foreslås derfor at den totale tilsagns- og ansvarsrammen for U-landsordningen økes fra 1,5 til 2,1 mrd. kroner. Begrensningen om at rammen ikke kan overstige fem ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond, foreslås samtidig økt til sju ganger fondets størrelse, jf. Forslag til vedtak VIII, 3.

Garantiordning for byggelån til skip

Ordningen foreslås videreført innenfor en totalramme for nye og gamle tilsagn og garantier på 2,5 mrd. kroner for 2007, jf. Forslag til vedtak VIII, 4.

Post 24 Driftsresultat

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
24.1	Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-38 158	-44 500	-46 500
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	38 158	44 500	46 500
Sum post 24				

GIEKs garantiordninger dekker sine administrasjonsutgifter. GIEK mottar refusjoner for de ord-

ningene som forvaltes for andre. Administrasjonsutgiftene føres etter kontantprinsippet. Deler av

administrasjonskostnadene til GIEK Kredittforsikring AS (GK) inngår i posten. Denne vil bli redusert fra 2006 som følge av at GK har overtatt en vesentlig del av administrasjonen selv. Fortsatt vil GIEK stå for IT-drift, resepsjon/sentralbord, felles rekvisita o.l. Dette vil føres som utgift og inntekt hos GIEK.

Arbeidet med vurdering av søknader og oppfølging av tapsutsatte engasjementer stiller store krav til kompetanse i GIEK. Den interne gjennomgan-

gen av mål- og risikovurderinger i virksomheten viser at GIEKs risikoer i dag særlig er knyttet til tilgangen på god og stabil kompetanse. Det legges derfor opp at GIEKs saksbehandlerkapasitet og juridiske kompetanse styrkes i 2007. I tillegg er det behov for å styrke GIEKs informasjonsarbeid.

På dette grunnlag foreslås rammen for administrasjonsbudsjettet satt til 46,5 mill. kroner i 2007, dvs. en økning på 2 mill. kroner fra 2006.

Trekkfullmakter

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Fullmakt 2006	Forslag 2007
90	Utbetaling iflg. trekkfullmakt – ny SUS/Baltikum-ordning	0	30 000	30 000
91	Utbetaling iflg. trekkfullmakt – byggelåns-garantier til skipsbyggingsindustrien	–	200 000	200 000

Trekkfullmakter er et hensiktsmessig låneinstrument for GIEK til å regulere likviditeten i perioder når det forventes større erstatningsutbetalinger. Ordningen innebærer at GIEK kan låne midler fra statskassen dersom erstatningsutbetalinger under en garantiordning overstiger ordningens bankinnskudd. Dersom GIEK foretar trekk i statskassen, forutsettes midlene tilbakebetalt etterfølgende år når fordringer som følge av erstatning helt eller delvis gjenvinnes. Tidshorisonten vil variere med type garantiordning. Trekk i statskassen renteberegnes.

For *Alminnelig garantiordning, U-landsordningen, gammel SUS/Baltikum-ordning* (1994–98) og *Gammel portefølje* er likviditetssituasjonen for 2007

slik at det ikke forventes behov for trekkfullmakter.

For *ny SUS/Baltikum-ordning* er det en likviditet på ca. 27 mill. kroner, etter en ekstraordinær innbetaling til statskassen i 2004 på 88 mill. kroner. Utestående ansvar utgjorde 58,8 mill. kroner pr. 1. september 2006. Det foreslås at trekkfullmakten videreføres i 2007 med samme beløpsgrense som for 2006, på 30 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak III, 1.

For *garantiordningen for byggelån til skip* vil det de første driftsårene ikke være bygd opp noen egenkapital under ordningen. For å ta høyde for eventuelle utbetalinger før egenkapital er bygd opp, foreslås at trekkfullmakten på 200 mill. kroner opprettholdes, jf. Forslag til vedtak III, 2.

Kap. 5460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
50	Tilbakeføring fra risikoavsetningsfond for SUS/Baltikum-ordningen	6 256		
71	Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	304 600	336 200	619 700
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	72 900	63 700	69 100
	Sum kap. 5460	383 756	399 900	688 800

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16.juni 2006 ble det bevilget 21,34 mill. kroner under post 50, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Post 50 Tilbakeføring fra risikoavsetningsfond for SUS/Baltikum-ordningen

Denne inntektsposten ble benyttet til å tilbakeføre den del av tidligere års bevilgninger til risikoavsetning under SUS/Baltikum-ordningen som var knyttet til garantitilsagn som var blitt annullert. Resterende avsetning ble tilbakeført til statskassa sommeren 2006, jf. omtale i St.prp. nr. 66 (2005–2006).

Post 71 Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning, og post 72 Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland

Ved behandlingen av St.prp. nr. 59 (1983–84) og statsbudsjettframlegget for 2000 ble det avklart at fjorårets overskuddslikviditet ut over 25 mill. kroner årlig skal tilbakeføres fra Gammel alminnelig ordning, og at hele fjorårets overskuddslikviditet årlig skal tilbakeføres fra Gammel særordning for utviklingsland. Bevilgningsforslagene for 2007 er i henhold til dette.

Norge eksporterte i perioden 1976–80 skip og skipsutstyr til utviklingsland gjennom Skips-eksportkampanjen. Kampanjen ble finansiert over GIEKs gamle alminnelige garantiordning og GIEKs gamle særordning for utviklingsland. I svært mange av prosjektene ble garantiene utløst,

og den norske stat ble fordringshaver på gjeld til utviklingsland. Regjeringen legger i 2007 opp til å slette Egypts, Ecuadors, Jamaicas og Perus gjenværende skipseksportgjeld til Norge på 460 mill. kroner (pr. 30. juni 2006). Gjeldsslettingen gjennomføres ensidig og betingelsesløst, uten bevilgning over bistandsbudsjettet, uten å belaste gjeldsplanens ramme og uten rapportering til OECDs utviklingskomité. Inntektstapet for staten ved en slik ettergivelse er beregnet til 577 mill. kroner inklusiv renter fram til 2021 og vil gi reduserte framtidige tilbakeføringer fra GIEKs gamle ordninger. For nærmere omtale vises det til Utenriksdepartementets budsjettproposisjon.

Utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS

GIEK Kredittforsikring AS (GK) er underlagt et avkastningskrav tilsvarende risikofri rente pluss en risikopremie. Utbytte fastsettes til 75 pst. av selskaps regnskapsmessige årsoverskudd etter avsetninger og skatt, men er begrenset oppad til innskutt egenkapital på 35 mill. kroner multiplisert med statens gjennomsnittlige innlånsrente. Denne utbyttebestemmelsen ble fastlagt for fem år ved opprettelsen av GK i 2001. Nærings- og handelsdepartementet har gjennomgått denne praksisen i 2006 og foreslår at utbyttebestemmelsen videreføres. Statens gjennomsnittlige innlånsrente fra 2000 på 5,61 pst. legges fremdeles til grunn for beregning av utbytte. Det budsjetteres med bakgrunn i dette med et utbytte på om lag 2 mill. kroner i 2007 for regnskapsåret 2006. Utbytte fra GK er inkludert i bevilgningsforslaget under kap. 5656, post 85.

Programkategori 17.30 Statlig eierskap

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
950	Forvaltning av statlig eierskap	490 368	11 500	11 500	0,0
951	Bane Tele AS	120 000			
953	Kings Bay AS	13 000	13 000	15 000	15,4
	Sum kategori 17.30	623 368	24 500	26 500	8,2

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-29	Driftsutgifter	37 009	11 500	11 500	0,0
70-89	Overføringer til andre	54 820	13 000	15 000	15,4
90-99	Lånetransaksjoner	531 538			
	Sum kategori 17.30	623 368	24 500	26 500	8,2

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i selskaper innenfor en rekke sektorer, fra finansieringsvirksomhet, energiproduksjon og havbruksvirksomhet til telekommunikasjon og fast eiendom. Innenfor de politiske rammer som settes, opptrer departementet som en aktiv og langsiktig eier med mål om best mulig utvikling for den enkelte virksomhet og av porteføljens avkastning og verdi.

Departementets rapportering om eierskapsutøvelsen skjer overfor Stortinget ved egne stortingsmeldinger og i årlige budsjettproposisjoner, overfor Riksrevisjonen ved statsrådets årlige redegjørelse for eierskapsutøvelsen i hvert enkelt selskap og i form av årlige eierberetninger. I beretningene redegjøres det både for utøvelsen av eierskapet og for resultatutviklingen i selskapene. Eierberetningen ble utgitt første gang i 2003 og omfattet da kun de eierinteresser som ble forvaltet av Nærings- og handelsdepartementet. Fra 2005 er beretningen

utvidet til å gjelde alle større statlige eierengasjementer i næringsvirksomhet. Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 21 selskaper. I tillegg kommer eierskapet i Raufoss ASA som er under avvikling. Den samlede verdien av disse eierinteressene er vurdert til ca. 269,4 mrd. kroner pr. 1. september 2006, basert på markedsverdi for de børsnoterte selskaper og bokførte egenkapitalverdier for selskapene som ikke er børsnoterte. Eierskapet omfatter ni selskaper hvor staten eier samtlige aksjer (Argentum Fondsinvesteringer AS, BaneTele AS, A/S Bjørnøen, Electronic Chart Centre AS, Entra Eiendom AS, Flytoget AS, Kings Bay AS, Mesta AS og Venturefondet AS), fire majoritetside aksjeselskaper (Kongsberg Gruppen ASA, Nammo AS, Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Telenor ASA), seks minoritetsposter (DnB NOR ASA, Cermaq ASA, Eksportfinans ASA, Norsk Hydro ASA, SAS AB og Yara International ASA) og to statsforetak (Statkraft SF og SIVA SF). SIVA SF omtales særskilt under kap. 2426.

To av selskapene, Kings Bay AS og A/S Bjørnøen, begge lokalisert på Svalbard, er avhengig av statlig støtte.

Aksjene i sju av selskapene: DnB NOR ASA, Cermaq ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Norsk

Hydro ASA, SAS AB, Telenor ASA og Yara International ASA, er børsnoterte med en samlet markedsverdi for statens aksjer på 222,4 mrd. kroner målt etter kursene på Oslo Børs pr. 1. september 2006.

Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og handelsdepartementet. Avrundede tall.

	(beløp i mill. kroner)						
	2005	2005	2004	2005	2004	2005	2004
	Statens eierandel 31.12. (pst.)	Verdi av statens eierandel		Utbytte mottatt av staten ²		Kjøp/salg av aksjer. Kap.innskudd/-nedsett. ³	
Cermaq ASA ⁴	43,5	2 205	1 962	75	83	1 289	0
DnB NOR ASA	34,0	32 727	26 961	1 591	1 151	(212)	(1 861)
Kongsberg Gruppen ASA	50,0	1 860	1 485	32	30	0	0
Norsk Hydro ASA	43,8	78 644	54 132	2 497	2 270	981	445
SAS AB	14,3	2 045	1 334	0	0	0	0
Telenor ASA	54,0	61 013	51 963	1 842	1 417	1 185	9 085
Yara International ASA	36,2	11 198	9 241	268	260	120	0
<i>Sum børsnoterte selskaper</i>		<i>189 692</i>	<i>147 078</i>	<i>6 305</i>	<i>5 211</i>	<i>3 363</i>	<i>7 669</i>
Argentum Fondsinvesteringer AS	100,0	3 081	2 449	130	25	(200)	0
BaneTele AS	100,0	131	35	0	0	(120)	0
Bjørnøen AS	100,0	4	4	0	0	0	0
Eksportfinans ASA	15,0	387	385	17	12	0	0
Electronic Chart Centre AS	100,0	12	11	1	0	0	0
Entra Eiendom AS	100,0	7 170	5 907	120	120	0	0
Flytoget AS	100,0	734	715	0	0	0	0
Grødegaard AS ⁵	0,0	0	10	0	0	36	0
Kings Bay AS	100,0	2	2	0	0	0	0
Mesta AS	100,0	2 252	2 118	77	77	0	0
Nammo AS ⁶	45,0	306	271	46	14	0	0
Raufoss ASA, under avvikling ⁷	50,3	0	0	0	0	0	0
SIVA SF	100,0	605	492	0	0	(50)	(90)
Statens Bankinvesteringsfond ⁸	100,0	0	0	0	1 065	0	744
Statkraft SF ⁹	100,0	34 061	32 873	4 720	3 402	0	0
Store Norske Spitsb. Kulk. A/S	99,9	518	414	7	7	0	0
Venturefondet AS	100,0	96	92	0	0	0	0
<i>Sum unoterte selskaper</i>		<i>49 359</i>	<i>45 778</i>	<i>5 118</i>	<i>4 722</i>	<i>(334)</i>	<i>654</i>
<i>Sum alle selskaper</i>		<i>239 051</i>	<i>192 856</i>	<i>11 423</i>	<i>9 933</i>	<i>3 029</i>	<i>8 323</i>

¹ Beregnet ut fra børsverdi for børsnoterte selskaper. De unoterte selskapene er verdsatt til bokført egenkapital, med unntak av Entra Eiendom AS som er verdsatt til verdijustert egenkapital.

² Mottatt utbytte basert på antall aksjer i statlig eie på tidspunkt for generalforsamling.

- ³ Proveny fra salg av aksjer og kapitalnedsettelse er vist med positive fortegn i kolonnen. Kapitalinnskudd og kjøp av aksjer er vist med negativt fortegn i kolonnen. Beløpene inkluderer utbetalinger til aksjonærene i forbindelse med selskapenes tilbakekjøp av egne aksjer for sletting.
- ⁴ Cermaq ASA ble børsnotert 24. oktober 2005 og staten reduserte sitt eierskap fra 79,38 til 43,53 pst. i denne forbindelse. Børsnoteringen innbrakte 1,289 mrd. kroner i statskassen.
- ⁵ Statens resterende aksjer i Grødegaard AS ble solgt 1. juli 2005. Salgsprovenyet utgjorde 36 mill. kroner.
- ⁶ Med virkning fra februar 2006 har staten økt sitt eierskap i Nammo AS fra 45 til 50 pst. De øvrige 50 pst. av aksjene i Nammo eies av finske Patria Oyj. En aksjonæravtale regulerer eierskapet i Nammo.
- ⁷ Raufoss ASA kom 1. juli 2004 under styrt avvikling etter allmennaksjelovens bestemmelser. Verdien av statens eierandel er oppført til null da selskapet har en regnskapsmessig underbalanse som innebærer at egenkapitalen er tapt. I statsregnskapet vil statens aksjer avskrives etter at avviklingsstyret har avsluttet sitt arbeid og utbetalt en endelig dividende til selskapets kreditorer. Forhåpentligvis vil dette kunne skje i løpet av 2007.
- ⁸ Aktiviteten i Statens Bankinvesteringsfond ble avviklet i mars 2004. Fondets aksjer i DnB NOR ASA ble overført til Nærings- og handelsdepartementet. Videre mottok departementet 1 065 mill. kroner i utbytte fra fondet i 2004 og 744 mill. kroner som tilbakebetaling i forbindelse med kapitalnedsettelse i fondet. Odelstinget og Lagtinget behandlet i april 2006 Innst. O. nr. 31 (2005–2006), jf. Ot.prp. nr. 37 (2005–2006), om avvikling av lov om Statens Bankinvesteringsfond.
- ⁹ På oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet har Lehman Brothers våren 2006 gjennomført en verdivurdering av Statkraft-konsernet. Lehman Brothers anslo verdien av Statkrafts egenkapital til å ligge i området 129–157 mrd. kroner.

Norsk økonomi utviklet seg sterkt i 2005. Dette ble reflektert også i aksjemarkedet ved at hovedindeksen ved Oslo Børs økte med 40,5 pst. i 2005. Den positive utviklingen gjenspeiler seg også i verdiutviklingen for selskapene i Nærings- og handelsdepartementets portefølje. Statens samlede verdier under Nærings- og handelsdepartementet var ved utgangen av 2005 på vel 239 mrd. kroner mot i underkant av 193 mrd. kroner ved utgangen av 2004. Nærings- og handelsdepartementet har på grunnlag av 2005-resultatene for de aktuelle selskapene mottatt i alt 11,4 mrd. kroner i utbytte mot i underkant av 10 mrd. kroner for 2004. Videre mottok departementet nær 3 mrd. kroner netto fra salg av aksjer og proveny knyttet til sletting av aksjer i 2005.

Verdien av den børsnoterte delen av porteføljen økte med 42,6 mrd. kroner gjennom 2005. I tillegg til denne verdiøkningen ble det innbetalt 6,3 mrd. kroner i utbytte fra de børsnoterte selskapene. Samlet avkastning på de børsnoterte selskapene i Nærings- og handelsdepartementets portefølje var vel 35 pst. i 2005 mot ca. 33 pst. i 2004. Basert på bokførte verdier ble vektet egenkapitalrentabilitet for selskapene i porteføljen ca. 18 pst. mot ca. 14 pst. i 2004.

Endringer i Nærings- og handelsdepartementets portefølje

Regjeringen sluttførte arbeidet med børsintroduksjonen og statlig ned salg for å videreutvikle et sterkt nasjonalt selskap innen oppdrettsnæringen. Cermaq ASA ble notert på Oslo Børs 24. oktober 2005. Etter dette har staten fortsatt en dominerende eierposisjon med 43,5 pst. eierandel, noe som sikrer norsk forankring av selskapet. Børsnoteringen gir selskapet tilgang på kapital for å kunne delta i restruktureringen innenfor sektoren,

som er nødvendig for å opprettholde selskapets globale markedsposisjon. Statens reduserte sin eierandel fra 79,8 til 43,5 pst. gjennom børsnoteringen. Dette skjedde ved at selskapet utstedte 5 mill. aksjer, og Nærings- og handelsdepartementet solgte 29,2 mill. aksjer, jf. St.prp. nr. 25 og Innst. S. nr. 70 (2005–2006).

I forbindelse med at SAAB har solgt seg ut av ammunisjonsselskapet Nammo AS har regjeringen sikret solid nasjonal forankring gjennom å benytte en forkjøpsrett som øker statens eierandel fra 45 til 50 pst. Kjøpesummen for 5 pst. av aksjene ble 61,8 mill. kroner, og kjøpet ble gjennomført i februar 2006, jf. St.prp. nr. 25 og Innst. S. nr. 70 (2005–2006). På denne måten vil staten bli en likeverdig eier med finske Patria. Dette er viktig med tanke på den norske stats innflytelse i selskapet. I framtiden vil Nammo AS møte store utfordringer i en omstrukturert og i stor grad privatisert europeisk forsvarsindustri. Det er regjeringens ambisjon at staten gjennom et aktivt eierskap skal bidra til at selskapet lykkes i dette krevende markedet.

Regjeringen trakk tilbake forslag om helt ned salg i BaneTele AS og har framforhandlet en avtale for å sikre en god industriell løsning for selskapet. Regjeringen har i St.prp. nr. 74 (2005–2006) bedt om Stortingets fullmakt til å inngå avtaler med Bredbåndssalliansen AS og dets seks bakenforliggende aksjeeiere om å gjennomføre et industrielt samarbeid mellom disse og BaneTele AS. Forslaget innebærer at Bredbåndssalliansen AS tilfører 625 mill. kroner til BaneTele AS gjennom en rettet emisjon, mot at Bredbåndssalliansen AS mottar 232 000 aksjer i BaneTele AS. Eierskapet vil deretter være delt med 50 pst. til staten ved Nærings- og handelsdepartementet og 50 pst. til Bredbåndssalliansen AS. Løsningen sikrer både et sterkt offentlig eierskap og en rask utbygging av bredbånd over hele landet. Dette partnerskapet gir en

god mulighet for å utvikle BaneTele AS som et landsdekkende og konkurransedyktig bredbåndsselskap.

Staten og Bredbåndsansiansen ønsker å utvikle BaneTele AS til en konkurransedyktig leverandør av transporttjenester og andre telekommunikasjonstjenester. Selskapet vil få tilgang til bredbåndsnettet som ligger hos Bredbåndsansiansens eiere. Det skal etableres felles teknologiske plattformen.

Børsnoteringen av Cermaq ASA og transaksjonene i Nammo AS og BaneTele AS illustrerer at regjeringen er aktiv i forvaltningen av statens eierskap. Dette er tiltak som er gjennomført for å bidra til et bedre grunnlag for å sikre utviklingen i disse selskapene.

Mål og strategier for forvaltningen

Regjeringen vil sikre et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap. Staten er eier i virksomheter som har stor betydning for norsk nærings- og samfunnsniv. Statlig eierskap sikrer råderetten over felles naturressurser og bidrar til at avkastning og utbytte fra disse kommer fellesskapet til gode. Statlig eierskap sikrer nasjonalt eierskap til nøkkelvirksomheter som bidrar til at kompetansemiljøene knyttet til hovedkontorfunksjoner og forsknings- og utvikling består og utvikles i Norge.

Selskapene må være konkurransedyktige over tid for å kunne videreføre og videreutvikle sin rolle i norsk økonomi og samfunn. Staten har et langsiktig perspektiv på sitt eierskap.

Det innebærer en aktiv holdning til selskaperes vekst og utvikling og til selskaperes planer når det gjelder nyinvesteringer og satsing på forskning og utvikling. Staten som eier må ha et aktivt forhold til selskaperes soliditet og finansiering. Dette skjer gjennom å gi uttrykk for forventninger til avkastning og utbytte fra selskapene, men også ved å se dette i forhold til finansiering av framtidig vekst. Et profesjonelt eierskap innebærer at staten også tar stilling til vesentlige vekstplaner, enten det gjelder oppkjøp eller nyinvesteringer som krever styrking av selskaperes egenkapital. Forretningsmessig virksomhet innebærer økonomisk risiko, og staten, i likhet med private eiere, må være forberedt på at det kan oppstå tap i selskapene der den deltar.

Staten utøver sitt eierskap innenfor de rammer som settes av norsk selskapslovgivning og alminnelige prinsipper for god eierskapsutøvelse. Det innebærer bl.a. at det er styrene som er ansvarlige for å vurdere de forventninger som aksjonærer og

andre måtte ha til virksomheten, og til å gjennomføre de forretningsmessige tiltak som styrene mener er riktig.

Oppfølging av resultater i forhold til mål er en sentral del av eierskapsutøvelsen. Regjeringen vil sørge for en bred oppfølging i forhold til statens mål.

Regjeringen ønsker en jevn kjønnsfordeling i statlige selskap. Regler om kjønnsrepresentasjon i styrene i de offentlig eide foretakene trådte i kraft 1. januar 2004. Nærings- og handelsdepartementet utarbeider årlig statistikk over selskaper hvor departementet forvalter eierinteresser, bl.a. for å følge opp at kjønnsrepresentasjonen er i tråd med regelverket. I selskaper hvor departementet forvalter statens eierandeler, følges det også opp at selskapene overholder likestillingslovens bestemmelse om redegjøringsplikt om den faktiske tilstanden på likestillingsområdet. Departementet forventer at selskapene arbeider aktivt for å få flere kvinner i ledelsen.

Regjeringen vil høsten 2006 legge fram en stortingsmelding om eierskapspolitikken.

Ansettelsesvilkårene for ledere i heleide statlige selskaper er vist i eget vedlegg til proposisjonen.

Tilbakekjøp av aksjer

Generalforsamlingen i et aksjeselskap kan gi styret fullmakt til å kjøpe tilbake egne aksjer i markedet i den hensikt å slette disse aksjene på et senere tidspunkt. Slettingen innebærer en nedsettelse av selskapskapitalen og må vedtas av en ny generalforsamling. Dette er en metode der overflødig egenkapital føres tilbake til aksjonærene, noe som bidrar til at avkastningen på selskapets egenkapital øker. Tilbakekjøp kan også betraktes som et supplement til ordinær utbytteutbetaling. Ordningen med tilbakekjøp av aksjer kan benyttes gjennom hele året i motsetning til utdeling av utbytte.

Nærings- og handelsdepartementet ser det som hensiktsmessig at selskaper med statlig eierandel kan benytte tilbakekjøp av egne aksjer på linje med andre selskaper. I enkelte tilfeller inngår departementet derfor avtaler som forplikter staten til å delta ved slike tilbakekjøp på en måte som holder statens eierandel uendret. Avtalene, som er offentlige, regulerer også det vederlaget staten i denne sammenheng skal motta. Det er inngått nye tilbakekjøpsavtaler med Norsk Hydro ASA, DnB NOR ASA, Telenor ASA og Yara International ASA som løper fram til generalforsamlingene i 2007.

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	37 009	11 500	11 500
70	Tilskudd til pensjoner for tidligere Raufoss-ansatte	41 820		
95	Aksjekapital Argentum AS	200 000		
96	Aksjer, <i>kan overføres</i>	211 538		
	Sum kap. 950	490 368	11 500	11 500

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 11,5 mill. kroner. Posten omfatter utgifter til konsulentbistand ved eier- og strukturmessige vurderinger, meglerhonorar (transaksjonskostnader) og faglig bistand ved aksjetransaksjoner i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning. I tillegg omfatter posten avgift for deponering av aksjer i børs-

noterte selskaper i Verdipapirsentralen (VPS-avgifter). Det er videre knyttet en overskridelsesfullmakt til posten. Fullmakten omfatter dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter og andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene. Det foreslås at gjeldende overskridelsesfullmakt videreføres for 2007, jf. Forslag til vedtak IV.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
80	Salg av aksjer i SND Invest AS	51 100		
96	Salg av aksjer	3 602 408	10 000	10 000
	Sum kap. 3950	3 653 509	10 000	10 000

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble bevilgningen under post 96 økt med 1 660 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Post 96 Salg av aksjer

Departementet er avhengig av å bruke meglerforetak og annen faglig bistand for å gjennomføre transaksjoner. Salg av aksjer skal bruttobudsjetteres, noe som innebærer at også den delen av salgs-

beløpet som tilsvare utgifter til meglertjenester og rådgiving i forbindelse med transaksjoner skal budsjetteres under post 96.

Som for 2006 foreslås et anslag på megler- og rådgivningsandelen av inntektene fra mulige statlige aksjesalg for 2007 på 10 mill. kroner. Endelige og fullstendige inntektsbeløp for de enkelte aksjesalgene må foreslås bevilget i løpet av budsjettåret når transaksjonene er avklart eller gjennomført, enten i egne proposisjoner eller i de faste endringsproposisjonene i vår- og høstsesjonen.

Kap. 953 Kings Bay AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Tilskudd	13 000	13 000	15 000
	Sum kap. 953	13 000	13 000	15 000

Tilstandsbeskrivelse

Kings Bay eier grunnen og det meste av bygnin- gene i Ny-Ålesund på Svalbard. Selskapet har ansvaret for infrastrukturen på stedet og ivareta- kelse av miljø og kulturminner. Selskapet har som mål å yte tjenester til og fremme forskning og vitenskaplig virksomhet og slik bidra til at Ny-Åle- sund skal framstå som et godt koordinert inter- nasjonalt forskningsmiljø.

I løpet av de ti siste årene har Ny-Ålesund utvik- let seg til å bli et senter for arktisk forskning, og stedet har vært preget av store utbygginger. I alt ni land har avtale om fast stasjon for forskning og til sammen 20 land driver aktiv forskning i Ny- Ålesund. Ny-Ålesund fungerer i dag som et obser- vatorium, laboratorium og som utgangspunkt for feltstudier. Stedet har naturgitte forutsetninger for rom- og atmosfæreforskning. Svalbard og Ny-Ålesund har stor betydning for polar- og klimaforskningen, og det er viktig at Ny-Ålesund med sitt brede tilbud innen forskningsinfrastruktur utnyttes optimalt gjennom hele året.

Målsettingen med statstilskuddet er å sette sel- skapet i stand til å utføre de oppgaver det er satt til å løse på en forsvarlig måte. Selskapet yter også i en viss utstrekning tjenester til reiseliv, særlig ved daganløp av større turistskip og andre fartøyer i sommersesongen. Tilskuddet til Kings Bay AS skal utnyttes effektivt og målrettet i forhold til prio- riteringene. Selskapet skal rapportere om økono- miske forhold knyttet til kriterier for målopp- nåelse.

På vegne av Nærings- og handelsdepartemen- tet ivaretar Kings Bay AS administrasjonen av A/S Bjørnøen.

Resultatrapport 2005

Resultatregnskapet for Kings Bay AS for 2005 viser et underskudd fra driften på 1,7 mill. kroner og en omsetning på 32 mill. kroner. Tilsvarende tall for 2004 var et underskudd på 1 mill. kroner og en omsetning på 30 mill. kroner. Det negative resul- tatet skyldes faktorer som i vesentlig grad ligger utenfor selskapets kontroll. Prisen på drivstoff har steget kraftig uten at selskapet har kunnet ta dette igjen fra leietakerene på grunn av langsiktige bin- dinger i leiekontraktene. Forskningsaktiviteten genererer hoveddelen av gjestedøgnene i Ny-Ålesund. Antall forskerdøgn har imidlertid gått ned fra 9 480 i 2004 til 8 535 i 2005, noe som hovedsakelig skyl- des reduksjon i den norske forskningsaktiviteten. Både Statens kartverk, Norsk Polarinstittutt og Andøya Rakettskytestasjon har redusert sin aktivi- tet. Den utenlandske aktiviteten har derimot økt.

Tyske Alfred-Wegner-Institut er nå den største forskningsstasjonen i Ny-Ålesund også sett i for- hold til antall forskerdøgn.

A/S Bjørnøens driftsinntekter kommer fra utleie av eiendommer og utgjorde kr 14 864 i 2005. Driftskostnader som overskyter dette dekkes av til- skudd fra Kings Bay AS. Tilskuddet utgjorde kr 198 702 i 2005.

Utfordringene framover

Selskapet arbeider systematisk for å oppnå en kost- nads effektiv drift og en prissetting av tjenestene som dekker kostnadene ved driften. En økning i antall overnatningsdøgn er her en nøkkelfaktor. Selskapet har tatt opp med sentrale myndigheter utviklingen i norske forskerdøgn og behovet for økonomiske forskningsincentiver for å motvirke denne utviklingen. Dessuten er en økning i betal- ingen for drivstoffrelaterte godtgjørelser, ut over kontraktsbindingen, tatt opp med selskapets leie- takere. På bakgrunn av aktiviteter som ble igang- satt i 2005, er det nå et større fokus på Ny-Ålesund. Et slikt tiltak er symposiet som ble avholdt i Ny- Ålesund i mars 2006. Det ventes igangsatt flere vitenskapelige prosjekter, bl.a. som følge av EU- støttede prosjekter og det forestående internasio- nale polaråret 2007–2008. Marinlaboratoriet vil etter hvert få en sentral plass i utviklingen av Ny- Ålesund og er ventet å være en betydelig bidrags- yter til vekst i aktiviteten. Den store internasjonale deltakelsen i laboratoriet gir gode muligheter for samarbeid om prosjekter i Kongsfjorden.

Budsjettforslag 2007

Det foreslås bevilget 15 mill. kroner til Kings Bay AS på statsbudsjettet for 2007. Bevilgningen skal dekke drift og investeringer i Kings Bay AS og nødvendige utgifter til administrasjon av A/S Bjørnøen.

Raufoss ASA

Ved behandlingen av St.prp. nr. 40 og Innst. S. nr. 147 (2003–2004) Statlig miljøansvar på Raufoss, fattet Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at staten ved Nærings- og handelsdepartementet kan utstede garantier for miljø- og forurensningsansvar i Mjøsa og på Raufoss-området som følger av offentligrettslig miljøpålegg oppad begrenset til 50 mill. kroner.»

Nærings- og handelsdepartementet har i henhold til denne rammen avgitt en rekke garantier i perio- den 2004–06 overfor bl.a. kjøperselskapene av

fabrikker fra det gamle Raufoss-konsernet som nå er under avvikling. Statens forurensningstilsyn har i alt gitt 27 rettskraftige pålegg om tiltak om opprensning overfor grunneierne av næringsparken på Raufoss. Miljøarbeidene er godt i gang. Flere av miljølokalitetene er ferdigstilte og flere ventes slutført i løpet av høsten 2006. Dette gjelder bl.a. Tivoli-området til Nammo AS på Raufoss. Forurensningen fra Fjellanlegget på Raufoss er allerede sanert. Fjellanlegget har vært den tyngste miljølokaliteten med avrenning av tungmetaller og spillolje til Hunnselva. Det gamle slamdeponiet er videre tildekket og avsluttet i henhold til kravene fra Statens forurensningstilsyn. Hydro ASA har avsluttet sine to miljølokaliteter. Miljøaktiviteter vil også pågå i 2007 og muligens også i 2008. I tillegg til selve næringsparken på Raufoss forventes en oppfølging av diverse miljøforhold på testskytefeltet på Bradalsmyra. Skytestasjonen Fjellhaug ved Mjøsa skal trolig saneres og dumpet ammunisjon i Mjøsa er under overvåkning. Utbetalinger under fullmakten skjer på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for kostnader ved tiltak som omfattes av rettskraftige pålegg fra Statens forurensningstilsyn. Det er utbetalt til sammen ca. 20,6 mill. kroner under ordningen pr. 1. september 2006. Det fremmes derfor, som for forutgående år, forslag om å kunne foreta utgiftsføring av utbetalinger uten bevilgning knyttet til pålagte miljøtiltak innenfor en totalramme på 50 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak V.

NOAH Holding AS

Statens eierandel i NOAH Holding AS ble solgt til Gjelsten Holding AS i 2003, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2004–2005). Selskapets anlegg for behandling av spesialavfall ble opprinnelig finansiert med statsgaranterte lån. Fra statens side ble det etablert en ordning med årlig fullmakt fra Stortinget til å utgiftsføre fastslåtte tap på garantier for lån til miljøverntiltak uten bevilgning gjennom St.prp. nr. 1.

NOAH Holding AS har informert departementet om at selskapets opprinnelige lån til miljøvern-tiltak er blitt refinansiert våren 2006. Långiverne har bekreftet at de har godkjent frafall av statsgaranti i forbindelse med de nye lånene. Det er således ikke lenger aktuelt å fremme forslag om at departementet kan utgiftsføre eventuelle utbetalinger som følge av tap på garantier i de årlige budsjettproposisjonene.

Saker i tilknytning til enkeltelskaper

Mesta AS

Nærings- og handelsdepartementet overtok eierskapet av statens aksjer i Mesta AS fra Samferdselsdepartementet 1. juli 2005. Ved omdanningen av produksjonsdelen av Statens Vegvesen til Mesta AS ble det lagt til grunn at selskapet skulle tilføres 1 468 mill. kroner over statsbudsjettet til ulike restruktureringstiltak i selskapet, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2002–2003). De ansatte fikk opprettholdt rettighetene de hadde i henhold til tjenestemannsloven i en overgangsperiode. Ambisjonene var å nedbemanne med i størrelsesorden 1 500 personer.

Mesta AS fikk bevilget tilskudd på henholdsvis 357, 356,5 og 280 mill. kroner over stasbudsjettene for 2003, 2004 og 2005. De samlede bevilgningene på 993,5 mill. kroner er utbetalt til selskapet. Pr. 31. desember 2005 hadde Mesta AS utbetalt 481,8 mill. kroner til de ansatte i ulike tiltak, mens de samlede påløpte forpliktelser var 127 mill. kroner høyere enn de midlene selskapet har mottatt fra staten i perioden 2003–05.

I statsbudsjettet for 2006 uttalte departementet følgende:

«Gjennomføring av programmene har tatt lengre tid enn lagt til grunn i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1 (2002–2003). Takten i utbetalingene av forpliktelser som er knyttet til omstillingene har vært lavere enn de bevilgninger som er gitt til selskapet. Det synes ikke nødvendig å overføre likvide midler til selskapet lang tid i forkant av utbetalingene. Nærings- og handelsdepartementet ønsker således å avvente ytterligere bevilgninger til man har bedre oversikt over det samlede behovet for utbetalinger og vil komme tilbake til saken senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2007.»

I en oppdatert prognose fra juni 2006 oppgir Mesta AS et samlet behov for restruktureringsmidler på 1 212 mill. kroner fram til og med 2013. Det tas forbehold om usikkerhet i det nye estimatet. Dette innebærer at totalkostnadene ved restruktureringstiltakene anslås å bli 218 mill. kroner høyere enn de samlede bevilgninger hittil. Departementet vil ikke foreslå en ny bevilgning til Mesta AS for å dekke dette. Selskapet har hatt en vesentlig bedre inntjeningssevne de tre første driftsårene enn det som opprinnelig ble antatt i forbindelse med utskillelsen av selskapet.

Konsekvensen av ikke å bevilge de resterende restruktureringsmidlene vil være at det ikke kan påregnes utbytte fra selskapet for regnskapsåret 2006. Selskapet vil måtte kostnadsføre/avsette de resterende tiltakene over egen drift. Det må derfor

forventes å bli et svakt resultat og muligheter for et regnskapsmessig underskudd i 2006. Det er ikke lagt opp til å ta utbytte fra Mesta AS for 2006.

Det har i en tid vært en dialog mellom norske myndigheter og EFTAs overvåkingsorgan ESA om undersøkelser knyttet til mulig statsstøtte til Mesta AS. Departementet har gitt denne saken prioritet og vil holde Stortinget informert om den videre utvikling.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Selskapet skiftet bankforbindelse i desember 2005 og kredittrammene ble da utvidet. Som sikkerhet for lånene ble det bl.a. stilt pant i utmålsrettigheter på eiendommer som ligger utenfor Svea-området. I St.prp. nr. 66 (2005–2006) ble det informert om at Nærings- og handelsdepartementet hadde tatt opp med styret i Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS spørsmålet om sikkerhetsstillelsene som var gitt til banken, lå innenfor de rammer som er trukket opp i St.prp. nr. 2 (2001–2002) om Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS og Svea Nord-prosjektet. Styret har i juni 2006 informert departementet at gruveselskapet er blitt enig med sin bankforbindelse om at pantstillelser på eiendommer utenfor Svea-området skal slettes, og at banken har iverksatt de nødvendige tiltak for å få dette gjort.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS har foretatt en vurdering av nåværende og mulig framtidige aktiviteter i datterselskapet Store Norske Gull AS. I denne sammenheng vurderte styret mulighets- og risikoforhold ved gullprospektering både på Svalbard og på fastlandet. Samtidig vurderte styret muligheter for utvinning av kull og andre mineraler utenom Svalbard. Det forelå konkrete planer om mineralprospektering i Finnmark. Ifølge vedtektene til morselskapet Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS har selskapet til formål ved drift eller på annen måte å utnytte selskapets eiendommer og rettigheter på Svalbard. Selskapets geografiske virkeområde er altså begrenset til Svalbard. Departementet legger til grunn at denne begrensningen også gjelder for datterselskapene i konsernet. Nærings- og handelsdepartementet har informert styret om at departementet er av den oppfatning at den planlagte virksomheten i Finnmark ligger utenfor det vedtektsfestede geografiske virkeområdet til konsernet. Departementet har sett det slik at en eventuell utvidelse av selskapets virkefelt til områder utenfor Svalbard er et spørsmål som bør behandles av Stortinget før det tas opp på generalforsamlingen. Departementet har derfor meddelt selskapet at virksomhet utenfor Svalbard ikke bør igangsettes før saken er avklart med generalforsamlingen.

Kap. 3961 Selskaper under NHDs forvaltning

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Garantiprovisjon, Statkraft SF	153 624	118 600	75 795
71	Garantiprovisjon, SIVA SF	4 394		
72	Låneprovisjon, SIVA SF	3 649		
91	Avdrag på utestående fordringer, Statkraft SF	425 000	425 000	
92	Avdrag på utestående fordringer, SIVA SF	140 000		
	Sum kap. 3961	726 667	543 600	75 795

Vedrørende 2006:

Staten inngikk i 1993 avtale med Statkraft SF om et serielån på 4 250 mill. kroner. I henhold til låneavtalen forfaller siste avdrag på lånet til betaling i desember 2006.

Post 70 Garantiprovisjon, Statkraft SF

Ved behandling av St.prp. nr. 65 (2002–2003) ble det besluttet å foreta enkelte endringer i systemet

for beregning av premien knyttet til statsgarantien for statsforetakenes langsiktige låneopptak. Pr. 31. august 2006 hadde Statkraft SF lån med statsgaranti pålydende 18,6 mrd. kroner. Basert på forfallsstruktur på Statkraft SF sine statsgaranterte lån anslås garantiprovisjonen til ca. 75,8 mill. kroner i 2007.

Kap. 5609 Renter fra selskaper under NHDs forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
80	Renter, SIVA SF	43 025		
81	Renter, Statkraft SF	55 658	27 800	
	Sum kap. 5609	98 683	27 800	

Vedrørende 2006:

Staten inngikk i 1993 avtale med Statkraft SF om et serielån på 4 250 mill. kroner. I henhold til låne-

avtalen forfaller siste avdrag på lånet til betaling i desember 2006.

Kap. 5656 Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
80	Utbytte	8 810 071	9 176 500	
85	Utbytte			12 472 900
	Sum kap. 5656	8 810 071	9 176 500	12 472 900

Vedrørende 2006:

Ved St.vedt. 16. juni 2006 ble bevilgningen økt med 2 134,3 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 66 og Innst. S. nr. 205 (2005–2006).

Vedrørende 2007:

Fra og med 2007 endres postnummeret fra 80 til 85 i henhold til rundskriv fra Finansdepartementet.

Post 85 Utbytte

Det budsjetteres med 12 472,9 mill. kroner i utbytte i 2007 fra statens aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning. Beløpet omfatter forventet aksjeutbytte for regnskapsåret 2006 fra selskapene Statkraft SF, Norsk Hydro ASA, DnB NOR ASA, Telenor ASA, Kongs-

berg Gruppen ASA, Yara International ASA, Cermaq ASA, Argentum Fondsinvesteringer AS, Electronic Chart Centre AS, Entra Eiendom AS, Eksportfinans ASA, Nammo AS, Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og GIEK Kredittforsikring AS. Regjeringen har ikke beregnet egne anslag på utbytte i 2007 for børsnoterte selskaper, men har teknisk videreført utbetalt utbytte pr. aksje i 2006.

For Argentum Fondsinvesteringer AS, Entra Eiendom AS og Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S er det budsjettert med utbytte på henholdsvis 131, 140 og 7 mill. kroner. For Statkraft SF foreslås det et utbytte på 98 pst. av konsernets årsresultat etter skatt og minoritetsandeler, dvs. 5 880 mill. kroner ut fra foreliggende resultatanslag.

Del III
Spesielle temaer

8 Satsing på likestilling gir verdiskaping gjennom økt mangfold i næringslivet

Innledning

En av regjeringens viktigste oppgaver er å tilrettelegge for størst mulig verdiskaping i norsk økonomi. I utviklingen av norsk næringslivs konkurransevne spiller en rekke forhold inn. Et av de konkurransefortrinnene Norge har, og som det må satses ytterligere på framover, er en høyt utdannet arbeidsstyrke. Det er også avgjørende at samfunnet kan utnytte tilgjengelig kompetanse best mulig, bl.a. ved å legge til rette for økt mangfold i næringslivet. Mangfold vil kunne frambringe mer nytenkning og perspektiver, som kan gi større og bedre beslutningsgrunnlag i styrearbeid og ledelse. Mangfold vil også kunne føre til økt innovasjon.

Selv om Norge er et av landene i Europa med høyest yrkesdeltakelse blant kvinner, og mer enn halvparten av de som tar høyere utdanning er kvinner, så er likevel kvinneandelen i lederposisjoner fortsatt for lav. Regjeringen har derfor et mål om å styrke kvinneandelen blant ledere, styrerepresentanter, entreprenører og eiere. I denne forbindelse har Innovasjon Norge et særskilt ansvar for å prioritere prosjekter som vil kunne styrke kvinners posisjon i næringslivet.

Nedenfor følger en orientering om særskilte kvinnesatsingsprosjekter i regi av Innovasjon Norge. Videre følger en presentasjon av kjønnsrepresentasjon i styre i statsforetak, statsaksjeselskaper og allmennaksjeselskaper hvor Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser. Det redegjøres også for departementets interne status og arbeidet på likestillingsområdet for fem av de største etatene: Brønnøysundregistrene, Sjøfartsdirektoratet, Patentstyret, Norges geologiske undersøkelse og Justervesenet.

Omtale av kvinnesatsingsprosjekter i Innovasjon Norge

Styret for Innovasjon Norge har vedtatt en strategi for en helhetlig kvinnesatsing i selskapet, basert på samordning av nasjonale, regionale og bransjerettede tiltak rettet mot økt verdiskaping for og

blant kvinner. Det er bl.a. et mål at 25 pst. av Innovasjon Norges midler skal gå til prosjekter som bidrar til økt verdiskaping gjennom å styrke kvinners posisjon i næringslivet, både som etablerere og i eksisterende bedrifter.

Kvinner i Fokus- programmet

Den særskilte satsingen var i 2005 knyttet til Kvinner i Fokus-programmet. Hovedmålet for programmet er å øke verdiskapingen gjennom å styrke kvinners posisjon i næringslivet, både som etablerere, i ledelse og i styre. I tillegg er det et mål å synliggjøre kvinner som forbilder for andre kvinner og bygge nettverk som kan bidra til å styrke kvinners posisjon i næringslivet. Kvinner i Fokus-programmet besto i 2005 av sju delprogrammer og prosjekter. Mål og status for disse er som følger:

Styrekandidater

Målet med programmet er å bidra til økt mangfold og bedre kvalitet i styrene. Programmet kvalifiserer styrekandidater gjennom egne kurs og gjør kandidatene tilgjengelige for styreledere og valgkomiteer gjennom Innovasjon Norges database over aktuelle styrekandidater. Programmet hadde i 2005 19 kurs med 570 deltakere. Det er nå om lag 1 500 kvalifiserte kvinner og menn som er søkbare i databasen. Effektstudien for 2005 viste at om lag 50 pst. av kandidatene i basen fikk forespørsel om styreverv og at det er stigende etterspørsel etter kvinnelige styremedlemmer. Om lag 90 pst. av kvinnene takker ja på forespørsel om styreverv.

LederMentor

Målet med Ledermentor er å få flere kvinner inn i høyere lederposisjoner og i styre ved å støtte dem i deres karriereutvikling. Dette er et lederutviklingsprogram med fem seminarer. Hver deltaker får en egen mentor i det året programmet varer. 32 personer deltok i ledermentorprogrammet i 2005.

Fyrtårn

Fyrtårnprogrammet er et leder- og bedriftsutviklingsprogram for kvinner som allerede har lykket som bedriftseiere eller bedriftsledere. Målsettingen er å få fram kvinnelige etablerere, videreutvikle deltakerbedriftene, synliggjøre dem, bygge nettverk og motivere andre kvinner til å starte og utvikle egen virksomhet. 42 kvinnelige etablerere deltok i 2005.

Akademikerbedriften

Akademikerbedriften har som mål at flere humanister og samfunnsvitere starter egen virksomhet. Prosjektet tilbyr kontorplass i et tilrettelagt fellesskap, oppstartsstipend, etableringskurs og oppfølging. 22 bedrifter deltok i programmet i 2005. Tilbudet var i 2005 begrenset til Oslo, men det tas sikte på å få på plass et tilbud i tilknytning til Universitetet i Bergen i løpet av 2006.

Nettverkskreditt

Målet med nettverkskreditt er å styrke etablererprosessen for å bidra til at det skapes flere nye og lønnsomme bedrifter. Dette er en ordning for småetablerere og gir tilbud om lån, kompetanse og nettverk. Det ble bevilget lån for totalt 2,2 mill. kroner til om lag 70 bedrifter i 2005.

Innovative kvinner

Målet med dette prosjektet er å finne fram til kvinne-drevne prosjekter som kan lykkes internasjonalt og bidra til at de får suksess. Innovasjon Norge gjennomførte en landsomfattende konkurranse i 2005 for å finne fram til gode kandidater. Vinnerne fikk et tilskudd for å utvikle bedriftene videre. De tre beste prosjektene fikk dessuten tilbud om rådgiving fra håndplukkede ressurspersoner for å bistå i arbeidet med å lykkes internasjonalt. Vinnerne har vært fulgt opp av Innovasjon Norge både lokalt og sentralt og de har både utviklet bedriftene sine videre og vært godt profilert i media. Resultatene fra prosjektet har dermed bidratt til å synliggjøre kvinner som forbilde for andre, slik at flere kvinner våger å satse internasjonalt.

EU-prosjekt – Kartlegging av kvinners vei til eierskap

I 2004 ledet Innovasjon Norge et EU-prosjekt for å kartlegge kvinners vei til eierskap. Deltakerlandene i prosjektet var Hellas, Latvia, Island, Sverige og Norge. Sluttrapport fra prosjektet ble lagt fram i februar 2005. Konklusjonene var for Norges del:

- andelen kvinnelige bedriftseiere er 24 pst.
- kvinner har like høy utdanning som menn, men de velger ofte andre fag enn menn
- kvinner har mindre yrkeserfaring fra privat sektor og mindre ledelseserfaring enn menn
- kvinner har mindre egenkapital enn menn og har dårligere tilgang til privat kapital

Resultatene er nyttet som innspill til forslag om hvordan man kan forbedre Innovasjon Norges tilbud til kvinner, bl.a. i det nye «Gro-programmet».

Gro-programmet

Innovasjon Norge har i 2006 opprettet «Gro-programmet» som fokuserer på kompetanseheving, nettverksbygging og synliggjøring av allerede etablerte kvinnebedrifter for å styrke deres vekstpotensial. Aktivitetene omfatter bl.a. kurs i markedsarbeid, internasjonalisering og presentasjon for investorer.

Budsjett 2007

Innovasjon Norge skal prioritere kvinner innen rammen av sine budsjetter og målgrupper. Hovedmålet for satsingen er å bidra til økt verdiskaping gjennom å styrke kvinners posisjon i næringslivet. Midler til satsingen er foreslått bevilget under kap. 2421, post 50 og 71.

Kjønnsrepresentasjon i styre i statsforetak, statsaksjeselskaper og allmennaksjeselskaper

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 23 selskaper, hvorav ni heleide aksjeselskaper, åtte allmennaksjeselskaper, to statsforetak, ett særlovselskap og tre aksjeselskaper hvor staten er eier sammen med andre. De enkelte selskapene er omtalt under programkategori 17.30.

Regler om kjønnsrepresentasjon i styrene i de offentlig eide foretakene trådte i kraft 1. januar 2004. Reglene omfatter statsaksjeselskaper, statsallmennaksjeselskaper, statsforetak, interkommunale selskaper, helseforetak og tre særlovsselskaper.

Departementet utarbeider årlig statistikk over selskaper som forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet, bl.a. for å følge opp at kjønnsrepresentasjonen er i tråd med regelverket.

Statistikk pr. 1. september 2006 viser at kjønnsrepresentasjonen i styrene i alle de heleide aksjeselskapene er i samsvar med lovens bestemmelser. Det gjelder både for de aksjonærvalgte og de ansattevalgte styremedlemmene.

I allmennaksjeselskapene hvor departementet forvalter statens eierinteresser, er tre selskaper i samsvar med lovens krav om kjønnsrepresentasjon, både for de aksjonærvalgte styremedlemmene og de ansattevalgte medlemmene. To av selskapene tilfredstiller ikke lovens krav for de ansattevalgte styremedlemmene. Ett selskap har en lavere kvinneandel blant de aksjonærvalgte styremedlemmene enn lovens krav. I dette selskapet er departementet representert i valgkomiteen, og vil gjennom valgkomiteen arbeide for at fordelingen mellom kvinner og menn i styret blir i samsvar med loven. Et annet selskap som er under avvikling, har ingen kvinner i styret. Departementet vil vurdere mulige tiltak for å bringe selskapet som er under avvikling i overensstemmelse med lovens krav.

Nærings- og handelsdepartementet

Beskrivelse av faktisk tilstand

Ansattstatistikk pr. 31. desember 2005, fordelt på kjønn

Kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering		Deltid	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	105	49	19	66	18	64	1	7
Kvinner	110	51	10	34	10	36	13	93
Totalt	215	100	29	100	28	100	14	100

Flertallet av de ansatte i Nærings- og handelsdepartementet er kvinner. Det er flest kvinner i avdelinger som har høy andel støttefunksjoner. Andelen kvinner i lederstillinger er omtrent på samme nivå som for 2004.

De fleste deltidsansatte er kvinner. Kvinner jobber også mindre overtid enn menn (41 pst. av om lag 5 500 overtidstimer). Forskjellen mellom kvinner og menn med hensyn til overtid er redusert de senere årene.

Gjennomsnittlig lønnstrinn for alle stillingskoder er høyere for menn enn kvinner, henholdsvis ltr. 57 og ltr. 49. Dette skyldes bl.a. at kvinnene er overrepresentert i stillingsgrupper der det ikke kreves høyere utdanning. Innen samme stillingskode er det ikke lønnsforskjeller av betydning mellom kvinner og menn.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Nærings- og handelsdepartementet skal stimulere likestillingsarbeidet hvor departementet er arbeidsgiver, bl.a. ved å bidra til at kvinner og menn får likeverdige arbeidsoppgaver og muligheter for faglig og personlig utvikling. Ved rekruttering og tilnærmet like kvalifikasjoner, vil det

For aksjeselskaper hvor staten eier sammen med andre aksjonærer, er det ikke særskilte regler om kjønnsrepresentasjon. I disse selskapene er målet at kvinneandelen skal være i overensstemmelse med kravet om kjønnsrepresentasjon i statsaksjeselskaper, hvis det er mulig.

Rapport 2005 – oppfølging av likestillingslovens bestemmelse om redegjøringsplikt

Likestillingslovens § 1 a inneholder et krav til offentlige myndigheter og offentlige virksomheter om å redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Redegjørelsen skal også omfatte virksomhetens iverksatte og planlagte tiltak for å fremme likestilling.

kjønn som er underrepresentert ha fortrinnsrett til stilling dersom det representerer mindre enn 40 pst. av de tilsatte i den aktuelle stillingsgruppen. Underrepresentert kjønn blir i kunngjøring oppfordret til å søke stillingen.

For å få flere kvinner i lederstillinger deltar departementet bl.a. i Statskonsults mentorprogram. Kvinner oppfordres til å søke utlyste lederstillinger og rekrutteringsfirmaer sørger for at aktuelle kvalifiserte kvinner finnes blant søkerne til topplederstillinger.

Beskrivelse av planlagte tiltak

Tiltakene departementet har iverksatt for å fremme likestilling vil bli videreført, herunder tiltakene i forbindelse med rekruttering.

Nærings- og handelsdepartementets etater

I tillegg til å redegjøre for likestillingsområdet i departementet, omtales de fem største etatene; Brønnøysundregistrene, Sjøfartsdirektoratet, Patentstyret, Norges geologiske undersøkelse og Justervesenet.

*Brønnøysundregistrene**Beskrivelse av faktisk tilstand*

Ansattstatistikk pr. 31. desember 2005, fordelt på kjønn

Kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering		Deltid	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	170	39	22	56	45	45	1	3
Kvinner	268	61	17	44	55	55	27	97
Totalt	438	100	39	100	100	100	28	100

Flertallet av de ansatte i Brønnøysundregistrene er kvinner. Andel kvinnelige ledere utgjør 44 pst., men andelen menn er høyere i de høyest lønnede lederstillingene. Av åtte ledere som ble rekruttert i 2005 er fem kvinner og tre menn.

Kvinner har like høy eller høyere lønn enn menn i stillingskategoriene i lavere plasserte stillinger. I høyere stillinger, har menn totalt sett høyere gjennomsnittslønn enn kvinner. Stikkprøver viser at kvinner har en vesentlig høyere andel overtid enn menn.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

I 2005 ble om lag kr 200 000 i stipend fordelt på 11 kvinner og 11 menn til videre- og etterutdanning. Etaten støttet kvinner i lederstillinger økonomisk gjennom deltakelse i Statskonsults mentorprogram.

Beskrivelse av planlagte tiltak

Det er satt av midler til kompetanseutvikling med likestillingsprofil, mentorordning for to tilsatte og likestillingsseminar.

*Sjøfartsdirektoratet**Beskrivelse av faktisk tilstand*

Ansattstatistikk pr. 31. desember 2005, fordelt på kjønn

Kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering		Deltid	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	239	66	27	84	27	67	10	31
Kvinner	124	34	5	16	13	33	22	69
Totalt	363	100	32	100	40	100	32	100

Flertallet av de ansatte i Sjøfartsdirektoratet er menn og de utgjør også flertallet i lederposisjoner. Gjennomsnittlig lønnstrinn for menn er ltr. 53 og for kvinner ltr. 45.

sentert om å søke når stillingen tilhører en stillingsgruppe som har mindre enn 40 pst. kvinner eller menn.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Sjøfartsdirektoratet har som målsetting å rekruttere kvinner dersom deres kvalifikasjoner er minst like gode som for mannlige søkere. Utfordringen er at søkerne etaten etterspør normalt kommer fra mannsdominerte yrker og utdanningsvalg. I kunngjøringer oppfordres det kjønn som er underrepre-

Beskrivelse av planlagte tiltak

For å stimulere egne ansatte til å søke lederstillinger, vil etaten utvikle lederkompetanse gjennom å gi kvinner mulighet for oppdrag som prosjektledere. Videre vil det gis tilbud om kompetanseheving og lederutvikling, mobilitetsordninger og hospitering.

*Patentstyret**Beskrivelse av faktisk tilstand*

Ansattstatistikk pr. 31. desember 2005, fordelt på kjønn

Kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering		Deltid	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	104	37	12	43	7	28	2	6
Kvinner	176	63	16	57	18	72	33	94
Totalt	280	100	28	100	25	100	35	100

Flertallet av de ansatte er kvinner, også i lederposisjoner. Det ble rekruttert mer enn dobbelt så mange kvinner som menn i 2005. Selv om gjennomsnittslønnen for summen av alle stillingskoder er høyere for menn enn kvinner, har det skjedd en kjønnsmessig lønnsutjevning.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Etaten følger de regler, krav og påbud som gjelder på likestillingsområdet i staten.

Det er nedfelt i Patentstyrets lønnspolitiske føringer at lønn og lønnsutvikling er uavhengig av kjønn, alder, etnisk eller kulturell bakgrunn.

Lønnspolitikken ivaretar likestillingsaspektet ved rekruttering, likeledes lønnsmessige problemstillinger i forbindelse med svangerskapspermisjoner.

Om lag 1,2 mill. kroner ble brukt til kursutgifter i 2005, hvorav om lag kr 800 000 til tiltak fordelt med 53 pst. til kvinner og 47 pst. til menn.

Beskrivelse av planlagte tiltak

Likelønn er i stor grad gjennomført i Patentstyret. Det finnes imidlertid en lønnsulikhet i to stillingskoder som etaten sammen med tjenestemannsorganisasjonene vil se nærmere på i 2006.

*Norges geologiske undersøkelse**Beskrivelse av faktisk tilstand*

Ansattstatistikk pr. 31. desember 2005, fordelt på kjønn

Kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering		Deltid	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	146	67	24	92	7	33	9	30
Kvinner	72	33	2	8	14	67	21	70
Totalt	218	100	26	100	21	100	30	100

Flertallet av de ansatte ved Norges geologiske undersøkelse er menn. Det ble imidlertid rekruttert dobbelt så mange kvinner som menn i 2005. To av lederne er kvinner, og de inngår som en del av ledergruppen på fem personer. Gjennomsnittlig lønnstrinn for menn er ltr. 53 og for kvinner ltr. 49.

tiårsperiode, og utgjør nå om lag 20 pst. I årene framover regner Norges geologiske undersøkelse derfor med at flere kvinner blir ledere. I tillegg har institusjonen medvirket til etablering av barnehage, og støtter driften av denne med årlige tilskudd.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Norges geologiske undersøkelse har de senere år iverksatt en rekke tiltak for å fremme likestilling. Etaten er en kompetansebedrift som stort sett rekrutterer geoforskere med dr.grad. Andelen kvinnelige forskere er mer enn firedoblet i siste

Beskrivelse av planlagte tiltak

Etaten har lagt opp til incentiver for å få kvinner til å ta engasjement som mellomledere og har en målrettet rekrutteringspolicy i forhold til yngre kvinnelige forskere.

*Justervesenet**Beskrivelse av faktisk tilstand*

Ansattstatistikk pr. 31. desember 2005, fordelt på kjønn

Kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering		Deltid	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	58	72	3	75	6	100	2	22
Kvinner	23	28	1	25	0	0	7	78
Totalt	81	100	4	100	6	100	9	100

Flertallet av de ansatte i Justervesenet er menn, også i lederposisjoner. Gjennomsnittlig lønnstrinn for menn er ltr. 50 og for kvinner ltr. 48. Det er ingen kjønnsavhengige lønnsforskjeller innen samme stillingskategori. Det samme gjelder for kompetanseheving og videreutdanning.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Justervesenet ivaretar likestilling gjennom arbeidet med lønns- og personalpolitikken.

To kvinner og en mann har mottatt delvis støtte til videreutdanning i 2005.

Beskrivelse av planlagte tiltak

Justervesenets likestillingspolitikk synliggjøres i revidert utgave av etatens personalpolitikk ved presisering av at kvinner og menn gis samme mulighet til faglig utvikling og like muligheter for kurs, etter- og videreutdanning. Ledelsen påser at kvinner og menn under ellers like forhold skal ha samme lønnsutvikling.

9 Sektorovergripende miljøvernpolitikk

«Den overordnede målsettingen for det norske samfunnet, og for verdenssamfunnet, er at utviklingen skal være økologisk, økonomisk og sosialt bærekraftig.»

Kilde: Nasjonal strategi for bærekraftig utvikling

Utfordringer knyttet til miljø og næringsliv

Politikk for en bærekraftig utvikling er å forvalte de menneskeskapt ressursene, og natur- og miljøressursene slik at kommende generasjoner skal ha et minst like godt grunnlag for framtidig velferd som dagens generasjon har. For å nå en målsetting om bærekraftig utvikling, må miljøpolitikk og næringspolitikk sees i sammenheng.

De største miljøtruslene verden står overfor i dag, er økende konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren, rask reduksjon i det biologiske mangfoldet på jorda, stadig voksende bruk og økende utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Dette er alle konsekvenser av menneskelig aktivitet. Degradering av miljøet er ikke verdiskaping, men verdiforringelse. Ved å internalisere miljøkostnadene, må bedrifter og enkeltpersoner ta hensyn til den belastningen de påfører sine omgivelser.

Næringslivet opplever miljø som en rammebetingelse, et forretningsgrunnlag og en innsatsfaktor. Selv om Norge ligger langt framme i miljøpolitikken, vil også vår næringsvirksomhet og energiproduksjon ha miljømessige konsekvenser i form av avfall og utslipp til luft, vann og jord. En god nærings- og miljøpolitikk vil derfor søke å minimere disse konsekvensene, samtidig med at hensynet til langsiktig verdiskaping ivaretas. Det globale miljøet blir ikke forbedret ved at norske bedrifter underlegges særnorske miljøkrav, som gjør at virksomheter i stedet velger å etablere seg i land med lavere miljøstandarder. Det er viktig for både miljø og næringsvirksomhet at det tilstrebes harmoniserte konkurransevilkår på miljøområdet. Strenge krav til miljø vil da ikke virke vekstdempende, men stimulere til nyskaping og innovasjon. Det er derfor viktig å søke gode, internasjonale avtaler for å løse grenseoverskridende miljøproblemer.

Den relative betydningen av tjenesteytende sektor i økonomien øker, og dette vil også gjenspeiles i de miljøutfordringene næringslivet står over-

for. Mens industrien har kunnet redusere sin miljøbelastning gjennom å endre produksjonsprosesser eller rense utslipp, vil tjenesteytende sektor i større grad drive sitt miljøarbeid gjennom bedring av rutiner, gjenvinning av avfall, krav til underleverandører og reduksjon av energibruk.

Mål for departementets arbeid

Det å ta miljøhensyn kan være en kilde til nyutvikling og verdiskaping. Produkter og tjenester som bidrar til å løse miljøproblemer, er forretningsgrunnlaget til mange bedrifter og åpner for helt nye markeder (miljøteknologi og miljøtjenester). Slike virksomheter vil ofte kunne etableres, som følge av miljøkrav/reguleringer myndighetene stiller til andre deler av næringslivet, og dermed åpne for framvekst av en ny virksomhet.

Regjeringen vil motivere næringslivet til å ligge i forkant i gjennomføringen av miljøtiltak. Dette bidrar til et bedret miljø og legger grunnlaget for at norsk næringsliv kan utvikle et fortrinn innenfor miljøteknologi og styrke konkurranseevnen i næringslivet på lengre sikt.

For andre deler av næringslivet er miljø en viktig faktor mht. produksjon. Dette gjelder bl.a. for prosessindustrien. For denne næringen er det viktig å bidra til en mest mulig effektiv forebygging og håndtering av utslipp, men samtidig opprettholde konkurranseevnen i industrien. For å oppnå dette er det viktig å bidra til utvikling av kostnads effektive miljøvirkemidler og samkjøre nasjonal og internasjonal politikk. De siste 20 årene har norsk industri vist seg meget tilpasningsdyktig i forhold til miljøkrav.

En rekke næringer i Norge har sin basis i et rent miljø, f.eks. reiseliv, fiskeri og skogbruk. Reiselivsnæringene er i betydelig grad basert på attraktive natur- og miljøkvaliteter. Oppdrett og fiskeri er avhengige av internasjonalt tillit til at Norskekysten er lite forurenset. For disse næringene er det derfor positivt at norske myndigheter har satt strenge utslippskrav overfor oljeindustrien.

Tre sentrale mål for miljøarbeid er å:

- bidra til en politikk og en ressursbruk nasjonalt og internasjonalt som kan forene miljøhensyn, handelspolitiske hensyn og næringshensyn

- bidra til å utvikle og ta i bruk miljøvennlig teknologi og miljøvennlige produkter og tjenester
- arbeide aktivt i internasjonale organisasjoner for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip

Resultater fra aktiviteten i 2005

Bidra til en politikk og en ressursbruk som kan forene miljøhensyn, handelspolitiske hensyn og næringshensyn

Nærings- og handelsdepartementet har deltatt løpende i interdepartementalt arbeid med miljøpolitiske spørsmål knyttet til nasjonal lovgivning, avgiftsutredninger og internasjonale miljøforhandlinger.

Miljøspørsmål og kunnskap om miljøproblemenes årsaker, virkninger og løsninger er som regel sektorovergripende. Forskning på dette feltet er derfor avhengig av faglig samarbeid på tvers av faggrenser og sektorer. Miljørelevant forskning er derfor utbredt i satsinger som har andre hovedformål. Norges forskningsråd følger opp miljørelatert forskning gjennom brukerstyrte prosjekter innenfor de fleste av sine programmer. Miljørettet forskning innenfor marin og maritim sektor inkluderer forskning både på miljøkonsekvenser av påvirkninger i marine økosystemer og hvordan man kan drive næringsvirksomhet med mindre miljøkonsekvenser. En rekke av de andre brukerstyrte programmene bidrar også med miljørelevant forskning innenfor klima, energi og industri. Norges forskningsråd har fulgt opp Nærings- og handelsdepartementets underliggende ambisjon i departementets miljøhandlingsplan for 2001–2005, ved å vurdere hvert enkelt prosjekt med hensyn til miljøkonsekvenser.

Bergvesenet med Bergmesteren fra Svalbard har siden 1989 arbeidet for å kartlegge, begrense og etterkontrollere forurensningen i nedlagte gruveområder. I Sulitjelma ble nye tiltak iverksatt og etaten har foretatt månedlige målinger for å kontrollere utslippssituasjonen. På Løkken er det gjennomført tiltak med omlegging av vannstrømmer og kalking av vann for å redusere tungmetallverdiene. Etter pålegg fra Statens Forurensningstilsyn arbeider departementet og Bergvesenet med forslag til tiltaksplaner for å redusere avrenningen. På Røros har etaten forberedt oppstart av et våtmarksanlegg for å starte fullskaladrift i 2006. Dette er basert på et vellykket forsøksprosjekt for utfelling av tungmetaller, som har gitt inntil 90 pst. reduksjon av tungmetaller i vannet. Videre har etaten fortsatt kartleggingen av forurensningen fra gruveområdet i Follidal og igangsatt grøftearbeider for å kontrollere vannmengden i området. Ved

Søve gruver har Bergvesenet etablert et samarbeid med Statens strålevern for å kartlegge radioaktivt materiale i området.

Bergvesenet ledet, på vegne av staten, opprydningsprosjektet etter den tidligere gruvedriften ved Fosdalen Bergverk i Verran kommune. Arbeidene ble avsluttet i 2005.

Innenfor romvirksomhet deltar Norge i det europeiske GMES-programmet (Global Monitoring for Environment and Security) i realiseringen av et system som skal overvåke tilstand og endringer i det globale miljøet. GMES er det europeiske bidraget til Global Earth Observation System of Systems (GEOSS), som er et internasjonalt samarbeid om jordobservasjon. I 2005 ble det vedtatt en 10-års implementeringsplan for GEOSS. Norge har sluttet seg til retningslinjene for det videre arbeidet, og vil også delta med økonomiske midler. I framtida vil dette systemet kunne gi oss viktig informasjon om bl.a. klimaendringer og naturkatastrofer.

Bidra til å utvikle og ta i bruk miljøvennlig teknologi og miljøvennlige produkter og tjenester

Gjennom styringsdialogen med Innovasjon Norge legges det vekt på en styring av fokuset på miljø og energi. Innovasjon Norge har de senere årene benyttet betydelige midler til miljøprosjekter. I 2005 gikk 374 mill. kroner til prosjekter som vurderes som miljøtiltak. De fleste miljøprosjektene som Innovasjon Norge har vært involvert i de senere årene har vært prosjekter der implementeringen av et miljøprodukt eller -tjeneste er et sentralt punkt i prosjektet.

Innovasjon Norge har betydelige nettverksaktiviteter som er miljørelevante og selskapet har samarbeidet med flere eksisterende bedriftsnettverk innenfor miljøteknologi.

I 2005 ble det bevilget 2 mill. kroner under kap. 900 post 21, for å utvikle og igangsette et kompetanseutviklingsprogram, tilpasset reiselivsnæringene behov og utfordringer.

Arbeide aktivt i internasjonale organisasjoner for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip

Norge har i flere år vært en pådriver for å få til et nytt resirkuleringsregelverk for skip. Dette innebærer klare forpliktelser rettet mot skipfarten og mot opphuggingsstedene. FNs sjøfartsorganisasjon IMO vedtok i 2005 at det skal utvikles et rettslig bindende resirkuleringsregime.

Stortinget vedtok for 2004 en bevilgning på 10 mill. kroner for å videreføre Sjøfartsdirektoratets NO_xRED-program, for å redusere utslipp av

NO_x (nitrogenoksidutslipp) fra skip. Ordningen ble notifisert til EFTA landenes overvåkingsorgan ESA våren 2005. Det ble gjennomført sju prosjekter og gitt tilsagn til ytterligere ni prosjekter.

Aktuelle tiltak på kort og lang sikt

Tiltakene er knyttet mot departementets tre mål og miljøverndepartementets resultatområder.

Bidra til en politikk og en ressursbruk som kan forene miljøhensyn, handelspolitiske hensyn og næringshensyn

Resultatområde 3 – Kulturminner og kulturmiljøer

Nærings- og handelsdepartementet legger vekt på miljømessige forhold, inklusive hensyn til kulturminner, ved konsekvensutredninger om etablering av ny næringsvirksomhet. Dette blir fulgt opp ved at departementet sender alle konsekvensutredninger på høring til relevante myndigheter på kulturminneområdet.

Bergvesenet har kartlagt bygningsmassen på gamle gruveeiendommer. Departementet vurderer alternativer for videre oppfølging av forvaltningen av eiendommene. Oppfølgingen av prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer vil bli vurdert i den forbindelse.

Resultatområde 5 – Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Viderefører fullmakten til å utgiftsføre uten bevilgning utbetalinger knyttet til utførte pålagte miljøtiltak etter virksomheten i Raufoss ASA innenfor en ramme på 50 mill. kroner, jf. forslag til vedtak V.

Resultatområde 6 – Avfall og gjenvinning

I de sektorvise resultatmålene på avfallsområdet legges det vekt på å stimulere til en avfallshåndtering som kan forene hensynet til naturmiljøet, verdiskapingen og til en markedsmessig håndtering av avfall. Departementet legger dette perspektivet til grunn i innspill til virkemiddelutforming på avfallsområdet i forbindelse med høringssaker og i forhold til EUs direktiver på området.

Resultatområde 7 – Klimaendringer, luftforurensing og støy

Departementet deltar aktivt i regjeringens arbeid med å utarbeide sektorvise klimahandlingsplaner. Departementet samarbeider med Miljøverndepartementet om å utforme en klimahandlingsplan for fastlandsindustrien og med Fiskeri- og kystdepartementet om en klimahandlingsplan for nasjonal sjøtransport.

Bidra til å utvikle og ta i bruk miljøvennlig teknologi og miljøvennlige produkter og tjenester

Resultatområde 2 – Friluftsliv

Som en oppfølging av Soria Moria-erklæringen, arbeider departementet med å utvikle en reiselivsstrategi som tar hensyn til miljøet. Det ble i 2005 igangsatt et prosjekt for å utvikle økoturisme. Prosjektet omfatter produkt- og profilutvikling av småskala, naturbaserte reiselivsbedrifter med fokus på miljø og kvalitet. Prosjektet fortsetter i 2007.

Resultatområde 7 – Klimaendringer, luftforurensing og støy

Som varslet i revidert nasjonalbudsjett, blir det fra årsskiftet innført en NO_xavgift. Formålet med en avgift er at den, sammen med andre virkemidler, skal bidra til å oppfylle NO_x-forpliktelsen i Gøteborg-protokollen. Avgiften avgrenses geografisk i tråd med Gøteborg-protokollens virkeområde. Dette innebærer f.eks. at utslippene fra utenriks sjøfart ikke omfattes av avgiften.

Avgiften vil omfatte utslipp fra skip, fiskefartøy, fly og dieseldrevet jernbanetraffikk med samlet framdriftsmaskineri med effekt over 750 kW. Tilsvarende vil kjeler og turbiner i energianlegg med effekt over 10 MW omfattes.

Regjeringen vil videreføre NO_xRED-programmet for å redusere utslipp av NO_x fra skip. Det foreslås videre å sette av i alt 30 mill. kroner til utvikling av NO_x-relatert teknologi under ordningene Maritim utvikling i Innovasjon Norge og Maroff i Norges forskningsråd.

Arbeide aktivt i internasjonale organisasjoner for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip

Resultatområde 1 – Vern og bruk av biologisk mangfold

I februar 2004 ble det vedtatt en ny konvensjon i IMO som skal sørge for bedre kontroll av skipsballastvann. Norge tar sikte på å tiltre konvensjonen i løpet av 2006. Dette vil medføre innføring av strengere krav for skipsfarten, så snart minst 30 land, hvis samlede handelsflåte utgjør minst 35 pst. av verdens samlede tonnasje, har ratifisert, akseptert eller tiltrådt konvensjonen.

Resultatområde 4 – Overgjødning og oljeforurensning

EU vedtok 11. juli 2005 nye regler for bekjempelse av forurensning fra skip ved introduksjon av straffebestemmelser som dekker forurensning, som følge av forsettelige og grovt uaktsomme handlinger, i EU-farvann og med tilliggende internasjonalt farvann. Rettsakten er EØS-relevant, men straffebestemmelsene omfattes ikke av EØS-

avtalen. For øvrig er Norge positiv til samarbeid med EU om bekjempelse av forurensning fra skip.

Resultatområde 6 – Avfall og gjenvinning

FNs sjøfartsorganisasjon IMO, er i 2005 blitt enig om å utvikle et rettslig bindende regime for å sikre forsvarlig opphugging av skip. Norge har i flere år vært en pådriver for å få til et nytt regelverk som innebærer klare forpliktelser rettet mot skipsfarten og mot opphuggingsstedene. Nå har IMO blitt enig om å utvikle regler som skal gjelde gjennom hele skipets livssyklus for å sikre en trygg og forsvarlig opphugging. Regelverket vil stille krav til skipets design og konstruksjonsfase og til avslutning av skipets ordinære drift for å minimalisere bruk av farlige stoffer ombord. Planen er å ha ferdig et juridisk rammeverk i IMO for endelig vedtak i 2008/2009.

Resultatområde 8 – Internasjonalt miljøvern-samarbeid og miljøvern i polarområdene

Norge har fremmet forslag til IMO om forbud mot bruk av tungolje for skip i Antarktis. Norge arbeider aktivt i IMO for å redusere utslipp til luft fra internasjonal skipsfart.

Ot.prp. nr. 87 (2005–2006) Om lov om skipssikkerhet, ble oversendt Stortinget i juni 2006. Det foreslås å gi loven anvendelse innenfor norsk territorialfarvann ved Svalbard og Jan Mayen. Dette åpner for å kontrollere utenlandske skip på Svalbard gjennom havnestatskontroll.

Skipsfart er en viktig faktor for økt aktivitet i nordområdene. Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, forvaltningsplanen, viser til forventet økning av sjøtransport i dette havområdet. Gjennom arbeidet med forvaltningsplanen er det identifisert enkelte områder som framstår som særlig verdifulle og sårbare i miljø- og ressursmessig forstand, og som derfor krever særlig aktsomhet. Norge har gjennom FNs sjøfartsorganisasjon IMO søkt om etablering av påbudte seilingsleder utenfor territorialfarvannet på strekningen Vardø–Røst for trafikk som representerer en særlig miljørisiko.

Grønn stat

Departementet har som en konsekvens av Prosjektet Grønn stat, innført miljøledelse som en integrert del av sin virksomhet.

Tre av departementets etater har innført miljøledelse som en integrert del av organisasjonens styringssystem og de seks andre har igangsatt arbeidet med å innføre miljøledelse.

Det gjennomføres en årlig kartlegging av ulike indikatorer i departementets virksomhet av betydning for miljøarbeidet, og det utarbeides en miljørapport. Rapporten danner grunnlaget for en kontinuerlig videreutvikling av departementets tiltak på området.

10 Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet

I henhold til rundskriv fra Finansdepartementet skal det gis en samlet framstilling av ansettelsesvilkårene til lederne i heleide statlige foretak i fagproposisjonene. For Nærings- og handelsdepartementet omfatter oversikten følgende selskaper: BaneTele AS, Electronic Chart Centre AS, Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S, Kings Bay AS, Bjørnøen AS, Entra Eiendom AS, Flytoget AS, Mesta AS, Argentum Fondsinvesteringer AS, SIVA SF, Statkraft SF og Innovasjon Norge.

Argentum Fondsinvesteringer AS

Administrerende direktør Jørgen Kjærnes mottok kr 2 184 000 i lønn for 2005. Livpremie og forsikringer utgjorde kr 150 000 for administrerende direktør. Annen godtgjørelse utgjorde kr 167 000. Selskapet har inngått en innskuddsbasert pensjonsordning som gjelder alle ansatte.

BaneTele AS

Administrerende direktør Matthias Peter mottok i 2005 lønn inklusiv pensjonskostnader på kr 1 460 000. Pensjonen er 66 pst. av lønn opptil 12 G. Pensjonsalder er 67 år. Ny administrerende direktør ble ansatt i mars 2006.

Electronic Chart Centre AS

Administrerende direktør Asbjørn Kyrkjeeide mottok i 2005 lønn på kr 785 676. Ytelse til pensjonsforpliktelser utgjorde kr 15 714. Annen godtgjørelse var på kr 11 887. Administrerende direktør har pensjonsordning gjennom Statens Pensjonskasse og avtalefestet pensjon fra 62–67 år. Administrerende direktør har ingen etterlønn ved opphør av ansettelsesforholdet.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S

Lønn og godtgjørelser utbetales fra driftsselskapet Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS. Administrerende direktør Robert Hermansen mottok i 2005 lønn på kr 2 132 000. Pensjonen utgjør 66 pst. av lønn som er ordinær pensjonsordning i

selskapet. Administrerende direktør har ingen etterlønn ved opphør av ansettelsesforholdet.

Kings Bay AS og Bjørnøen AS

Selskapene har felles administrerende direktør og styre. Administrerende direktør Oddvar Midtkandal mottok i 2005 lønn på kr 671 483 for arbeidet med Kings Bay AS og Bjørnøen AS. Andre godtgjørelser utgjorde kr 13 216. Administrerende direktør har ingen pensjonsordning eller etterlønn ved opphør av ansettelsesforholdet.

Entra Eiendom AS

Administrerende direktør Erik Løfsnes mottok i 2005 lønn (inklusiv utbetalt bonus for 2004) på kr 2 129 000 og annen godtgjørelse på kr 161 000. Pensjonsutgifter til Statens Pensjonskasse utgjorde kr 109 000 og pensjonsutgifter (livrente) utgjorde kr 801 000. Administrerende direktør har rett til etterlønn begrenset til 24 måneder ved opphør av ansettelsesforholdet.

Flytoget AS

Administrerende direktør Thomas Havnegjerde mottok i 2005 lønn på kr 1 394 843. Pensjonskostnadene utgjorde kr 225 861 og annen godtgjørelse kr 123 640. Ordinær pensjon for administrerende direktør er 66 pst. av lønn forutsatt full opptjening ved fylte 67 år. For ansatte med lønn over 12 G er det en tilleggsdekning for å sikre at de oppnår 66 pst. av lønnen. Administrerende direktør har avtale om etterlønn i seks måneder, alt avhengig av arbeidets opphør. Etterlønnen samordnes fullt ut med andre arbeidsinntekter.

Mesta AS

Administrerende direktør Kyrre Olaf Johansen mottok kr 2 263 184 i lønn i 2005. Pensjonsutgifter utgjorde kr 286 975 og annen godtgjørelse kr 128 025. Administrerende direktør har avtale om seks måneders lønn i oppsigelsestiden og 12 måneders etterlønn. Administrerende direktør

er medlem av selskapets kollektive pensjonsordning og har rett til 60 pst. av lønnen ved oppnådd pensjonsalder. Administrerende direktør har rett til å fratruke ved fylte 62 år.

Innovasjon Norge

Administrerende direktør Gunn Ovesen mottok i 2005 kr 1 632 000 i lønn. Øvrige godtgjørelser utgjorde kr 95 000, mens pensjonskostnadene var på kr 102 000. Det er ikke inngått noen etterlønsavtale med administrerende direktør ut over ordinære oppsigelsesvilkår på seks måneder.

SIVA SF

Administrerende direktør Harald Kjelstad mottok i 2005 lønn på kr 1 164 000. Annen godtgjørelse og pensjonskostnader utgjorde henholdsvis kr 114 000 og kr 1 895 000. Under gitte forutsetninger (styrets beslutning, fylte 57 år eller vesentlige endringer for SIVA SF) har administrerende direktør rett og/eller plikt til å fratruke sin stilling. Han har likevel rett til å arbeide som seniorrådgiver og opprettholde lønn og andre ytelser inntil redusert arbeidsplikt kan iverksettes fra fylte 60 år, eller ved full pensjonering fra og med 67 år. Redusert arbeidsplikt innebærer inntil 50 pst. av full stilling og 66 pst. av full lønn. Pensjonsrettighetene, som også omfatter pensjonsmessig dekning for lønn over 12 G, opprettholdes som om han var fullt yrkesaktiv.

Statkraft SF

Lønn til konsernsjef Bård Mikkelsen utgjorde kr 2 510 000 i 2005 og andre ytelser kr 221 968. Pensjonskostnaden utgjorde kr 2 068 027. Pensjonsalder er 65 år med 66 pst. av årslønnen. Ved fylte 62 år har hver av partene rett til å avslutte ansettelsesforholdet som konsernsjef, med overgang til rådgiverstilling med 66 pst. lønnskompensasjon fram til fylte 65 år. Regnskapsmessig avsetning til pensjonsordning utgjør kr 2 326 884. Medlemmene i konsernledelsen, med unntak av konsernsjef, har rett til en årlig bonus på inntil kr 200 000. Bonusen utbetales basert på oppnåelse av individuelt fastsatte mål. Konsernsjef og konsernledelsen har ikke vederlagsordninger ved opphør utover det som er omtalt ovenfor.

Veiledende retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper

Disse retningslinjene av 28. juni 2004 erstatter tidligere retningslinjer vedrørende ansettelsesvilkår

for ledere i heleide statlige foretak av 3. september 2001.

Staten er en betydelig eier i norsk næringsliv. Lederes ansettelsesvilkår påvirker lønnsutviklingen; så vel generelt som innen det enkelte selskap. Regjeringen mener at lederlønnsnivået i statlige selskaper skal være konkurransedyktig, men at de ikke bør være lønnsledende innenfor sine bransjer.

På denne bakgrunn har Nærings- og handelsdepartementet utarbeidet disse veiledende retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper (statsaksjeselskaper, statsforetak og særlovsselskaper). De veiledende retningslinjene skal være en sjekkliste for styrene.

1. Ansvarsforhold

- Administrerende direktør tilsettes av styret, som også fastsetter dennes lønn og øvrige vilkår
- Ved inngåelse av avtale om lønn og andre tilsetningsvilkår har hele styret et felles ansvar for å gjøre seg kjent med de veiledende retningslinjene
- Styret har et tilsvarende ansvar ved tilsetting av andre arbeidstakere i ledende eller likestilt stilling
- Godtgjørelsen bør framstå som saklig begrunnet

2. Personkrets

- Med arbeidstaker i ledende eller likestilt stilling, menes konsernsjef, administrerende direktør og øverste leder i et heleid datterselskap

3. Lønn og pensjon

- Lønn og pensjonsvilkår for lederen skal være konkurransedyktige og fastsettes etter klare kriterier på bakgrunn av kompetanse, virksomhetens karakter og resultatoppnåelse
- Lønnen for ledere i statseide selskaper skal ikke være lønnsledende, sammenlignet med tilsvarende offentlig eller privat virksomhet
- Styret bør følge ovennevnte prinsipper når det tar stilling til de samlede tilsetningsvilkårene for administrerende direktør med flere, inklusiv pensjonsavtale og øvrige ytelser
- Styret vurderer om personer i ledelsen skal ha godtgjørelse for styreverv i andre selskaper i samme konsern

4. Pensjonsytelser

- Pensjonsvilkår bør ses som en del av de samlede ansettelsesvilkår, herunder lønn og øvrige vilkår. Avtalene skal kunne revideres for å tilpasse disse til et nytt pensjonssystem

- Pensjonsavtalen bør omfatte uførepensjon og ytelser til gjenlevende som framgår av selskapets vanlige pensjonsplan
  - Samlet pensjonsgrunnlag bør ikke overstige 12 G der virksomheten er helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet, med mindre konkurransemessige hensyn tilsier det
  - I den grad det avtales lavere pensjonsalder enn folketrygdens pensjonsalder på 67 år, bør pensjonsalderen ikke settes lavere enn 65 år
  - Ved avtale om pensjon skal det tas utgangspunkt i opptjeningsstid som gjelder for tilsvarende andre ansatte i virksomheten
  - Det bør tas hensyn til pensjon som er opp-tjent fra andre stillinger
  - Samlet kompensasjonsgrad bør ikke overstige 66 pst. av lønn. Lavere pensjonsalder enn 65 år skal føre til et lavere pensjonsnivå
  - Pensjonsutbetalingene skal reguleres i takt med pensjonene i folketrygden og ikke med utgangspunkt i lønnsbetingelsene for den aktuelle stilling
  - Styret må ha oversikt over de totale kostnadene av pensjonsavtalen
5. **Sluttvederlag – etterlønn**
- I forhåndsavtale hvor toppleder fraskriver seg bestemmelsene om oppsigelsesvern i arbeidsmiljøloven kan det avtales etterlønn
- Sluttvederlaget bør normalt ikke overstige lønn i 12 måneder i tillegg til eventuell lønn i oppsigelsestiden. Sluttvederlaget bør utbetales måned for måned. Det skal ikke svares feriepenger av sluttvederlaget
  - Ved ansettelse i ny stilling eller ved inntekt fra næringsvirksomhet som vedkommende er aktiv eier av, skal sluttvederlaget reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av den nye årsinntekten. Reduksjon kan først skje etter at vanlig oppsigelsestid for stillingen er ute
  - Sluttvederlaget kan holdes tilbake hvis vilkårene for avskjed foreligger, eller hvis det i perioden hvor det ytes sluttvederlag oppdages uregelmessigheter eller forsømmelser som kan lede til erstatningsansvar eller at vedkommende blir tiltalt for lovbrudd
  - Ved opphør av tjeneste bør overtagelse av hus, bil, båt eller kunstverk eller liknende, settes til markedspris
6. **Voldgift**
- Avtalen bør inneholde en bestemmelse om at tvister om ansettelsesavtalen herunder opphør av arbeidsforholdet, avgjøres ved voldgift.

Nærings- og handelsdepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2007 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 900–953, 2421, 2426 og 2460	kr	38 975 400 000
b. Sum inntekter under kap. 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5613, 5625 og 5656	kr	48 423 900 000

**Forslag
til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2007,
kapitlene 900–953, 2421, 2426 og 2460, 3900–3961, 5325, 5326,
5460, 5613, 5625 og 5656**

I
Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
900	Nærings- og handelsdepartementet			
	01 Driftsutgifter		147 600 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		21 150 000	
	23 Forenklingstiltak, <i>kan overføres</i>		10 000 000	
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner		23 050 000	
	72 Tilskudd til beredskapsordninger		3 100 000	
	73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap, <i>kan overføres</i>		10 000 000	214 900 000
	Sum Administrasjon			214 900 000
Infrastruktur og rammebetingelser				
901	Styret for det industrielle rettsvern			
	01 Driftsutgifter		184 000 000	184 000 000
902	Justervesenet			
	01 Driftsutgifter		74 300 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		1 800 000	76 100 000
903	Norsk Akkreditering			
	01 Driftsutgifter		20 100 000	20 100 000
904	Brønnøysundregistrene			
	01 Driftsutgifter		194 600 000	
	22 Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>		65 650 000	260 250 000
905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Driftsutgifter		115 000 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		38 650 000	153 650 000
906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Driftsutgifter		11 200 000	
	30 Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>		8 000 000	19 200 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
907	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Driftsutgifter		249 900 000	
	22 Flytteutgifter, <i>kan overføres</i>		25 000 000	
	72 Tilskudd til NO _x -tiltak, <i>kan overføres</i>		15 000 000	289 900 000
908	Skipsregistrene			
	01 Driftsutgifter		12 000 000	12 000 000
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>		1 330 000 000	1 330 000 000
912	Bedriftsrettet informasjonsformidling			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		5 000 000	
	70 Tilskudd		14 400 000	19 400 000
913	Standardisering			
	70 Tilskudd		25 000 000	25 000 000
	Sum Infrastruktur og rammebetingelser			2 389 600 000
	Forskning, nyskaping og internasjonalisering			
920	Norges forskningsråd			
	50 Tilskudd		1 081 000 000	1 081 000 000
922	Romvirksomhet			
	50 Norsk Romsenter		33 000 000	
	70 Kontingent i European Space Agency (ESA)		105 400 000	
	71 Internasjonal romvirksomhet		294 000 000	
	72 Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>		37 000 000	469 400 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>		27 500 000	27 500 000
929	Norsk Designråd			
	70 Tilskudd		25 000 000	25 000 000
934	Internasjonaliseringstiltak			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		11 000 000	
	73 Støtte ved kapitalvareeksport		28 800 000	39 800 000
937	Svalbard Reiseliv AS			
	71 Tilskudd		2 000 000	2 000 000
938	Omstillingstiltak			
	71 Omstillingstilskudd til Sør-Varanger, <i>kan overføres</i>		1 000 000	1 000 000
	Sum Forskning, nyskaping og internasjonalisering			1 645 700 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Statlig eierskap				
950	Forvaltning av statlig eierskap			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		11 500 000	11 500 000
953	Kings Bay AS			
	70 Tilskudd		15 000 000	15 000 000
	Sum Statlig eierskap			26 500 000
Statsbankene				
2421	Innovasjon Norge			
	50 Innovasjon – prosjekter, fond		103 000 000	
	51 Tapsfond, såkornkapitalfond		10 000 000	
	70 Bedriftsutvikling og administrasjon		396 800 000	
	71 Nettverk, profilering og reiseliv – programmer, <i>kan overføres</i>		334 300 000	
	72 Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>		245 000 000	
	74 Tilskudd til dekning av tap på eldre lån		100 000	
	78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond		3 500 000	
	79 Maritim utvikling, <i>kan overføres</i>		25 000 000	
	90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>		33 200 000 000	34 317 700 000
2426	SIVA SF			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>		31 000 000	
	90 Lån, <i>overslagsbevilgning</i>		300 000 000	
	95 Egenkapital		50 000 000	381 000 000
	Sum Statsbankene			34 698 700 000
Statens forretningsdrift				
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt			
	24 Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-46 500 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	46 500 000	0	
	Sum Statens forretningsdrift			0
Sum departementets utgifter			38 975 400 000	

Inntekter

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Ordinære inntekter				
3900	Nærings- og handelsdepartementet			
	02 Ymse inntekter		105 000	
	71 Tilbakeføring fra tapsfond		41 400 000	
	73 Avvikling av Norsk Garantiinstitutt for skip og borerigger		30 000 000	71 505 000
3901	Styret for det industrielle rettsvern			
	01 Patentavgifter		120 000 000	
	02 Varemerkeavgifter		45 600 000	
	03 Mønsteravgifter		3 600 000	
	04 Forskjellige avgifter		3 500 000	
	05 Inntekt av informasjonstjenester		8 300 000	
	06 Diverse inntekter		100 000	181 100 000
3902	Justervesenet			
	01 Justergebyrer		42 500 000	
	03 Kontroll- og godkjenningsgebyr		7 800 000	
	04 Oppdragsinntekter		1 800 000	52 100 000
3903	Norsk Akkreditering			
	01 Gebyrinntekter og andre inntekter		16 300 000	16 300 000
3904	Brønnøysundregistrene			
	01 Gebyrinntekter		410 200 000	
	02 Oppdragsinntekter og andre inntekter		16 500 000	
	03 Inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen		100 000	426 800 000
3905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Oppdragsinntekter		10 000 000	
	02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter		28 650 000	38 650 000
3906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Produksjonsavgifter m.v.		1 000 000	1 000 000
3907	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Gebyrer for skip og offshoreinstallasjoner i NOR		110 600 000	
	02 Maritime personellsertifikater		8 700 000	
	03 Diverse inntekter		4 100 000	
	04 Gebyrer for skip i NIS		35 000 000	158 400 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
3908	Skipsregistrene			
	01 Gebyrer NOR		10 250 000	
	02 Gebyrer NIS		5 100 000	15 350 000
3950	Forvaltning av statlig eierskap			
	96 Salg av aksjer		10 000 000	10 000 000
3961	Selskaper under NHDs forvaltning			
	70 Garantiprovisjon, Statkraft SF		75 795 000	75 795 000
5325	Innovasjon Norge			
	50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning		5 000 000	
	70 Låne- og garantiprovisjoner		44 500 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer	33 400 000 000		33 449 500 000
5326	SIVA SF			
	70 Låne- og garantiprovisjoner		7 000 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer	300 000 000		307 000 000
5460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt			
	71 Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	619 700 000		
	72 Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	69 100 000		688 800 000
	Sum Ordinære inntekter			35 492 300 000
	Renter og utbytte m.v.			
5613	Renter fra SIVA SF			
	80 Renter		39 700 000	39 700 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge			
	80 Renter på lån fra statskassen	417 000 000		
	81 Rentemargin, risikolåneordningen	2 000 000		419 000 000
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning			
	85 Utbytte	12 472 900 000		12 472 900 000
	Sum Renter og utbytte m.v.			12 931 600 000
	Sum departementets inntekter			48 423 900 000

*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*II
Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 post 01 og 21	kap. 3900 post 02
kap. 901 post 01	kap. 3901 postene 01, 02 og 06
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 22	kap. 3904 post 03
kap. 905 post 21	kap. 3905 postene 01 og 02
kap. 907 post 01 og 22	kap. 3907 post 03

III

Utbetaling under garantiordninger
(trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan foreta utbetalinger til Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under den enkelte garantiordning overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen innenfor følgende rammer:

1. Saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen for ny SUS/Baltikum-ordning skal ikke overstige 30 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt, post 90 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – ny SUS/Baltikum-ordning.
2. Saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen for byggelånsgarantiordning skal ikke overstige 200 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt, post 91 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – byggelånsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskaper.

V

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan utgiftsføre utbetalinger knyttet til utførte pålagte miljøtiltak etter virksomheten i Raufoss ASA innenfor gitt garantiramme på 50 mill. kroner uten bevilgning under kap. 960 Raufoss ASA, post 71 Refusjon for miljøtiltak.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
907		Sjøfartsdirektoratet	
	72	Tilskudd til NO _x -tiltak	35 mill. kroner
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd	140 mill. kroner
2421		Innovasjon Norge	
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	100 mill. kroner

2. gi Eksportfinans ASA tilsagn om statlig dekning av framtidig underskudd på avregningskontoen for eksisterende eksportkredittordning, den såkalte 108-ordningen. Fullmakten gjelder for samlede framtidige underskudd som oppstår som følge av tilsagn om lån fram til 31. desember 2007. Fullmakten har som forutsetning at:

- a) Eksportfinans ASA fram til 31. desember 2007 kan gi tilsagn om lån ved eksport av kapitalvarer og skip til de gunstigste rentevilkår og kredittider som OECD (Arrangement on Officially Supported Export Credits) tillater.
- b) Eksportfinans ASA sin innlånspraksis for ordningen må godkjennes av Nærings- og handelsdepartementet. Nærings- og handelsdepartementet kan for øvrig utarbeide nærmere retningslinjer for ordningen.

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning i forbindelse med kjøp av utredninger og lignende

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger o.l. utover gitt bevilgning under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan gi:

1. Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 40 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 240 mill. kroner.
2. Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 50 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning. Garantivirkomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Alminnelig garantiordning skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.
3. GIEK fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 2 100 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, men likevel slik at rammen ikke overskrider sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond. Garantivirkomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Virksomheten skal drives i balanse på lang sikt, gitt bevilgninger til grunnfondet. Nærings- og handelsdepartementet kan i samråd med

Utenriksdepartementet gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

4. GIEK fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 500 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien. Ordningen skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

IX

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 700 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 1 000 mill. kroner.

X

Utlånsfullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan gi Innovasjon Norge full-

makt til å gi tilsagn om nye landsdekkende risikolån innenfor en ramme på inntil 100 mill. kroner.

XI

Tiltredelsesfullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan tiltre deltakelse i «Eurekas Art. 169 initiativ for forskningsutførende SMBer» innenfor en kostnadsramme på 2 mill. euro pr. år for perioden 2007–2013.

Andre fullmakter

XII

Fullmakter vedrørende Norsk Romsenter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2007 kan gi Norsk Romsenter fullmakt til å:

1. selge andeler i selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler, og kjøpe andeler i nye selskaper.
2. benytte utbytte fra selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler og inntekter fra salg av andeler i slike selskaper til romrelatert virksomhet, herunder kjøp av andeler i nye selskaper.